
V
B
J
C

Teolog

1622

117

OBSERWA
ZYCIA REGULARNEGO.

Smierci Dobrey, y Szczęśliwey wieczności

REGUŁA SERAFICZNA

TRZECIEGO ZAKONU

S. O. FRANCISZKA

Swieckich Braci, y Siostr Pokutuiących Tercyarzow, y Tercyarek w Domach własnych w osobności mieszkaiących w życiu świeckim Konwersow, y konwersek;

Na Zakonne, y stateczne Przykazań Boskich zachowanie, na pomnożenie zasług, y miłosiernych uczynkow, y przykładne SS. Pańskich tegoż Zakonu naśladowanie.

OD NAYWYZSZYCH PAPIEZOW MIKOŁAIA IV. Y PAWŁA III.

PODANA, Y POTWIERDZONA.

Dla informacyi, y zbawiennego pożytku Przyimuiącym Sukienkę, y czyniącym Professyą

PRZEZ OYCOW

REGUŁY S. O. FRANCISZKA Obserwantow Prowincyi Mało Polskiey

Za pozwoleniem Zwierzchności Duchowney WYDANA.

ROKU 1772.

W Krakowie w Drukarni Kazi: Jakowskiego Typog:

Na Herbowny Zaſzczyt NOWINY Jaśnie Wielmożnych Hrabiow PRZERĘBSKICH.

Miecz Dobyty NOWINY, gotowy do boiu,
A że oraz ſpuſzczony, znakiem ieſt Pokoiu.
Z tąd że ieſt oboſieczny, z obu ſtron obſtawa,
Przy Wicrze broni Krola, y Oyczyſte Prawa.
Ma Tron z *Przerębſkich* Honor, Oyczyzna Obronę
Gdy adoruie NOGA Herbowna Koronę.

NA

NA OYCZYSTE KLEYNOTY
Z KOLLIGOWANYCH DOMOW.

I.

Jak piękne Jmion Domow, y Ozdob złączenie,
Tam gdzie *Jaſtrzębiec Krzyżem* daie poświęcenie
Dzielność zſponami zmacnia, y *Podkową* wznieca
Gdy *Krzyżem* błogosławi, Honorem przyświeca
Dom *Swięcickich* Jmieniem *Bogu* poświęcony,
Wierze, Prawom, Oyczyźnie ieſt poprzyśiężony
Z Krzyża Swięcickich przyznać, że Swięci zoſtaią
Od Krzyza obronę, w Domu Swiętność maią.

II.

Gdzie *Leliwa* obiaśnia Polſkich Domow Nieba,
Dosyć Jaſności z niego, Swiatła niepotrzeba.
Bliſko w Domu *Przerębſkich Leliwa* ozdobą,
Ze iak na Niebie Gwiazdy, iaśnieią Oſobą.
Jaſne *Wodzickich* Jmię wtych ozdobach w Niebie.
Wydaie Cnot Jaſnośc ſam *Leliwa* z ſiebie.

III.

Krwią *Rupniewſkich*, nie wodą *Druzyna* ſię pieni,
Czyſtych pereł, złota wydaie promieni.
W Drużynie iak wczerwonym Morzu ze Krwią woda
Gdzie zpokrewnionych *Domow* ſpływaiąca zgoda
Złotych Paktolow ze Krwią tu Rzeki w padaią,
Cnotę, Honor, Fortunę, elementa maią.

IV.

IV.

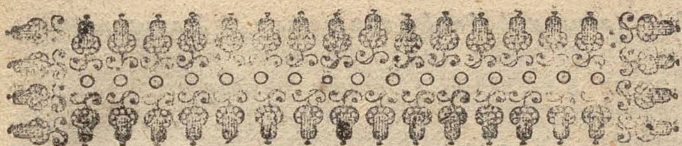
Co w *Nałęczy* związało sam Niebo zgoła,
Nikt związku *Małachowskic* rozwiązać niezdoła
W nim mocno uwinione s Koronne Prawa;
Tak sprawa Trybunałow iak Sądow poprawa.
Nałęczy związek czyni z Oyczyzną przymierze,
Że Krzesła, y Buławy zwizkiem zasług bierze.

V.

Michałowskich Jasieńczyk iet Kleynot tak drogi,
Ktory z Przodkow zaszczyca twe Oyczyste progi
Klucz złoty Michałowskich zasłużonym zyskiem,
Do Skarbu, y Korony Podskarbstwa nazwiskiem.
Trzy *Krzyże* w złotym *Klucu* Honorow powtorzą
Koronnych Skarbow, y Niebo otworzą.

VI.

Skurkowskich Trzy Kopiie, że w Krzyż wraz złożone
Wierze, Prawom, Wolności znać że zprzysiężone
Cnot, y odważnych czynow, Pobożność, y Wiara
Jest dawna *Jelitczykow*, z Antenatow Miara.
Herbowne *Saryuszow*, w Domu *Kozłorogi*,
Niedopuszczą przystąpić nieprzyiacioł wprogi.

JASNIE WIELMOZNEMU
Jego Mosci Panu STANISŁAWOWI
Swiętego Pańſtwa Rzymſkiego
HRABIEMU NA PRZERĘBIE

PRZERĘBSKIEMU.

STAROSCIE PERYOSŁAWSKIEMU.
Panu, y Dobrodzieiowi.
Y JASNIE WIELMOZNEY,
IEY MOSCI PANI,
JOZEFIE z SWIĘCICKICH
PRZERĘBSKIEY.
STAROSCINIE PERYOSŁAWSKIEY.
Pani, y Dobrodzieyce.

TRoiſta przyzwoitości okoliczność ieſt ſkutecznym powodem do wykonania przedſięwziętych zamyſłow moich, że obſerwę Reguły Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA *od pięciu przeſtych wiekow zadawnioną, pod Herbownym* NOWINĄ *Publicznemu prezentuiąc oku, nowym ponawiam wydaniem, pod Obronę Oyczyſtego Miecza, y złotą Nogę* ZŁOTOGOLENCZYKA,

klę-

Klęczącym pobożności znakiem, y zaſzczytem Prze-świętnego Domu Twego ſkładam, godnie, y przy-ſtoynie Imieniowi Twoiemu poświęcam. JAŚNIE WIELMOŻNY MOSCI HRABIO, STAROSTO, PANIE, Y DOBRODZIEIU. Troiaką ważnego zdania wyznaię, y oświadczam rekognicyą, że z pewney od potocznych Krytyk, y Cenzur obrony, y Poważney Imienia Twego Protekcyi; Z ſtarożytney Domu PRZERĘBSKICH od Dawnych Antenatow, Bogoboynych Naddziadow powziętey Pobożności, Dziedziczney Cnoty, y przykładności twoiey, y z nieſkończoney Zakonu Seraſickiego obligacyi nale-ży, żebym Tercyarſką Kſiążkę do Zakonney, Du-chowney, y zbawienney Obſerwy, z pod cienia Dru-karſkiey praſy na widok wychodzącą, Swiętnością Splendorow Domu twego oświecił, y ſzacownym Twoim zaſzczycił Imieniem, przy obronnym Mie-czu Herbownego NOWINY pod Pańſką złożył O-piekę, y Promocyą. Gdy niegruntowne zoſtaią wſzelkie Regularności, y poſtanowienia, ktore nie-rektifikuie uczynność, y przodkuiąca nie reguluie przykładność; Y cnotliwe Akcye, doſtateczne za-myſły bez powoduiącey Ręki, Opiekuiącey Promo-cyi nienabieraią Doſkonałości, y ſkutku pożądaney nieodbieraią ſzczęśliwości. Ta zaś ieſt Oyczyſte-go PRZERĘBSKICH Miecza ſława, y potęga, przy ktorym nienaruſzona całość Praw, życie, y ſzczę-ście Oyczyzny zoſtawało, y beśpieczna była Wiara, Wolność, y Korona, że Wſpaniałością Imienia, y nieprzełamaną Dzielnością wſparty, ſzykowne Hetmanſkich Buław ſporządzał Ordynacye, nieprzy-iazne w pień odciął natarczywości. Y Tercyarſką całość Regularney Obſerwy od przeciwnych Cenzur obroni, y obwaruie, y w uſtawnym porządku be-

śpiecznie

śpiecznie, y zupełnie utrzyma. *Ta iest* ZŁOTO-GOLENCZYKA *Zbroyney Nogi władza, zaſzczyt, y powaga, że Pogańſkie Hydry depce, y dobytym* NOWINOW *Mieczem znoſzy, więc, y zepſowanych wiekow, y obyczaiow nieporządki Regularną życia, śmierci, y wieczności obſerwą naprawi, wyboczne złych wykrokow poſtępki zgładzi, lub wyproſtuie. Zaczym niezaſzkodzą poſtronne Cenzury, ktorych ponośić na świecie nie nowina, gdy pod Herbownym* NOWINĄ *ſława, y Powaga Imienia* HRABIOW PRZERĘBSKICH *Tercyańſką Seraficzney Reguły Obſerwę po całey Polſzcze rozniesie, Regularność z odnowieniem życia w oziębłych ſercach wznieci, w zbudzonych gorliwość Chwały Boſkiey pomnażać będzie.*

Powtore zważam, y z powinną poważam obſerwą ſtarożytność Domu HRABIOW PRZERĘBSKICH, *ktorą z origynalney zacności Staropolſki Miecz Rodowitego* NOWINY *od Krola* BOLESŁAWA *Roku* 1121. *nadany, wydaie, że Rotmiſtr* NOWINA *w Batalyi Ruſkiey pod Haliczem Krola zranionego ſalwuiąc, Mieczem utrąconym mężnie obronił.* (a)

Tym wiekuiſtym NOWINY, *albo* ZŁOTO-GOLENCZYKA *Herbem* BOGNA S. STANISŁAWA *Biſkupa Matka zaſzczycona, ktorego ſtarożytności, y wiekopomney ſławy dowodem, Godności Imienia* HRABIOW PRZERĘBSKICH, *y zadawnioney w Domu Pobożności powodem ieſt Pierwſzy* NOWINOW *Genearcha I. W.* JAN NA PRZERĘBIE PRZERĘBSKI Kaſztelan Sieradzki, *Ktory Męſtwem, y powagą, Darow natury, y Cnot wyborem niezatartą wrodzoney bogoboyności zoſtawił ſławę, przez Dwoch Synow, y Siedm Corek*

(a) Bielſki Fol. 82. Okolſki Tom. 2. Fol. 281.

zbior przezacnych Imion Familii, y przednich Domow sprowadził. *J. W.* WINCENTY PRZERĘBSKI *Syn iego.* Podkanclerzy Koronny, Biskup Przemyski, *potym* Kuiawski, *gorliwy Wiary S. Zelant, y Obrońca, ktorego wiekuistą Kościoła, y Oyczyzny przysługę setne wieki sławią. Także* J. O. JAN HRABIA PRZERĘBSKI Xiążę Primas y ArcyBiskup Gnieźniński, *w przod* Biskup Chełmski, y Podkanclerzy Koronny, *Wielkich Cnot, y Kwalitetyw Prałat, ktory za Krola* AUGUSTA I. *powtornie za* ZYGMUNTA AUGUSTA *do* FERDYNANDA *Cesarza, y do* JULIUSZA III. *Papieża w interessach Hiszpańskich, Węgierskich, y Pruskich skuteczne legacye wykonał.* *J. W.* WINCENTY HRABIA PRZERĘBSKI Kasztelan Rozpierski, Starosta Opoczyński. *Praw Oyczystych Warunek, Oyczyzny Filar, ktorego umysłu wspaniałość, w Prawie biegłość, w radzie przeżorność, Oyczyzny miłość, ku Monarchom wierność, y powolność wiekopomnym iest zaleceniem. Niezapomnę wieczney pamięci godnych* JANA, JAKUBA, STANISŁAWA PRZERĘBSKICH Kasztelanow Sieradzkich *z ktorych* STANISŁAW *Dziedzic* na Pławnie, Zorawiu, Skrzydłowie &c. Z KONIECPOLSKĄ. *Siedmiu Synow, iak siedm Kolumn Kościoła, y Oyczyzny wystawił, y pięć Corek w zacnych Domach wyposażył. Jeden z Siedmiu* MAXYMILIAN, HRABIA PRZERĘBSKI Starosta Piotrkowski, Kasztelan Zawichocki, *potym* Sieradzki, Referendarz Koronny, *na publicznych Seymach Mowca, na Trybunałach* Deputat, *y Sędzia, radą, y rozumu wyborem od wiekow zalecony, za wielu stanie. Gabinetu Krolowey* KONSTANCYI ZYGMUNTA III. *y Krolowey* CECYLII

WŁA-

WŁADYSŁAWA IV. Prefekt, Konſyliarz, *y Naywyzſzy Stanow* Miniſter, Woiewoda Łęczycki, *przytym* Staroſta Wiſki, Sniatyńſki, Mościcki, Medycki, Łęczycki *&c.* 1mo votô *zaślubioną miał Xiężniczkę* OSTROROCKĄ, *z ktorey* IZABELLA WARSZYCKA Woiewodzina Mazowiecka. *2do Xiężniczkę* ZASŁAWSKĄ. 3tiô MOCHIŁANKĘ Woiewodziankę Wołowſką *zacney, y znaczney przyſpoſobił Domowi Kolligacyi. Syn Jego* PIOTR HRABIA PRZERĘBSKI *Opoka na wſparcie Domu, w młodych latach doſkonały Kawaler, Jmieniem, y urzędem wielkich cnot* GENERAŁ. *Drugi Syn* KAROL, ZYGMUNT HRABIA PRZERĘBSKI *W*oiewoda Sieradzki *zaślubiony* z ANNĄ POTOCKĄ STANISŁAWA POTOCKIEGO *W*oiewody Krakowſkiego Hetmana *W*. Koronnego *Corką, ktory Cudowney* MATKI BOSKIEY w Częſtochowie *tak ſobie ſzacował, y uſkarbił łaſkę, że koſztownym pierścieniem Dom* PRZERĘBSKICH *zaślubuiąc, prezent bez ſzacunku, wielkością, y walorem w nieoſzacowanym Dyamencie ofiarował, y oſtatnią wolą odkazał. Z Siedmiu Rodzonych Braci,* ANDRZEY HRABIA PRZERĘBSKI, Kanonik Gnieźnińſki, y Krakowſki, Sekretarz Koronny *podpiſał unią Xięſtw Zatorſkich, y Oświęcimſkich do Korony.* BRYKCYUSZ HRABIA PRZERĘBSKI Piſarz Ziemi Sieradzki, *ktorego powodem, y rządem Trybunały Koronne ułożone.* STANISŁAW HRABIA PRZERĘBSKI Kaſztelan *W*ieluńſki, Staroſta Opoczyńſki, y Radoſzycki, *ktory trzy razy na Seym Koronny, Poſelſkie z przezorną, y doſadną wymową, y łagodnością, y Trybunalſkie ſprawiedliwą radą, y ucaleniem Praw odprawował Funkcye. Nieprzywodzę Przeświętnego*

tnego NOWINY *Domu sławnych Niebu, y Swiatu Antenatow, wiernych Oyczyzny Synow* HRABIOW PRZERĘBSKICH, *z ktorych* SAMUEL Kasztelan Łęczycki, Marszałek Trybunału. WACŁAW Podkanclerzy Koronny. MIKOŁAY Kasztelan Sandecki. KRZYSTOF Chorąży Sieradzki Pułkownik *Woysk* Koronnych. ADAM Kanonik Kamieniecki, KAROL, ZYGMUNT, PIOTR, *WIN*CENTY, SWIĘTOSŁAW, ANDRZEY, WŁADYSŁAW, JAN, MATEUSZ, MIKOIAY NA PRZERĘBIE PRZERĘBSCY, *z powierzoncy sobie od Woiewodztw powagi, y władzy, Elekcyą miłego Krola* WŁADYSŁAWA IV. *wiernym zdaniem utrzymali, y podpisali.*

Niezapomnę wieczystey pamięci godnych, bliszszych Antenatow, z pozostałych Czynow wziętych, y pamiętnych, ktorych potomne wieki z pamięci, y serca zgluzować niemogą. Nieustaie sława Imienia, y Domu NOWINOW *w J. W.* MIKOŁAIU NA PRZERĘBIE HRABIU PRZERĘBSKIM, Kasztelanie Sandeckim, Staroście Taszyckim Pradziadu twoim, *ktory* z Xiężną z DRUZOW WIERUSKĄ Prababką twoią *złączony, stał się Oyczyzny Oycem, prawdziwym Praw, y Swobod Oyczystych obrońcą, y Statystą Koronnym. Zostawił nieśmiertelną sławę, y pamiątkę* J. W. STEFAN NA PRZERĘBIE PRZERĘBSKI Kasztelan Konarski Sieradzki, Starosta Szydłowski, y Pierzchniki *do dziś dnia nieopłakany* Dziad Twoy, *ktory lustruiąc Włoskie, Francuskie, y Niemieckie Kraie pod słodkim, y szczęśliwym Krola* JANA III. *Panowaniem w Woynie, y w pokoiu pomyślną radą, ku Rządzącemu Monarsze wiernością, Senatorskie zasiadał Krzesła; Marszałka Urząd piastuiąc, doskonały zostawił*

wił przykład, z iaką boiaźnią Boſką, y wierną pilnością każdy Sędzia powierzoną Funkcyą odprawiać powinien. Ktory do Rodowitych ozdob przez zaślubioną ſobie HELENĘ Z GRANOWA WODZICZKĄ *z Imienia, y Cnot zacną* Babkę twoię *Dziedziczną w Domu pobożność, powagę, y Mądrość oſadził, w Herbownym* LELIWIE *niewygaſłą Niebieſkich Splendorow Swiętność w Dom ſprowadził, że Swiatu, y Niebu iaśnieć nieprzeſtanie. Swiętey* ANNIE *w właſnych Dobrach pod* Dąbrową *z wſpaniałym luſtrem, y koſztem w Kaplicy fundowaney ſobie, y Sukceſſorom Dom wieczności, y w Serafickich Sercach wdzięczności założył. Utrzymał Honor, y ſławę Antenatow, y Wielkich w Oyczyźnie zaſług zoſtawił zadatki J. W.* JAN *NA* PRZERĘBIE HRABIA PRZERĘBSKI, Kaſztelan Spicimierſki, Staroſta Peryoſławſki *&c. nieodżałowany* Ocieć twoy *w Dożywotnią przyiazń zaręczony* z J. W. MARYANNĄ RUPNIEWSKĄ *Godney* DRUZYTOW *Familii, kochaną* Matką twoią, *wrodzone Cnoty, ſzacowne łaſk Boſkich perły Herbownym* DRUZYNĄ *płynące, w Przeświętnym Domu pomnażał, że w pożytecznych radach ſzczerością, niepodeyzraną ludzkością, nieodmowną do uſług Oyczyzny gotowością, gorącą w ratowaniu nędznych miłością, Imienia ſzacunek, powagę, y wziętość w Senacie pozyſkał. Zważac* J. *W.* ANTONINĘ z MAŁACHOWSKICH 1mô votô PRZERĘBSKĄ, *teraz* SOŁTYKOWĄ *Woiewodzi*ną Łęczycką *Imienia ozdobę, Domu Pandore, y wierną Głowy Koronę, w ktorey Cnot, y rozumu wybor, przymiotow ſzacunek, w Herbownym* NAŁĘCZY *związku Łaſk Boſkich zbior poważać należy.* Poznać *że Godney Matki* J. W. X. ADAM HRABIA

NA

NA PRZERĘBIE PRZERĘBSKI Kanonik Katedralny Krakowſki, Kuſtoſz Koronny, Opat Jędrzeiowſki *wzor, y luſtr Przodkow ſwoich, ktorego doświadczoney wierności Oyczyzna pod ſtraz, y opiekę ſkarby Koronne zwierza; Zważył, y uznał* J. O. XIĄZĘ KAIETAN SOŁTYK *Bi*ſkup Krakowſki, *przeżorną iego roſtropność, że Auditorſkich Sądow Zadwornych roſądzenie poważnemu zdaniu iego powierzył W Cieniach Zakonnych WW, PP. Wizytek z Domu* PRZERĘBSKICH *wieczna Bogu iaśnieie ozdoba: Wydaią okazałą zacność, y obſzerną ſławę Domu* PRZERĘBSKICH *Xiążęce, y Senatorſkie Pierwſzych ozłob Koronnych, y z Kolligowanych Domow Jmiona,* RADZI*WIŁ*OW, OSTROROG*OW*, ZASŁA*W*SKICH, HERBURTOW, WISNIO*W*IECKICH, LUBOMIERSKICH, MOCHIŁO*W*, Hrabiow TARNOWSKICH, TĘCZYNSKICH, OSSOLINSKICH, SZEMBEKOW, KONIECPOL*S*KICH, MORSTYNOW, POTOCKICH, WODZICKICH, *R*UPNIEWSKICH, MAŁACHO*W*SKICH, *S*OŁTYKO*W*, MICHAŁO*W*SKICH, SWIĘCICKICH, ZŁOTNICKICH, BYSTRZANO*W*SKICH, *K*ORYCINSKICH, ROZRAZE*W*SKICH, MISZKO*W*SKICH, KOMORO*W*SKICH, ŁUBINSKICH, *R*OSTKO*W*SKICH, WARSZYCKICH, WIERUSKICH, *W*ĘZYKO*W*, DZIERZANO*W*SKICH, *K*RASINSKICH, *W*YLEZYNSKICH, RADONSKICH, *K*A*W*ECKICH, *B*UKO*W*SKICH, BEŁDO*W*SKICH, CZARNOCKICH, ROGALINSKICH, STRUMIŁO*W*, TRĘPKO*W*, PSARS*K*ICH, BORKO*W*SKICH, GOMOLINSKICH, CH*W*ALIBOGO*W*, REIO*W*, KARCZE*W*SKICH, STAROŁĘCKICH, BYKO*W*SKICH, KAR*W*ICKICH, *B*RODECKICH, GOST*K*O*W*SKICH, TĘGOBORSKICH,

SKICH, MODRZEIOWSKICH, KOTKOWSKICH, KONARSKICH, RZEWUSKICH, DUNINOW, GIEBUŁTOWSKICH, SUCHECKICH, GRABKOWSKICH, *ktorych ſzczupłey karty brzegi nieobeymą, y doſtoynie wyliczyć niewyſtarczą. Czyni zaſzczytu Aukcyą* per Maritalia fœdera *z J. W.* JOZEFĄ z *SWIĘCICKICH* PRZERĘBSKĄ Starościanką Cieſzkowſką *złączone* Hrabiow PRZERĘBSKICH *Domem, iakby rownym wiekiem ſtworzone* SWIĘCICKICH *Jmię. Piękną Jmion parę BOG na ozdobę w iednym połączył Domu, iak ſłońce z Xiężycem na iednym oſadził Niebie. Starożytność Domu* SWIĘCICKICH JASTRZĘBCZYKOW *Chorągiew* LECHA Xiążęcia *przy Orle Polſkim iednego z Dwunaſtu Woiewodow z Rodowitym* JASTRZĘBCA *zaſzczytem wyraża, Podkowa z Krzyżem od* BOLESŁAWA Chabrego *przydana, z kąd ſtarożytny Kleynot* JASTRZĘBCA BOLESZYC *nazwany, ktorym* WOYCIECH II. Xiążę Primas, Arcybiſkup Gnieźnieńſki Jaſtrzębczyk. MIKOŁAY *SWIĘCICKI* Biſkup Kiiowſki; *SWIĘ*TOSŁAW *SWIĘCICKI* Biſkup Poznańſki. STANISŁAW JACEK *SWIĘCICKI*, Biſkup Chełmſki; MICHAŁ *SWIĘCICKI* Kaſztelan Krakowſki; *Samych Biſkupow* JASTRZĘBCZYKOW *liczyć 26. Woiewodow, y Kaſztelanow 40. Marſzałkow, Kanclerzow, Podkanclerzych Koronnych 52. Na trzyſta Domow rożnego Jmienia, y Dziedzicznych Dobr, iednego Herbu rozrodzeni* SWIĘCICCY *Część świata Polſkiego poświęcili, (b)*

Przydaie ſławy, y Ozdoby J. W. FŁORYAN z Swięcice, z Krępa Turza *SWIĘCICKI* Podkomorzy Sieradzki. *J. W.* Pani Staroścíney Peryo-

(b) Nieſiecki Tom. 2. Dunczewſki.

ſkawſkiey

ſławſkiey, *zacny* Pradziad, *w Bataliach przeciw Porcie Otomańſkiey za Krola* JANA III. *waleczny Dowodzca, w Obozie Męſtwem, y odwagą, na Trybunałach Marſzałkuiąc pomyślną radą, w legacyach do Porty, y pogranicznych Kraiow Stateczną dla Oyczyzny wiernością, y pewną Wiary, y Wolności ſtawał Obroną; Ktory przez* ZUZANNĘ ZIELINSKĄ *Godną* Prababkę *Dozywotnie zaręczoną, Wielkich Jmion, y Domow przyłączył ozdoby. Dodaie Swiętności z Jmienia, y Krwi Datności J. W.* FELICYAN SWIĘCICKI, Sędzia Grodzki Piotrkowſki *ſzacowny* Dziad, *ktory przez* ANNĘ ZABORSKĄ *zacną* Babkę, Octo beatitudines *od Boga wyiednał, gdy ośm Synow na podporę, y ozdobę Oyczyzny zoſtawił, ktory na Urzędach Sądowych, y Marſzałkowſkich ſzczegulną przy Prawie gorliwością, użyteczną radą, niezawodną ku Krolom wiernością obſtawał, gdy wiele razy na walnych Seymach o ucalenie Praw w głos ſię domawiał.*

Godzien ſzacunku J. W. JACEK *z* SWIĘCICE SWIĘCICKI Staroſta Cieſzkowſki *nieoſzacowany* Ociec, y Syndyk Generalny *Konwentu Wolſkiego, przy Dożywotnim Związku* SALOMEI MICHAŁOWSKIEY Chorążanki, y Sędzianki Krakowſkiey *nieodżałowaney* Matki, *Herbownym* Kluczem *w Domu ſwoim Skarb łaſk Boſkich otworzył. W Cnotach Doſkonały, w radzie roſtropny, w przyiaźni powolny, ktorego wierność, y przykładność, zdrowe, y roſądne zdania ſzacował Tron Krola* AUGUSTA III. *W Oyczyſtych radach przezorność, bez powagi przyſtępność, bez ukrzywdzenia datność, bez naruſzenia ſtateczność zachwala Oyczyzna; w tym nad inſze Cnoty chwalebny, że zwrodzoney Dobroci nikomu ſzkodzić niechce, ani może, z kąd*

przy-

przyiaźn w Oyczyznie, y wziętość u Krolow, pomyślność w Domu ſporządził. Zdobią zacną Familią Godni Strzyiowie; J.*W.* ANDRZEY *SWIĘ*CICKI Sędzia Ziemſki Radomſki, *Kommiſſarz* Skarbowy *Koronny. Ktorego wſpaniały Obrot, ſzacowna w poważnych radach roſtropność, w obyczaiach doſkonałość zaleca, y Tron Krolewſki poważa, że zmiłości Oyczyżny na wytrzymałe barki przytrudnych Spraw Urzędy przyimuie, y obronę Praw utrzymuie. Małżeńſkim kontraktem Starożytne* SKURKO*W*SKICH SARYUSZO*W* *przyłączył Imię że w Godnych Synach wW.* Sędzią Grodkim Radomſkim, *y w potomnych Sukceſſorach nie zawodną otrzymuie pociechę. Przyczyniaią Honoru Rodzeni Bracia W.* JOZEF S*W*IĘCICKI Burgrabia Krakowſki; *W. WOYCIECH* S*W*IĘCICKI Cześnik *Bracławſki. W.* SEBASTYAN S*W*IĘCICKI Skarbnik Bełſki, Syndyk *Wolſki* Apoſtolſki. *W.* MARCELLI S*W*IĘCICKI Stolnik Bracławſki. *W.* MACIEY S*W*IĘCICKI *Woyſki* Sieradzki *ktorych Imię, y Godność więcey zawiera w ſobie, niż ſłowa wyrażić mogą. Przymnażaią Swiętności Imienia, y Domu zaſzczytu Rodzone* CIOTKI. *W.* KRYSTYNA z S*W*IĘCICKICH ZARĘBINA Łowczyna *Bełſka.* y *W.* KUNEGUNDA z S*W*IĘCICKICH BIERZYNSKA Podczaſzyna Chęcińſka. *Przybywa ſława znacnych związkow, y zacnych Imion z Domem* S*W*IĘCICKICH *złączonych*; ZIELINSKICH, ZABORSKICH, MICHAŁO*W*SKICH, MAŁACHO*W*SKICH, ZŁOTNICKICH, SOŁTYKO*W*, SKORKO*W*SKICH, ZARĘBO*W*, BIERZYNSKICH, ZAIĄCKOWSKICH, STARCZEWSKICH MADALINSKICH, MĄKOLSKICH, MĘKARSKICH LIBISZEWSKICH, TROIANOWSKICH, MORA-

WIC-

WICKICH, WĘZYKOW, MOSSAKOWSKICH, ROGOZINSKICH, BYSTRZANOWSKICH, MŁODZIANOWSKICH, REJOW, SIERAKOWSKICH, TWARDOWSKICH, NOSKOWSKICH, KARNIEWSKICH, GRUDZINSKICH, WĄSOWSKICH, OTFINOWSKICH, SIEMINSKICH, RUSOCKICH. Y z wielu niezliczonych więcey zaſzczytu, y ſławy Dom PRZERĘBSKICH nabywa, ktora iak zlana z Przodkow, y z kolligowanych Domow roſzerżona, tak Cnotą y zasługą Jmienia PRZERĘBSKICH, nabyta, ſława W STANISŁAWIE. że co w innych Parentelach ozdoby, y Honoru Fortuna udzielić mogła, to wſzyſtko Błogosławiąca Ręka Boſka w Domu PRZERĘBSKICH zgromadziła, w ktorym Dziedziczne Urzędy, Biſkupie Jnfuły, Senatorſkie krzesła, Xiążęce Purpury, Marſzałkowſkie laſki, Hetmańſkie Buławy władną, y rządzą; z tąd Boſkiey Benedykcyi rozſzerzenie że w Domu NOWINOW gruntowna Wiary, y natężona Chwały Boſkiey gorliwość, Oyczyznę wſpieraiąca wierność, rzetelności iſtota, ſzczerości okazałość, doświadczona ſtateczność, ſkromność, y pobożność rezyduie, co w innych dla próżney oſtentacyi, Honoru, y ambicyi utraciła rozrutność, to Dobroczynney Ręki PRZERĘBSKICH pobożna zebrała Datność. Twoia J.W. DOBRODZIEIU wrodzona łaſkawość, rozumna w naukach biegłość przykładna zabawa, z przyiemnością powaga, przyiaźni zachowanie, godnych poſzanowanie, wſzyſtkich Serce zniewala, y życliwe umyſły do Ciebie obraca; Przetoż tobie z Jmienia, y zacności Domu, zworu, y wyboru Cnot, Obſerwy Reguły Dyrekcya, y Oyczyſtych rządow władza, y powaga przyſtoi.

POTRZECIE przyznaię, że z obowiązkow Serdeczney wdzięczności należy, żebym Obſerwę

ſerwe Reguły Trzeciego Zakonu. iako powinny upominek, y dowod obligacyi Zakonney Twoiemu Konſekrował Imieniu. Zaczym Dobroczynne łaſki twoie świa tu w Klar wydaie, abym w ſercach, y pamieci wſzyſtkich Czytelnikow Dobroczynną przychylność twoię ogłoſił, y nietylko z dawnych wiekow zaſczycżone HRABIOW PRZEREBSKICH Imię zalecił, ale y Dobroczynne łaſki wyſławił; Wiadome świątu, y Niebu, PRZEREBSKICH Domu niewyrażam Dobroczynności, funduſze, Kościołow ſtruktury. ubogich Klaſztorow żywności, ktorych Seraficzny Zakon Fundatorow ſwoich przyznaie, y Protektorow ſzacuie. Niech czytaią potomne wieki, niech ſprzyiaią pociech, y Honorow. ktorych z ſczczyrym, y wdzięcznym ſercem życzę, niech S. O. FRANCISZEK przez złożone na Krzyż z CHRYSTUSEM ręce błogosławi, y Boſkiey zupełnie przyrzeka Benedykcyi, Cnoty Twoie należącą pomnaża Doſtoynością, nieśmiertelną w potomne wieki sławą, y wieczną w Niebie nadgrodzi Koroną. Przyimiy łaſkawie na dowod przyzwoitości. y powinney wdzięczności Seraficzny upominek. y należącą Imieniá, y Godności twoiey Obſerwę, A że niegodne, y ubogie Seraficzne usługi w łaſkawey ſzacuieſz akceptacyi, z naygłębſzym uſzanowaniem, y powinną rekognicyą, oświadczam nieuſtanną wdzięczność. y wiekopomną zapiſuię życzliwość, y obligacyą.

JASNIE WIELMOŻNEGO
PANA Y DOBRODZIEIA,

Nayniżſzy, y niegodny sługa, Obowiązany przed Bogiem Exorator
X. T. K. M, O. Z. S. O. F.

FACUL.

FACULTAS & APPROBATIO A. R. P. MINISTRI PROVINCIALIS.

CUm opuſculum, quod inſcribitur: *Obſerwa życia Regularnego &c.* ad commodum, & ſpiritualem fructum Tertii Ordinis S. Patris FRANCISCI per *A. R.* P. Timotheum Kaffka S. Theologiæ Lectorem Jubilatum, compoſitum à duobus Theologis Provinciæ per Nos ſpecialiter ad hoc deputatis reviſum, & approbatum ſit; idcirco tenore præſentium impertimurFacultatem, ut ſervatis ſervandis prælo tradi, & in lucem eddi poſſit. *Datt. in Conv. Noſtro Cuſt. Crac. ad S. Bernard.* Die 18. Julii. *Annô* Dñi. 1771.

Fr. *Alexander* Małyński Miniſter Provincialis.

APPROBATIO DIÆCES*ANA*

LIbrum Cui *T*itulus: OBSER*W*A &c. diligenter, & attentê perlegi, & ſiqvidem nihil continet Sanctæ Fidei Catholicæ *R*omanæ, ac Chriſtian is moribus adverſum;ut in lúcem publicam prodire poſſit, cenſeo.*Datt. in Collegio Majori Univerſ. Crac.* Die 28. Menſis *Aug: Annô* Dni. 1771.

M. Joſephus*A*loyſius Putanowicz *S.T.*Dr. Eccl. Coll. *SS.* OO. Præpoſi. *Paroch. in Opatoviec Curatus, Librorum per Diæceſim Cracov: Ordinarius Cenſor* mmp.

J M P *R* I M A *T* U *R*

M. Jacobus Marciſzowſki U.J.*D.* & Prof. Canon: Cath. Crac: Conſiſt. Generalis, Surrogatus Judex, Univers: *R*ector, Libr: Cenſor. *mmp.*

Crac. Die 30. Aug. A. D. 1771.

)(✠)(

NAYMILSZYM w CHRYSTUSIE BRACIOM Y SIOSTROM TRZECIEGO ZAKONU O. S. FRANCISZKA.

Zdrowia, y wszelkiego od BOGA Błogosławieństwa.

Obserwę życia Regularnego, śmierci dobrey, y wieczności szczęśliwey, to iest: Książkę Zakonną, Duchowną, y zbawienną na trzy cząstki albo książeczki podźieloną, y wraz złączoną, według potrzeby, y rekwizycyi, pospolitey, y prywatney dewocyi, osobney, y sposobney applikacyi każdego. w ktorey Reguła Trzeciego Zakonu z informacyą, z wykładem, explikacyą obligacyi, y z Duchowną instrukcyą do Regularney Obserwancyi iest wyraznie wydana, Wam do czytania, zażywania, y zachowania przypisuie, rekomenduie y ofiaruie Prowincya Nasza Mało polska Zakonu Reguły Serafickiey Obserwantow. Naymilszy w Chrystusie Bracia, y siostry Trzeciego Zakonu S. O. *FRANCISZKA. Jakoz obserwa Regularnosci życia iest kazdemu żyiącemu potrzebna, ktora nic inszego nie iest, tylko preskrypcyia, czyli opisanie Reguł do porządku spraw, y akcyi od P. Boga przykazanych, y do zbawienia pożytecznych. Jak w doczesney Ekonomyi przezorność Gospodarska porządnie dysponuie interessa, reguluie sprawy, y w kazdey akcyi punktualność obserwuie. Tak w interessie Duchownym obserwa życia Regularnego, y stanu Zakonnego iest zachowaniem Reguł, y instrukcyi zbawienney, czego każdemu zachowac, y czego wystrzegać*

ſię, należy, zuważyy reflexyą coBog przykazał, y co czynić zakazał. Nieprzeto Wam podaie Regułę do obſerwy przykazań Boſkich Seraficki S. O. FRANCISZEK zracyi niewiadomości, y niezachowania Praw Boſkich, ktorych Regułe naypierwey Bog na Tablicach Moyżeſzowych naznaczył, y wſzyſtkim bez excepcyi zachować przykazał. Zaczym doſyc doſkonałe ſą nauki, y informacye wiary katolickiey, y przykładne życia Waſzego poſtępki, że od oſwiecżenia rozumu ieſt zawſze w pamięci, y w obſerwie obligacya Przykazań Boſkich do ktorych zachowania każdy bez dyſtinkcyi obowiązany zoſtaie. Ale ziey okazyi S. O. FRANCISZEK obſerwę Praw Boſkich w Regule naznacza, przypomina, y przykaznię, większey od Synow y Corek ſwoich pretenduiąc doſkonałości, żeby życie Waſze było w Wierze katolickiey Regularne przykładne, y ſtateczne, nadzieia dobrey śmierci beſſpieczna, Miłość P. Boga nierozdżielna, y nie zwyciężona z pewnym Duſzy Waſzey zbawieniem. Ziey troiakiey kondycyi trzech punktow obſerwa potrzebna, pierwſza: żeby każdy prawdziwą za grzechy ſwoie czynił pokutę, y ſtatecznym przedſiewzięciem obrazy Boſkiey ſię wyſtrzegał. Druga: zeby ćwicząc ſię w cnotach Swiętych, miłośierne uczynki pomnażał. Trzećia. żeby Miłości P. Boga co raz większey nabywał. Na doſtąpienie tych zbawiennych doſkonałości. gdżie idźie o punkt, Honoru Boſkiego, y obſerwe Przykazań Jego, y o wieczne zbawienie Duſzy Waſzey napomina Apoſtoł Paweł S. z boiaznią zbawienie waſze ſprawuyćie ad Phil: 2. Czytayćie zpilnośćią Regułe od Oyca S. FRANCISZA podaną, y obſerwuyćie ią, ſłuchayćie, y zważayćie ſłowa Jozuego w Rozdżiale

dźiale 1 V. 8 napisane: Niech nieodchodźi Kśiąſzka Prawa tego zoczow waſzych, ale będźiecie ią rozważac wcenie, y wnocy, a żebyście ſtrzegli, y zachowali wſzyſtko, co wniey znaydźiecie piſanego. *Czytaiąc, y obſerwuiąc ſtaraycie śię, żeby Każdy był w życiu doſkonałym, przy śmierći beſpiecznym, y wiecznego Zbawienia pewnym; y tak Regularnie żyiąc, w pokutnych, ymiłosiernych zaſługach obſituiąc, gdy CHRYSTUSOWE, y S. O. FRANCISZKA, y przykładne Swiętych Pańſkich tęgoż Zakonu życie naśladować będźiecie, iako prawdźiwi Synowie, y Corki Serafickie.*

W Pokoiach żyiąc znaydźiećie pokoiu,
Wieczney ozdoby w *Swiętych* Pańſkich ſtroiu,
Szare Sukienki FRANCISZKA płaty
Zaćmią Złotogłow, y Pańſkie ſzkarłaty.

PodźcieBłogoſławieni ośiągniyćie Kroleſtwo zgotowane od założenia świata. Math. 25. Ktorego po długoletnym życiu, przy nie przebranym P. Boga Błogosławieńſtwie Wam uprzeymie życzy,

Imieniem Prowincyi Małopolſkiey
OO. Obſerwantow Reguły S. O. F.

Uniżony y niegodny Bogomodlca
X. T. O. M. Z. O S. F.

PRZED-

PRZEDMOWA
Do łaskawego Czytelnika

REgularna życia, śmierci, y wieczności obserwa, to iest Książka Reguły Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA, ktorą tobie *Łaskawy Czytelniku* do zbudowania, czytania y zachowania podaię, nie iest pierwsza, ale zdawna z Włoskiey edicyi pierwey przetłomaczona, y przedrukowana, y nieraz od roznych Prowincyi zakonu S. O. FRANCISZKA do Druku wydanna. ani też iest nowa, y krytyce podlegaiąca, gdy wszelkie wątpliwości z wykładem, y explikacyą, y znależytą wniey informacyą rezolwowane, wszystkie zadania, y impostury przez konstytucye Papieskie gruntownie są zniesione, skasowane, y zakazane, że o approbacyi Reguły, y postanowieniu Trzeciego Zakonu y wątpic niegodzi się, y nikt przeciwnie zadać, y przeszkodzic niemoże. Zaczym nie do krytyczney cenzury podaie się tobie *Łaskawy Czytelniku* Regularnośc tey Ksiązecki, to iest Reguła Trzeciego zakonu, ale dla obserwy, y zachowania, ktorą ieżeli niemożesz, albo zachować niechcesz, y duchowney porady postanownych Reguł do zbawienia potrzebnych, zaniedbywasz, przynaymniey abyś znalazł pożytek Duszy twoiey, y skuteczney nauki doswiadczenie, co dzienie, z attencyą, y z uwagą czytay, wpamięci, y wreflexyi lekcyą konserwuy, y prostym sercem zważay sposobnośc, y łatwość zachowania Reguły, bez wszelkiego grzechu obligacyi, y uznasz, że przy łasce P. Boga chcącemu

ċemu nic ciężkiego, y trudnego być niemoże, w Bogu nadźieia, że ćię za pilnym czytaniem, y uwagą Bog oświeći, y natknie łaską swoią, przy powolnym, y uważnym czytaniu, y westchnieniu nawroći. Przytym rostrzaśny przy rosądney lekcyi złe zwyczaie, defekta, y niedoskonałości żyćia twego, uznasz że ie Regularnością życia, y obserwą Przykazań Boskich poprawic, y do wrębu, y porządku przyprowadźić należy. Zeznasz także że ludzie na świećie żyiący, lubo znaiący obligacyą swoią, iednak nie maiąc doskonałey instrukcyi, ani przestrogi duchowney, ani tez Przełożonych nad sobą przytomnych, potrzebuia Dyrektora, lub przewodnika wdrodze światowey do obserwy Reguł zbawieniu pozytecznych, zaczym przyznasz, y doznasz, że dla statèczney pokuty, y odpuszczenia grzechow, dla śmierci bespiecżney, y pewnego Duszy zbawienia potrzebna iest na świećie zakonna Regularnego życia obserwa. Znaydźiesz tę Książkę na trzy Części podzieloną według rekwizycyi każdego, do informacyi, y dewocyi iak osobną, tak do zachowania podobną y sposobną. *Wpierwszey Części* Obserwy opisuię się informacya o trzech Zakonach S. O. FRANCISZKA, y początek, zacność, y świątobliwość Trzeciego Zakonu. Reguła Braci, y siostr pokutuiących tegoz Zakonu iedna od MIKOŁAIA IV. druga od PAWŁA III. Papieżow podana, y potwierdzona, gdźie dokładaia się wyrazne Konstytucye Papieskie, approbacye, y obwarowanie Reguły; potym wykłady, y Deklaracye Rozdziałow, kondycye, y obligacye Reguły zebrane, y wyłożone. Rezolucye

kwestyi

kweſtyi, y obiaśnienia wątpliwości do obſerwy Reguły należące. Katechizm Nauki, y Wiary katolickiey. Porządek Ceremonii obłoczenia, Benedykcya ſukienki, y paſka, y Forma profeſſyi. Abſolucya Generalna przy obłoczeniu, y Profeſſyi, y w godzine śmierci. *W drugiey Części* znayduią ſię Indulgencye, y Przywileie Trzeciego zakonu S. O. FRANCISZKA, kalendarz Swiętych, y Błogoſławionych, y Katalog znacznych, y zacnych Oſob tegoż Zakonu. *W trzeciey Części* kładzie ſię obrządek, y zwyczayne Nabożeńſtwa Tercyarſkie, ranne y wieczorne Modlitwy, Inſtrukcye, y przeſtrogi Duchowne, Medytacye, y Rekollekcye, Akty, y affekta w chorobie, y w ſkonaniu. Zaczym czytay, y uważay *Łaſkawy Czytelniku*, y ſkutecznie zażyway, y obſerwuy tey Kśiążki, y Reguły, przeſtrzegam w niczym nie wątpic, y upewniam, że przy uważney rezolucyi, y zachowaniu Reguły doznaſz łaſki Pana Boga, y doſtąpiſz pewnego zbawienia, ktorego życzę, y obſerwy życia, śmierci y wieczności twoiey zalecam, y rekomenduię.

Obſerwuy ſiebie, y niepatrz nikogo
W ſzarey Sukience być może chędogo.
Byle być w Niebie nieuważay ſtroiu
Zyc może Swięty w Krolewſkim Pokoiu.

PER-

❧§)(✝)(§❧

PERSWAZYA DUCHOWNA

Z przekładem marności, y zbawiennym do pokuty przykładem, z uważnym zachęceniem, y wierszowym Dyskursem

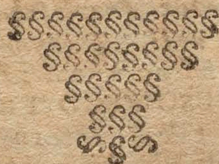
PRZEŁOZONA

O Jak rzecz wielce potrzebna Zbawieniu
Duszy rozumney, godnemu stworzeniu.
Zyć tak na świećie, by nieznac prozności
Zwazyć, y gardzić światowe marności.
Co wielce uznac każdemu pomoże,
Ze marna z gubić okazya może.
Grunt pozbyc zbytkow, zaniechac swobody,
Y czekac wieczney od Boga nadgrody.
Kształt, y uroda prętkim wiekiem minie
Roskosz, ućiecha wszystko razem zginie.
Zniknie fortuna, ustaną honory,
Z pochmurnym czasem zgasną y splendory.
Kto spodźiewac się chce śmierci bespiecznie,
Przykazy Boskie niech chowa statecznie.
Zyiąc na świecie w swym stanie społecznie
Może z Swiętemi zyskac Boga wiecznie.
Lub się pod grzechem nikt nie obliguie
Dosc że Praw Boskich chętnie zachowuie.
Gdy się wystrzegac złego obiecuie
Bog za to dobro wieczne deklaruie.
Wszystko być może, strzec się przestąpienia

Punkt służye Bogu, dostąpic zbawienia
Nie żal u świata być uposledzionym,
Iak zostac w BoskimRespekćie wzgardzonym.
Ludźiom świątowym coż przez to zawadźi?
Ze ktory życie zbawienne prowadźi.
Nikt letko ważąc, niemoze się ziawić
Zę innym gardząc, niechce dusze zbawić
Często na świećie nie ieden wzgardzony,
Szczęśćie od Boga, ktoiest nadgrodzony.
Honor poważny, lub Godność Wielmożna,
Coż gdy bez zasług być w Niebie niemożna.
Rzecz zdoświadczenia, pewna, y dowodna
Ze zyiącemu śmierć iest nie zawodna,
Dotey każdemu sposobem podobnym
Trzeba gotowym, być w cnoty ozdobnym.
Zeby każdego y w mieyscu osobnym
Wyroki Boskie zastały sposobnym.
Smierć niespodziana czasu niezabawi
Tak niebespieczne twe życie wyiawi.
Nie znaydzie Duszy do Nieba gotowey
Ani Osoby w Sukience godowey.
Niżeli o drzwi śmierc twoie zawadzi
Niech do Pokuty Bog łaską sprowadzi.
Ztad zakon swieckim na to stanowiony
Aby wnym żyiąc był każdy zbawiony.
Nad partyrowe, y bławatne kroie,
Przechodzi wszystkie szara Barwa stroie.
Mieni się woczach pozor, y ozdoba
Staie szarzyzna axamytow proba.
Pasek, Sukienka wtym kolorze szarym
Ozdoba Duszy iest młodym, y starym.
Czystośc, pokorę, ćierpliwośc to troie,

CHRYSTUS z Francifzkiem znaczą wraz oboie.
Zyć, y umierać może tak befpiecznie,
Kto chowa Bofkie Przykazy ftatecznie.
Za fporzadzone doczefne doftatki,
Dozna wtym zyciu wefołe oftatki.
Y za wgardzone światowe wygody,
Pewnie na wieczne doftanie fie gody.
By pomogł twemu FRANCISZEK zbawieniu,
Nafladuy Iego lub wpodłym odzieniu.
Co Bog przykazał, obferwuy ftatecznie
Zycie, y Honor nie minie cię wiecznie
Przyrzecz z Pfalmiftą Bogu zachowanie
Więc nie przeftąpie twych Przykazań Panie.

Obferwowac, y wyftrzegac fię będe od nieprawości moiey Pfal. 17

CZĘSC PIERWSZA

Obſerwy ſerafickiey Trzeciego Zakonu

INFORMACYA

O Początku Inſtitucyi TrzechZakonowS.O.FRANCISZKA, y o pierwſzym Zaczęciu, y poſtanowieniu Trzeciego Zakonu od Pokuty nazwanego.

POczątek poſtanowienia trzech zakonow S. O. FRANCISZKA zaczął ſię z wyraznego Roſkazu Boſkiego, ktory odebrał Swięty Patryarcha y Fundator Seraficki FRANCISZEK w Kościele Aſſyſkim S. Damiana Krzyżem rozciągniony na źiemi modląc ſię pałaiącym Duchem przed u Krzyżowanym Panem, gdźie uſłyſzał te słowa: *Idz Franćiſzku naprawuy Dom moy, ktory ſię wali,* Zaczym z Ordinanſu, y natchnienia Boſkiego wynalazł Naprawca Kościoła CHRYSTUSOWEGO FRANCISZEK S. oſobom wſtanie tak klaſztornym, iak Swieckim trzy drogi do Pokuty, w ktorych trzy fundował zakony. *Pierwſzy* Zakonnikow *Braci Mnieyſzych* zubogiego, y pokornego życia nazwanych, ktorzy zachowuią pierwſzą Regułę od Samego P. JEZUSA S. O. FRANCISZKOWI podyktowaną, im zlecił naywyzſze uboſtwo bez dobr doczeſnych, y bez właſności tak oſobney, iak poſpolitey, żeby całyZakon nic niemiał na tym świecie oprocz Pana Boga, wnim iedyną tylko potrzeb ſwoich pokładał nadźieie. Początek tegoż Zakonu był w Roku 1210. w ktorym Regułe od CHRYSTU-

STUSA Pana S. O. *FRANCISZKOWI* daną na ten czas Papież *INNOCENCYUSZ III* słownym wyrokiem potwierdźił, y potym w Roku 1223 HONORYUSZ III na pismie swoim władzą Pasterską zmocnił, y konfirmował. Iuz za życia S. O. FRANCISZKA było kilka tysięcy Braci Mnieyszych zachowuiących te Regułe, ktorych teraz na rozne klasztory, y Prowincye podźielonych znayduie się Obserwantow, konwentuałow, Reformatow, Rekollektow, Kapucynow pod iedną Regułą, tylko ustawami Zakonu, y habitem, albo Dyspensą, y konstytucyą Papieską iak OO: Konwentuałow Dystingwowanych.

Między ktoremi iednak zaraz zpoczątku pośmierci S. O. FRANCISZKA za powodem Brata *Eliasza* pierwszego Ministra Generalskiego zaczęła się roznosć, y diwyzya Obserwancyi, zdawało się iednym, że niepodobna, aby bez zadnych dobr mogł się utrzymać zakon, postarali się *w Roku 1265.* u KLĘMENSA IV Papieża o Dyspensę na Regułę, y wolne trzymania dobr, y odbierania dochodow, y brania pieniedzy, ktorych Przywileiow, y Dyspensy Papieskiey S. BONAWENTURA na ten czas Minister Generalski zwiększą częścią zakonikow gorliwych nasladowcow Reguły S. O. FRANCISZKA nieprzyiął, az LEO X Papiez w Roku 1517 na kapitule Generalskiey w Rzymie w Konwencie *Ara Cæli* nazwanym rozdźielił Zakon na dwie Części, zachowuiących Regułe zebrał wiedno *Corpus* albo zgromadzenie, ktorych nazwał Braci Mnieyszych Obserwantow Regularney obserwancyi, z nich obranego Generała nazwać kazał

zał *Miniſtrem* całego Zakonu S FRANCISZKA, y iemu oddał ſtarą pieczęc pierwſzego Zakonu iako prawdziwemu Naſtępcy S. O. FRANCISZKA. Braci zas innych, ktorzy chcieli miec dyſpenſę na Regułe zgromadził w drugie *Corpus*, i nazwał konwentuałow, że wkonwentach dla roznośći, y dyſpenſy odzielonych kazdy znich ieſt *Filius ſui Conventûs* y ztego zgromadzenia obranego Generała nazwał *Magyſtrem Generalnym*, pozwalaiąc Przywileiow, y dyſpenſy na Regułe do dobr, intrat, y dochodow doczeſnych, y dyſtinkcyi, y relaxacyi habitu, oraz naznaczaiąc inſzą formę czynienia Profeſſyi. Braci Mnieyſzych Regularney obſerwancyi ziałmużny iedney zyiacych bez dobr, dochodow, y właſności winſzych kraiach od S. O. FRANCISZKA nazywaią *Franciſzkanow*, w Polſzcze zas od założenia Kościoła w Krakowie pod Tytułem *S Bernardyna* przy wprowadzeniu zakonu Obſerwantow S. O FRANCISZKA S. przez S. JANA KAPISTRANA nazywaią *Bernardynow*, nie ztąd że zakon ieſt S. BERNARDYNA, ale że Kościoł pierwſzy w Krakowie Zakonu OO: Obſerwantow Reguły S. O. FRANCISZKA założony, y nazwany S. BERNARDYNA Wyznawcy, teyże obſerwancyi prawdziwego Syna S. O. FRANCISZKA, do ktorego wprowadzeni byli Bracia Mnieyſi. Od O. .O. Obſerwantow pochodzą Wielebni OO. *Reformaci* w Polſkich, włoſkich, & *Impery* kraiach. OO. *Rekollekci*, *Alkantaryſtowie*, *Dyſkalceaci*, *Reformelli*, *Kolętani* we włoſzech, w Hyſpanyi, w Francyi, w Portugalyi, w Aragonyi, w Indy-
ach

ach y winnych kraiach, ktorzy wszyscy Oycowie pod iednym zostaią Generałem z OO: Obserwantami złączeni, iedno *Corpus* całego Zakonu S. O. FRANCISZKA sprawuią. Wielebni OO: *Kapucyni* od kaptura spiczastego nazwani, ktorzy tez samę Regułę S. O. FRANCISZKA iako OO. obserwanci, y Reformaci do litery bez relaxacyi y dyspensy zachowuią, y należą do pierwszego Zakonu S. O. FRANCISZKA, tylko przez przydane Zakonne ustawy, y osobliwego Generała roznią się od OO: Obserwantow, y Reformatow.

Drugi Zakon S. FRANCISZKA nazywa się S. KLARY Zakonic Panien, y Wdow ubogich za klauzurą Klasztorną żyiacych pod drugą Regułą od S. O. FRANCISZKA S. KLARZE pierwszey tegoż zakonu Matce napisaną, od ktorey W. W. Panien *Klarissek* nazwanych iest w Krakowie Klasztor S. JĘDRZEIA, y wiele innych klasztorow w Polszcze fundowanych, ktore nie ktore dobra doczesne za dyspensą Reguły z Fundacyi trzymac mogą. Drugiego zakonu S. KLARY iest *S. Agnieszka* Siostra iey rodzona; Błogosł. *Kunegunda*, y *Salomea* krolowne Polskie, *S. Katarzyna* Bononska, *B. Koleta*, y *B. Serafina*, y wiele innych Panien Swiętych w Regestrze, y w katałogu wyrażonych. Ztegoż Zakonu S. Klary pochodzą WW. Panny Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA w Polszcze *Bernardynki* nazwane od S. ELZBIETY Krolowey Węgierskiey bez dobr doczesnych fundowane, y za klauzurą zakonną Zyiacę, y rozniące się Regułą od W. W. Panien *Klaryssek*, iako się o

nich

nich, w Trzecim zakonie opisuie: Takze od zakonu S. KLARY pochodzą WW. Panny *Koleżanki od S. KOLETY* w ubostwie S. O. FRANCISZKA bez dobr doczesnych żyiace, Zakonice Niepokalanego Poczęcia N. MARYI Panny ktorych Błogosł. *Beatryx, y Marya de Agredo* Fundatorką. *Annuncyatki* Cnot N. P. MARYI od Błog: JOANNEY Walezyi w Francyi, y winnych Kraiach Cesarskych fundowane, na trzy ślubyZakonne Professyą czyniące,y za klauzurą klasztorna żyiące.

TrzeciZakonTercyarzow yTercyarek pokutuiących nazwany, fundował S. O. FRANCISZEK dla Osob nie tylko klasztornych,ale y swieckich,wstanie Panienskim, kawalerskim, Małżenskim, y Wdowim na świecie żyiących, ktorym podał sposoby y Regułe do zachowania przykazań Boskich, y Kościelnych, do czynienia pokuty, pobożnych, y miłośiernych zasług według stanu y kondycyi swoiey, y sposobności czasu, żeby przy dystrakcyi, y interessach światowych, lub wpospolitości, albo wosobności od okazyi odaleni P. Bogu należycie służyc mogli. Gdy albowiem Cudowny w Ciele ludzkim Serafin S. O. FRANCISZEK w Roku 1221. y po nawroceniu swoim w Roku czternastym, Zbawienia Dusz gorąco pragnął, starał się uśilnie, żeby wszystkich do Pokuty nawrocił, y do zachowania PrzykazańBoskich przyprowadził, y szczerze pokutuiącym żywot wieczny u P. BOGA wyiednał, wiednymKastellu nazwanym *Carnerio* mil cztery od *Assyza* położonym każąc zarliwie o wzgardzie świata, y pokućie Swiętey słowmi

P.

P. Boga. *Nawróćcie ſię, y czyńcie Pokutę ze wſzyſtkich nieprawości waſzych, a nie będzie wam nieprawość na zgubę, odrzućcie od ſiebie wſzyſtkie przeſtępſtwa, y uczyńcie ſobie ſerce nowe, y ducha nowego, bo niechcę śmierci umieraiącego.* mowi BOG. *Ezechiel. C. 18. ℣. 30. Nawróćcie ſię do Pana BOGA waſzego, bo dobrotliwy, y miłoſierny ieſt, cierpliwy, y wielkiego miłoſierdzia, łatwy do ubłagania.* Radzi Duch S; przez Proroka *Joel. c. 2.* Przetoż według Pawła S. *Ep. ad Tit. c. 2. ℣. 11. Pokazała ſię łaſka P. BOGA Zbawiciela naszego wſzyſtkim ludziom ucząca nas, abyśmy odrzucaiąc nieprawości, y wſzyſtkie pożądania, trzezwo, y ſprawiedliwie, y pobożnie żyli na tym świecie. Tak poſtępuycie* (mowi Apoſtoł S.) *abyście obſitowali więcey. Y żądaycie coż nad rozkaz czynić, żeby w dobre uczynki lepiey poſtępować, y co raz bardziey przykazań Boſkich zachować.* Dokłada S. *Chryzoſtom.* Z gorącego Kazania S. O. FRANCISZKA, iakby z rozkazu Boſkiego Kroleſtwa, Państwa, y Miaſta, rezolwuiąc ſię światem gardzić, doſtatki, y poſſeſſye opuścić, y na dozgonną udać ſię pokutę, y Oſoby Małżeńſtwem związane niedbaiąc o docześne intereſſa, nie reſpektuiąc na Godności, y Familie, do rozwodow przyſtąpić, y za Duchem ſkruchy, y pokuty w Zakonnach BOGU poświęcić ſię chcieli, z krzywdą y deceſſem Domu, y Familiy. Ale niezdawała ſię Mężowi Swiętemu z gorącości Ducha odwazna do rozwodu, albo ſeparacyi rezolucya, żeby złączone Swiętym Związkiem Małżeńſtwa rozłączać, dziatki, y Familie opuſzczać, y Miaſta, y kraie puſtoſzyć

 mieli.

mieli. Postanowił trzeci Zakon, w ktorym by ludzie nie tylko w Klasztorach, ale y na świecie w Domach swoich żyiący, y wstanie nawet Małżeńskim bez separacyi, y rozwodu, bez odmiany sytuacyi, y opuszczenia dziatek swoich mogli życie zbawienne prowadzić, y przez podanych Reguł, y kondycyi obserwę, zbawienia duszy dostąpić, bez rygoru, y ostrości Klasztorney w zasługach, y w doskonałości innym wyrownać Zakonom. Tąż samą Duchowną perswazyą, y deklaracyą zapalone serca Obywatelow w Państwie Toskańskim temperować musiał, gdzie znalazł iuż zbudowany Klasztor dla Panien BOGU poświęconych, y tamże postanowił Kongregacyą, albo Bractwo pokutuiących, ktorym zostawił instrukcye, y praktyki pobożności, y miłosiernych uczynkow, w nawiedzeniu, y ratowaniu chorych, w przyimowaniu pielgrzymow podrożnych, wcieszeniu utrapionych, y w zapomożeniu potrzebnych, y ubogich. Dla Braci tey Kongregacyi z iałmużny zebraney wymurował szpitał blisko Murow Mieyskich dla kuracyi chorych, y konserwacyi starych, y kalekow. Potym drugi szpitał fundowany w Mieście Florencyi przy Kościele S. MARCINA dla Niewiast, żeby y im niezbywało na pobożnych, y miłosiernych zasługach w spomożeniu ubogich, y wsłużeniu chorym, y nazywano tę Kongregacyą Braci, y Siostr pokutuiących Zakonu O. S. FRANCISZKA. Od tey założoney Kongregacyi poszedł O. S. FRANCISZEK do wsi *Gagiano* nazwaney, gdzie w drodzę podkał LUCYUSZA

ktory

Ktory przedtym bawiąc się Kupiectwem by uporczywym Dissydentem Sekty *Gwelfa* nazwaney, ale w tym czasie błąd swoy rewokuiąc, życia swego poprawić zamyślił, y Zonę swoię BONADONE nazwaną dobrym darem, albo dobrą Dame nawrocił, y do pokuty przyprowadził, dobra doczesne rosporządził, y z chęcią rozdał, y całym sercem do miłosiernych udał się uczynkow. W tey podroży prosił O. S. FRANCISZKA aby iemu, y Zonie iego pokazał bespieczną drogę do wiecznego duszy zbawienia, ktoremu Ociec Swięty oznaymił instynkt P. BOGA, y intencyą postanowienia *trzeciego* Zakonu, w ktorym y Osoby Małżeństwem obowiązane poświęcić się mogą na usługę Boską, y naznaczył im skromne odzienie szarego koloru, y przepasanie biodr pas powrozowy, albo kordę węzłowatą, y ustnie opowiedział im niektore punkta do obserwy, y zachowania, pokiby opisaney, y potwierdzoney od Stolice Apostolskiey nieodebrali Reguły. W pierwszym Małżeństwie Tercyarskim Błogosławiony *Lucyusz*, *y Bonadona* od S. O. FRANCISZKA przyięli z Kongregacyą Florenską pierwszych Braci, y Siostr pokutuiących Tercyarską modę Habitu, albo Sukienki, y pasa Zakonnego, ktorzy w miłosiernych uczynkach żyiąc przykładnie az do śmierci, *w Roku* 1241. iako pisze *Wadingus* iednego dnia w BOGU pomarli. Przyiął O. S. FRANCISZEK do Sukienki trzeciego Zakonu wiele innych zacznych Panow, y Obywatelow, na ktorych prożbę z natchnienia Boskiego napisał Regułę, ktorą

MIKOŁAY IV. Papież potwierdził, y w niektorych punktach rozszerzył, y potym PAWEŁ III. Papież na dziesięć Rozdziałow iako iest dziesięć Przykazań Boskich redukował. Tych Braci, y Siostr Swieckich trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZEK do punktow w Regułę wyrażonych, y do żadney powinności osobną pod grzechem nieobwiązał obligacyą, tylko do zachowania przykazań Boskich, y Kościelnych, do ktorych obserwancyi pewne naznaczył instrukcye, w deklaracyi, y wykładach Reguły wyraźnie wyłożone, iak być powinne według kondycyi, y sposobności każdego zachowane.

Tegoż Trzeciego Zakonu Braci, y Siostr pokutuiących są dwa stany. *Pierwszy* za klauzurą Zakonną w Klasztorze żyiących, ktorzy przy obserwie Reguły trzeciego Zakonu przez Solenną Professyą slubuią P. BOGU czystość, posłuszeństwo, y ubostwo, y inne ustawy Zakonne zachowuią, y tegoż stanu są osobne Klasztory Braci Trzeciego Zakonu *Koletanow*, *Reformellow*, *Kordyierow*, ktorzy maią swoich Przełożonych. Tegoż Zakonu są Bracia Tercyarze Klasztorni w Habicie S. O. FRANCISZKA bez kaptura, ktorzy według Professyi trzeciego Zakonu, y konstytucyi Papieskiey BENEDYKTA XIV. Substytutami Syndikow Konwenskich być mogą, iednak do zachowania slubow Zakonnych są obowiązani. Także Bracia Tercyarze Pustelnicy po Roku proby Nowicyackiey w Klasztorze odprawioney na puszczy odludney przy Kościołkach ubogich osobnie

sobnie pokutuiący. *Drugie* są Klasztory Siostr Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA pokutuiących, ktorym *Leo X.* Papież sam napisał Regułę do Swieckich Tercyarek podobną, y do trzech ślubow Zakonnych czystości, posłuszeństwa, y ubostwa, y klauzury Klasztorney obliguiącą, ktorą WW. Panny *Bernardynki*, że pod dyspozycyą OO. Obserwantow w Polszcze nazwanych *Bernardynow* zostaią, według Professyi swoiey bez dobr doczesnych zachowuią. Także WW. Panny *Koletanki*, od WW. Panien Klaryssek, drugiey Reguły dystyngwowane, ktore na trzecią Regułę, y trzy śluby zakonne, ale nie na klauzurę Klasztorną Professyą czynią. Tych WW. Panien Klasztornych Trzeciego Zakonu Siostr pokutuiących iest zaszczytem, y ozdobą S. ELZBIETA Krolowa Węgierska Wdowa, y S. ELZBIETA Krolowa Portugalska, *S. Małgorzata* Kortońska, S. Roza Błogo: *Angelina*, B. *Michelina*, B. *Beatryx* Krolewna, B. *Hiacynta* Marescota Xiążąt Domicellow Corka; B. *Lucya*, B. *Wirydyana*, B. *Humiliana*, B. *Ludowika* Albertonia, y innych wiele Panien, y Wdow Swiątobliwych w Drugiey Części, y z osobna w Kalendarzu wyrażonych. *Drugi Stan* Trzeciego Zakonu iest Braci, y Siostr na świecie w Domach swoich mieszkaiących, y w Małżeństwie zostaiących, przez przyięcie Sukienki, y uczynioną Professyą pokutuiących. *Trzeci Zakon* S. O. FRANCISZKA ludzi Swieckich dla czynienia pokuty, y zachowania Przykazań Boskich, y Kościelnych według Reguły w żadnym punkcie nieobliguiącey

pod

pod grzechem śmiertelnym oprocz przykazań P. BOGA do ktorych wszyscy wierni Chrystusowi są obowiązani, iest dla stanu, y kondycyi tak Panien, Wdow, y Kawalerow, iak Małżonkow, ktorzy ślubuią P. BOGU wiernie zachować Przykazania Jego, żyiąc w czystości według stanu, y kondycyi swoiey, y wzasługach miłosiernych. W ktorym Zakonnie w stanie Małżeńskim był pierwszy S. LUCYUSZ y B. *Bonadona*, potym S. *Elzeary*, y Błogo. *Delfina*, S. *Ludwik* Krol Francuski, S. *Konrad*, S. *Roch*, S. *Iwo*, y wiele Papieżow, Cesarzow, Krolow, Xiążąt, Kardynałow, Biskupow, y wiele innych zacnych Osob wstanie świeckim, y Duchownym żyiących, ktorzy w własnych Domach rezyduiąc, z powołania P. BOGA, y zachowaniem przykazań Jego, cnot, y zasług nabywaiąc, łaski świątobliwości dostąpili. Z tey zaś racyi sposob życia Regularnego Swieckich Tercyarzow, y Tercyarek S. O. FRANCISZKA lubo w Klasztorze za klauzurą Zakonną niemieszkaiących. słusznie nazywa się *Zakonnem*, że porządne życie według Reguły od S. Kościoła Rzymskiego approbowaney zachowuie; albowiem *Zakon* raz znaczy Religią, *a religando* to iest złączenie, y zgromadzenie Duchowne z obowiązkiem ślubow, albo *à reliquendo* z oddalenia się od świata, y takie są Zakony Klasztorne za klauzurą Zakonną, ktore opuszczaią świat, y czynią śluby Zakonne, posłuszeństwa, ubostwa, y czystości. Powtornie *Zakon* nazywa się *Ordo* od Regularnego porządku tych, ktorzy żyią według Reguły od Stolice Apostolskiey po-

potwierdzoney, na ktorą po roczney probie Nowicyatu, czynią Professyą, y takie Zakony są *Ordines Militares* Kawalerow Maltańskich, Kawalerow S. JAKOBA w Hispanii, y innych, ktorych kongregacya, lubo obligowana iest do ślubu czystości, iednak że świat nieopuszcza, y nie zostaie w Klasztorzę za klauzurą, ani czyni ślubu posłuszeństwa, y ubostwa, nienazywa się Religią *Ordo Religiosus*, ale Zakonnem regularnym *Ordo Militaris*, albo *Regularis* od reguły approbowaney. Y tak trzeci Zakon S. O. FRANCISZKA Osob świeckich na świecie zostaiących nie iest Religią świat opuszczaiącą, y zgromadzeniem Klasztornym; ale od Reguły, y konstytucyi Papieskiey nazywa się Zakonem świeckim, y regularnym, y Tercyarze S. O. FRANCISZKA lubo nie są *Religiosi Claustrales*, ale nazwać się mogą z Reguły Zakonney, y potwierdzoney od Zwierzchności Papieskiey *Regulares*, albo *Ordinis Regularis*. iako Prałaci lubo Swieckie Osoby są *Ordinis Spiritualis*, tak *Personæ Sæculares* przez regularną Professyą są *Regulares*. Przetoż rożni się Trzeci Zakon od Bractwa, albo Konfraternii Paska S. O. FRANCISZKA, y od innych Bractw, że zazywa Habitu Zakonnego z Nowicyatem, y Professyą na regułę od Kościoła S. przyznaną, czego zostaiący w Bractwach nieczynią; y Zakon pokutuiących postanowiony był od samego O. S. FRANCISZKA Roku *1221*. Bractwo zaś Paska ma swoy początek *od Syxta V.* Papieża przez konstytucyą *Ex supernæ*. Roku *1585*. *D.19.Nov.* y nieobliguie Braci w Bractwie Paska będących
na

na czynienie Profeſſyi. Ktorą rożność, y Dyſtynkcyą BENEDYKT XIII. Papież w Bulli *Paterna Sedis.* Roku 1725. D. 9. Dec. niżey do reguły dołożoney, rzetelnie wyraża, y Zakonnem nażywa. *Zeby uwłaczaiących imposturom przeciw temu Zakonowi trzeciemu zabiegliśmy. My tenże Swięty zaſługuiący, y Chrześciańſkiey Doſkonałości właſny Zakon, na całym świecie z Ludzi świeckich, y innych ſpolnie żyiących, także y Zakonnych złożony, od ktoregokolwiek Bractwa zupełnie rożny, iako to, że pod właſną Regułą od teyże Stolice Rzymſkiey potwierdzoną, z Nowicyatem, Profeſſyą, y Habitem pod niejakim ſpoſobem, y formą (iako inſze Zakony tak pod Klauzurą żyiące, iako też woienne, y inſze podobne) poſtanowiony znayduie ſię, iako był zawſze, y ieſt Zakonem prawdziwym ſtwierdzamy, y poſtanawiamy.* Nazywa ſię zaś Trzecim Zakonem że S. O. FRANCISZEK wprzod poſtanowił dwa Zakony pod klauzurą Zakonną *to ieſt* Braci mnieyſzych, y *drugi* Zakonic Klaſztornych Klaryſſek S. KLARY, *Trzeci* Oſob Swieckich. Teraz Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA (iako wzwyż namienia ſię) troiaki ſtan znayduie ſię: Braci y Sioſtr na świecie pokutuiących, Zakonikow, y Zakonic Klaſztornych do ślubow Zakonnych obowiązanych, y Tercyarzow w Habicie bez kaptura ſpolnie z Bracią Mnieyſzą, lub Puſtelnikow z oſobna na Puſzczy mieſzkaiących, o ktorych w pomienioney Bulli BENEDYKT XIII. wyraża: *Zeby tedy Zakonu Tercyarzow:* S. FRANCISZKA *pokutuiących, ktory na trzy ſtany dzieli ſię, to ieſt:*

Swiec-

Swieckich, y wspolnie żyiących, y Klasztornych, y wielki pożytek w Kościele Bożym zawsze czynił &c. y lubo S. O. FRANCISZEK Regułę Trzeciego Zakonu dla samych tylko Osob Swieckich w Domach swoich mieszkaiących postanowił, a że potym niektore Osoby Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu chcąc w Klasztornym Zgromadzeniu, y w oddaleniu od świata BOGU służyć, y obowiązać się do trzech ślubow Zakonnych posłuszeństwa, ubostwa, y czystości przetoż, oprocz Reguły od MIKOŁAIA IV. y PAWŁA III. potwierdzoney, potym LEO X. Papież naznaczył inszą Regułę do ślubow Zakonnych, y Professyą dla Osob Klasztornych przez Bulle: *Inter cætera:* Roku *1521. D. 20. Ian.* S. BONAVENTURA trzech Zakonow Patryarche S. O. FRANCISZKA w Brewiarzu tak wspomina: *Tres Ordines hic ordinat.*

Swięty Francifszek trzy Zakony w nosi,
Pierwszy Obserwy Braci Mnieyszych głosi.
Panien ubogich drugi postanawia,
Trzeci dla wszystkich na świecie zostawia.

REMONSTRACYA

Godności, y świątobliwości Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA Braci, y Siostr Pokutuiących.

DOwod origynalney zacności, y znaczności Trzeciego Zakonu O. S. FRANCISZKA pochodzi z wiekuistey starożytności, y zdawności postanowienia od Roku *1221.* y z tak znacznego od pięciu przeszłych wiekow niezliczo-

nych

nych Swiętych Pańskich, y Sług Boskich pomnożenia, y z nieustaiącey pobożności, przykładności, y nieskończoney promocyi Chwały P. BOGA, z ktorey każdy dochodzić, y iaśnie dowodzić może, iakiego waloru, y szacunku w Kościele Bożym zostawał, y zostaie Trzeci Zakon S. O. FRANCISZKA. Poznać godność, y zaszczyt Jego z poważney approbacyi Apostolskiey, y władzą Papieską tyle razy potwierdzoney Reguły; Doznać z Darow, z Przywileiow, y odpustow szacownych od Stolicy Rzymskiey pozwolonych, iako zacność, y Estymacyą tegoż Zakonu Apostolska zaleca, y rekomenduie choyność, y powaga Oycow Swiętych Namiestnikow CHRYSTUSOWYCH nad czterdziestu Papieżow, ktorzy osobliwym Respektem szacuiąc pożytek zbawienia, pokutuiącą tegoż Zakonu Swiątobliwość, z przychylnym uszanowaniem przez Papieskie listy, Konstytucye, y Deklaracye, y przez niezliczone Przywileie, y pozwolone indulgencye, Trzeci Zakon S. O. FRANCISZKA promowować, y rozszerzać nieustawali. Naypierwey HONORYUSZ III. w swoim *Breve* zaczynaiącym się *Cum illorum:* *Roku* 1224. *Dnia* 1. *Grudnia* przyznał, że ten Zakon od niego przedtym *Vivæ vocis Oraculo* był approbowany z wyraźnym Tytułem od Pokuty, ktoremu wielkich Przywileiow, y łask Duchownych wyświadczył. Także GRZEGORZ IX. w Bulli swoiey zaczynaiącey się: *Nimis patenter: Roku* 1227. *Dnia* 25. *Czerwca*, y w drugiey: *Detestanda Humani generis*. Roku 1228. Dnia 1. Kwietnia, w ktorey wyraźnie wspomina o

Bulli

Bulli HONORYUSZA III. y w owey ktora się zaczyna: *Cum illorum*. Roku 1229. Dnia 1. Września pozwała temuż Zakonowi obszernych Przywileiow, y pokazuie że ten Zakon iuż od Kościoła Swietego był approbowany. Potym JNNOCENTY IV. w rożnych listach swoich Papieskich osobliwie iednak zaczynaiącym się: *Intentio Cultûs*. *Roku* 1246. *Dnia* 15. *Marca*. *Tuis Devotis*: *Roku* 1248. *Dnia* 1. *Kwietnia*. nowym potwierdzeniem, y Przywileiem nadanym osobliwszy affekt ku temu Zakonowi oświadczył, y remonstrował. Napotym ALEXANDER IV. V. VI. y VII. KLEMENS IV. V. VII. y VIII. XI. y XII. GRZEGORZ IX. X. XI. XIII. y XV. URBAN IV. V. y VIII. CELESTYN V. BONIFACY VIII. MIKOŁAY IV. y V. JAN XXII. y BENEDYKT XIII. *Roku* 1725. *Dnia* 9. *Grudnia*. wszystkie wątpliwości, y fałszywe relacye, y imposturу na Tercyanow S. FRANCISZKA przez złość, y nienawiść ludzką złożone, Deklaracyą, y Dekretem Papieskim znieśli, y z Kasowali. Przedtym SYXTUS IV. y V. MARCIN V. EUGENIUSZ IV. KALIXT III. PIUS II. IV. y V. PAWEŁ III. y V. JULIUSZ II. LEO X. potym JNNOCENTY XI. y XII. BENEDYKT XIII. y XIV. sprzyiaiącą łaskawością wielkie Fawory, Przywileie, y odpusty temuż Zakonowi naznaczyć, y konferować raczyli. Regule Trzeciego Kakonu S. O. FRANCISZKA naypierwey HONORYUSZ III. potym MIKOŁAY IV. wyraźney wyłożył, rozszerzył, y approbował, ktorą na potym znowu KLEMENS V. w swoim Apostolskim *Breve* ktore

zaczy-

zaczyna ſię: *Tenorem cujusdam Privilegy:* Roku czwartego Panowania ſwego, *Dnia 30. Sierpnia* y także GRZEGORZ XI. w Bulli ſwoiey zaczętey: *Tenor quorundam.* Roku 1373. *Dnia* 10 Lutego potym KLEMENS VII. JULIUSZ II. LEO X. naoſtatek PAWEŁ III. w Bulli ſwoiey: *Ad Uberes Fructus. Roku 1547. Dnia 5. lipca.* też ſame Regułę na dzieſięć Rozdziałow konformuiąc do Dzieſięcia Przykazań Boſkich redukował, y potwierdził. Trzeci Zakon zaś S. O. FRANCISZKA od wielu Papieżow approbowany, od HONORYUSZA III. KLEMENSA VII. y MIKOŁAIA IV. dwoiſtym Przywileiem ieſt potwierdzony, z Tytułem *Zakon od Pokuty*, albo *Braci, y Sioſtr Pokutuiących*, ktorym Jmieniem żeby ſię ten Zakon nazywał, KLEMENS VII. w Przywileiu żaczynaiącym ſię: *Uberes Fructus* Apoſtolſką przykazał powagą. Znać dowodnie zaſzczyt, y znaczną ozdobę tegoż Zakonu z *Kanonizacyi*, y z katalogu tak wielu Swiętych, y Błogoſławionych, ktorych ten Zakon ubogą S. O. FRANCISZKA Sukienką, cnotami, y zaſługami przyodzianych Niebu przyſpoſobił. Poznać z Godnych, y zacznych Oſob, Swiątobliwych, Bogoboynych, i Pobożnych, y BOGU zaſłużonych w drugiey Części opiſanych. Przetoż godzi ſię wyſławić Trzeciego Zakonu Seraſickiego zbawienną pokutę, y przykładną Swiątobliwość, ktorą w kościele Bożym od początku poſtanowienia iaśniał, y iaśnieie. Wyznać należy, że y Swiatowey kondycyi, y Sytuacyi Oſoby gwałtownie Niebo odbieraią, gdy y w Swieckich doſtoieńſtwach, y doſtatkach

Swią-

Swiątobliwa pokuta, y przy wzgardzie marności przykładna pokora znaydować się może, tak że za łaską P. BOGA, za przyczyną S. O. FRANCISZKA wszyscy udaiący się do Zakonu tego przy stateczney obserwie Reguły pewne zbawienie otrzymać, y Swiętemi zostać mogą. Przyznaie każdy roznym Zakonom doskonałości, y przykładne Swiątobliwości, ale uznać, y zeznać należy, że y na Swiecie z powołania P. BOGA w stanie swoim, w zgodzie, y miłości, y wprzykładney pobożności pokutuiące Osoby Zakonney perfekcyi wyrownać, y przewyższyć, y skuteczney łaski Pana BOGA, y Swiątobliwości dostąpić mogą, z kąd ieżeli Trzeci Zakon S. O. FRANCISZKA doskonałością ślubow Zakonnych, umartwieniem, y ścisłym rygorem Klasztornych pod klauzurą nieprzenosi Zakonow, zapewnie Regularną Przykazań Boskich obserwą, y ważną przed P. Bogiem Miłosiernych akcyi zasługą, cnot Swiętych ozdobą z słuszney pretensyi, z niemi rownać się może. Poznać z pożytku nieustaiących zasług tegoż Zakonu, y zaszczytu Godnych, y poważnych Osob przyimuiących S. O. FRANCISZKA Sukienkę, iak Jmienia zacnością, tak Swiątobliwą pokorą, y przykładną pokutą Trzeci Zakon zaszczycaiących, y tą barwą w Niebie zaszczyconych. Przyięli z ozdobą, y zaszczytem tegoż Zakonu ubogą S. O. FRANCISZKA Sukienkę y Papieże, Kardynali, Biskupi, Cesarze, Cesarzowe, Krolowie, y Krolewne, Xiążęta, Grafowie, Margrabie, y Senatorowie, szacuiąc pokutną inwestyturę nad Cesarskie purpury, y

Kro-

Krolewſkie ſzkarłaty, ktorych nad pięć ſet, y więcey w rożnych Kroleſtwach, y Prowincyach przyiętych zacznych Oſob liczyć ſię może. Czyli nie zdobi Krolewſkie Godności oſtra pokuty Swiętey włoſienica, iak świadczy Krolewſka Piſma Swiętego kronika, że za czaſow Eliaſza Proroka pokutuiący Krol Jzraelſki włoſienicą okrył, y przyodział Ciało ſwoie. Zbawienna pokuta zdobi y Krolewſkie Korony, y Xiążęce Mitry, pokora, y pobożność zaſzczyca każdą godność, y powagę. Potrzeba mieć gotową Sukienkę, y przepaſać biodra, kto chce bydź przypuſzczony na Niebieſką ucztę, y przy pokutney ſzarzyznie wydaią ſię purpury, y iaśniey świecą dyamenty. Jeżeli czyſta, y uboga S. Katarzyny Szwedki Sukienka w oczach Pańſkich Akſamitną y koſztowną wydać ſię mogła, y ſzara S. O. FRANCISZKA włoſienica w konſpekcie Boſk im purpurową ſtanie, y w oczach ludzkich ſzacowną wydać ſię może; Y ieżeli Herakliuſz Ceſarz na podwyżſzenie KRZYZA CHRYSTUSOWEGO koſztowne zrucić ſtroie, Ceſarſkie złożyć muſiał ſplendece, że daley z Krzyżem Swiętym poſtąpić niemogł, aż proſtą, y ubogą wdział włoſienicę; y przy pokutney S. O. FRANCISZKA Sukience, ktora pokory, ſkromności, y niewinności ieſt znakiem; nie ubędzie Honoru y powagi, y ſkryta ſzarzyzna Pańſkiey niezaćmi ozdoby. Seraficki Paſek S. O. FRANCISZKA Krolewſkie, Xiążęce, y Kardynalſk ie opaſywał purpury, zdobił BiſkupieFiolety. Dał ſię tym Swiętym paſem z pokory, y pobożney intencyi opaſać S. LUDWIK Krol Francuſki,

cuſki, S. ELZBIETA Krolowa Węgiêrſka, y druga S. ELZBIETA Krolowa Portugalſka, Koſztowney ſzacuiąc powrozowe CHRYSTUSA wiązania, y lygatury, iak złote głownie, y łańcuſzki, iak w liście ſwoim wyznał, y oświadczył Kardynał DE TREIO Rzymſki Purpurat Trzeciego Zakonu; że tym Swiętym Paſem ściśley ſię przywiązał do CHRYSTUSA, y że więcey ſzacuie ubogą S. O. FRANCIZKA Sukienkę, niżeli ozdobną, y powazną purpurę. A co niegdyś napiſał Apoſtoł można ſtoſować do Braci y Słoſtr Zakonu Trzeciego. *Toż ſamo znaycie w was, co w CHRYSTUSIE JEZUSIE, ktory w Oſobie Boſkiey będąc, ſiebie ſamego upokorzył, w ſukienkę przyodziany iak Człowiek. ad Phil. c. 2.* Ten bowiem ieſt zaſzczyt, y Honor Braci, y Sioſtr Trzeciego Zakonu, iż oświadczyć ſię mogą z Apoſtolſką rezolucyą: *Nam zaś zaſzczycać ſię należy w Krzyżu Pana Naſzego* JEZUSA CHRYSTUSA *ad Gal. 6.*

KONSTYTUCYA PAPIESKA MIKOŁAIA IV.

Na Regułę Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA *Braci, y Sioſtr Pokutuiących.*

Wydaną, w Rozdziały rozſzerzoną, i ztwierdzoną

MIKOŁAY BISKUP ſługa ſług Boſkich. kochanym Synom, y Corkom, w Chryſtuſie Braci, y Sioſtrom Zakonu od Pokuty, tak teraźnieyſzym iako y przyſzłym, zdrowie, y Apoſtolſkie Błogoſławieńſtwo.

JUż ulokowany gruntowny fundament Religii Chrześciańſkiey na Gorze Wiary Katoliczkiey

lickiey, ktorey szczere nabożeństwo, y rozpalona miłość Uczniow CHRYSTUSOWYCH pilnym opowiadaniem nauczyła Narody w głębokich żyiące ciemnościach. Ta tedy Wiara ktorą Rzymski Kościoł statecznie utrzymuie, y zachowuie, niemoże być nigdy skruszona od natarczywych wiatrow, ani przełamana od nay większych burzliwości. Ta zaprawdę iest Wiara prawdziwa, bez ktorey nikt BOGU bydź przyiemnym niemoże, ani łaski znaleść u Boskiego Jego Maiestatu. Ta to iest Wiara, ktora toruie drogę do Zbawienia wieczney szczęśliwości, wielkie zapłaty, y prawdziwe obiecuie ukontentowania; y dla tegoć Chwalebny Wyznawca CHRYSTUSOW FRANCISZEK S. Fundator tego Trzeciego Zakonu, pokazuiąc słowy, y przykładem sposob do dostąpienia CHRYSTUSA nauczył Synow swoich, y Ich wycwiczył w szczerey Wierze, oraz pragnął tego, żeby przy zachowaniu tey Reguły statecznie ią wyznali, mocno trzymali, y w samym uczynku pełnili, ażeby ci, ktorzy one zachowuią, chodząc bespiecznie drogą Cnot Swiętych zasłużyli sobie po więźieniu doczesnego życia osiągnąć Wieczne Błogosławieństwo. My tedy będąc ochotni do świadczenia temu Zakonowi wszelkiego potrzebnego respektu, y maiąc ochotę do promowania, rozszerzenia, oraz do starania się o pomnożenie iego, Naznaczamy, że ci wszyscy, ktorzy pragną bydź dopuszczeni do zachowania reguły życia tego, wprzod nim będą przyięci, niech obserwuią tę Regułę w tey naszey napisaną Konstytucyi.

RE-

REGUŁA

Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA.

ROZDZIAŁ I.

O Examinowaniu wstępuiących do Trzeciego Zakonu.

JEżeli kto zechce obserwować to życie, y będzie prosił, aby był przypuszczony do niego, w przod niż będzie przyięty, powinien być dobrze examinowany o Wierze Katolickiey, y posłuszeństwie Kościołowi Rzymskiemu. Ktory ieżeli statecznie wyzna Wiarę Swiętą, y pokaże się bydź prawowiernym, może bydź przypuszczonym, y przyięty do tego życia. Jednak potrzeba mieć pilność, y ostrożność, że by żadnym sposobem nieprzyimować, ktory by był nie dobrey sławy.

ROZDZIAŁ II.

O przyimowaniu, y obleczeniu przyiętych do tegoż Zakonu.

KIedy kto zechce wstąpić do tegoż Zakonu, Ministrowie naznaczeni do przyimowania takich, powinni się pilnie wypytywać o stan, y kondycyą Osoby, ktora chce być przypuszczona do tey kompanii, powinni także podać do uwagi Powinności y obligacye tego Zakonu, a naybardziey do tego obligować powinni, żeby oddać co cudzego, ieżeli by przy tey Osobie znaydować się miało. To uczyniwszy, ieżeli

Osoba pozwala na wszystko to, co iey będzie przełożono, ma bydź obleczona według sposobu, y zwyczaiu Zakonnego. Ieżeli by się zaś znaydowała w obligacyi do dania, lub oddania pieniędzy, albo czego inszego, ma się starać wszelkiemi siłami, ażeby uczyniła zâ dosyć, albo gotowemi pieniędźmi, albo przynaymniey niech da zastaw kredytorom, żeby się doskonale poiednała z bliźnim. Kiedy to wszystko do skutku przyprowadzone będzie, po skończeniu Roku przez poradę niektorych Braci Dyskretow, y Konsyliarzow, ieżeli Nowicyusz sposobnym, y doskonałym będzie od nich uznanym, z następuiącemi kondycyami niech będzie do zgromadzenia przyłączony: to iest powinien przyobiecać wierne zachowanie Przykazań Boskich, powinien bydź gotowym do uczynienia satysfakcyi za występki, ieżeli iakie popełnił przeciwko tey Regule, według woli Wizytatora, gdy od niego przywołany, y rekwirowany będzie, y takowa obietnica przez publicznego Notaryusza niech będzie Autentycznie zapisana. Jnszym sposobem niegodzi się Ministrom przyimować, y przyłączać żadnego, chyba żeby zważywszy stan, y kondycyą Osoby inaczey im się zdawało. Postanawiamy także, y utwierdzamy, że żaden wstąpiwszy do tego Zakonu, niemoże z niego więcey wyniść, ma iednak wolność poyść do inszego Zakonu approbowanego. Białogłowom zaś Mężatym niegodzi się wstępować do tegoż Zakonu, bez pozwolenia, y konsensu ich Mężow.

ROZ-

ROZDZIAŁ III.

O Habicie, albo Sukience Trzeciego Zakonu.

BRacia tego Zakonu pospolicie maią zażywać Sukna podłego, tak w Kolorze, iako też y w cenie, ktore ma być szare, albo popielate, nie białe, ani też wcale czarne, chyba żeby czasem dla słuszney przyczyny, za zdaniem Ministrow w taniości, y podłości był kto od Wizytatora Dyspensowany. Powinni mieć pomienioni Bracia Habity, y Płaszcze Sukienne proste, bez fałdow, y innych wymysłow, zapinane guzikami, albo czym inszym według uczciwości, ktora przystoi. Rękawy także powinny bydź wąskie y zapinane. Siostry także powinny zażywać Sukienki z podłego Sukna, mogą iednak zażywać Sukien białego z czarnym kolorem. Szerokie powinno bydź Welum, ktorym rzeczone Siostry maią nakrywać głowę; y powinno bydź konopne, albo też lniane, iednak bez zmarszczenia. Z tym wszystkim w podłości sukna, futrach, y innych stroiach Siostr według kondycyi każdey z nich, y według zwyczaiu kraiu może się dyspensować.

ROZDZIAŁ IV.

O Konwersacyi, y nieprzytomności na publicznych nieuczciwey uciechy, y ciekawości Kongressach, Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu.

ZAkazuie się surowo Braci, y Siostrom w chodzić

dzić w konwersacye nieuczciwe, zapatrywać się na widowiska prożne, iako to publiczne gry, tańce, komedye, y inne zdradliwe świata uciechy. Dlatego pieniędzy, ani inszey rzeczy na Histryonow, y kommedyantow dla prożnego ukontentowania swego expensować niepowinni, ani tego pozwalać, żeby z ich Domow, albo Familii, mieli co łożyć na podobne widowiska.

ROZDZIAŁ V.
O Poście, y Umartwieniu.

WSzyscy *Bracia*, y Siostry powinni się wstrzymać od iedzenia mięsa cztery razy w tydzień, to iest w Poniedziałek, we Srzodę, w Piątek, y w sobotę, chyba żeby słabość, albo choroba, lub insza słuszna racya czynić inaczey przymusiła. Tym ktorzyby krew puszczali, przez trzy dni, ma bydź dane mięso, iako też podrożnym w te naznaczone dni przyzwoite nie ma bydź zakazane. *Każdemu Bratu*, y Siostrze wolno ieść mięso w osobliwsze Uroczystości według zwyczaiu, y praktyki między inszemi Chrześciany; w te zaś dni, w ktore niemasz obligacyi postu, mogą ieść zmasłem. Jeżeliby zaś komu trafiło się bydź u iakich Zakonnikow, może ieść te potrawy, ktore mu z Konwentu będą dane. Powinni bydź kontenci *Bracia*, y Siostry z dwoistey na dzień refekcyi, oprocz chorych, Podrożnych, y słabych, ktorzy ieżeli potrzeba procz obiadu, y Wieczerzy mogą zażywać pokarmow. Jedzenie, y picie powinno bydź z pomiarkowaniem wedłud E-
wan-

wangelii, ktora mowi: *Patrzcie, aby wasze Serca niebyły obciążone obfitością iedzenia, y picia.* Niepowinni śiadać do obiadu, albo Wieczerzy, pokiby wprzod nie zmowili z nabożeństwem Pacierza, ktory także, y wstaiąc od Stołu mowić maią, dodaiąc na końcu *Deo gratias.* A ieżeliby się komu przydało przez zapomnienie opuścić pomienioną modlitwę, tedy iak sobie prędko przypomni, ma ią mowić trzy razy. W każdy piątek całego Roku powinni pościć, chyba żeby dla choroby, słabości, albo inney słuszney racyi niemogł tego zachować, albo żeby w ten dzień przypadła Uroczystość BOZEGO NARODZENIA. Począwszy także od Wszystkich Swiętych Uroczystości, aż do Wielkiey Nocy maią pościć Srzody, y Piątki, zachowuiąc przytym inne posty nakazane od Kościoła Swiętego. *W* kwadragezyme od S. MARCINA aż do *B*OZEGO NARODZENIA, y od kwadragezymy aż do *W*ielkiey Nocy powinni pościć codziennie, oprocz Niedzieli, chyba żeby słabość, albo choroba, lub insza racya tego niedopuszczała. Siostry zaś zamężne zostaiące w ciąży aż do dnia oczyszczenia są wolne (ieżeli będą chciały) od wszelkich powierzchownych obligacyi, w samych tylko cwiczyć się powinny nabożeństwach. Także ktorzy ciężko pracuią, począwszy od *W*ielkiey Nocy aż do S. MICHAŁA mogą trzy razy na dzień ieść, dla nabrania sił. Maią także wiedzieć, że robiąc, y zostaiąc u kogo inszego, mogą zażywać tego wszystkiego, co im będzie do posiłku dane, oprocz Piątku, y innych dni, w ktore z rozkazu Kościoła wszyscy pościć powinni.

ROZDZIAŁ VI.

O Spowiedzi, y Komunii Swiętey.

WSszyscy Bracia, y Siostry trzy razy w Roku, to iest: na BOZE NARODZENIE, na *Wielką* Noc, y na Swiątki spowiadać się maią, y przyimować nabożnie Nayświętszy SAKRAMENT, w przod poiednawszy się z bliźniem, y oddawszy co cudzego, gdyby się przy kim z Braci, lub Siostr znaydowało.

ROZDZIAŁ VII.

O Niezażywaniu Broni, y oręza, y poiedynkach zakazanych.

BRacia niemaią nosić broni szkodliwey, chyba tylko dla obrony Kościoła Swiętego, y Wiary Swiętey Katolickiey, y właśney Oyczyzny, albo też za licencyą swoich Przełożonych.

ROZDZIAŁ VIII.

O odprawowaniu Godzin Kościelnych, y Pacierży naznaczonych.

WSzyscy Bracia, y Siostry maią mowić codziennie siedm Godzin: to iest *Jutrznią, Prymę, Tercyą, Sextę, Nonę, Nieszpor, y Kompletę.* Zaczym Duchowni, to iest ci, ktorzy umieią Psałterz, albo Psalmy Dawidowe. Na *Prymę* maią mowić Psalm. *BOZE w Imię Twoie zbaw mnie. Błogosławieni niezkażeni*: aż do tego mieysca: *Prawo położ mnie Panie*: a na insze godziny maią mowić Psalmy następuiące według porządku Kościoła Rzymskiego, dodaiąc: *Chwała Oycu &c.* na końcu. A ieżeliby niemogli poyść do Kościoła, starać się powinni, aby mowili

na

na Jutrzni te Psalmy, ktore mowią Klerycy, y Kapłani Kościoła Katedralnego, albo przynaymniey maią mowić 12. *Oycze nasz,* tyleż *Zdrowaś Marya, y Chwała Oycu &c.* za Iutrznią; na wzor tych, ktorzy nie umieią czytać. Także za każdą Kapłańską Godzinę maią mowić: *Siedm Oycze nasz, Siedm Zdrowas Marya, y Chwała Oycu &c.* Do *Oycze nasz:* ktore mowić będą do *Prymy*, y *Komplety* maią dodawać: *Wierzę w BOGA Oyca &c.* y Psalm. *Miserere mei DEUS &c.* ieżeli go umieią. Nieodmawiaiący zaś tych Pacierzy według godziny, y czasu naznaczonego, mowić będą, trzy *Oycze nasz.* Chorzy ieżeli niezechcą, y niemogą, nie są obligowani do odmawiania tych Godzin. W Post Swiętego MARCINA nazwany, iako też y w Wielką kwadragezymę Katolikom przyzwoitą starać się będą, aby na godzinę Jutrzenną znaydowali się w swoim Parafiialnym Kościele, chyba żeby dla iakiey przeszkody do tego przyiść niemogli.

ROZDZIAŁ IX.

O Testamencie, y dyspozycyi dobr doczesnych

BRacia, ktorzy maią iakie Dobra, po trzech Miesiącach w pisawszy się w tę Kongregacyą maią czynić dyspozycyą Dobr swoich, y testament, żeby ktoremu nie przytrafiło się umierać bez Testamentu.

ROZDZIAŁ X.

O Zachowaniu pokoiu, o zgodzie, y Miłości Bliźniego.

JEżeliby się komu z Braci, y Siostr przytrafiło poroźnić między sobą, lub też z kim inszym, powi-

powinien się z nim poiednać, według zdania, y woli Ministrow swoich, zaciągaiąc do tego rady własnego Biskupa, ieżeli to bydź może.

ROZDZIAŁ XI.

O Sposobie, y ratunku w ukrzywdzeniu, y niesłuszney aggrawacyi Przywileiow Zakonnych.

JEżeliby kto z Braci, lub Siostr był niesłusznie ukrzywdzony przeciwko swoim Przywileiom, od Pana, lub Rządcy mieysca tego, na ktorym się znayduie, Ministrowie tey Kongregacyi maią czynić rekurs do Biskupa, lub do tego ktory iest na mieyscu Biskupa teyże Dyecezyi, postępuiąc sobie we wszystkim według rady tych że Prałatow.

ROZDZIAŁ XII.

O Wystrzeganiu się Urzędney przysięgi.

WYstrzegać się powinni Solemney przysięgi, chyba żeby ściśnieni byli potrzebą w niektorych okazyach od Swiętey Stolice Apostolskiey pozwolonych, iako to dla pokoiu, za Wiarę, za kalumnią, dla uczynienia świadectwa, albo też przy kontraktach kupowania, lub przedawania, czyli donacyi, iak może tylko bydź słuszna tego potrzeba. A nietylko Solemney przysięgi chronić się powinni, ale y o to starać się maią, żeby w Dyskursie, konwersacyi, albo w kompanii nie przysięgali się. Jeżeliby się żaś komu przez nieostrozność, y prędkość mowy przytrafiło przysiąc, tedy tegoż samego dnia, w ten czas, gdy czynić będzie examen, czyli roztrząśnienie sumnienia, za pokutę ma zmo-

wić

wić *Trzy Oycze nasz, &c.* Każdy z nich powinien mieć staranie, y gorliwość w strofowaniu swoiey Familii, żeby ochotnie, y pilnie czynili to wszystko, co do chwały P. Boga należy.

ROZDZIAŁ XIII.

O Słuchaniu Mszy Swiętey, y Kazania, y odprawowaniu Kongregacyi.

WSzyscy Bracia, y Siostry z każdego Miasta, y mieysca, każdego dnia ieżeli bydź może starać się powinni, aby słuchali Mszy Swiętey, y każdego Miesiąca zgromadzać się powinni do tego Kościoła, ktory im będzie naznaczony od Ministra na słuchanie Mszy Solenney, tam każdy z Braci powinien iaką zostawić iałmużnę, ktora według dyspozycyi Ministrow ma bydź rozdana między Braci, y Siostry potrzebne, a osobliwie między tych, ktorzy leżą chorobą złożeni. Ta iałmuzna także na czynienie Exekwii za tych, ktorzy w ubostwie umieraią, reszta ma bydź rozdana między Braci, y Siostry potrzebne, y między innych ubogich, ktorzy nieznayduią się w tym Bractwie. Ale y otym wiedzieć należy, że z teyże iałmuzny powinna poyść część na ten Kościoł, do ktorego się z chodzą. Starać się także powinni, zeby na tey Kongregacyi mieli iakiego doskonałego, y mądrego Zakonika, ktory zbawienną Nauką napominać ich ma do Pokuty, y do cwiczenia się w miłosiernych uczynkach. Powinien każdy pod czas Mszy S. y Kazania zachować milczenie, y bydź gotowym do Modlitwy, y inszych powinności należących do słuzby Boskiey, chyba żeby tego dla pospolitego dobra Konfraternii wykonać nie mogł. ROZ-

ROZDZIAŁ XIV.

O Chorych, y umarłych Braci, y Siostr tegoż Zakonu, o ich nawiedzeniu, ratowaniu, y pogrzebie.

JEżeli się przytrafi, że kto z Braci, lub Siostr zachoruie, za daniem znać, Ministrowię są obligowani nawiedzić chorego, lub sami, lub też inszych Braci, do tego naznaczyć powinni, żeby go nawiedzali przynaymniey raz w tydzień, czyniąc choremu reflexyą o rzeczach do zbawienia duszy należących; Jeżeliby zaś kto z Braci, lub Siostr był tak ubogi, żeby niemogł mieć swoiey wygody, tedy Ministrowie powinni mieć pilne staranie, żeby z pospolitego dobra, czyli składki miał, wygodę należytą. Jeżeliby zaś chory Brat, lub Siostra zakończyli życie swoie, więc powinni bydź awizowani Bracia, y Siostry o śmierci, ktorzy się w tym Miasteczku, lub Wiosce okolicznie znaydować będą, żeby osobiście zeszli się na Exekwie zmarłego; z kąd niemaią odchodzić, poki się niezakończą wszystkie Ceremonie, y umarły nie będzie do grobu spuszczony. Oprocz tego raz przez ośm dni po zeyściu z tego świata Brata, albo Siostry, Bracia ktorzy są stanu Kapłańskiego powinni odprawić iednę Mszą Swiętą. Umieiący zaś czytać, maią odprawić raz 50. *Psalmow* Dawidowych; ktorzy zaś czytać nieumieią, maią mowić 50. *Oycze nasz*, dodaiąc za każdym: *Wieczny odpoczynek &c.* Nad to w Rok powinny bydź odprawione trzy Msze Swięte za Braci, y Siostry tak żyiących,

iako

iako y zmarłych. Ci iednak ktorzy maią w używaniu Psałterz Dawidow, powinni raz w Rok zmowić tenże Psałterz. Jnni zaś maią zmowić *Sto Oycze nasz.* dodaiąc za każdym: *Wieczne odpoczywanie &c.*

ROZDZIAŁ XV.

O Ministrach, y innych Urzędach Kongregacyi Braci, y Siostr tegoż Zakonu.

POwinności Ministrow, y insze Urzędy wyrażone w tey życia Regule maią bydź pobożnie, y ochotnie od każdego przyięte, kiedy mu będą powierzone, y każdy starać się powinien, aby ich z wielką zachował pilnością. Namienione Urzędy maią bydź swego czasu nadawane, zaczym żaden nie powinien bydź dożywotnim Ministrem, ale iego Przełożeństwo trwać powinno do naznaczonego czasu.

ROZDZIAŁ XVI.

O Wizycie, y Poprawie występnych.

MInistrowie, Bracia, y Siostry każdego Miasta, y mieysca, maią się zgromadzać naznaczonego czasu do iakiego Zakonnego mieszkania, lub Kościoła, ieżeliby nie mieli inszego godnego, lub poważnego mieysca do schodzenia się na pospolitą Wizytę. Wizytatora maią mieć Xiędza z Zakonu approbowanego, ktory im ma naznacać Zbawienną pokutę za popełnione winy, y niemoże ich nikt inszy oprocz Wizytatora wizytować. Aże ta Reguła życia pobożnego iest nadana, y ułożona od Swiętego FRANCISZKA Serafickiego, zaczym radziemy, żeby Wizytatorowie byli z Zakonu Braci

Mniey-

Mnieyszych, według zdania, y woli Kustoszow, albo Gwardyanow, lub też inszych Przełożonych, gdy oto proszeni będą. Jednakże niepozwalamy na to, żeby tey Kongregacyi Wizytatorowie kiedykolwiek mięli bydź Osoby Swieckie. Ta wizyta powinna bydź raz w Rok, chyba żeby iaka tego potrzeba była, aby częściey bywała. Nieposłuszni, y poprawić się niechcący, trzy razy napomnieni bydź maią, ieżeliby im y to nie pomagało, za radą Konsyliarzow powinni bydź Zakonu exkludowani.

ROZDZIAŁ XVII.

O Chronieniu się gniewu, y niezgody, y wzaiemnym poiednaniu.

BRacia, y Siostry ile możności, powinni się wystrzegać tak między sobą, iako y z inszemi niezgod, y kłotni, a ieżeliby się kiedy trafiło rozgniewać, lub pokłucić między sobą, tedy powinni się starać, żeby iak nayprędzey zgodzili się, y poiednali. Niemogąc się zaś poiednać między sobą, powinna bydź sprawa do sądu doniesziona, żeby przez sentencyą prawną była rozsądzona, y ugodzona.

ROZDZIAŁ XVIII.

O Dyspensie w postach, y innych powinnościach Reguły.

BIskup Ordynaryusz mieysca, lub też Wizytator Zakonu za słuszną racyą, widząc tego potrzebę, może dyspensować Braci, y Siostry w postach, y innych rygorach, do ktorych są z Reguły obligowani.

ROZ-

ROZDZIAŁ XIX.

O Publicznych defektach Braci, y Siostr, ich napomnieniu, y naznaczeniu pokuty w Kongregacyi.

MIniſtrowie donośić maią publiczne defekta, y exceſſa Braci, y Sioſtr Wizytatorowi, żeby od niego napomnieni, y karani byli. A ieżeliby ktory niechciał ſię poprawić po troiſtym napomnieniu, y korekcie w Kongregacyi, tedy powinno bydź za radą Braci niektorych Konſyliarzow, temuż ſamemu Wizytatorowi donieſiono, ktory ma takiego exkludować z Zakonu, y publikować tę exkluzyą na kongregacyi, albo zgromadzeniu naſtępuiącym.

ROZDZIAŁ XX.

O Punktach, y powinnościach w Regule naznaczonych nieobliguiących pod grzechem śmiertelnym, y o przyimowaniu pokuty.

NA koniec w tych wſzyſtkich punktach, do ktorych Bracia, y Sioſtry nie ſą obligowani, albo Przykazaniem Boſkim, albo też Kościelnym, niechcemy, ażeby pod grzechem śmiertelnym do zachowania tego wſzyſtkiego obligowanemi ſię ſądzili. Ale iednak z głęboką pokorą powinni przyimować naznaczoną ſobie pokutę za przeſtępſtwa, y te ſkutecznie pełnić, ſtarać ſię uſilnie maią.

APPRO-

APPROBACYA REGUŁY, ALBO POTWIERDZENIE PAPIESKIE.

Na upornie sprzeciwiaiących się tey Regule klątwą Apostolską obwarowane.

NIkomu tedy z ludzi niegodzi się tego Naszego postanowienia, y sporządzenia psować, ani też śmiałością uporną iemu się sprzeciwiać. A ieżeliby się kto śmiał tego zuchwale ważyć, niech że wie, iż w padnie w gniew BOGA Wszechmogącego, y Błogosławionych Piotra, y Pawła Apostołow Jego. Dano w Reatie. Dnia 17. Sierpnia. Panowania naszego Roku Drugiego.

Klątew S. Oyca FRANCISZKA na tych że upornych, y sprzeciwnych, y innych gorszących, y obserwę Reguły iego niezachowuiących.

OD ciebie Nayświętszy Oycze, y od całego Dworu Niebieskiego, y odemnie ubożiuchnego, niech będą przeklęci wszyscy, ktorzy szpecą, y psuią, coś ty przez Swiętych Oycow tego Zakonu zbudował, y budować nieprzestaiesz.

Benedykcya S. O. FRANCISZKA, y Serafickie napomnienie do Reguły zachowania.

O! Naymilsi Bracia! y na wieki Błogosławieni Synowie!
Słuchaycie mnie, słuchaycie głosu Oyca waszego
Wielkieśmy rzeczy obiecali!
Ale większe nam są obiecane.
Zachowaymy te, A wzdychaymy do onych.
Roskosz Krotka, Kara wieczna.
Małe umartwienie, Chwała nieskończona.
Wiele wezwanych, Mało wybranych,
Wszystkich nadgroda.

REGUŁA II.

Braci, y Siostr Pokutuiących Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA.

Na dziesięć Rozdziałow, stosuiących się do dziesięciu Przykazań Boskich

OD PAWŁA III. PAPIEZA *Zebrana, złożona, y potwierdzona.*

PAWEŁ III. PAPIEZ.

Sługa sług Boskich na wieczną rzeczy pamięć.

NA obfite pożytki, ktore Trzeci Zakon S. FRANCISZKA pokutuiących w polu woiuiącego Kościoła do tych czas czynił, y czynić nieprzestaie, uwagi naszey wzgląd maiąc, oraz we wnątrz myśli naszey rozważaiąc: iż ten Zakon nie tylko Bracią, y Siostrami w pospolitości żyiącemi, y trzy essencyalne śluby czyniącemi, ale też Mężami, y Niewiastami nawet Małżenstwem obowiązanemi iuz dawno kwitnie; słusznie przywiedzeni iesteśmy, aby co dla zbawiennego Osob Zakonu tego rozrządzenia postanowiono iest, Naszego potwierdzenia władzą zmocniliśmy, y inne rzeczy rosporządziliśmy, iako się nam w Panu zda zbawiennie potrzebować &c. W Imię Pańskie: Poczyna się Reguła, y życie Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu Pokutuiących S. FRANCISZKA, ktora na dziesięć Rozdziałow, iako iest Dziesięć Przykazań Boskich złożona.

ROZ-

ROZDZIAŁ I.

O Przyimowaniu Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu.

BRacia, y Siostry w Panieńskim, Młodzieńskim, lub Małżeńskim stanie żyiący, ktorzy maią być przyimowani do tego Zakonu pokutuiących, powinni być wierni Katolicy, o żadney Herezyi niepodeyźrani, w posłuszeństwie Kościołowi Rzymskiemu stateczni, od długow wolni, na ciele, y umyśle zdrowi, żadną niesławą nie zmazani, y z bliźniemi zgodę zachowuiący, o czym wszystkim, niżeli będą przyięci, powinni bydź pilno wypytani.

ROZDZIAŁ II.

O Professyi, y zachowaniu Reguły, y Przykazań Boskich, obligacyi stanu, y kondycyi, y Testamentowey Dyspozycyi.

BRacia, y Siostry, gdy przez ieden Rok cały habit nosic będą, ieżeli w nim chwalebnie zachowaią się, niech przez maiącego od Ministra Generalnego pozwolenie do Professyi przyięci będą, w ktorey niech obiecuią posłuszeństwo, y czystość stanowi swemu przyzwoitą. Ci ktorzy są w stanie Małżeńskim, niech obiecuią czystość Małżeńską, także zachowanie ściśleysze, y wiernieysze Przykazań Boskich, oraz czynienie zadosyć za występki, ktoreby przeciwko tey Regule popełnili, gdy od swych Starszych napomnieni, y przestrzezoni będą. Niewiastom zaś mężow maiącym, za pozwoleniem tylko ich mężow do Zakonu tego weyscie niech wolne będzie. Wszyscy, ktorym z prawa czy-

nić

nić teſtament należy, niech go czynią, oraz dobra ſwoie roſporządzą, przynaymniey we trzy Mieſiące po weyściu do tego Zakonu, żeby tak żaden z Braci, y Sioſtr nieumarł nieſpodzianie bez Teſtamentu, y Dyſpozycyi.

ROZDZIAŁ III.

O odzieniu Braci, y Sioſtr.

BRacia, y Sioſtry niemaią używać wymyślnych, y wytwornych ſtroiow, owſzem według Xiążęcia Apoſtołow zbawienney rady: *Tego Swiata prożne ozdoby niech z ſiebie zrzucaią.* Dla czego ſukień drogich, y kolorow iaſnych maią ſię wyſtrzegać. Miniſter iednak Generalſki, lub Prowincyał może ich w drogości, iako y w kolorach, gdy tego będą potrzebowali, dyſpenſować, a za pas niech noſzą chordę.

ROZDZIAŁ IV,

O Obrządku Boſkim, odmawianiu Godzin, y Modlitwie, y o Spowiedzi, y Kommunii Swiętey.

BRacia, y Sioſtry niech mowią co dzień ſiedm godzin Kanonicznych, to ieſt: za Jutrznią dwanaście *Oycze naſz*, *y tylez Zdrowaś Marya.* Za Laudes pięć; za Prymę, Tercyą, Sextę, y Nonę, za każdą z tych po ſiedm *Oycze naſz*, *y Zdrowaś Marya.* Za Nieſzpory zaś dwanaście *Oycze naſz*, *y tyleż Zdrowaś Marya.* Za Kompletę ſiedm, po każdym *Oycze naſz*, *y Zdrowaś Marya*, *Chwała Oycu &c.* po Prymie, y Komplecie przydać: *Wierzę w BOGA*, y Pſalm *Miſerere mei DEUS*, to ieſt: *Zmiłuy ſię nademną BOZE &c.* Kto umie. Ten że ſpoſob w Officium N. MARYI

Panny, niech zachowany będzie. Za umarłych zaś w Nieſpory niech zmowią ſiedm *Oycze naſz.* Po każdym przydaiąc. *Wieczne odpocznienie racz im dać Panie &c.* w Jutrznią, y Laudes, dwanaście *Oycze naſz, y Wieczne odpocznienie &c.* A to w ten czas, gdy za umarłych modlić ſię będą, ktoryby zaś umieli czytać, y chcieli, niech mowią godziny z Brewiarza. Każdy z Braci, y Sioſtr trzy razy przynaymniey do Roku, to ieſt; na Narodzenie Pańſkie, y zmartwychwſtanie, na Zielone Swiątki, przed approbowanemi Spowiednikami ſpowiadać ſię powinni, y Nayświętſzy SAKRAMENT nabożnie przyiąć, pogodziwſzy ſię z bliźnim, y oddawſzy co cudzego.

ROZDZIAŁ V.

O Słuchaniu Mſzy, y Kazania, o Medytacyi, y odprawowaniu Roczney Kongregacyi.

BRacia, y Sioſtry, gdy mogą, niech ſię ſtaraią, aby każdego dnia Mſzy S. ſłuchali, y niech maią iednego Zakonnika, ktoryby im w pewne dni ſłowo Boſkie przepowiadał, y do pokuty, do miłoſiernych uczynkow, y cnot upominał, pobudzał, y przyprowadzał. Powinni też każdego dnia w wieczor między ſobą, y P. Bogiem rozmyślać, co tego dnia czynili, mowili, lub myślili, a ieżeli w czym wykroczyli, niech za to załuią z obietnicą poprawy. Każdego Mieſiąca w pierwſzy piątek do Kościoła, lub na mieyſce, na ktore Miniſtrowie ich zgromadzić zechcą, niech ſię zeyidą, gdzie po wyſłuchaney Mſzy Solenney, niech będzie przeczytana Reguła,

guła, po ktorey Miniſter defekta, albo wyſtępki przeciwko Regule, o ktorych się dowie, ma każdemu wymowić, upomnieć, y zmiłośierdźiem pokutę naznaczyć. W ten czas Każdy z Braći, y Siostr Swieckiemu Kapłanowi tegoż Zakonu na to wybranemu, niech da grosz poſpolity, lub więcey, ktory te pieniądze chować powinien, y one za radą Miniſtrow między Bracią, y Siostry ubogie, zwłaſzcza chore, y na tych, ktorymby pogrzebu nie miał kto ſprawić, potym tez, y na inſze ubogie niech ſzafuią.

ROZDZIAŁ VI.

O Pośćie, y umartwieniu.

BRacia y Siostry od pierwſzey Niedźieli Adwentowey, aż do Narodzenia Pańſkiego, wyiąwſzy dni Niedźielne; niech poſzczą co dźień, nieiedząc Potraw mięśnych, iako y w *każdą* Srzodę, y ſobote, oprocz, gdyby z tych dni, albo w piątek przypadło Swięto Narodzenia Pańſkiego. Także też Poſt Swiętey Kwadragezymy, y w każdy piątek, y inne dni, w ktore ieſt poſt od Kośćioła naznaczony, niech go bez uprzykrzenia zachowuią. Ale niech pierwey obiadu y wieczerzy nie iedzą, aż wprzod Modlitwę Pańſką, to ieſt: *Oycze naſz:* zmowią, ktorą y po iedzeniu powtorzyć maią. Co iezeliby ſię trafiło opuśćić, niech w wieczor po rachunku Sumnienia za to *trzy Oycze naſz* zmowią.

ROZDZIAŁ VII.

O Chorych, y Umarłych Braći, y Siostr, y Miłośiernych uczynkach.

GDy kto z Braći, albo Siostr zachoruie, Mi-

nistrowie sami przez siebie, albo przez inszych, gdy im chory da znać o sobie, raz wtydźień, gdy mogą, powinni nawiedźić chorego, y onego z pilnością do pokuty Swiętey, iakby naylepiey, y nayskuteczney umieli, y rozumieli, niech przywodzą. A ieżeliby co potrzebował chory, potrzeby iego z pospolitey skrzynki niech opatruią. Takież staranie niech maią Matki obrane o śiostrach. A gdyby on chory z tego świata zszedł niech o tym Braći, y Siostrom Miasta, lub mieysca onego, Kędyby umarł, oznaymiono będźie, żeby tak wszyscy na pogrzeb umarłego Brata, lub Siostry przybyli, y ztamtąd niech nieodchodzą, aż po Mszy, y po pogrzebie. Nad to każdy z Braći, y Siostr między tygodniem pierwszym po śmierci tego pochowanego, lub też po dniu, w ktorym się dowie o śmierci, Kapłan niech odprawi każdy Mszą iedne, inni zaś umieiący czytać pięćdźiesiąt Psalmow, albo Officium za umarłych, a nieumieiący czytać, niech zmowią pięćdźięsiąt pacierzy, na końcu każdego pacierza przydaiąc: *Wieczne odpocznienie &c.*

ROZDZIAŁ VIII.

O obieraniu Ministra, y Matki, y innych Urzędow w kongregacyi, o wizyćie, y korekcie występnych.

KAżdego Roku Braćia, niech sobie obieraią Ministra iednego, a Siostry Matke przez głosy Sekretne, ktore Prezydent odbierać, y zachować powinien: Obrany przez większą część głosow Braterskich niech będźie Ministrem, iako

iako też obrana przez większą część głosow Siestrzenskich niech będźie Matką. Zaś Minister, y Matka, włożone na siebie urzędy, y usługiwania, niech nabożnie przyimuią, y niech ie z pilnością odprawuią. Bracia, y Siostry Ministrowi, y Matce niech będą posłusznemi, co się ma rozumieć w rzeczach do Reguły należących. Tenże Minister, y Matka niechay Bracia, y Siostry Miasta, lub mieysca, w ktorymby Zakonu tego Kongregacya kwitnęła, na Wizytacyą pospolitą do Klasztoru ktorego, albo na mieysce uczciwe, albo też do Kościoła, gdźieby mieysca takowego nie było, zgromadzą. A Wizytatora niech maią Kapłana, ktoryby był z Zakonu od Kościoła Swiętego potwierdzonego, temi czasy iednak powinien być z samego Zakonu *S. O. Francisżka* mianowicie OO. Obserwantow (w Polszcze nazwanych Bernardynow) albo Reformatow, y ten im za występki ich, niech naznacza pokutę zbawienną: A ta Wizytacya niech się raz w Rok odprawuie, wyiąwszy, żeby iey potrzeba była częśćiey.

ROZDZIAŁ IX.

O Postępkach Braci, y Siostr, wystrzeganiu się okazyi zakazanych, y rządzeniu Familii Domowey.

BRacia, y Siostry Juramentow, to iest przysiąg Solennych niech się wystrzegaią, chybaby po nich tego potrzeba, y Sprawiedliwość wyćiągała. Takze w słowach pospolitych przysięgania niech się strzegą. A ieżeliby ktorego dnia nieostroznie przez potknienie się ięzyka,

iak śię często w wielemowności trafia, kto zaprzyśiągł śię, albo nadaremnie, y nienàbożnie Imienia Boſkiego wezwał, za to w wieczor po roſtrząśnieniu Sumnienia; niech zmowi trzy *Oycze nasz*. Niech każdy pamięta, aby do wierney ſłużby P. Bogu, Familią ſwoię, y czeladź prowadźił. Na dźiwowiſka, komedye, y bieśiady nieuczćiwe niech nie chodzą. Kuglarzom, y nikomu dla prozności niech nic nie daruią, y owſzem aby od czeladźi, y ſłużących ſwoich takowym oſzuſtom nic darowano nie było, przeſtrzegać maią. Zelaza, y broni, niech Bracia nie noſzą dla inſzey przyczyny, tylko dla obrony Kośćioła Rzymſkiego, Wiary Katolickiey, albo tez Oyczyzny właſney.

ROZDZIAŁ X.

O obligacyi, y obowiązku całey Reguły.

WE wſzyſtkich pomienionych rzeczach, ktore Bracia tego Zakonu nie z przykazania Bożego, ani z poſtanowienia Kośćielnego zachować powinni ſą, żadnego z nich pod grzechem Smiertelnym nieobowięzuię Reguła. Jednak wykraczaiący przeciwko niey w zaſługach, y w zapłatach wiecznych ſzkodować będą.

KONFIRMACYA TEY REGUŁY.

albo Potwierdzenie Papieſkie PAWŁA III. na ſprzećiwnych, y upornych tey Regule.

Zadnemu tedy z ludźi niech ſię nie godzi, zadnym ſpoſobem tego liſtu Potwierdzenia, y approbowania naſzego nieprzyznawać, albo onemu upornie, y zuchwale ſprzećiwiać ſię: Ktoby zaś to czynić ważył ſię, w gniew Wſzechmo-

chmogącego Boga, y Błogosławionych Piotra, y Pawła Apostołow iego, niech wie, że wpadnie. Dan w Rzymie u S. Piotra, Roku od Wcielenia Pańskiego: 1547. Biskupstwa naszego XIII. Miesiąca lipca Dnia 5.

A ktorzykolwiek poydą za tą Regułą, pokoy nad niemi, y miłosierdzie. ad Galat. 6.

Chwała, honor, y pokoy każdemu, ktory czyni dobrze. ad Rom. 1.

Pokoy swym Uczniom PAWEŁ Swięty daie,
Kto za Regułą iego się udaie.
Pokoy FRANCISZKA Synom będzie dany,
Za tę Regułę, y Zakon chowany.

Czyńcie Pokutę, bo się zbliżyło Krolestwo Niebieskie Mathæi c. 3.

§. I.
WYKŁADY, Y DEKLARACYE ROZDZIAŁOW REGUŁY.

LUbo sama Reguła prostemi, y wyraźnemi słowmi rzetelnie opisuie wszelkie kondycye, y obligacye, iak się rozumieć, y zachować maią. Jednak dla doskonałego, y łatwego wyrozumienia zachodzących iakich trudności, y wszelkich wątpliwości obiaśnienia, wykładaią się każde punkta tych dziesiąciu Rozdziałow Reguły, z dokładem, przestrogą, y informacyą, iakim sposobem, y w iakiey okoliczności tak z osobna od każdego z Braci, y Siostr, iak pospolicie od wszystkich zachowane być maią, y kiedy, y przez kogo według deklaracyi Papieskiey dyspensowane być mogą. Zaczym z explikacyą, y wyłożeniem każdego punktu, y obligacyi Reguły następuie.

WY-

WYKŁAD ROZDZIAŁU I.

1. Do Trzeciego Zakonu pokutuiących według punktu Rozdziału pierwſzego Reguły mą być przyſtęp wſzyſtkim ludziom rożnego ſtanu iak Panieńſkiego, y Młodzieńſkiego, tak Małżeńſkiego, chcącym czynić pokutę, iako też ſtanu Duchownego w świeckiey Sytuacyi Kapłanom. Zaczym każdy z wyraźney inſtytucyi Reguły dochodzić, y dowodzić może, że trzeci Zakon S. O. Franciſzka ieſt oſobliwie dla Oſob świeckiey kondycyi pokutuiących, y nie tylko dla Klaſztornych za klauzurą Zakonną zoſtaiących.

2. A że Wiara Katolicka ieſt fundamentem łaſki Pana BOGA, y kondycyą potrzebną do wieczney zaſługi, y ſtateczney pokuty, bez ktorey żaden zbawienia otrzymać, y według ſłow Apoſtolſkiego wyroku, *Panu BOGU podobać ſię niemoże*; Dla ktorey S.O. FRANCISZEK wſzyſtkie prace, y życie łożyć, y gorliwie Krew wylać pragnął. Więc każdy, ktory chce ten Zakon przyiąć, powinien być wiernym Katolikiem, o żadney Herezyi nie podeyrzanym, a ieżeliby ktory był przedtym Heretykiem w iakiey ſekcie zarażonym, powinien publicznym wyrzeczeniem błąd kacerſtwa odrzucić, y rewokować, y przez wyznanie, y Profeſſyą pierwey Wiarę S. Katolicką przyiąć, obiecuiac we wſzyſtkim być Kościołowi Rzymſkiemu poſłuſznym, y w tey iedney zbawienney wierze ſtatecznym aż do śmierci.

3. Jako Kanony Kościelne zakazuią; żeby

żaden

żaden z dłużnikow, y winowaycow do Zakonu Klasztornego niebył przyięty, tak y do Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA zakazuie Reguła, żeby żaden w długach zostaiący, albo cudzą substancyą zatrymuiący, niebył przypuszczony, poki pierwey kredytorom, y ukrzywdzonym satysfakcyi nię uczyny, gdy stan pokutuiący z niesprawiedliwością zgodzić się niemoże, iak S. Augustyn naucza: *Jeżeli rzecz cudza, dla ktorey grzech iest, oddać się może, y nie oddaie się, zmyślona, y nieprawdziwa iest pokuta.*

4. Ani też publicznym excessem, y rospustnym życiem obwinieni przyięci być niemaią, chyba żeby przez prawdziwą poprawę, y przykładną pokutę, iak S. Małgorzata z Kortony, znaczną, y stateczną życia pokazali odmianę.

5. Ani żaden nie zgodny przyięty być niema, poki się pierwey w nieprzyiaźni niepoiedna, y niepogodzi; według S. Ewangelii: *chcąc oddać Ofiarę P. BOGU, idz pierwey poiednay się z Bratem twoim.* Osobliwie do Klasztorow dla niezgody społeczney przypuszczeni być niemaią, y żeby ktory Swieckich Braci, y Siostr przez Rok proby Nowicyackiey iakie kłotnie, y nie prawne zwady zaczął, może do Professyi nie być przypuszczony, poki się prawnie nie poiedna, albo nieprzyiaznych kłotni nieustapi, lubo też przez pokutę naznaczoną publicznie urażonego w Kongregacyi nieprzeprosi, lub wyraznego odpuszczenia nie otrzyma.

6. Z tych punktow, y kondycyi przed przyięciem Habitu, albo sukienki rozumieć się powinno

winno, że wszyscy nieznaiomi wypytani być maią, y niewiadomych, y nieuczonych Katehizmu Wiary Swiętey nauczać należy. Ktorych zaś życie bez wszelkiey Suppozycyi iest wiadome, w nauce, y edukacyi doskonale, takich examinować, y kondycyi założonych z Reguły rekwirować niepotrzeba, byle o taiemney Sekcie, y Herezyi wątpliwości iakiey, y podeyrzenia nie było.

WYKŁAD ROZDZIAŁU II.

1. Nietylko Bracia, y Siostry w Klasztorach, ale teży na świecie w domach swoich rezyduiący, maią według Reguły przez cały Rok proby Nowicyackiey nosić na sobie Habit, rożnym iednak sposobem, Bracia, ktorzy probuią Nowicyat w Klasztorze, maią nosić Habit podobny innym Braciom tego Zakonu, ale bez Kaptura. Także Siostry Klasztorne w Nowicyacie niemaią zażywać *Velum*, albo zasłony czarney na głowie, tylko obwinienie, y zasłonę białą nosić maią. Ktorzy zaś w domach swych na świecie mieszkaią, nosić maią pod sukniami Swieckiemi sukienkę na kształt Szkaplerza Zakonnego, od ramion pod biodra dostatnią, szarą y poświęconą, ktorą przepasać maią, chordą, albo paskiem S. O. FRANCISZKA, y maią także Nowicyat, albo roczną probę, y pokutę w domach swoich odprawić, iałmużnę, umartwienia, y inne zasługi miłosierne czynić, y osobliwie tego Roku wystrzegać się powinni odzienia drogiego, iasnych kolorow, y światowych uciech, y przysposobić duszę swoię do Profes-
syi,

syi, na ktorey wraca się Sukienka niewinności na Chrzcie Swiętym otrzymana.

2. Od Nowicyatu Rocznego Bracia, y Siostry, tak w Klasztorach, iako y na świecie nie maią być przez Przełożonych dyspensowani, żeby tego dnia, ktorego sukienkę S. O. FRANCISZKA przyimuią, mieli być y do Profesyi zaraz przypuszczeni, zracyi, że Reguła trzeciego Zakonu wyraznie naznacza Nowicyat roczny (tych tylko wyimuiąc, ktorzy są bliskiemi śmierci) y do tego, że wdzień Profesyi roczney iest pozwolony powtornie odpust zupełny od winy, y kary, ktorego raz przy przyięciu Sukienki, y powtornie w rok przy Profesyi dostąpić mogą, tak przy obłoczeniu, czyniąc iednego dnia zaraz Profesyą, iednego by też tylko odpustu dostąpili.

3. Po dokończonym Roku proby Nowicyackiey pozyteczna, y zbawienna iest rzecz przed Swiętą Profesyą dla otrzymania zupełnego odpustu od winy, y od kary przygotowac się do Generalney całego życia spowiedzi, przez osobne Tygodniowe, albo godzinne, przez pięć dni odprawione Rekollekcye, przez odalenie na ten czas zabaw, y interesow światowych, obieraiąc sobie Duchownego Dyrektora zakonu S. O. FRANCISZKA, iako Reguła *w Rozdziale V. y VIII.* wyraznie opisuie, y naznacza.

4. Przy Professyi powinien każdy Brat, y Siostra obrać dwoch świadkow, y Imie swoie wpisać w Księgę Tercyarską z podpisem tychże przytomnych świadkow: ktorym Braciom, y Siostrom Professom, Przełożony tego Konwentu, gdzie

czynią

czynią, Profefsyą wyda teftimonium pifane, albo Drukowane z pieczęcią, ktore po śmierci Brata, lub Siostry powinne być odesłane do tegoż Konwentu, aby się modlono za umarłego, y imię iego w pifane było w Księgę Tercyarską Braci, y Siostr umarłych, za ktorych cztery razy do Roku odprawuie się w każdym Klasztorze Msza S. śpiewana załobnym obrządkiem za umarłych Braci, y Siostry, y po dniu zadusznym, y *Dnia 29. Listopada* po Swięcie Wszystkich Swiętych Zakonu O. S. FRANCISZKA bywaia Generalne Exekwie za wszystkich umarłych Braci, y Siostry całego Zakonu, lubo y codziennie iedna Msza Konwentska za żywych, y umarłych Braci, y Siostry w każdym Klasztorze odprawiona bywa.

5. Według wyraźney obligacyi Reguły w tym Rozdziale nietylko Klasztorni Bracia, y Siostry Trzeciego Zakonu, ktorzy przez Profesyą ślubow Zakonnych, obiecuią zachować posłuszeństwo, dobrowolne ubostwo, y czystość dożywotnią. Ale y Osoby świeckie tak w stanie Panieńskim, y Kawalerskim, iak y w Małżeńskim maią zachować czystość stanowi swoiemu przyzwoitą, y według przykazania Boskiego niewykracać z powściągliwości stanu swego; Panie zamężne w ślubnym, y przysięgłym zostawać maią posłuszeństwie, y Synowie, y Corki Rodzicom, y starszym swoim według przykazania Pana BOGA dochować maią posłuszeństwo, y uczciwość. Lubo według rady Apostolskiey lepiey zostać w stanie Panieńskim, wolno iednak bez szkrupułu, y zawodu sumnienia

po

po uczynioney Profeſſyi przyiąć ſtan Małżeńſki, *Mężatym* Paniom, y Wdowom zachować czyſtość ſtanowi, y kondycyi ſwoiey przynależąca, y przykazań Boſkich nieprzeſtępić, ale doſkonaley obſerwować według ſtanu ſwego, w ktorym zoſtaią. Zaczym Swieckie Panny Tercyarki, ktore na Profeſſyi nieślubuią czyſtość dożywotnią, mogą odmienić ſtan Panieńſki, do ktorego niemaią ślubney obligacyi, y po Profeſſyi w ſukience Trzeciego Zakonu przyiąć ſtan Małżeńſki, y w tym ſtanie doſkonale zachować Przykazanie Boſkie, czyſtość, y wierność Małżeńſką, albo z Swiętą *DELFINĄ*, *BONADONĄ*, *ANGELINĄ*, *KUNEGUNDĄ Y SALOMEĄ*, w Małżeńſtwie za ugodą y w zaiemnym konſenſem Małżonka zoſtawać w Panieńſkiey czyſtości.

6. Ze dokłada ſię w tym Rozdziale Reguły: *Niewiaſtom zaś Mężow maiącym, tylko za pozwoleniem ich Mężow, do Zakonu tego niech wſtąpić wolno będzie.* Rozumieć ſię ma o tych Oſobach zamężnych, ktore do Klaſztoru za klauzurę wſtępuią, y śluby Zakonne czyſtości, poſłuſzeńſtwa, y ubóſtwa czynią, że bez pozwolenia Mężow wſtąpić niemogą, y że Panie Mężate dobrowolnie proſtym, y waznym ślubem dożywotniey czyſtości obowiązać ſię niemogą, tylko za konſenſem, y dozwoleniem Mężow ſwoich. Y to ſamo rozumieć ſię ma o Synach, y Corkach, ktorzy bez pozwolenia Rodzicow, ſłudzy bez pozwolenia Panow ſwoich, do Klaſztorow wſtąpić niemogą, chyba że Synowie, y Corki z opieki Oycowſkiey wypoſażeni, y ſłudzy odprawieni będą.

7. Panny, y Wdowy, y Osoby zamężne, ktoreby chcieli przyiąć sukienkę Zakonną powierzchowną, y czynić *Votum*, albo prosty ślub czystości dożywotney, inaczey przyięci być niemogą do Habitu powierzchownego tylko według wyraźnych kondycyi Dekretu S. Kongregacyi Biskupow, y Zakonow. *Roku 1616. Pierwsza*: żeby mieli lat 40. wieku swego, albo więcey. *Druga*: żeby mieli własną sufficyencyą do życia, do wyktu, y odzienia. *Trzecia*. żeby byli życia pobożnego, y cnotliwych obyczaiow. *Czwarta*: żeby niemieszkali w raz z Męszczyznami, chyba z temi, ktorzy są w kolligacyi, y pokrewieństwie w pierwszym stopniu. *Piąta*: żeby przyięli Habit za licencyą Biskupa swego Ordynaryusza, ktory powinien zważyć kondycye zachowane. Ale tych Swieckich Osob o prostym, y dobrowolnym ślubie czystości dożywotniey examinować nienależy, taka iest Konstytucya S. Kongregacyi Rzymskiey *Roku 1620. Dnia 20. Listopada*. *Szosta*. żeby Tercyarki Swieckie w Habit obleczone niezażywały *Velum*, albo zasłony, y zapinania pod szyią, tylko Zakonnice Klasztorne. *Siodma*: żeby takie Osoby w Habicie, albo Sukience powierzchowney, ktore chcą byc od sądu Swieckiego, y władzy *Biskupiey* excypowane, czynili ślub czystości dożywotniey. *Osma*: żeby Osoby Zamężne powierzchownie nienosili Habitu, albo Sukienki Zakonney, ani dobrowolny ślub czystości ważnym sposobem nieczynili, tylko za konsensem w zaiemnym Mężow swoich. Przez Habit, albo Sukienkę powierzchowną, niemaią

się

się rozumieć suknie szare świeckim kształtem zrobione, w tych bowiem Panie, y Wdowy świeckie zawsze chodzić, y Matrony nabożne tego stroiu zażywać mogą, ale suknie Zakonne, ktore maią formę Habitu Klasztornego. Lubo temi czasy niezachowuie się kondycya, y wyraźna licencya Biskupa, podobno dla tego, że Przełożeni, iako też y same Tercyarki świeckie niedbaią, żeby były z pod władzy Biskupiey wyięte, kontentuiąc się tym, że są Corkami S. O. FRANCISZKA przez Professyą, y że noszą Habit Zakonny, y otrzymuią wszystkie odpusty. O insze zaś doczesne niedbaią Przywileie; y lubo nie zachowanie pomienioney Kondycyi nie znosi, ani przeszkadza pozwolenia Zakonnego Habitu, y nieinwaliduie waloru Professyi, ani też zabrania otrzymania odpustow, y innych łask Zakonnych, gdy w pomienionym Dekrecie S. Kongregacyi nie masz żadney klauzuly znoszącey obłoczenia Habitu, y Professyi, odpustow, y łask Duchownych. Jednak należy mieć uwagę na wyrażone kondycye, ktore są ordynowane na zaszczyt Habitu, y honor Zakonny. y ieżeli Przełożeni chcą, żeby Tercyarki świeckie niebyły podlegaiące władzy Biskupiey zaczym należy obserwować te kondycye, albo powierzchownie niepozwalać Habitu świeckim osobom, bez zachowania tych kondycyi, inaczey od władzy Biskupiey exkuzować się niemogą. Wiedzieć przytym należy, że Bracia, y Siostry, ktorzy powierzchownie Habit Zakonny na świecie noszą, y czynią prosty ślub czystości dożywotniey, podaią się przez powierzchowne

chowne noszenie Habitu pod posłuszeństwo Przełożonych Zakonu, y przez ślub czystości uczyniony na Professyi Zakonney, są przez Konstytucyą tey S. Kongregacyi *w Roku 1616.* y na Concilium Laterańskim *Sess. 21. Roku 1518. D. 1. Marca* za LEONA X. Papieża od władzy Biskupa, y Sepultury Parafialney wyięci;

8. Testament także w tym Rozdziale czynić przykazuie Reguła tym, ktorzy chcą mieszkać w Klasztorze, na trzy miesiące przed wstąpieniem do Klasztoru, albo przed Professyą. Bracia zaś ktorzy na świecie w domach swych mieszkaią, mogą także wcześnie, nieczekaiąc godzinę śmierci, dobra swoie Testamentalną Dyspozycyą rosporządzić, żeby w godzinę śmierci, gdy o zbawieniu duszy, y wieczności myślić potrzeba, doczesnych Dobr nagle rosporządzenie niesprawiło roztargnienia, Zaczym Testament czynić powinni z uwagą, y reflexyą bez wszelkiego zawodu sumnienia, pamiętaiąc na ścisły Sąd Boski. Przetoż Kredytorom swoim maią zupełną za wczasu uczynić Satysfakcyą, cudzych rzeczy zatrzymanych, komu należy oddać, krzywdy nadgrodzić, Familii służącey zapłacić, niezatrzymuiąc, ani odkładaiąc należącey zapłaty, bez iakiey imprezy, y pretensyi, gdzie idzie o wieczną nadgrodę, y własne zbawienie. Jeżeliby na potym więcey przysposobili fortuny, mogą uczyniony Testament corocznie odnawiać, y poprawić; a potym przed śmiercią przez siebie w Grodzie roborować, albo według Testamentu za żywota dysponować, nie spuszczaiąc się ze wszystkim na Sukcessorow,

lub

Lub Exekutorow, gdy ordynaryine naucza, y każdego przestrzega doświadczenie, że teraz powszednieią, y waloru, ani akceptacyi niemaią Testamenta, y zawodne bywaią pobożne legacye, że rzadko, albo nigdy dyspozycyi Testamentowey, y ostatniey woli staie się zodosyć, gdy potym żyiący rządzą, y dyspozycyi, y obligacyi umarłych Rodzicow, y krewnych zaniedbaią, iak dowodnie prawie zawsze praktykuie się. Zaczym przestrzega Apostoł S. *Gdy czas mamy, czyńmy dobrze.*

WYKŁAD ROZDZIAŁU III.

1. Co należy do Formy Habitu powierzchownego, ktorą S. O. FRANCISZEK w Rozdziale trzecim Reguły od *MIKOŁAIA* IV. potwierdzoney dla Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu opisał, y naznaczył, żeby płaszcz,y Habit był długi, z podłego, y taniego Sukną, koloru szarego bez fałdow, y wymysłow, rękawy wąskie, y zapinane uczciwie iak przystoi. Tey formy Habitu bez Kaptura zażywaią Bracia Klasztorni, y Pustelnicy z nadanym Szkaplerzem długim, podobnego Sukna, dla dystynkcyi od Braci Konwenckich, y taki Habit dany był od samego S. O. FRANCISZKA Xiążętom, y Godnym Panom, nietylko ordynaryinym Osobom, y trwał zwyczay aż do czasow JULIUSZA II. Papieża, ktory Swieckich Osob w długości, y w podłości Habitu, y w powierzchownym noszeniu dyspensował, pozwalaiąc nosić Sukienkę szarą na kształt Szkaplerza długiego na trzy piędzi od ramion aż pod biodra, żeby mogła

być przypaſana paſkiem poświęconym, na ktoɾa Sukienkę mogą ſię wdziewać ſuknie Swieckie według ſtanu, y kondycyi Oſob; wyſtrzegaiąc ſię iednak według obligacyi Reguły w tym Rozdziale wyrażoney;) Sukien drogich, y kolorow wyſokich. A gdy według kondycyi urodzenia, y urzędow zażywaią powierzchownie Sukien bogatych, y kolorow iaſnych, powinni pamiętać, y wewnątrz naśladować ubogiego FRANCISZKA, y nagiego na Krzyżu wiſzącego CHRYSTUSA, żadnego w powierzchownym ſtroiu nieznać upodobania, zwazaiąc że pokornego S. O. FRANCISZKA ubogą Sukienką, y pokutną włoſienicą grzeſzne ciało okrywaią, ktoɾa Sukienkę, albo Szkaplerz do formy Habitu umoderowany, y poświęcony zawſze noſić maią pod Sukniami. Także według obligacyi Reguły obowiazani ſą Bracia, y Sioſtry zawſze paſek na ſobie noſić, ieżeli nie na wierzchu Sukien, przynaymniey pod paſem, lub pod ſukniami wierzchniemi według wyraźney deklaracyi SYXTUSA V. Papieża: *Potrzeba ieſt, żeby Chordę, czyli pas zawſze noſili, nie na ſzyi, albo ramieniu, ale takim ſpoſobem, iakim Bracia Mnieyſi opaſywać ſię zwykli.*

2. Tercyarki świeckie, iako Sioſtry Zakonne także noſić maią Sukienkę ſzarą zpodem, tąkaż modą, y formą Szkaplerza dłuſzſzego zpułrękawem, paſkiem zaś poświęconym przepaſana. Lubo w Futrach, y powierzchownych ſtroiach według kondycyi, y zwyczaiu kraiu dyſpenſować ſię mogą, iednak z Reguły wymyślnych, y wytwornych ſtroiow z drogiey mateɾyi,

ryi, y wyſokich kolorow wyſtrzegać ſię maią, a gdy według kondycyi, w publiczney konwerſacyi bogatych, y pozornych ſtroiow zażywaią, niechay nie akomoduią ſię światu, ale potaiemną ſukienką prezentuią ſię Ukrzyżowanemu CHRYSTUSOWI, y ubogiemu S. O. FRANCISZKOWI. Przywiley JULIUSZA II. Papieża pokrytey ſukienki Szkaplerzowey niezabrania Braci, y Sioſtrom noſić według Reguły powierzchownie, albo pod ſuknią świecką Sukienkę dłuższą, ktora by mogła być przypaſana poświęconym paſkiem; Jakoż Panie Zamężne, y Wdowy ktore powierzchownie zażywaią Sukien ſzarych z białym, y czarnym kolorem, mogą tę ſamę ſukienkę zwierzchnią dać poświęcić, y noſić modą, y ſtroiem świeckim, y paſkiem Zakonnym przepaſać.

3. Tercyarze, y Tercyarki Zakonne, ktore na świecie rezyduią, lubo Habitu powierzchownie nie noſzą, mogą iednak zawczaſu przed śmiercią ſobie ſprawić Habit, to ieſt: Sukienkę długą według formy Habitu S. O. FRANCISZKA bez kaptura, Sioſtry zaś Habit, y zaſłonę białą na głowę, w ktorymby po ſzczęśliwym z tego świata zeyściu pochowani być mogli, aby przy śmierci przed BOGIEM, y światem pokazali ſię być prawdziwemi Synami, y Corkami S. O. FRANCISZKA.

4. Smiertelnie zaś choruiący, ktory życzy ſobie przyiąć Habit, albo Sukienkę S. O. FRANCISZKA, gdy przy zdrowych ieſzcze zmyſłach zoſtaie, po uczynioney Spowiedzi, może bez obłoczenia złożyć Sukienkę na chorego, y przez

ſamo przyięcie Habitu doſtąpić odpuſtu, y zaraz tego dnia czynić Profeſſyą. Lubo z oſobna, oprocz obłoczyn na dzień Profeſſyi ieſt pozwolony Odpuſt Zupełny od winy, y kary, iednak, ktory niebeśpieczny życia, y bliſko konaiący zoſtaie, może tegoż dnia zaraz czynić Profeſſyą, y każdy, ktory przedtym przyiął Sukienkę, y Profeſſyi nie czynił, może w chorobie śmiertelney przed rokiem niedokończonym Proby Nowicyackiey dla doſtąpienia odpuſtu Profeſſyą odprawić, y Generalną otrzymać Abſolucyą.

WYKŁAD ROZDZIAŁU IV.

1. Obrząd BOSKI, ktory Kapłani w Kościele Bożym odprawuią z Piſma Swiętego złożony, Wiarą Katolicką ugruntowany od Stolicy Apoſtolſkiey potwierdzony takiego ieſt waloru, że wſzyſtkie inne Modlitwy od pobożnych ludzi złożone, y od Kościoła Bożego niepotwierdzone przewyżſza. Dla tego Reguła Trzeciego Zakonu Braci, y Sioſtr, tak Klaſztornych, iak y Swieckich, ktorzy czytać umieią zachęca, y obliguie do czytania, y mowienia Godzyn Kościelnych z Psałterza, y Brewiarza według obrządku, y poſtanowienia Kościoła Bożego. Ktorzy zaś czytać nieumieią, doſyć im na Modlitwie CHRYSTUSOWEY, że odprawią za każdą godzinę, Pacierze w Regule wyraźnie naznaczone, y zmowią tyle razy *Oycze naſz*: Ktorą Modlitwę CHRYSTUS Pan nauczył, y naznaczył, y pozdrowienie Nayświę: MARYI Panny, y inne Modlitwy Kościelne, y Pſalmy w Regu-

w Regule naznaczone, ktorych się nauczyć maią. Także wyraźnie Reguła naznacza w Rozdziale VII. Pacierze za Dusze Braci, y Siostr umarłych, ktore mowić powinni, y wiele Psalmow czytać, albo całe *Officium* za umarłych odprawiać maią z osobna w domu, albo w Kongregacyi.

2. Xięża, y Klerycy Swieccy, ktorzy się znayduią w Trzecim Zakonie, osobliwie: ktorzy nie są obligowani do Choru Kościoła swego, mogą zażywać Brewiarza, y Mszału Braci Mnieyszych według Dekretu *S. Rit. Cong.* Ktory kładzie się niżey *w Rezolucyi na Kwestyą* 14. Zaczym Kapłani Swieccy, ktorzy przyimuią, y zachowuią Regułę, że otrzymuią Przywileie, y odpusty całego Zakonu S. O. FRANCISZKA, ieżeli do Choru Kościoła swego nie są obligowani, maią się w Brewiarzu, y w Rubrycc konformować z pierwszym Zakonem Braci Mnieyszych, iako ich Przywileiow, y odpustow zażywaią. Ktorzy zaś do Choru Kadedry, albo Kollegiaty należą, że codziennie w Chorze Kościoła swego przytomni być powinni, zadosyć czynią, y obligacyi Reguły, gdy odprawuią Godziny Kanoniczne według Obrządku Kościoła swego.

3. Ktorzy zaś Bracia, y Siostry, oprocz Kapłanow, y Klerykow codziennie *Officium parvū de Beata*, to iest: Obrząd mały do Panny MARYI połacinie, albo po Polsku przetłomaczony (ktory tymże porządkiem na Godziny Kościelne z Pisma Swiętego ułożony, y od Kościoła Bożego iest potwierdzony,) odprawuią, zado-

fyć czynią według Reguły w odmawianiu godzin Kościelnych, y wolni są od innych pacierzy według deklaracyi *Innocentyusza XI*. Z tey racyi Reguła naznacza ten Obrządek, albo *kurs* Kościelny o Pannie MARYI, że odprawia się przez Taiemnice, na Adwent, y Narodzenie Pańskie, y Wielkanoc na cały rok porządnie od Kościoła iest złożony, y przykazany, y od S. O. FRANCISZKA zalecony, ktory Nayświę. MARYĄ Pannę osobliwszą Patronkę Zakonu swego obrał, bez ktorey przyczyny niepewne było zbawienie nasze.

4. Lubo Reguła tylko trzy razy na rok naznacza Spowiedzi, y Kommunii S. przetoż iednak nietrzeba rozumieć, że zakazuie częstych Spowiedzi, y Kommunii. Jako y Kościoł S. raz w rok na Wielkanoć przykazuie Spowiedź, y Kommuniią S. przeto iednak niezakazuie, żeby się w insze Swięta niespowiadać, y owszem pozwala, y naznacza na Swięta uroczyste odpusty, ktorych w grzechu śmiertelnym zostaiący bez Spowiedzi, y Kommunii S. otrzymać nie mogą. Więc przez naznaczenie Reguły trzy razy w rok Spowiedzi, y Kommunii S. ma się rozumieć, że Bracia, y Siostry w tych dniach w Regule wyrażonych, to iest na Swięta Narodzenia Pańskiego, Wielkanocne, y Swiąteczne Ducha Przenayświętszego obowiązani są do Spowiedzi, y Kommunii S. Jako Kościoł S. obowięzuie na Wielkanocną Spowiedź pod grzechem śmiertelnym z wyraźnego przykazania, innych zaś czasow nieprzymusza, ale tylko radzi, y zachęca odpustem pozwolonym. Zaczym

dla

dla otrzymania odpustow, y obserwy Swiąt Zakonnych, y uszanowania SS. Patronow, słuszna iest rzecz, żeby Bracia, y Siostry na uroczyste Swięta CHRYSTUSA Pana, y Nayświęt: MARYI Matki Jego, S O. FRANCISZKA, y wyrażenia Ran Jego, na Fest Porcyunkuły, y S. Antoniego, y na insze Swięta trzech Zakonow, na ktore są pozwolone odpusty zupełne, iako (wyraża się w drugiey Części o odpustach) ile sposobności mieć mogą, Spowiedzi, y S. Kommunii nieopuszczali.

5. Jednak na Wielkanocną Spowiedź, y Kommunią Bracia, y Siostry na świecie w domach swych mieszkaiący, powinni w swoim Kościele Parafialnym przed Pasterzem swym, albo przed innym za pozwoleniem iego obranym, spowiadać się, y Kommunikować, gdy od Przykazania Kościelnego wyięci niezostaią, iako wyraźna wykłada rezolucya.

6. Ze Reguła przykazuie przed Spowiedzią, iako też przed przyięciem Sukienki Zakonney pierwey pogodzić się, y poiednać z bliźnim swoim, y krzywdy cudze nadgrodzić; Do tey wyraźney obligacyi obowiązani zostaią, tylko: ktorzy w nieprzyiaźni, y w niezgodzie z potoczniey okazyi zostaią, ale nie ktorzy prawnie podaią się pod Sąd Sprawiedliwości, y nadgrody krzywdy swoiey czekaią. Y ci oddać co cudzego pierwey przed Spowiedzią powinni, ktorzy przy roztrząśnieniu sumnienia, co cudzego znayduią, y zatrzymuią, i ukrzywdzonych od siebie uznaią. Ci zaś, ktorzy krzywdę cierpią, y bez zemsty cierpliwie znoszą, niech Panu BOGU krzywdy swoie

ofia-

ofiaruią, y bliźniemu z fzczerego ferca odpufzczaią.

WYKŁAD ROZDZIAŁU V.

1. Ze *Mfza S.* ieft nieſkonczoney Ceny, y waloru, na ktorey nie krwawa, y martwa ofiara rzeczy ftworzonych, ale niewinny Baranek CHRYSTUS JESUS Syn Boſki Oycu Przedwiecznemu żywą ofiarą Konfekrowany bywa. Więc Rozdział Reguły zachęca wfzyftkich Braci, y Sioftr do ſłuchania codziennie *Mfzy S.* ktorzy miefzkaią w *Miaftach*, gdzie znayduią fię Kościoły, y Klafztory, że łatwy fpofob mieć mogą codzień ſłuchania Mfzy S. y w Swięta uroczyfte ſłowa Bożego. Ktorzy zaś na wśiach, w domach fwoich rezyduią, w odległości, albo bliſkości Kościoła, gdy choroba, y nagły interefs, y zabawa, lub niefpofobność czafu nieprzefzkadza, niech przynaymniey w Swięta uroczyfte, y w infze dni, gdy do tego przyiść mogą, niech ftaraią fię *Mfzy S.* nabożnie z uwagą ſłuchać, y na ten czas wyftrzegać fię od dyſkurfow niepotrzebnych, zachowuiąc milczenie, iako wyraźnie napomina Reguła od *MIKOŁAIA IV. potwierdzona w Rozdziale XIII.*

2. Kongregacye czyli zgromadzenia, y fchazdki urzędne Braci, y Sioftr, ktore naznacza Rozdział Reguły raz, albo więcey w Rok być powinne w Miaftach, gdzie znayduie fię znaczna liczba Braci, y Sioftr Trzeciego Zakonu miefkaiących, ktore według zwyczaiu opifaney Ceremonii z Exhortą, albo Kazaniem, y Mfzą S. śpiewaną, y z Exekwiami za umarłych Braci, y Sioftry w Kościele Braci Mnieyfzych

przed

przed Ołtarzem S. O. FRANCISZKA odprawiać się maią. Na każdą Kongregacyą roczną przez O. Prowincyała, y Wizytatora, albo przez Oyca Gwardyana, lub innego obranego Dyrektora pierwey na cztery, albo sześć Niedziel oznaymić, albo na zawsze raz w Rok dzień ieden, lub Swięto naznaczyć należy, na ktoreby łatwo wszyscy zgromadzić się mogli. Po skończonym zaś nabożeństwie Bracia, y Siostry według woli, y możności swoiey iałmużnę dla chorych, y ubogich Braci, y Siostr, iako też na Mszą S. za dusze zmarłych tego Zakonu dawać zwykli; Do ktorey iałmużny, iako y do Dobr Braci, y Siostr według Konstytucyi S. Kongregacyi w *Roku 1608*. Zaden z Braci *M*nieyszych nazwanych Obserwantow interessować się niemoze, ale Bracia zgromadzenia swego obieraią Podskarbiego, albo Duchownego z Xięży Swieckich, ktory według potrzeb, y woli ich pomienioną iałmużnę expensuie.

3. Gdzie zaś Bracia, y Siostry w odległości od Klasztoru w domach, y w dobrach swoich zostaią, mogą pobożni Bracia, y Siostry, na Fest S. O. FRANCISZKA, lub Porcyunkuły, albo S. Antoniego, (na ktore Swięta są nadane odpusty zupełne;) oraz y na Kongregacyą przybyć, albo z iechać do *Kościoła* Braci Mnieyszych Klasztoru bliskiego OO. Bernardynow, y tam Nabożeństwa, y odpustu dostąpić, y razem Kongregacyą, y inne Ceremonie, albo Elekcye odprawić. Gdy się dowiedzą w bliszym *Konwencie* Braci *M*nieyszych Obserwantow o przybyciu na Wizytę O. Prowincyała, y Wizytatora, o ktorym

O. Gwar-

O. Gwardyan, albo wysadzony Dyrektor Kongregacyi oznaymić powinien, żeby Bracia, y Siostry dla otrzymania Absolucyi Generalney wszystkich defektow, y Cenzur Kościelnych, y dostąpienia odpustu zupełnego od winy, y kary, y dla wysłuchania Mszy Tercyarskiey za Braci, y Siostry tegoż Zakonu, na ktory dzień razem ziechać, y zgromadzić się mogli.

WYKŁAD ROZDZIAŁU VI.

1. Post Swięty, y powciągliwe appetytu, y zbytkow umartwienie tak iest duszy pożyteczne, że pokusy zwycięża, y grzechy umarza, złe nałogi wykorzenia, od zbytkow utrzymuie, myśl ku Bogu podnasza, cnoty Swięte sprawuie, y nadgrodę zasługuie, przy obciążeniu ciała przytrudne przedsięwzięcia z łatwością do skutku przyprowadza, y wykonywa. Do ktorego Postu sam CHRYSTUS Pan dał nam przykład dla Zbawienia naszego przez czterdzieści dni, y nocy nie iedząc, y nie piiąc. Do tegoż tak dalece Post dla Zbawienia duszy iest potrzebny, że żadnego nie znaydzie Swiętego, ktoryby ciało swoie tucząc, dostał się do Nieba, ale każdy postem, y umartwieniem, dyscypliną, włosienicą, y niespaniem ciało swe trudząc, tak Nieba dostąpił. Przetoż Reguła tak pożytecznie, y potrzebnie pościć radzi, y nieobliguie do wielkich nieznośznych, y wymownych postow, tylko do ktorych niemało y wszyscy Ludzie obowiązani zostaią, albo z Kościelney obligacyi, lub z prywatney intencyi każdy pobożny zachowuie. Albowiem Adwent cały, przedtym

wszyscy

wſzyſcy Chrześcianie pościli, iakoż y obrząd Grecki Niedziel ſześć poſtu Adwentowego naznacza, y do tych czas obſerwuie. Y S.O. FRANCISZEK, ktory dzień Narodzenia Pańſkiego z Duchowną radością obchodził, pieſzcząc ſię ſerdecznym affektem, z maleńkim JEZUSEM Narodzonym, y pierwſzy wynalazł ſpoſob w Kościele wyſtawiać Jaſełka, czyli złobek Panu JEZUSOWI. Z tey nabożney intencyi, y Serafiłcznego affektu przykazał Braciom *Mnieyſzym* pierwſzey Reguły pościć od Wſzyſtkich Swiętych ośm Niedziel przed Bożym Narodzeniem. Srzody także przedtym wſzyſcy Chrześcianie pościli wſtrzymaiąc ſię od potraw mięſnych na pamiątkę przedania Zbawiciela naſzego; iako świadczy *Klemens Rom. lib. 7. c. 2.* Poſt piątkowy ieſt nakazany od Kościoła Bożego wſzyſtkim Wiernym na pamiątkę okrutney śmierci Odkupiciela świata, y na *Concilium* Kołońſkim *Roku 1050.* potwierdzony. Tym ſpoſobem przykazuie y *Concilium* Trydeńſkie *Seſs: 2.* Soboty pościć na pamiątkę żałoſnego pogrzebu Zbawiciela naſzego, y Siedmiu Boleści Nayświętſzey *Matki* Jego, gdy ten zwyczay ieſzcze od pierwſzych Chrześcian był zachowany.

2. Wiedzieć maią Bracia, y Sioſtry tegoż Zakonu że *Klemens VII.* Papież w Bulli ſwoiey ktora zaczyna ſię: *Uberes fructus &c.* wydaney *Roku 1626.* dyſpenſował ich od poſtu w Poniedziałki, byle tylko od Kościoła Bożego, albo właſnego Biſkupa z iakiey przyczyny niebyły zakazane, iakoż y w tym Rozdziale VI. Reguły PAWEŁ III. Papież w Poniedziałek pościć nie-

naznacza.

naznacza. Oprocz tego pozwolił, gdy ſię trafi Braciom, y Siostrom ieść obiad, albo wieczerzą we Srzodę u Przyiacioł, y Krewnych, że niemogą ryb dostać, mogą Bracia, y Siostry bez ſzkrupułu na ten czas ieść z mięſem. Przytym także dyſpenſował Braci, y Siostry w części postu *S. MARCINA*, pozwalaiąc zaczynać od pierwſzey Niedzieli Adwentowey, aż do Bożego Narodzenia, wyiąwſzy dni Niedzielne, iako od PAWŁA III. Papieża *Rozdział VI.* Reguły wyraża.

3. Jeżeliby Bracia, y *S*iostry z iakiey przyczyny niemogli pościć w Srzody, y dni Adwentowe, mogą dla ſiebie wyiednać dyſpenſę, y pozwolenie na mięſne potrawy od O. Prowincyała, y Wizytatora, ktory ma władze Braci, y *S*iostry Trzeciego Zakonu dyſpenſować od postu, albo na inne dobre uczynki zamienić. Toż ſamo, ktoryby chciał dla ſłabości ieść zmasłem w *S*oboty. Jakoż y ſama Reguła od *MIKOŁAIA IV.* Papieża potwierdzona *w Rozdziale V.* chorych, podrożnych, lekarstw zażywaiących, pracuiacych, cięzarnych, starych, ſłabych, y ubogich, y ſam Kościoł Boży dyſpenſuie, y od postow Kościelnych uwalnia: Co wſzystko wyraźnie znayduie ſię w tey Regule w pomienionym *Rozdz. V.*

4. Gdy w Srzodę, Piątek y w *S*obotę przypadnie Uroczystość Narodzenia Pańſkiego, w ten Dzień nie ſą obowiązani Bracia, y *S*iostry Trzeciego Zakonu do Postu, ale z powſzechnym Kościołem trzymać maią, ktory w tę Uroczystość wſzystkim ludziom, y w piątek mięſo ieść pozwala.

zwala. Oprocz Braci Mnieyſzych, ktorzy z Reguły piątki każde pościć przykazane maią, y w Boże Narodzenie z Reguły, y z deklaracyi S. Kongregacyi Piątek zachować powinni.

5. Przytym ieſzcze wiedzieć potrzeba, że w te dni, w ktore ieſt poſt od Kościoła Bożego przykazany, iako to w piątki, Wigilie, w ſuchedni, y Wielki poſt Kwadragezymy S. nietylko Bracia, y Siostry obowiązani ſą wſtrzymać ſię od mięſnych potraw, ale y zachować powinni pociągliwość w iedzeniu poſtnych potraw, tylko raz na dzień iedząc w południe, albo kto ieść niechce o południu, wieczor w poście poſilić ſię może; Ktoby zaś dla ſłabości ſił, albo prac wielkich raz iedząc w południe, poſtu wytrzymać niemogł, pozwala mu ſię wieczor Kolacya, z tą iednak przeſtroga, żeby do ſytości niepodiadł iak na obiedzie, ale czwartą część obiadu na Kolacyą wieczorną zażyć może. Zaczym w dni poſtne od Kościoła Bożego przykazane wſzyſtkim Katolikom, ktorzy iuż maią lat Dwadzieścia ieden, pościć należy nietylko od mięſnych potraw, ale y od Zbytkow, y ſytości. Przeſtępuiąc przykazanie Kościelne dla iednego guſtu, y zbytniego appetytu grzeſzył by śmiertelnie, nie że Reguła przykazuie, ale że przykazania Kościoła bez ſłuſzney racyi, y potrzeby znieważa. Jednak y Kościoł Swięty, iako Matka wſzyſtkich Wiernych, od poſtu dyſpenſuie nieſpoſobnych, nie obliguie chorych, ſłabych, ſtarych, Matron ciężarnych, dzieci lat zupełnych niemaiących, lekarſtw, y kuracyi zażywaiących, Rzemieślnikow ciężko pracuiących,

cuiących, podrożnych, ubogich, ktorzy więcey głodu, iak sytości znaią, ci wszyscy w dni postne nie są obowiązani, żeby tylko raz na dzień iedli, ale mogą kilka razy na dzień posilić się, z racyi, że oni za kilka razy tego nie ziedzą, co zdrowi, y możnieysi za ieden obiad spożyią; y owszem wszyscy przerzeczeni mogą od zwierzchności Kościelney z wyciągaiącey potrzeby otrzymać dyspensę iedzenia z mięsem. Takich także z Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu, y Reguła *MIKOŁAIA IV. w Rozdziale V. y XVIII.* wyraźnie dyspensuie, y oprocz obiadu y wieczerzy posiłku pozwala.

6. Lubo Bracia, y Siostry Trzeciego Zakonu słusznie z słabości zdrowia, albo z inney racyi od postu dyspensowane być mogą, iednak gdy sposobność do zachowania postow, y umartwienia być może, y zdrowie pozwala, niech bez uprzykrzenia naznaczone od Kościoła posty, y z obligacyi Reguły, ile możności, iak należy obserwuią, pamiętaiąc że za te przykrości, y umartwienia, ktore w zyciu swoim dla miłości CHRYSTUSOWEY ponoszą, stokrotną w Niebie znayidą nadgrodę.

WYKŁAD ROZDZIAŁU VII.

1. Co się kładzie w tym Rozdziale, gdzie obliguie Reguła, że Bràcia, y Siostry, y Ministrowie sami przez siebie, albo przez innych nawiedzać maią chorych, y ich napominać, y umarłych chować, y na pogrzebie assystować, aż do zakończonych Exekwii, y Sepultury. Rozumieć się ma, o tych mieyscach, gdzie Bracia, y Sio-

y Siostry są przytomni, y blisko mieszkaiący, nie w odległości. Co należy iednak do obrządku za umarłych, iałmużny, y miłosiernych uczynkow te y na mieyscu w domach swoich wypełnić, pacierzy z Reguły naznaczonych za duszę Brata, albo Siostry umarłey odprawić, y Mszy S. wysłuchać, y ofiarować powinni, ieżeli po śmierci chcą żeby za nich odprawiono, y Pan BOG Miłosiernym będzie tym, ktorzy drugim miłosierdzie wyświadczą.

2. Przetoż gdy odbierą na karcie Jmiona zpisane Braci, y Siostr zmarłych pod pieczęcią O. Gwardyana bliższego Konwentu, ktoremu Minister Prowincyalski przez listy swoie Pastoralne z inszych Konwentow oznaymuie, y umarłych Braci, y Siostr rekomenduie, osobliwie, ktorzyby na pogrzebach, y Exekwiach przytomni być niemogli, w Kościele, albo w Kaplicy w domach swoich powinności obrządku za umarłych odprawić obligowani będą.

3. Także gdy z poblizszych Konwentow Braci Obserwantow dowiedzą się, o naznaczoney Kongregacyi, y Exekwiach za umarłych Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu, na ktore, ieżeli dla ratunku Dusz Braci, y Siostr swoich ziechać mogą, niechay tey zbawienney usługi, y dla Duszy ich potrzebney nie opuszczaią, y miłosiernych uczynkow niezaniedbaią iako CHRYSTUS P. w Ewangelii naucza, y przykazuie: *bądźcie miłosierni, iako Ociec wasz Niebieski Miłosierny iest. Luc: c. 6.*

WYKŁAD ROZDZIAŁU VIII.

1. W początkach Trzeciego Zakonu S. O. FRAN-

FRNCISZKA znaczne było Braci, y Siostr roznego stanu zgromadzenie, tak że po Miastach, y Miasteczkach w Każdey Kongregacyi przez Sekretne głosy obierano Przełożonego Ministra, y Przełożoną Matkę, (iako się wtym Rozdziale opisuie) Teraz zaś podobne obieranie Ministra, y Matki tylko praktykuie się w Klasztorach Trzeciego Zakonu, tak Braci, iako y Siostr w zgromadzeniu mieszkaiących, w roznych bowiem iak w Włoskich, y Francuskich Kraiach znayduią się Klasztory, y Prowincye Braci Tercyarzow, tak Kapłanow, iak y laikow, ktorzy maią Prowincyi Trzynaście w nich Konwentow 124. Ci tedy w Prowincyi swoiey obieraią sobie Ministra, y Siostry Matkę, na ktorą Elekcyą inszy Bracia, y Siostry, ktorzy w domach swych na świecie rezyduią, zgodnie przestaią, y zezwalaią y im posłuszeństwo według Reguły zachowuią. Zaczym Tercyanie, y Tercyanki Swieckie do Duchowney Dyrekcyi, y Wizyty, dyspensy postow, y innych obligacyi Reguły, przyimowania do Zakonu, Absolucyi Generalney, na Wizycie, przy Professyi, y skonaniu, pozwolenia Przywileiow Zakonnych, łask, y Odpustow od Stolicy Apostolskiey nadanych, należą do Ministra Prowincyalskiego, ktory wszystkich Braci, y Siostr całey Prowincyi iest Wizytatorem, y ma zdaną sobie od Ministra Generalskiego władzę, y iurysdykcyą, y w każdym Konwencie Prowincyi Mało-Polskiey naznaczyć może dla Kongregacyi Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu Pod Ministra, albo Vice-Ministra, y delegować Wizytatora Patra Prowincyi.

cyi, albo tez Przełożonego Konwentu, iako tenże Rozdźiał Reguły naznacza Wizytatora Kapłana Zàkonu S. O. FRANCISZKA OO. Obserwantow, albo Reformatow, ktory ma raz w Rok odprawić Wizyte, y na Kongregacyi za występki zbàwienną Braciom, y Siostrom naznaczyć pokute.

2. Aby możnà z aukcyą chwały Pana Bogà, y pomnożeniem sług iego, y przykładnym rządem do pierwszey gorliwośći, y szczęśliwości Trźeci Zakon przyprowadźić, starac się màią Braćia, y Siostry, y Przełożeni Konwentu, żeby z Miasta, albo z Woiewoctwa, lub Powiatu w bliższym Klasztorze OO. Bernardynow Kongregacyą raz w Rok według ustawow Reguły złożyć, y odprawić mogli, na ktorey niech Braćia przez wolne, y Sekretne głosy obieraią sobie Ministra, y Siostry *Matkę*, y innych officyalistow, ktore urzędy według Reguły niech pokornie przyimuią, y ochotnie odprawuią. Gdy pod czas wizyty *Konwentu* Wizytatora Prowincyalskiego, nie *Każdy* z Braci, y Siostr ziechać, y przybyc może, ani przy bytnośći iego Kongregacye, y Elekcye dla przedłużenia czasu, y interessow Prowincyi odprawiać się mogą.

3. Aże Reguła iàk w tym Rozdźiale, tak y w innych wspomina, y naznacza Prezydenta, y Wizytatora, y Ministra, y *w Rozdźiale V. takze y XIII.* Dyrektora *Kapłana* Zakonu, y takze Podskarbiego, y Dyspensatora Duchownego, y *w Rozdź II. y XIX.* Dyskretow, albo Konsyliarzow, y Notaryusza. Więc na złożoney Kongregacyi odprawiać się może Elękcya, na kto-

rey Wizytator Zakonu S. O. FRANCISZKA OO. Obſerwantow delegowany Prezydować, y głoſy odbierać powinien przez Dyſkretow obranych od Wizytatora, y Bracia Tercyarze przez wolne, y Sekretne głoſy obierać maią Miniſtra, potym czterech Konſyliarzow, albo Dyskretow, Notaryuſza Kapłana, Podſkarbiego także Duchownego, albo Swieckiego, Infirmarzow chorych, Aſſyſtentow pogrzebowych, y Dyrektora y Dyſpozytora Konaiących Zakonu O. S. FRANCISZKA wyiednać ſobie maią. Także Siostry obierać maią Matkę, Konſyliarki, albo Dyſkretki, ktore mieć maią lat 30. Notaryuſzkę, albo Kanclerkę Duchowną, Podſkarbinią, albo Dyſpenzatorkę, Infirmarek, y Wizytantek chorych, y Aſſyſtentek pogrzebowych.

4. Urząd *Wizytatora* w Rozdziałach Reguły naznaczony ieſt. 1. Prezydować na Elekcyi, y Kalkulacyi Officyàliſtow. 2. Wizytę, y Korrektę Braci, y *S*ioſtr, y Kongregacyą co rocznie odprawić, y za defekta, y wyſtępki przeciwko Regule pokutę naznaczyć. 3. Od poſtow, y innych obligacyi Reguły rozſądnie, y uważnie, gdy tego potrzeba, dyſpenſować. Funkcye *Miniſtra* także w rożnych Rozdziałach Reguły ſą wyrażone. *1.* Inkwizycya Kondycyi, albo rekomendacya Oſob do Zakonu przyiętych. *2.* Poiednać, niezgodnych. 3. w krzywdźie iakiey Kongregacyi uczynioney rekurs do Biſkupa uczynić. 4. Dyſpozycyą iałmużny na potrzeby w Kongregacyi naznaczyć. 5. Mieyſce, y *Dźień* Kongregacyi poſtanowić. 6. Publiczne defekta, y wyſtępki Wizytatorowi donośić, albo za radą

Dy-

Dyſkretow poprawić, y napomnieć. 7. Nawiedzać chorych, y do zbawienney pokuty upominać. 8. Urząd powierzony ochotnie przyiąć, y wiernie wykonać. Funkcye zaś *Dyſkretow*, albo *Konſyliarzow* w Regule przykazane ſą. 1. Przyimowanie do Zakonu za radą ich, y pilnym wypytaniem kondycyi, 2. *Donieśienie*, y rozſądzenie exceſſow, y wyſtępkow przeciwko Reguły. *Obligacye* także *Podſkarbiego* według Reguły, y Konſtytucyi Papieſkiey nakazane ſą: 1. wiernie expenſować iałmużne na potrzeby Braci, y Sioſtr chorych, y ubogich, według *Dyſpozycyi* Miniſtra, y Kongregacyi. 2. Także na Pogrzeb, y Mſze S. za duſze umarłych Braći, y Sioſtr ubogich, iałmużne naznaczoną dyſpenſować. 3. Co rok czynić rachunek, y kalkulacyą ſwoiey Adminiſtracyi przed Wizytatorem, y Miniſtrem na Kongregacyi. *Notaryuſza* Funkcya ieſt *w Roz: II.* Reguły wyrażona, y inſze powinnośći w innych punktach opiſane ſą: 1. Dzień, y Rok Profeſſyi Braci, y *S*ioſtr wpiſać. 2. Umarłych Braci, y Sioſtry także w Księgę, zmarłych zapiſać. 3. Proceſſ konwokuiący na Kongregacyą od *M*iniſtra naznaczoną napiſać, y przez Kurſoryą publikować. 4. Na *K*ongregacyi porządne Dyſpozycye, y uſtawy z podpiſem ręki ſwoiey notować. *Do Dyrektora* Duchownego należą *K*azania, exhorty, Mſze ſpiewane, obłoczyny, Profeſſye, Katechizm, inſtrukcye Medytacyi, y Spowiedzi S: dyſpozycya, y Abſolucya Generalna konaiących, y Exekwie za umarłych.

5. Że zaś Reguła w tym Rozdziale wyraźnie przykazuie, y INNOCENTY IV, y SYXTUS także IV. Papieże naznaczaią co Rok wi-

zytę, y korektę, albo poprawę pokutną Braci, y Siostr, ktora że z osobna w odległości w Domach swych mieszkaiących przez Wizytatora być nie może, tylko gdzie rekwizycya, lub okazya zayidzie. Do tego że także SYXTUS V. w Bulli swoiey *Et comunis cura:* y GRZEGORZ XIII w Bulli: *Exposcit:* nakazuie, żeby Wizytator Braci, y Siostr był obecny rachunkom, y kalkulacyi, ktorą co rok Podskarbi, y Officyalistowie czynić powinni, gdy na ich mieysce insi następować maią, y dłużey nad rok urzędu trzymać nie mogą, iakoż żadne urzędy, ani Ministra, y Matki według Reguły tylko roczne, y niedożywotne być mogą, chyba żeby przez nową Elekcyą sekretną na drugi, albo naydaley na trzeci rok znowu obrani, y potwierdzeni zostali. Zaczym nayspośobney na Kongregacyi roczney w Klasztorze pobliższym Wizytę, kalkulacyą, iako też y nową Elekcyą urzędow, y nazaiutrz Exekwie za zmarłych Braci, y Siostr odprawić mogą. Jednak do Dobr doczesnych Wizytator Zakonu interessować się nie może, ani złożoną iałmużną dysponować według dekretu S. Kongregacyi *Roku 1608.* tylko na Kongregacyi, y Elekcyi, albo kalkulacyi prezydować, potrzeby zważyć, defekta rosądzić, y wątpliwości rezolwować powinien, gdzie y dyspensę postow, drogości, y koloru sukien według kondycyi, y słuszney potrzeby pozwolić może.

WYKŁAD ROZDZIAŁU IX.

1. NIe tylko Reguła ale też drugie Przykazanie

zanie Boſkie zakazuie Jmienia Pana Boga na‑
daremnie wzywać, y bardziey ieſzcze Jura‑
mentow Solennych urzędownie na Jmię Bo‑
ſkie przyſiężonych zabrania, y zarzeka. Albo‑
wiem Duch S. mowi *Eccl. 13. Mąż przyſięgaią‑
cy ſię nadaremno, nieprawością napełniony będzie,
y nie wyidzie z Domu iego kara.* Jednakże Bog
Wſzechmogący w ſłuſznych okazyach, gdzie
idzie o Honor Pana Boga, znaczną krzywdę
Bliźniego, albo też y właſną niewinność, w
urzędzie ſprawiedliwie przyſięgać pozwala. gdy
Deut. c. 5. przykazuie: *Przez Jmię moie przy‑
ſiężeſz.* Więc gdzie prawda, y ſprawiedliwość,
y ſłuſzna potrzeba obronienia właſney, albo
cudzey ſławy bliźniego każe, może każdy urzę‑
dnie ſprawiedliwie przyſięgać, y Imienia Pań‑
ſkiego ſłuſznie na świadectwo wzywać, co y
Tercyarzom od GRZEGORZA IX. Papieża w
Bulli: *Deſtanda humani hoſtis:* pozwolono ieſt.

2. Oprocz przyſięgi maią ſię także w codzien‑
ney mowie Bracia, y Sioſtry wyſtrzegać kłam‑
ſtwa, y ſłow lekkomyślnych, y bardziey ieſzcze
w dyſkurſie wzywania Jmienia Boſkiego nada‑
remnie, gdy mowi Piſmo S. *Uſta ktore kłamią,
zabiiaią duſze.* Lubo kłamſtwa, ieżeli ſą bez
cudzey krzywdy zdaią ſię grzechy powſzednie,
iednak gdy kto do nich nawyknie, dyſponuią
duſze do grzechow śmiertelnych. Zaczym ie‑
żeli kto z Braci, y Sioſtr przez dzień w kłam‑
ſtwie iakim wykroczy, y uważnie, lub z prętko‑
ści wymowi, niech przy wieczornym examinie
Sumnienia nie zaniedba w tym Rozdziale ni‑

znaczoną pokutę odprawić, gdy ani kłamstwa lekkce ważyć, ani włożoney pokuty opuścić nie należy.

3. Powinni też Bracia, y Siostry tegoż Zakonu Familią Domową, y Czeladkę swoię dobrym przykładem, nauką, y napominaniem, y gdzie idzie o honor, y obrazę Boską, strofowaniem, y karą do życia pobożnego prowadzić, żeby według Ewangelii: *Math. 5. Widząc ich uczynki dobre, chwalili Oyca ich, ktory iest w Niebiesiech.* gdy mowi Apostoł S. *1. ad Timoth. c. 1. Kto swoich, a naybardziey Domowych opieki, y dozoru nie ma, iest od niewiernego gorszy.* Przetoż Bracia, y Siostry w Domach swych mieszkaiący powinni wiedzieć o swoiey Czeladzi, czyli codzień wszyscy mowią pacierze należące, czy każdy umie katechizmu Wiary Swiętey, czy bywaią zawsze w Swięta w Kościele na *Mszy S.* y *Kazaniu*, kiedy do Spowiedzi, y Kommunii *S.* przystępuią, czy w domu piiatyk, swawolnych excessow, y niegodziwych konwersacyi nie znayduie się, czy kto nie daie okazyi do nienawiści, swarow, y niezgody, lub krzywoprzysięstwa, czyli cudzych rzeczy nie nabywaią, y konserwuią, bo Bog sprawiedliwy zguby ich z rąk Przełożonych, Panow y Gospodarzow rekwirować będzie.

4. Przykazuie się także Braciom, y Siostrom w tym Rozdziale, żeby na zdradliwe dziwowiska, y komedye niechodzili, nie przeto, żeby takie konwersacye, y przypatrzenia były grzechem, ktore z natury są uczynki oboiętne, *to iest:* ani złe, ani dobre, ale przeto, że z widokow

kow prożnych następuią myśli światowe, y ciekawe, z ktorych przypada rostargnienie Bogomyślności, gaśnie gorącość Ducha, przybywa oziębłość Serca, przystępuią y pokusy. Dopieroż na nieuczciwey konwersacyi, y niegodziwey kompanii, na mafzkach, y redutach, gdzie zabiera się poufałość, y rezolucya, traci się wstyd z utratą niewinności, y z ruiną Duszy, do ktorey gdy wtrąci się dusza pobożna Bogu poświęcona, y dobrowolnie podaie się w okazyą grzechu, łatwo być może że łaska P. Boga od niey odstąpi. Zaczym Osobom w stanie pokuty żyiącym, na takie kompanie, y konwersacye przybywac nie przystoi, albowiem Osoby duchowne maią prawdziwe uciechy, ktore w niewinności Sumnienia im przypominaią Rayskie roskoszy, ktorych według Pawła S. *Ani oko widziało, ani ucho słyszało, ani rozum ludzki poiąć nie może.* Przetoż od wszelkich ziemskich uciech, y światowych powab, y pozorow ulubiona Bogu dusza oddalać się, y odrywać powinna, y *odwrocić oczy swoie, niech prożności nie widzą.* *Psalm. 118.*

5. Przetoż iednak nie zabrania się Braciom, y Siostrom Trzeciego Zakonu uczciwa, y przykładna konwersacya, przystoyna kompania, skromna dla zabawy, y zdrowia rekreacya. Zaczym oddawać mogą Wizyty Przyiaciołom swoim, y wzaiemnie odbierać, iako też bywać na obiadach, y ucztach, lub w domach swoich traktować. Tak y sam CHRYSTUS Pan Bogiem będąc był zaproszony na gody Małżeńskie w Kanie Galileiey, był w domu Zacheusza, y Szymona

mona trędowatego, y iadł z grzesznikami, iak świadczy S. Ewangelia, y Osoby na świecie rezyduiące bez konwersacyi być nie mogą. Jednak w każdey kompanii Bracia, y Siostry obrazy Boskiey wystrzegać się, y o przytomności Pana Boga wszystkie sprawy, y zabawy widzącego, y wiedzącego, pamiętać maią.

6. Że także Reguła w tym Rozdziale zakazuie Braciom zażywania broni, y oręża, żeby wystrzegali się popędliwych passyi, y niezgodnych okazyi, iako słudzy CHRYSTUSA Pana niewinnego Baranka, ktory iest *cichy, y pokornego Serca*, y iako Synowie pokornego Oyca S. FRANCISZKA naśladuiąc w cichości, y skromności postępowali, żeby z prywatney okazyi krzywdy swoiey w poiedynkach zakazanych bronią, y żelazem nie windykować, y przez rozlanie krwi satisfakcyi nie szukać. Przeto iednak nie zabrania noszenia broni, y oręża, gdzie stan, kondycya, y urodzenie tego przystoynie rekwiruie, albo obrona Kościoła Bożego, y Wiary Katolickiey, albo własney Oyczyzny tego wymaga, y wyciąga, w tey okazyi y od Kościoła Bożego Krucyata słusznie pozwolana bywa.

WYKŁAD ROZDZIAŁU X.

1. JAko wiele nauk, y doskonałości w sobie zawiera S. Ewangelia, z ktorych nie wszystkie pod grzechem wykonać każe, y każdego do zachowania ich nie obliguie, ale tylko radzi, y perswaduie, iak do ubostwa dobrowolnego, rozdać wszystko, y dać ubogim, opuścić

ścić Rodzicow, y Krewnych, y inne cnoty, iako czystość dozgonną, posłuszeństwo, opatrywanie chorych, iałmużny, y insze zbawienne zasługi duchowną radą każdemu do woli podaie, y żadnego pod winną, y grzechem nie obowięzuie; tylko tego ktory te rady zbawienne ślubuie, y dobrowolnie przez ślub, y Professyą pod grzechem zachować obiecuie. Tak y Reguła Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA nieprzykazuie pod grzechem naznaczonych obligacyi, chyba by ktory punkt zawierał w sobie Przykazanie Boskie, albo Kościelne, ktore oprocz tey Reguły każdego pod grzechem obowięzuie. Zaczym dosyć zachować dziesięć Przykazań Boskich, y innych Kościelnych pod grzechem, Reguła zaś Trzeciego Zakonu iest radą Ewangeliczną, y Duchowną instrukcyą do zachowania Przykazań Boskich, tak deklarował Papież LEO X. w swoiey Konstytucyi dokładaiąc: *Cokolwiek w tey zawiera się Regule, wszystko to są rady do łatwieyszego zbawienia Dusz, a żadnego niemasz obowiązku pod grzechem śmiertelnym, albo powszednim, chybaby kto prawem Boskim, albo ludzkim był obowiązany.* Jeżeli według Deklaracyi Papieskiey Klasztornych Tercyarzow, oprocz trzech ślubow Zakonnych, ktore na Professyi ślubuią, nie obowięzuie Reguła do innych obligacyi Regularnych pod żadnym grzechem; tym bardziey Bracia, y Siostry Swieckie tey Reguły, wolni są z tych obligacyi od grzechu, y wszelkiego skrupułu.

2. A że w tym może przypaść komu wątpliwość, iż Bracia, y Siostry czynią Professyą na

trze-

trzecią Regułę S. O. FRANCISZKA, ślubuiąc ią zachować, zaczym iako obliguią się przez Professyą do zachowania Przykazań Boskich, tak Regule, iak y Przykazania Boskie zachować powinni pod grzechem. Ale wyrozumieć należy formę Professyi, gdzie się dokłada: że obiecuią: *zachować Przykazania Boskie, oraz Trzecią Regułę S. O. FRANCISZKA dla łatwieyszego zachowania tychże Przykazań Boskich postanowioną.* Zaczym obiecuią Regule zachować dla obserwy Przykazań Boskich, y tym sposobem tylko przykazania Boskie zachować ślubuią, y do tego nie Reguła, ani Professya obowięzuie pod grzechem zachowanie Przykazań Boskich, ale same Przykazania Boskie pod grzechem każdego obowięzuią, y do tey obligacyi nikt pod grzechem obowiązać się nie może, do ktorey pod winą, y karą od Pana Boga iest obowiązany. iako niżey znayduie się. *w Rezolucyi 1.*

3. Przeto iednak że Bracia, y Siostry Trzeciego Zakonu nie obowięzuią się pod grzechem do zachowania Reguły, nie powinni dobrowolnie przestępować obligacyi, y punktow w Regule do zachowania Przykazań Boskich, y zbawienia swego naznaczonych. Tym samym ciężko by zbłądził przez znieważenie Reguły od S. O. FRANCISZKA z radą, y przestrogą duchowną postanowioney, od Kościoła Bożego potwierdzoney, y przez wzgardę ustaw Zakonnych, ktoryby ie lekce ważąc przestępował, y bez słuszney racyi, y dyspensy nie zachował. Ale w ten czas grzechu, y nagany niema, kiedy z-

ułomności, albo niespofobności, lub iakiey okazyi, y przefzkody trafi fię przeciw Regule wykroczyć.

4. Jednak wiedzieć, y uznać należy, że lubo Bracia y Siostry Trzeciego Zakonu nie fa obowiązani pod winną do zachowania obligacyi Reguły, iednak pod karą, y pokutą zachować powinni; y za przestąpienie bez dyspensy, y słufzney potrzeby punktow, y obligacyi Reguły pokutę, y karę od Przełożonego Wizytatora naznaczoną pokornie przyiąć, y wykonać maią, y infze w Regule wyrażone pokuty za defekta, y opufzczone powinności odprawić należy, dla zasługi, y zapłaty wieczney. Zaczym lubo przestępuiąc Regułe, grzechu, y winny nie zaciągaią, ale poprawie, y ukaraniu podlegaia. Jako wiele razy ta obligacya Reguły w kilku Rozdziałach iest wyrażona.

5. Niechże te y Bracia, y Siostry Trzeciey Reguły S. O. FRANCISZKA uznaią wielką dla siebie Pana Boga łaskę, y niech wiedzą iak szacować, y poważać maią swoie uszczęśliwienie, y postanowienie w tym stanie Zakonnym; w ktorym bez cięszkich obowiązkow, prac, y zasług, wielkich Przywileiow Zakonnych, odpustow, y łask Boskich, y wieczney nadgrody dostąpić mogą, ktorey z więkfzą obligacyą, pracą, y zasługą Klasztorne Osoby przez zachowanie ślubow Zakonnych nabywać, y zasługiwać muszą, gdzie Bracia, y Siostry Trzeciego Zakonu tylko Przykazań Boskich sposobem Reguły zachowuiąc, teyże chwały, y wieczney zapłaty iako Zakonnicy za klauzurą otrzymuią.

A że

A że im P. Bog tychże zasług bez wielkich prac użycza, y chce za małe obligacye obfitą w Niebie płacić nadgrodą, przetoż powinni z większą pilnością, y obserwą naznaczone ustawy Reguły zachować, aby przy ostatnim terminie życia swego Ewangeliczne CHRYSTUSA Pana słowa słyszeć mogli: *Sługo dobry, y wierny, żeś nad małym był wierny, nad wielą cię postanowię, wnidź do chwały Pana twego. Math. 25.*

§ II.
BULLA KLEMENSA V. PAPIEZA

Z odpustem pozwolonym dla Braci, y Sióstr Trzeciego Zakonu czytaiących, albo słuchaiących punktow obligacyi, y explikacyi, albo wykładow Reguły raz w każdy Miesiąc. KLEMENS Sługa Sług Boskich. Kochanym Braci, y Siostrom Trzeciego Zakonu FRANCISZKA Swiętego zbawienia, y Apostolskiego Błogosławienstwa.

NAkłonieni prawdziwym instynktem, y oświeceniem DUCHA Swiętego z wielką ochotą chcemy ratować mieysca pobożne, szczodrobliwie udzielaiąc im łaski, y nadaiąc partykularne Przywileie, a osobliwie Ukochanym w BOGU Braci, y Siostrom Zakonu FRANCISZKA Swiętego, gdziekolwiek się znayduiącym, za Dobrodzieystwa, ktore pomieniony Zakon czyni na zbawienie Dusz tak dalece, że bez wszelkiego powątpienia przyznać możemy, że od te-

od tego Zakonu Swiat oświecony został. A osobliwie na instancyą Brata NERYUSZA PISANA Ministra tegoż Zakonu w Peruzu, także Brata Jana Rzymianina Jałmużnika Naszego, y Ministra pomienionych Braci, y Siostr znayduiących się w Rzymie, tudzież na podwyższenie, y większy honor pomienionego Zakonu. Wszystkim Braci, y Siostrom gdziekolwiek znayduiącym się, mocą tego Instrumentu niechay będzie wiadomo, że ile razy zgromadzenie pomienionych Braci, y Siostr, lub też Część iego większa będzie, na ktore mieysce ziednoczona wraz, y ile razy tam będzie czytana, lub explikowana Reguła tegoż Zakonu, wszystkim Braci, także y obcym w tey Regule nie zostaiącym, ktorzy ile razy czytania iey, lub explikowania słuchać będą, każdemu z nich uważaiąc wielkie zasługi, z nayobfitszego zrzodła łaski Boskiey, nadaiemy czternaście razy po czterdzieści to iest 560. dni Odpustu na każdy Miesiąc, w ktory Reguła między niemi czytana będzie. Dano w Burdygali w Francyi. Dnia 8. Maja. Panowania Naszego Roku drugiego.

§ III.
KONSTYTUCYA BENEDYKTA XIII. PAPIEZA.

Przeciwko uwłaczaiącym tey Regule, y sprzeciwiaiącym się approbacyi Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA, ktora że iest przydłuższa, przez punkta niektore rezolwowuiące, y kassuiące wszelkie

wątpli-

wątpliwości wybrana, y wyrażona, zaczyna się PATERNÆ SEDIS. &c.

BENEDYKT XIII.

Na wieczną rzeczy pamięć.

Oycowska Stolicy Apostolskiey Opatrzność &c.

1. GDy iakośmy powzięli przez tyle pozwolenia Deklaracyi, y potwierdzenia Antecessorow naszych, ieszcze się niedosyć staie pokoiowi Zakonu tego; ponieważ niektorzy mowią, iż łaski, y pozwolenia te iuż nie są w używaniu, albo też, że rewokowane, albo umnieyszone są, albo też że tylko Tercyarze w Klasztorach mieszkaiący onych uczestnikami są, a nie ci, ktorzy na świecie w własnych żyią domach. nie wiedząc, iż ten Trzeci Zakon dla oboyga płci wiernych Chrystusowych na świecie, w Małżeństwie, lub własnych domach mieszkaiących od Błogosławionego FRANCISZKA postanowiony iest. Dla czego po niektorych mieyscach Biskupi onym naprzykrzeni bywaią nie z małą stanu tego, y Braci samych krzywdą.

2. Więc my uważaiąc iak wiele dobra w Wierze Katolickiey, y obyczaiow w poprawieniu przez pokorę, y pogardę siebie przykładami Zakonu tego Professowie dotąd przynosili, y na potym za pomocą Boga przynosić mogą, przerzeczonym uwłocznikom wieczne odtąd nakazuiemy milczenie.

3. Wszelkie tez listy, łaski tak duchowne, iako

iako y doczesne pozwolenia, Odpusty, Exempcye, Indulty, Przywileie, prerogatywy, fawory, grzechow odpuszczenia y podobne tak w pospolitości, iak y w osobności Braci, y Siostrom przerzeczonym od Rzymskich Biskupow Antecessorow naszych iakimkolwiek sposobem pozwolone, My approbuiemy, y potwierdzamy, y na nowo też same każde z osobna pozwalamy, y nadaiemy.

4. Abyśmy zaś uwłaczaiących kalumniom przeciwko temu Zakonowi Trzeciemu iako z wysoka pozwolono iest, zabiegli, w ślady Przodkow naszych wstępuiąc, ktorzy ten życia sposob, y formę potwierdzili, albo też wielkiemi pochwałami wynieśli. My tenże Swięty zasługuiący, y Chrześciańskiey doskonałości przyzwoity, iako też prawdziwy, y właśny Zakon ieden na całym świecie, z ludzi świeckich, y inszych spolnie żyiących, także y Zakonnych rożnym sposobem zostaiących złożony, od ktoregokolwiek Bractwa zupełnie rożny, iako to, że pod własną Regułą od teyże Stolicy Rzymskiey potwierdzoną z Nowicyatem, Professyą, y Habitem, pod nieiakim sposobem, y formą, (iako insze Zakony, tak pod *klauzurą* żyiące, iako też Woienne, y insze podobne czynić zwykły) postanowiony znayduie się, iako był zawsze, y iest, stwierdzamy, y postanawiamy, &c.

5. Dla czego roskazuiemy wszystkim, y każdemu z osobna tego stanu Professom po całym świecie będącym, teraźnieyszym y przyszłym, ktoregokolwiek stanu, godności, y kondycyi, y czy to na świecie w własnych domach, albo

w Mał-

w Małżeństwie, czyli w Klasztorach za klauzurą mieszkaliby, aby iako z pierwszym, y drugim Zakonem Braci Mnieyszych, y Klaryssek, iednego, y tegoż samego Instytutora, wynalazcę, y Patryarchy prawego następcę, y Sukcessora iako Oyca, y Głowę całey Serafickiey trzody, y trzech Zakonow Błogosławionego FRANCISZKA naypierwszego Generała uznawali, obserwowali, y szanowali. Jego także Delegatow, albo Prowincyałow, lub Gwardyanow, albo też Kommissarzow, Wizytatorow, iak swoich właśnych, y prawdziwych Przełożonych poważali, z ich rozsądkiem w rzeczach wątpliwych z strony Reguły, y Statutow się zgadzali, y w tym wszystkim, co należy do Zakonu tego, y Reguły onych, słuchali. &c

6. Rozkazuiemy także Generałowi całego Zakonu, aby Błogosławionego FRANCISZKA Oyca swego w ślady wstępuiąc, wszędzie po Prowincyach w całym świecie sobie podległych tego Trzeciego Zakonu Kongregacye świeckie tak Braci, iako y Siostr &c. przez Patentalne listy swoie Kommissarzow swoich wystawiać, wystawione według Konstytucyi szczęśliwey pamięci PAWŁA III. Antecessora naszego, y innych Papieżow utrzymywać, zachowywać, y rozrządzać pilnie starał się. &c.

7. Zeby zaś Wierni Chrystusowi o ten Zakon goręcey się starali, albo będąc w nim nie opuszczali, tym bardziey ćwicząc się w uczynkach pobożności, y pokory od Błogosławionego FRANCISZKA w Regule swoiey wyrażonych, wszystkie iey partykularne pozwolenia y łaski

y łaſki tak Duchowne, iako y doczeſne, Odpuſty oſobliwie przez Rzymſkich Biſkupow Przodkow naſzych ktoreykolwiek Kongregacyi tego Trzeciego Zakonu czyli świeckich, czyli w poſpolitości mieſzkaiących, czyli Zakonnym Oſobom, lub Klaſztorom, Domom, Mieſzkaniom, Kościołom, Szpitalom, Kaplicom, y mieyſcom ktorymkolwiek tak oſobliwie, y wyraźnie, iako też przez uczeſtnictwo z innemi Zakonami, iako to Braci Mnieyſzych, S. Klary, Zakonowi Kaznodzieyſkiemu, Auguſtyanom, Karmelitom, y inſzym żebrzącym, także Archikonfraternii Chordyerow (to ieſt w Paſku S. O. FRANCISZKA zoſtaiących) *& Conſolationis de Urbe*, pod ktorąkolwiek formą, y wyrażeniu słow pozwolone, approbuiemy, y potwierdzamy, także y na nowo pozwalamy, y nadaiemy. *&c.*

8. Zadnemu tedy zgoła z ludzi nie godzi ſię tego liſtu naſzego potwierdzenia, odnowienia, approbowania, pozwolenia, ſporządzenia, Dekretow, woli, y roſkazania pſować, albo uporną śmiałością ſprzeciwiać ſię. Jeżeliby zaś kto ważył ſię tego, niechże wie, iż wpadnie w gniew BOGA Wſzechmogącego, y Błogosławionych Piotra, y Pawła Apoſtołow iego. Dan w Rzymie Roku 1725. Dnia 9. Grudnia.

§ IV.
REZOLUCYA KWESTYI, y OBIAŚNIENIE WĄTPLIWOŚCI

Na Regułę Trzeciego Zakonu, y na nie-

REZOLUCYA KWESTYI, *ktore punkta Reguły, y okoliczności Habitu, albo Sukienki.*

1. *KWestya, albo wątpliwość.* Czemu Tercyanie, y Tercyanki, ktorzy czynią Professyą na Regułę iako inni Zakonnicy, y ślubuią samemu Bogu zachować tę Regułę, w niezachowaniu iakiego punktu Reguły nie są obowiązani pod grzechem, gdyż nie dotrzymać ślubu, albo obietnicy Bogu iest grzech? *Rezolucya, albo Obiaśnienie:* Zeby Professya, albo obietnica Panu Bogu uczyniona obowiązać mogła Professow pod grzechem śmiertelnym, albo powszednim, cztery do tego należą kondycye. *Pierwsza:* Zeby na rzecz Bogu obiecaną godziło się obowiązać pod grzechem, y żeby sama obietnica rzeczy Bogu obiecaney obowiązała pod winną, a nie prawo, y przykazanie Boskie. *Druga:* Zeby rzecz Bogu obiecana była dobrowolna, żadną boiaźnią, lub rozkazem nie przymuszona, y za radą Ewangelii, y dobrem lepszym *de meliori bono*, a nie prawem Boskim, lub Kościelnym przykazana. *Trzecia:* Aby obiecuiący sam siebie obowiązał, tę rzecz ktorą obiecuie wypełnić pod grzechem. *Czwarta:* Jeżeli sama Reguła obliguie przykazuiąc, albo zakazuiąc przestąpienie w iakim punkcie pod grzechem. Te zaś kondycye nie znayduią się w Regule Trzeciego Zakonu. *Pierwey* albowiem nie godzi się, ani należy na rzecz od Pana Boga przykazaną obowiązać się pod grzechem, y Professya, albo obietnica zachowania Przykazań Boskich nie obowięzuie pod grzechem

chem, ale ſamo przykazanie Boſkie ieſt obowiązkiem obliguiącym pod winą, y karą. *Powtore.* Przykazania Boſkie ktore zachować obiecuie, y przyrzeka Profeſſya Braci, y Sioſtr świeckich Trzeciego Zakonu nie ſą dobrowolne, od ſamey woli ludzkiey dependuiące, ale z Woli Boſkiey przykazane, a zatym nie ſą rady tylko Ewangeliczne, iako ſą śluby Zakonne czyſtości dozgonney, poſłuſzeńſtwa, y dobrowolnego ubostwa. Przykazanie zaś ślubem być nie może, gdy rzeczy przykazane nie ſą dobrowolne do niezachowania, y zakazane nie ſą lepſzego dobra, od rzeczy za lepſzą radą Ewangelii podanych, y dobrowolnie Bogu przyślubionych, tak zakazane ukrzywdzenie bliźniego nie ieſt lepſze od iałmużny, iednak nieukrzywdzić bliźniego, y zachować przykazanie lepiey ieſt iak dać dobrowolną iałmużnę. Zaczym Przykazań Boſkich bez grzechu zachowanie, przyiemna być może Bogu obietnica, y Profeſſya, ktora do poſtow, y iałmużny, y inſzych Reguł pod grzechem nieobliguie, chyba by ſię kto ślubem obowiązał. *Potrzecie:* Bracia ktorzy czynią Profeſſyą na Regule Trzeciego Zakonu nieobowięzuią ſię wypełnić, y zachować ią pod grzechem, pod ktorym nie ſą z Reguły, ani od Kościoła Bożego obligowani. *Po czwarte.* Reguła Trzeciego Zakonu w zadnym punkcie nieobowięzuie na ſumnieniu pod winą, y nieprzykazuie, ani zakazuie przez poſłuſzeńſtwo Kościoła Bożego; Zaczym przeſtąpienie, y niezachowanie Reguły w iakim punkcie nieobliguie pod grzechem, iako wyraznie do-

kłada Reguła w ostatnim Rozdziale od wszelkiey winy uwalniaiąc.

2. *KWestya, albo Wątpliwość.* Czemu insze Reguły Zakonne obliguią do obserwy naznaczonych punktow pod grzechem, czemuż nie Reguła Trzeciego Zakonu, ktora także iest Zakonna do obserwy, y zachowania obliguiąca?

Rezolucya, albo obiaśnienie. Owszem y insze Reguły Zakonow Klasztornych, na ktore Osoby Zakonne za klazurą czynią Professyą, oprocz trzech ślubow Zakonnych, nie na wszystkie punkta w Regule obliguią pod grzechem. Albowiem Reguła S. DOMINIKA swoich Professow nieobliguie pod żadnym grzechem, ani śmiertelnym, ani też powszednim; y Pierwsza Reguła S. O. FRANCISZKA Braci Mnieyszych nie we wszystkim obliguie pod grzechem, tylko w tych rzeczach, ktore pod ślubem posłuszeństwa roskazuie, albo zakazuie, inne zaś napomnienia, y rady według Deklaracyi Papieskiey nieobowiązuią pod grzechem. Tak też Reguła Trzeciego Zakonu tylko radzi, przestrzega y napomina, podaiąc sposob, y kondycye z poradą do łatwieyszego zachowania Przykazań Boskich, ale nieroskazuie, ani pod grzechem obowiązuie, y żadney winy nienaznacza. Gdy Reguła Trzeciego Zakonu nie iest nową obligacyą, y przykazaniem, ani też kondycyą, koniecznie potrzebną (*sine qua non*) do zachowania Przykazań Boskich, bez ktorey by zachowane być niemogły, ale tylko iest kondycyą y łatwością do lepszego zachowania Przykazań P. BOGA *ad melius, & facilius esse.* Taką zaś kondycyą, y okoliczność

koliczność nie zachować, lub przestąpić nie iest grzech, byle samą rzecz, to iest: Przykazanie Boskie zachować y dotrzymać obietnice. *Naprzykład:* nie grzeszy, ktory by chciał, y postanowił łatwey mostem przeiechać w Święto do Kościoła, gdy przez rzekę łodzią się przeprawi, albo przepłynie, lub inszą drogą przeidzie, kiedy mostem przeyść, lub przeiechać niemoże. Tak kto obiecuie, y przyrzeka tym sposobem, y tą kondycyą zachować przykazanie Boskie, gdy tey okoliczności, y sposobu przestępuie niegrzeszy, byle samo przykazanie zachował.

3. *Kwestya, albo Wątpliwość:* Czyli Professya na trzecią Regułę S. O. FRANCISZKA iest ślubem Zakonnym od Kościoła Bożego approbowanym to iest: *Votum Solemne:* albo tylko obietnicą, y postanowieniem to iest: *propositum?* Jeżeli iest ślubem Zakonnym, zaczym Profess przestępuiący ślubne, y Zakonne Wotum śmiertelnie grzeszy; y ieżeli iest tylko postanowieniem, ktore może każdy bez grzechu niedotrzymać, Professya Trzeciego Zakonu, nie iest tego waloru, iak Professya Klasztorna, ktora Professow obliguie do zachowania pod grzechem?

Rezolucya, albo obiaśnienie: Lubo Professya na Trzecią Regułę S. O. FRANCISZKA nie iest ślubem, gdy nieślubuie wota Zakonne czystości, posłuszeństwa, y ubostwa, ani też Przykazań Boskich ślubować może, ktore są wszystkim bez excepcyi do zachowania przykazane, y bez ślubu obliguiące. Ale iest rzetelną obietnicą, y Deklaracyą, y wyraźnym postanowieniem, y ochotney

chotniey chęci zachowania Przykazań Boſkich oświadczeniem. Jednak nie zatym idzie, żeby Profeſſya, y przyrzeczona BOGU obietnica Braci, y Sioſtr Trzeciego Zakonu od Stolicy Apoſtolſkiey approbowana niemiała być wielkiego waloru u P. BOGA. Nie zatym, *że nieobowiężuie pod grzechem*, gdy tak że inſze Profeſſye Kawalerow Woiennych iako to: *Maltańſkich*, y Hyſpańſkich S. JAKOBA, y na Regułę S. DOMINIKA ſą ważne, y approbowane, lubo nieobliguią pod grzechem. Ani za tym *że nie ieſt ślubem*, ale tylko *poſtanowieniem, y obietnicą* iednak Solemną, od Kościoła Bożego approbowaną. Jeżeli inſze oſobne obietnice, y poſtanowienia, wyraźne chęci, y intencyi, lub powinnych akćyi ofiarowania, naprzykład: ſłuchania Mſzy S. zachowania poſtow od Kościoła przykazanych, dania iałmużny ſą ważne, y przyiemne; y zaſługuiące przed Bogiem. Tak też daleko bardziey Profeſſya Trzeciego Zakonu wyraźna Bogu obietnica, wyznanie, y oświadczenie intencyi, poſtanowienie zachowania Reguły, y Przykazań Boſkich ieſt prawdziwą, y ważną Profeſſyą od Stolicy Apoſtolſkiey naznaczoną, co obiaśnia ſię tym ſpoſobem. Obietnica, y poſtanowienie przy *Sakramencie* pokuty S. na ktorey pokutuiący obiecuie, y poſtanawia poprawę życia, zachować Przykazania Boſkie, y wyſtrzegać ſię okazyi grzechow, ſprawuie łaſkę P. Boga, y takiego ieſt waloru, że bez obietnicy, y poſtanowienia więcey niegrzeſzenia ſtaie ſię ſpowiedź nieważna. Tak też wyznanie publiczne, y Profeſſya artykułow Wiary Swię-

tey,

tey, lub ieſt powinna każdemu Katolikowi, ieednak ieſt prawdziwą Profeſſyą od Kościoła Bożego przyznaną.

4. KWeſtya, albo Wątpliwość: Jeżeli Tercyarze po Profeſſyi na zachowanie przykazań Boſkich przez przeſtąpienie Przykazania P. Boga dwoiako, albo bardziey grzeſzą? raz że przeſtępuią Przykazanie Boſkie, powtore, że niedotrzymuią ślubney Deklaracyi Panu Bogu, gdy każdy ślub, czyli obietnica P. Bogu uczyniona zaciąga nową obligacyą na ſumnienie?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Tercyanie, lubo przy Profeſſyi P. Bogu ślubuią, y obiecuią zachować Przykazania Boſkie, iednak przeſtępuiąc ktore z Przykazań Boſkich niebardziey grzeſzą iak inni, gdy ślubować, y obiecać rzecz od P. Boga, y Kościoła przykazaną, albo wyſtrzegać ſię okazyi zakazaney, nieieſt ślubem, y *Votum* Zakonne, tylko obietnica, y poſtanowienie, ktore nie zaciąga nowey obligacyi, y winy żadney na ſumnienie. Jako obietnica, y poſtanowienie na ſpowiedzi Sakramentalney wyſtrzegać ſię grzechow, zachować Przykazań Boſkich. ktore nie ieſt nowym ślubem, nie zaciąga nową obligacyą na Sumnienie przy Spowiedzi, lubo pokutuiący wyraźnie mowi: *obiecuię poprawę, ślubuię, przyrzekam, poſtanawiam,* iednak powtornie nie grzeſzy przeciw obietnicy, ktorą zgwałcił, y niedotrzymał, ale tylko ieden ma grzech że przeſtąpił Prawo Boſkie. Także gdy każdy Chrześcianin na Chrzcie S. obiecuie zachować Przykazanie Boſkie, wyrzekać ſię Szatana, y wſzyſtkich dzieł iego, a gdy przeſtępu-

że niektore Przykazania, y obietnicy niedotrzymuie, niema dwoiakiego grzechu, ani grzeszy przeciw obietnicy, tylko przeciwko Prawu Boskiemu, ktore przestąpił. Tak y Professya Trzeciego Zakonu przez te wyraźne słowa: *chcę, obiecuię, albo ślubuię, przyrzekam, postanawiam*, niezaciąga nową obligacyą na sumnienie, ani nową winę w zachowaniu Przykazań Boskich, gdy nie iest powtornym Prawem, y Przykazaniem, ani ślubnym obowiązkiem. Zaczym Tercyanie po Professyi tylko grzeszą przeciw Przykazaniu P. Boga, ktore przestępuią, nie przeciw obietnicy, y Professyi, że zachować obiecuią. Jakoż y nigdy niebyła intencya OO. SS. Papieżow, ani Przełożonych Zakonu przyimuiących do Professyi Trzeciego Zakonu obowiązać Professow pod nową obligacya, y powtornym grzechem, tylko do powinney obligacyi nieprzestąpienia Praw Boskich, y do Przyięcia pokuty za przestępstwo, gdy od Przełożonych upominani, y strofowani będą, iak wyraźna iest Professya, y iako sama Reguła w ostatnim Rozdziale wyraża. Nawet y Klasztorne Osoby przeciwko ślubom Zakonnym dwoiako niegrzeszą, gdy przestąpienie ślubney czystości, Osoby Bogu poświęconey, lub ukrzywdzenie Kościelne iest *Sacrilegium*, Świętokradztwem, przestąpienie Małżeńskie Cudzołóstwem, to iest większym z okoliczności ślubu, y Osoby, ale nie dwoiakim grzechem. Przetoż obciążać sumnienie, y dupeltować grzechy Swieckich Tercyanow ninależy, ktorych Reguła pod żadną winą nieobowięzuie.

5. *KWeſtya, albo Wątpliwość:* Jako Profeſſya Trzeciego Zakonu z waloru ſwego oſobliwą ſprawować może łaſkę P. Boga, gdy więcey nie obiecuie Bogu z obowiązkiem grzechu, tylko ściśley zachować Przykazania Boſkie, ktore każdy Chrześcianin iak nayściśley zachować powinien, choć by nie był w Trzecim Zakonie S. O. FRANCISZKA, iednak nie każdy nazwać ſię może Zakonikiem?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Lubo Profeſſya Trzeciego Zakonu, nieobiecuie więcey pod grzechem P. Bogu, iak zachować Przykazania Boſkie, ktore każdy z obowiązkiem grzechu zachować powinien, iednakże gdy Tercyanie, y Tercyarki Swieckie przy Profeſſyi Zakonney, oprocz tego że powinni, y obligowani ſą, oświadczaią Bogu chęć, y ochotę pełnić wſzyſtkie Przykazania Boſkie, przez taką intencyą, y deklaracyą zapewne otrzymuią łaſkę P. Boga w ſpomagaiącą, y przez S. Spowiedz, y Komunią, poświęcaiącą zOdpuſtem zupełnym iako y inne Zakony; iakoż poznać że z oſobliwego Przywileiu, y z przywiązaney łaſki P. Boga do Zakonu, y zaſług S. O. FRANCISZKA wielu po przyięciu Sukienki, y Profeſſyi znayduie ſię doſkonalſzych. Przytym przez Profeſſyą, y uczynioną Bogu obietnicę, przypomina ſobie każdy, y do żywey na potym bierze pamięci powinność, y obligacyą zachowania Przykazań Boſkich, y lubo przy Profeſſyi nieobowięzuie ſię pod grzechem, przez to wyznaie ſłabość ſwoię, pokorę, y boiaźń P. Boga, żeby przez przeſtąpienie Reguły niezaciągnął na ſiebie kary,

iednak

iednak ile z intencyi swoiey chce skutecznie, y obiecuie tę Regułę zachować, y wzywa pomocy P. Boga, Nayświęt. MARYI, y Wszystkich Swiętych, aby mu dopomagali w zachowaniu Przykazań Boskich, a zatym zapewne dostępuie łaski P. Boga skuteczney, y wspomagaiącey. Lubo każdy Prawo Boskie zachować powinien, iednak może być że niechce, oto się niestara, y niedba, ale ochotna chęć, y applikacya, stateczna intencya zasługuie sobie na łaskę P. Boga iako nauczaią Swięci Doktorowie: *Chcącemu czynić ile z siebie iest, Bog niebroni łaski swoiey*. Zaczym że nie każdy chce, y obiecuie, nie każdy też Przykazań Boskich obserwuie, ale ktorzy iak Tercyanie zachować obiecuią, słusznie przez Professyą Zakonikami nazwać się mogą. Z tąd zaś że każdy Chrześcianin Przykazania Boskie zachować powinien, nie zatym następuie, że Professya Trzeciego Zakonu zachowania Przykazań Boskich niepotrzebna. Takim sposobem obietnica, y postanowienie poprawy życia na Spowiedzi byłaby niepożyteczna, ktorą każdy pokutuiący zachować powinien. Jednak y Dawid S. w Psalmie 118. niedaremnie obiecywał Bogu: *Będę strzegł twego Prawa zawsze. Będę myślał o prawie twoim, y strzedz go będę całym Sercem moim*. Przetoż y Professya na Trzecią Regułę, ktora obliguie się zachować Przykazania Boskie, wiele ofiaruie Bogu, gdy obiecuie to, czego Bog po nas chce, y rekwiruie.

6. *KWestya, albo Wątpliwość*. Czyli Reguła, y Professya postanawia, y sprawuie Trzeci Zakon?

Zakon? czyli zachowanie Przykazań Boſkich, y Miłoſierne uczynki; do ktorych każdy Katolik ieſt obligowany; zaczym ſkażdy nazwany być może Tercyanem, albo *Miłoſiernym*, y *Duchownym* Bratem, lub Sioſtrą?

Rezolucya albo Obiaśnienie: Prawda że nietylko Przykazàń Boſkich zachowanie, y Miłoſierne uczynki ſprawuią Trzeci Zakon, ale Reguła, y Profeſſya, ktora zachowuie, y zachować obiecuie Pryykazania Boſkie, y iako iedna Profeſſya Wiary Katoliczkiey, zachowanie Ewangelii, y Przykazań Boſkich, y Kościelnych ſprawuie iednę Religią Katolicką, tak Reguła, y Profeſſya Trzeciego Zakonu na zachowanie Przykazań Boſkich od Kościoła Chryſtuſowego naznaczona, przez dobre uczynki ſporządza Trzeci Zakon. A że do zachowania Praw Boſkich, y Miłoſiernych uczynkow każdy Katolik ieſt obligowany, z tąd wſzyſcy, ktorzy ie zachowuią, y według Wiary, y nauki Ewangelii żyią, ſą iedney Religii Katolickiey. Ale że nie wſzyſcy zachowuia, y gdy dobrze czynić mogą, nieczynią, przetoż nie wſzyſcy Trzeciego Zakonu Bracią nazwać ſię mogą, tylko ktorzy przez Profeſſyą, y obſerwę Reguły w tey Kongregacyi zoſtaią. A lubo wielu z talentow przyrodzonych, y z łaſki P. Boga doſkonałych na świecie być może, ktorzy w Sukience Trzeciego Zakonu niezoſtaią, iednak y tym lubo Przykazań Boſkich zachowuiącym, łaſk, y Odpuſtow pozwolonych, y ſpoſobności zaſług zaniedbać, y Trzecim Zakonem S. O. FRANCISZKA z inſtynktu P. Boga, y z miłości zbawienia Duſz uſtanowionym gardzić nienależy.

7.

7. *KWestya, albo Wątpliwość*: Czy ważnieysze są dobre uczynki z obligacyi Reguły naznaczone, albo z dobrey woli, y ochoty uczynione? gdy więcey zasługuie, kto dobrowolnie daie iałmużnę, y z intencyi swoiey pościć rezolwuie się, iak z obligacyi, y z przymusu; zaczym może każdy zachować Przykazania, y mieć zasługi zbawienne bez Reguły, y obserwy Zakonney?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Jako Oycowie Swięci zgodnie nauczaią, że podłe usługi, ktore posłuszeństwo każe, doskonalsze są, iak dobrowolne posty, y mortyfikacye; y większa rzecz iest rozkazow wypełnić, y własną wolą Bogu ofiarować, iak cuda czynić; według Pisma S. *1. Reg. c. 15. lepsze iest posłuszeństwo, iak ofiary*. Więc przed Bogiem więcey ważą powinne posty, y iałmużny, z obligacyi, y z pokuty naznaczone, albo od Kościoła Bożego przykazane, iak z własney woli upodobane, y z umysłu obrane. Z kąd większa iest doskonałość Zakonna, ktora Regułę, y Przykazań zachowuie, y bardziey przyiemne są Bogu społne Kościelne *Modlitwy*, iak prywatne nabożeństwa. Gdy własna wola zbłądzić może, y bardziey do złego, iak do dobrego prowadzi, zaczym Reguła, y posłuszeństwo, ktoremu się kto z dobrey woli, y rezolucyi podaie, iego reguluie, y w stateczney służbie Boskiey utrzymuie. A żeby nakazane obligacye niebyły ważną przed Bogiem zasługą, toć by y Przykazań Boskich zachowanie, ani Zakonne powinności, y posłuszeństwa waloru zasług niemiały. Ale iak Przykazań Boskich, lubo nakazanych, każdy z dobrey woli zachowuie, y przez

to przed Bogiem zasługuie, tak obligącye z Reguły, y posłuszeństwa, y te pochodzą z dobrey woli, y intencyi, ktorą się kto dobrowolnie pod Regułę, y posłuszeństwo podaie. O tym zaś nikt wątpić niemoże, ani się temu sprzeciwia, że każdy na świecie, ktory przy Wierze Katolickiey, nadziei, y miłości P. Boga Przykazania Jego zachowuie, do Nieba dostać się może, iak żeby kto szczęściem przepłynąć mogł morzem, ale beśpieczniey gdy lądem przeiedzie, albo prostą drogą przeydzie. Jednak iak wiel i iest na świecie, ktorzy Przykazań Boskich nie zacho wuią, y zachować niechcą; Professya zaś Trzeciego Zakonu skutecznie zachować postanawia, y stateczney poprawy życia Bogu obiecuie.

8. *KWestya, albo Wątpliwość:* Jako Trzeci Zakon nazwać się może Zakonem, gdy Professya iego nie iest ślubem Zakonnym, tylko postanowieniem? lepiey by nazwać Konfraternią, iak iest Bractwo Rozańcowe, y Szkaplerzowe? Osob zaś Małżeńskich nieprzystoi nazywać Zakonikami, gdy Małżeństwo nie iest Zakonem?

Rezolucya, albo obiaśnienie: Professya iedno znaczy co wyznanie, y przyrzykanie, albo postanowienie, lub obietnica, albo *Deklaracya* Bogu oświadczona, y dotrzymana. Więc iako wyznanie, y przyrzekanie artykułow Wiary Katolickiey, y wyrzekanie się błędow Heretyckich, iest prawdziwą Professyą Religii Katolickiey od Kościoła Bożego przyznaną, y naznaczoną. Tak postanowienie, y przyrzekanie, czyli obietnica zachowania Przykazań Boskich, y wyrzekanie się przestąpienia, Zakonną nazwać się powinno

Profes

Profeſſyą, ktore poſtanowienie y przyrzekanie P. Bogu uczynione *Stolica* Apoſtolſka nazywa, y potwierdza wazną Profeſſyą, y formę naznacza y przypiſuie. Zaczym Trzeci Zakon S.O. FRANCISZKA nazwać ſię niemoże Bractwem, ktorego Konſtytucye Papieſkie wyznaią Zakonem, y BENEDYKT XIII. Papież w *Bulli* ſwoiey: *Paterna Sedis* (Ktora ieſt w zwyż *na karcie 13.* wyznaczona, y *na karcie 83.* wyraźnie dołożona) Dyſtyngwuie znacznie Trzeci Zakon od Bractw, y Konfraternii, że ma ſwoię Regułę od Stolicy Apoſtolſkiey potwierdzoną, Nowicyat, y właſną Profeſſyą, Zakonne uſtawy, y ſwoich Przełożonych, y z innemi Zakonami oſobliwie z pierwſzym Zakonem S. O. FRANCISZKA ieſt związany przez Przywileie, y Odpuſty iemu pozwolone. Bractwa zaś, y Konfraternie żadney Reguły approbowaney niemaią, oprocz ſpolnego, nabożeńſtwa, Nowicyatu, ani Profeſſyi nie odprawuią. Co ſię tycze oſtatniego punktu, iż nieprzyſtoi ſtan Małżeńſki nazywać Zakonem, odpowiadam: Jeżeli *Małżeńſtwo* według Apoſtoła Pawła S. ieſt wielkim w Kościele Bożym Sakramentem, nazwać ſię może pierwſzym od Boga poſtanowionym Zakonem; y iak przyſtoi ludziom Swieckim być iedney Wiary, y Religii Katolickiey, tak też iedney Reguły, y obſerwy Zakonney. Czy być może rzecz nieprzyſtoyna, że *Małżeńſtwo* ślubem Kościelnym związane z tąd Apoſtoł S. nazywa wielkim w Kościele Bożym Sakramentem, iż znaczy zaślubienie CHRYSTUSA z Kościołem Jego? Tak też że Trzeci Zakon przez Przywileie ieſt związany z

pierwſzym

pierwszym Zakonem S.O. FRANCISZKA, y z innemi Zakonami złączony zostaie, czy nie słusznie nazywa się Zakonem? Czy nieprzystoi, żeby Osob Swieckich, nawet Małżeńskich, ktore Zakonu S. O. FRANCISZKA, y innych Zakonow Przywileie, y Odpusty pozwolone zażywać mogą, iako Synow, y Corek Duchownych nazywać Bracią, y Siostrami Zakonnemi? Jak Osoby Swieckie, y Małżeńskie od Wiary, y Nauki Chrystusowey są Duchowne Owieczki Kościoła; tak od Reguły, y Professyi Zakonu, Bracia, y Siostry Zakonne, y Duchowne nazwać się mogą.

9. *KWestya, albo Wątpliwość:* Jaka iest Dystynkcya Trzeciego Zakonu od Bractwa Paska S. O. FRANCISZKA? y od Konfraternii, y Konfratrow Zakonu?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Bractwo Paska S.O. FRANCISZKA nie iest Zakonem, niemaiąc Reguły, Nowicyatu, y Professyi, ani Habitu, albo Sukienki Zakonney, iako Trzeci Zakon Kordyerow, Tercyanow, y Tercyarek złączony, y związany z pierwszym, y drugim Zakonem S. O. FRANCISZKA, ktory otrzymuie też same Przywileie, y Odpusty Zakonu; iako iuż dosyć wyrażnie rożności Bractwa Paska od Trzeciego Zakonu opisuie się *na karcie 13.* Zaczym Bractwo Paska, iako też y insze Bractwa Rozańcowe, S-kaplerzowe są tylko Kongregacye, to iest zgromadzenia pobożne, do ktorego nabożeństwa wpisuią się Konfratrowie, albo Bracia, y Siostry tegoż Bractwa, y nienażywa się Zakonem tylko Bractwem, albo Konfraternią Kościelną, lub Rozancową, albo Szkaplerzną &c. Jnsza iest

Konfra-

Konfraternia. Zakonu, ktora nażywa się *Fylian-cya*, albo *affyliacya* to iest: współsynostwo Zakonu, albo przyłączenie Dobrodzieiow Duchownych za Synow zasłużonych, y przypuszczenie do zasług Zakonnych; y iako Zakon S. O. FRANCISZKA ma Oycow Duchownych, Syndikow Apostolskich, ktorym nadane są wielkie Przywileie od Stolicy Rzymskiey, tak też *Dobrodzieiow* swoich Synow Duchownych nażywa Konfratrow Zakonu, ktorych adoptuie, y przypuszcza do Przywileiow, y zasług Zakonnych, y Duchowney nadgrody, rekompensuiąc ich Dobroczynności. Y iako inne Kościoły nazwane *Filiæ* ktore są affyliowane, albo przyłączone pryncypalney Parafii, tak przez Zakonną Konfraternią, albo Fyliancyą złączeni są Konfratrowie z Zakonem, y przypuszczeni do zasług, y Odpustow Zakonu.

10. *KWestya, albo Wątpliwość:* Jak to być może żeby Swieccy ludzie Zakonnych zażywali Przywileiow, y tych że odbierali łask Duchownych, y też same otrzymali Odpusty, iako Osoby Klasztorne Bogu poświęcone? Ktora nie zda się być rzecz słuszna dla Osob Swieckich?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Wolno Ewangelicznemu Gospodarzowi było nadgrodzić zarowno ostatniemu, iak pierwszemu Naiemnikowi. Jak oświadcza CHRYSTUS Pan w Ewangelii *Math. 20. Chcę temu ostatniemu dać tak, iak y tobie, czyli mnie niewolno czynić, co ia chcę? y czyli oko twoie złe iest, że ia dobry?* Przetoż wolno P. Bogu, y większą im dać łaskę, nietylko rowną, gdy oni, oprocz tego, że zachowuiąc

Regu-

Regułę, P. Bogu wiernie służą, ieszcze z pracy rąk swoich iałmużną żebrakow, y Zakonikow ubogich prowiduią, w Dom podrożnych przyimuią, chorych opatruią &c. zaczym na większą łaskę P. Boga zasługuią. Więc lubo nie zdaie się rzecz przyzwoita dla wszystkich Osob Swieckich, ale zdawać się, y przynależeć powinna, dla Zakonnych, ktore nietylko są Swieckie, ale y Zakonne, zaczym Tercyanom, iako Osobom Zakonnym słusznie przynależą Przywileie, y Odpusty Zakonne. Ale że złym, y zawistnym ludziom rzecz przyzwoita złe o drugich trzymać, ktorym cnota, y dobre życie niepodoba się, z kąd z podusczenia szatańskiego staraią się rzeczy Boskie z gruntu wywrocić, że cnot, y zasług w drugich nienawidzą, gdy ich sami niemaią. Tak z nienawiści prześladować zaczęli pierwszy Zakon Braci Mnieyszych za życia S. O. FRANCISZKA, że ubostwo bez dobr doczesnych zachować niepodobno, Zakonikow Regułę zachowuiących Hypokrytow nazywaiąc, obserwę Zakonną, ktorą Bog przez wiernego sługę swego S. O. FRANCISZKA postanowił, z gruntu znieść chcieli. Ale Bog Miłościwy Zakon S. O. FRANCISZKA do tych czas utrzymuie, y do skończenia swiata trzymać nie przestanie, sam o nim opiekę, y staranie maiąc, nieustannym cudem opatrzności swoiey na całym Swiecie Synow S. O. FRANCISZKA prowiduiąc. Zaczym uważac, y gorszyć się nienależy, że zazdrość, y nienawiść złych ludzi zadaie rożne Kalumnie, y impostury, y Synow S. O. FRANCISZKA uniża, albo że Trzeci Zakon nazywa Bractwem, gdy OO. SS.

Papieże Rzymscy nazywaią Zakonem. Gdy o zarzuty, y objekcye nietrudno, ktore rozwiąże Modlitwa za nieprzyiacioł, pokora, y cierpliwość Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu, ktorym wielbić się należy, w Krzyżu CHRYSTUSOWYM. Takie bowiem prześladowania, ktore przeciwni zadaią Ozorowie, cierpliwie znośić przystoi z CHRYSTUSEM Panem, ktory daleko większe cierpiał, y ponośił, iak Apostoł Paweł S. 2. *Cor.* c. 11. perswaduie: *Chętnie znoście nie rosądnych, gdy iesteście rosądni.*

11. *KWestya, albo Wątpliwość:* Czyli Bracia, y insi Duchowni mogą bez zawodu radzić komu przyięcie tego Zakonu, ktore odradzaią nieprzyiaźni?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Nietylko perswadować sprawiedliwie mogą, ale y do skutku prowadzić powinni, y z rozkazu Stolicy Apostolskiey o ten Zakon goręcey starać się maia, iako wyraża Konstytucya BENEDYKTA XIII. w Bulli *Paterna Sedis.* wydana. Także Kapituła Rzymska pod JNNOCENTYM XI. *Roku* 1688. odprawiona, y od niego potwierdzona przykazuie: *Postanawiamy, y całemi siłami serca naszego w Bogu obliguiemy, Oycow Gwardyanow Konwentow, ażeby wszelką swoią applikacyą, y pilność na to łożyli, żeby ten Trzeci Zakon na każdym mieyscu był promowowany, y rozszerzany, usilnie niech się oto staraią, aby w wielkim poszanowaniu, y uczciwości tak od Braci, iako y od inszych ludzi był miany.* Nad to same łaski, y Przywileie, Stolicy Apostolskiey więcey iak przeź pięćset lat temu Zakonowi świadczone, skuteczną są pobudką, y

radą do przyimowania Trzeciego Zakonu.

12. *KWestya, albo Wątpliwość:* Czyli wszyscy przyimuiący ten Zakon, maią być examinowani, y wypytywani o Wierze S. Katolickiey według 1. *Rozdziału* Reguły?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Osoby znacznie urodzone, w nauce doskonałe wycwiczone, pobożnie edukowane, w żadney Herezyi nie podeyzrzane, Charakterem Kapłańskim, godnością, y urzędem znaczne, maią być excypowane, y wyięte od tey obligacyi, y wypytania Katehizmu Wiary Katolickiey. Ale informacya obligacyi Reguły do zachowania każdemu z osobna podana być powinna, ktore obligacye przed Professyą wiedzieć należy. Osoby zaś nieskromnych obyczaiow, y życia rozwiężłego, przechodni, y nieznaiomi, wzgardzeni, także zbyt młodzi, y nieuczoni, w Wierze Katolickiey, y w statecznośći życia podeyzrzani, maią być pilnie examinowani, albo do tego Zakonu nieprzyimowani, żeby nie byli zgorszeniem Zakonu Swiętego, według Reguły, y wykładu *Rozdziału 1. na karcie 46.* Y tak uznał, y ustanowił GRZEGORZ IX. PAWEŁ II. URBAN VIII. y potwierdził JNNOCENTY XI.

13. *KWestya, albo Wątpliwość.* Ktorym Osobom może się pozwolić noszenie Habitu powierzchownego, Płaszcza, y Welum według *Rozdziału 3. Reguły?* y ieżeli Pustelnikom, y Pielgrzymom nie przyiętym do Trzeciego Zakonu godzi się iawnie zażywać, y nosić Habitu, y Płaszcza Tercyarskiego?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Powierzchownie

Habitu nosić niemogą, tylko Osoby statecznie, obyczaiow skromnych, y przykładnych, ktore cały rok Nowicyatu probuią, y attestacyą swoiey Professyi od Przełożonego Konwentu otrzymuią. Tak przykazuie Dekret S. Kongregacyi Rzymskiey Biskupow, y Zakonow. *Roku 1686. Dnia 21. Marca.* Ze Osoby ktore iawnie Habit powierzchowny noszą, prezentować maią wyraźne pozwolenie O. Prowincyała, albo Przełożonych Zakonu, gdzie Habit S. przyimuią z podpisem, y pieczęcią Prowincyi, albo Klasztoru. Osobliwie Tercyarki z Dekretu teyże S. Kongregacyi *Roku 1616.* powierzchownie Habitu nosić niemogą, tylko według naznaczonych Kondycyi, wyżey wyrażonych: to iest: ktore lat przeszło czterdzieści maią, y własnym dochodem, y dostatkiem do pożycia są opatrzone, y ktore przez Professyą czynią profesty ślub czystości dożywotniey, y z osobna rezyduią, nie w kompanii z Męszczyznami Konwersuią, y ktore za pozwoleniem Biskupa są przyięte, y te Kondycye zachowuią. Jednak y te, zasłony na głowie, y zapinania zażywać nie maią. Pielgrzymom zaś, y Pustelnikom, ktorzy Possessyi, y mieysca statecznego z Fundacyi nie maią, y z własney prezumcyi Habit wdziewaią, albo od innych władzy nie maiących przyimuią, lub też z wyraźney licencyi Przełożonych Habit Zakonny powierzchownie noszą, y pod zasłoną Zakonney Sukienki po wsiach y Miastach, y rożnych Kraiach pielgrzymuią, z nieprzykładnym życiem, y nie godziwym zgorszeniem naprzykrzaiąc się, iałmużnę zbieraią,

y rospra-

y rosprafzaia, zakazał GRZEGORZ IX. PAWEŁ II. URBAN VIII. y KLEMENS XII. pozwolić Habitu, y Płaszcza Tercyarskiego. Tak przykazał GRZEGORZ IX. w Bulli *Regularem vitam:* y URBAN VIII. w Bulli swoiey: *Cum ficut* y S. Kongregacya Kardynałow *Roku 1686. Dnia 21. Marca.* Takich tułaczow, y zmyślonych Pielgrzymow, lub Pustelnikow powagą, y władzą Biskupow, y Przełożonych Zakonu do złożenia Habitu przymuszić, y upornych klątwą, y więzieniem karać, y ich w klątwie zostaiących publikować.

14. *KWestya, albo Wątpliwość:* Czyli Kapłani zostaiący w Trzecim Zakonie S.O. FRANCISZKA powinni, albo mogą używać Brewiarza tegoż Zakonu, y odprawiać Pacierze według Rubryk Zakonnych? y tak zadosyć czynić obligacyi Kapłańskiey, y Tercyarskiey według Reguły?

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Ze Rezolucya tey Kwestyi iest należąca do Prałatow, y Kapłanow Swieckich dla informacyi, y zupełney Decyzyi cytowac należy Dekret *S. Rit. Cong. D. 8. Sept. 1602.* połacinie wyrażaiąc, ktory taki iest: *An Tertiary Sacerdotes teneantur? & an possint omnes, vel aliqui uti Breviario Franciscano: Resp: est. Illos non teneri omnino, quia nullibi legitur strictum præceptum, aut Constitutio ad id obligans. Et An possint, & valeant?* ℟. *2. Eos posse uti tali Breviario, nam ratio suadet, & dictat, eos posse conformari, in laude DEO persolvenda, Capiti suo scilicet Primo Ordini. S. R. C. 7. Aug. 1694. Et an omnes, vel aliqui?* ℟. *ad 3. Non omnes. Generaliter Sacerdotes Sæculares possunt uti Breviario Ordinis*

dinis S. Francisci, sed solum, qui sunt exempti à Choro; Qui verò sunt de Gremio Ecclesiæ, debent recitare Officium, quod in illius Ecclesiæ Choro dicitur. S. R. C. *8. Sept 1602. Et Rub. Brev. Ord. Ex Decret. S.R. Cong. Ab* JNNOC: XII. *Confirm.* N. *21. & 22. Personæ status Tertii Ordinis, (quæ quatenùs vivendi formam, & Regulam à Sede Apostolica approbatam operâ nostrâ suscipiunt, & quo ad ejusdem Regulæ observantiam Directioni Nostri Ordinis, Regulari, & Apostolico præscripto legitimè subsunt) eodem uti poterunt Breviario. Et Num. 145. Tam Fratres Primi Ordinis, quàm Tertiarii in Sæculo degentes, qui ratione Episcopalis Dignitatis, vel alterius muneris de gremio alicujus Ecclesiæ fuerint, & Choro interesse debeant, recitare tenentur Officia particularia illius Ecclesiæ, & Diæcesis; secus verò, etsi de gremio Ecclesiæ, & Diæcesis fuerint, Choro tamen nullatenus sunt obligati, uti possunt Breviario Ordinis. Tertiarii autem etsi non utantur Breviario Ordinis, in suffragiis SS. dum dicuntur ad Matutinum, & Vesp. debent dicere Commem. De* S. P. FRANCISCO, *& in fine officii addere Collectam:* DEUS veniæ largitor, *sic satisfaciunt Regulæ de dicendis Horis cap. 8.* Tercyarze zaś Swieccy, ktorzy czytać umieią, y mowić chcą, z zupełna satysfakcyą Reguły, mogą odprawiać Pacierze z Brewiarza Zakonu, iako wiele godnych Tercyarow odprawuie. Albo ktorzy odmawiaią co dzień Obrządek, czyli Kurs Nayświęt. Panny MARYI zadosyć czynią obligacyi Reguły w odprawianiu Godzin Kościelnych, iako iest *w Wykładzie Rozdziału 4. Reguły na karcie 58.*

15.

15. *KWestya, albo Wątpliwość:* Ktorzy Tercyarze są wolni, y wyięci od sądow Swieckich, y Duchownych? to iest: ktorzy *gaudent Privilegio fori?*

Rezolucya, albo Obiaśnienie: Tercycyarze Klasztorni, ktorzy iawnie noszą Habit, lub bez Kaptura, y czynią Professyą ślubow Zakonnych, y mieszkaią w Klasztorach za Klauzurą, y ci ktorzy do usług Konwenckich przyięci bywaią, y wraz z Bracią w zgromadzeniu pod władzą Przełożonych swoich zostaią, y obrządki Klasztorne odprawuią, Przywileiow Duchownych, Odpustow, pogrzebu, Exekwii, y exempcyi Kościelney iako inne Zakonny zażywaią, wyięci są od władzy Sądow tak Swieckich, iak Duchownych. (Oprocz Pielgrzymow, y Pustelnikow osobnych, ktorzy od władzy Biskupa, y Sądow Duchownych wyięci nie są, y żadną exempcyą zaszczycać się nie mogą, tylko Przywileiem Habitu, y Odpustow Zakonnych.) Także Tercyarki Panny, y Wdowy, ktore w powiezchownym Habicie czynią na Professyi prosty ślub, czystości dożywotniey, ktory iest kondycyą należącą do pozwolenia, y noszenia powierzchownie Habitu, lub w Klasztorze, albo w Domach swych z osobna mieszkaią,, do zaszczytu Przywileiow Klasztornych, y Doczesnych należą, z wolności, y exempcyi Kościelney od Praw Swieckich, y od władzy Biskupow, uwolnione zostaią. według Dekretu *Conc. later.* y LEONA X. Papieża, *Roku 1518. Dnia 1. Marca.* y S. Kongregacyi Kardynałow *Roku 1616. D. 20. Grudnia.* Tercyanie zaś, y Tercyanki Swieckie, ktore w Domach

swych

swych na świecie mieszkaią, lubo iako Bracia, y Siostry Trzeciego Zakonu S.O. FRANCISZKA zażywaią Przywileiow Duchownych Zakonu do Duszy należących, to iest: wszystkich Odpustow, y łask całemu Zakonowi Braci Mnieyszych udzielonych, iednak tak Swieckiey, iak Duchowney władzy podlegaią, y niemaią Przywileiow, y exempcyi docześnie służącey Zakonikom Klasztornym, y Klerykom Duchownym, to iest: nie należenia do Sądow Swieckich, niedawania Dziesięcin Kościołowi &c. do ktorych obligacyi należących Parafii, do przyięcia Sakramentow, ślubow, S. Kommunii na Wielkanoc, y przy śmierci, iako owieczki należą, o czym iest *w Wykładzie 4. Reguły*. Gdy Stanu, y possessyi Swieckiey, przez przyięcie sukienki nieodmieniaią, lubo w Trzecim Zakonie nazwać się mogą Osoby Zakonne, y Duchowne, ale zostaiąc na Swiecie z kondycyi, y Sytuacyi stanu swego Swieckiemi się być prezentuią. Jednak Bracia, y Siostry Trzeciego Zakonu, ktorzy przed śmiercią pogrzebu w Klasztorze sobie życzą, y obieraią, albo grob swoy z fundacyi w Kościele Zakonu maią, do pogrzebu nie są obligowani w Parafii swoiey, ale według intencyi, y Przywileiu chować się mogą w Kościele Zakonu, w czym Pasterze według przykazu Bulli *Cœnæ Domini* przeszkodzić, y zabraniać niemogą, tak Concilium lateranskie *Sess. 21.* y LEO X, Papież *Roku 1518. D. 1. Marca.* Konstytucyą swoią, y Dekretem obwarował, y postanowił.

§ VI.

§ VI.

Katechizm, albo Nauka Zbawienna Wiary Katolickiey, według obligacyi Reguły naznaczona, dla informacyi niewiadomych przez Kwestye, albo pytania, z odpowiedzią, złozona, y wyłożona.

1. *Pytanie:* Co iest Wiara Boska, y Katolicka? *Odpowiedź:* Jest Dar Boski, y światłość nad przyrodzona, ktorą rozum oświecony wierzy, y wyznaie wszystko co BOG obiawił, y nam przez Kościoł Boży do wierzenia podaie, podlegaiac we wszystkim na obiawioney prawdzie przedwieczney.

P. Czy światło Wiary S. pomaga do widzenia Boga w Niebie? O. Rzeczy Boskie na ktore przez Swiatło Wiary, iak przez umbrele patrzyc zaczynamy, przez światło chwały wieczney, y iasne widzenie Twarzy Boskiey oczywiście widzieć będziemy. Przetoż Wiara S. iest światło Duchowne, ktorym widziemy rzeczy niewidome, ale od Boga obiawione, naprzykład: Troyce SS., Wcielenie Syna Bożego, piekło, Chwałę Niebieską, y inne Taiemnice Wiary S. na ktore przez światło chwały wieczney w Niebie Boga widząc, przez Wiarę w Klar patrzyć zasługuiemy.

P. Ktora iest Wiara prawdziwa, y Katolicka? O. Ktora wierzy to wszystko co Bog przez Ducha S. w Piśmie Swiętym obiawił, y Chrystus w Ewangelii nauczał, y przez SS. Apostołow oznaymił, y Kościoł Rzymski Katolicki wierzyć przykazuie.

P.

P. Czy może kto być zbawiony bez Wiary Katolickiey? O. W każdym stanie potrzebna iest każdemu Wiara Katolicka, nie tylko z potrzeby przykazania, ale y z potrzeby sposobu, że inszym sposobem bez Wiary Katolickiey żaden niewierny zbawienia otrzymać niemoże.

P. Wiele iest srzodkow, y sposobow potrzebnych do Zbawienia, bez ktorych żaden zbawiony być niemoże? O. Wyznanie Wiary Katolickiey, Chrzest S. y Pokuta Sakramentalna zostaiącym w grzechu śmiertelnym.

P. Czy każdego czasu wyznawać Wiarę należy? y czy się kiedy godzi wiary wyrzekać? O. Nie zawsze iest każdy obligowany publicznie do wyznania Wiary, tylko gdzie idzie o Honor Boski, y zbudowanie bliźniego, y z przykazania Kościoła. Zadnego zaś czasu, y w zadney okazyi prawdziwey Wiary wyrzekać się nie godzi. Wyznanie bowiem Wiary iest przykazane w ten czas gdy wyznać potrzeba, wyrzekanie zaś wiary iest na zawsze zakazane, y niegodziwe.

P. Wieloraka iest Wiara? O. Jest dwoiaka: *żywa*, *y martwa. Wiara żywa*, ktora zostaie, y żyie w Duszy sprawiedliwey bez grzechu śmiertelnego wraz z łaską poświęcaiącą. *Martwa*, ktora iest w grzeszniku przez grzech śmiertelny zmartwiona.

P. Czy Wiara zostaie w grzesznikach? y w niewiernych Heretykach? O. Grzesznik przez winę śmiertelną utraca łaskę poświęcaiącą, ale wiary nietraci, zaczym Wiara przez grzech śmiertelny zostaie martwa, ale nie ginie. Przez Herezyą zaś, y niedowiarstwo, gdy kto wyrzeka

śię iednego artykułu Wiary, lub iawnie, albo potaiemnie niedowierza, utraca Dar, y łaskę Wiary S. ktorey przez taiemną Herezyą utraconey nabywa przez Akt Wiary, y spowiedź S. iawną zaś Herezyą, y wyrzekanie rewokować powinien publicznie wKościele przez Professyą, y wyznanie Wiary Katolickiey.

P. Wiele iest Aktow Wiary? O. Akt Wiary iest dwoiaki: *Wyraźny*, albo *Osobny*, gdy kto ieden Artykuł Wiary wyznaie wyraźnie, y z osobna, naprzykład: *że iest ieden Bog w Trzech Osobach*, *że* CHRYSTUS *iest Bog, y Człowiek* 2. *Powszechny.y pospolny:* gdy kto wszystko wierzy, co Kościoł S. Katolicki przyznaie, albo co wszyscy Swięci wierzyli, y wierni Katolicy wierzą.

P. Ktore są Akty Wiary potrzebne do zbawienia? O. 1. Wierzyć całym Sercem co Kościoł S. Katolicki wierzy, y wyraźnie do wierzenia przykazuie. 2. Wyznawać Wiarę rzetelnie, gdy się okazya, y potrzeba podaie. 3. Błędom Heretyckim mężnie obstawać, żywą Wiarą, y Miłością serce wzbudzać, gdy by się Bogu podobało, za Wiarę S. umierać. 4. Dobre uczynki iak to iałmużnę, posty, umartwienia zupełną Wiarą czynić, krzywdy znośić dla tego, że tak Wiara S. naucza, że tak CHRYSTUS czynił, y czynić przykazał. 5. Gdy pokusa, y wątpliwość o Wierze S. przypada, niedysputować, ani się w dawać w dyskursa ciekawe, ale z pokorą, y prostotą serca wierzyć, y w sercu mowić, idź precz pokuso, niedysputuy zemną prostakiem tak wierzę, iak prawdziwy Kościoł S. Katolicki, y tak umierać chcę, y tak mnie Boże w

Troycy iedyny, Nayświęt: MARYA Matko JEZUSOWA dopomoz.

P. Ktore ſą pobudki do wyznania Wiary *Katolickiey*? O. *1.* Jednoſtayna nauka Wiary *Katolickiey*, *2.* Nieodmienność Piſma S. nowego, y ſtarego Teſtamentu. *3.* Spełnienie Proroctw na potwierdzenie prawdy od Boga obiawioniey. *4.* Zniſzczenie tak wiele Herezyi, y Tyranow. *5.* Dziwne całego świata nawrocenie, y przez Apoſtołow SS. Wiary rozmnożenie, y przez wiele cudow, y Męczęnikow utwierdzenie. *6.* Nauka, y obrona Wtary, *SS. Doktorow* Kościoła, życie Swięte, y niewinne, z nauki Wiary Katolickiey.

P. Co ieſt Bogu, y co w Bogą wierzyć? O. *Bogu wierzyć*, ieſt Prawdę Boſką, y Piſmo S. przyznać, y wſzyſtko co Bog obiawił, y przykazał, Wiarą wyznać, y Wiarę, y ufność w Bogu, y w prawdzie przedwieczney pokładać. *A w Boga wierzyć*, ieſt Wiarą wyznawać, że *Bog* ieſt ieden w Trzech Oſobach Wſzechmocny, Miłoſierny, Sprawiedliwy, przedwieczny, y nieſkończoney Dobroci &c.

2. P. Na co Człowiek od Boga Stworzony? O. Aby Boga chwalił, iego czcił, y kochał, y iemu wiernie ſłużąc zbawionym zoſtał.

P. Jako mamy *Bogu* dziękować że nas ſtworzył? O. Należy całym ſercem Boga kochać, y nieuſtannie dziękować, że nam życie, y zdrowie daie, karmi, opatruie, y w życiu konſerwuie, abyśmy iego chwalić, kochać, y na Niebo zaſłużyć mogli.

P. Wiele ieſt Dobrodzieyſtw Boſkich, ktore od-
biera-

bieramy? O. Stworzenie, odkupienie, uſprawiedliwienie, powołanie, zachowanie od grzechu, y od śmierci, y inne łaſki, y dary Boſkie *przyrodzone*, y *nadprzyrodzone*, *wnętrzne*, y *powierzchowne*.

P. Ktore ſą dary *przyrodzone?* y ktore *nadprzyrodzone?* O. Dary *przyrodzone* według natury ſą: rozum, wola, pamięć, y zmyſły naſze powierzchowne, y inſze rzeczy ſtworzone, ktore nam ſłużą, abyśmy Boga więcey poznali, y za te dary dziękuiąc, iego kochali. *Nadprzyrodzone*, *y wnętrzne* ſą łaſki Boſkie, duſze poświęcaiące, Cnoty nadprzyrodzone: Wiara, Nadzieia, Miłość, czyſtość, ſprawiedliwość, ſiedm darow Ducha S. łaſki uczynkowe, to ieſt: oświecenie rozumu, zachęcenie woli do dobrych uczynkow. *Powierzchowne* ſą: Wcielenie Boſkie, Przykazania, y rady Ewangeliczne, nauki, przykłady, y zaſługi CHRYSTUSA, SAKRAMENTA Swięte, Księgi Duchowne, y przykłady Swiętych.

P. Dla czego Bog ſtworzył wſzyſtkie inne rzeczy? O. Dla Chwały Swoiey, y dla pożytku ludzi, tę odpowiedź obiaśnia *S.* Auguſtyn: *Wſzyſtkie rzeczy pod nogi człowieka podałeś Panie, aby ſię ſam człowiek tobie podał, y był wſzyſtek twoim.*

P. Kiedy człowiek złe, y kiedy dobrze zażywa rzeczy dla ſiebie ſtworzonych? O. *Złe zażywa* rzeczy od Boga zakazanych, ktorych dla ſwoiey uciechy, y pięknośći, nie dla Boſkiey Chwały zażywa, zbytecznie ſtaraiąc ſię o rzeczy doczeſne, y z więkſzym kochaniem ſtworzenie, iak Boga ſzacuiąc. *Dobrze* zaś zażywa, gdy

rzeczy

rzeczy zażywanie stosuie na chwałę, y wolą Boską, wyznaiąc, że każde Stworzenie iest lepsze w Bogu, niżli samo w sobie, kochaiąc Boga nad wszystko Stworzenie, y bez wszystkich rzeczy stworzonych, choć by Bog wszystkie dostatki, honor, y zdrowie odebrał, z Jobem mowiąc: *Bog dał, Bog odebrał, tak się Bogu podobało.* Y gdy za wszystkie rozumne, y nierozumne stworzenia nadgradzaiąc, Boga chwalić, y kochać nieprzestaie.

3. P. Czy iest pożyteczne poznanie Pana Boga O. Bez poznania P. Boga, ani iego kochać, ani w nim nadziei mieć niemożemy, ktoż kocha, czego niepoznaie? Zaczym bez poznania Boga słabieie *Wiara*, upada nadzieia, gaśnie miłość, ustaie boiaźń Boska; iak przyznaie Mędrzeć Pański: *Ciebie znać, iest doskonała sprawiedliwość. Sap. c. 15.*

P. Jakim sposobem może poznawać zacność Boską? O. Przez zważanie obecności Boskiey na każdym mieyscu. 2. przez uważanie darow Boskich. 3. przez poznanie stworzenia, słońca, Nieba, ziemi, kwiatow &c.

P. Jakie iest poznanie Pana Boga? O. Jest dwoiakie: 1. *Przyrodzone:* poznaiąc z rzeczy stworzonych zacność Boską, że Bog iest Stworzyciel Nieba, y ziemi, początek wszystkiego dobra, y stworzenia, w ktorym Dobroć, Wszechmocność, wieczność, piękność, umieiętność, sprawiedliwość, y miłosierdzie nieskończone. Takie poznanie Boga mieć powinni, y poganie, lubo iest niedoskonałe, iak gdy kto morze widzieć może, iednak szerokości, y głębokości poznać

poznać, y zmierzyć niemoże. *Drugie poznanie* Boga iest *nadprzyrodzone:* przez Wiarę, y Taiemnice w Piśmie S. obiawione poznaiac, że ieſt Troyca Przenayśw: w Trzech Osobach ieden Bog, że Chryſtus ieſt Bogiem, y człowiekiem, że ieſt ſiedm Sakramentow, że Bog chce wſzyſtkich zbawić. &c.

4. P. Co ieſt obecność Pana Boga znami? O. Jeſt przytomność Boſka z nieograniczoną iſtotą, prezencyą, mocą, y ſprawą, y rządzeniem na każdym mieyſcu.

P. Co ieſt pamięć na obecznosć Boſką. O. ieſt pamiętanie, y myślenie o Bogu, że ieſt nam na każdym mieyſcu przytomnym.

P. Jakim ſpoſobem Boga obecnego na każdym mieyſcu widzieć, y uznać mamy? O. Należy zawſze pamiętać, y myślić o *Bogu*, iego na każdym mieyſcu przytomnym uznać, wſzędzie iemu ſię upokorzyć, y dziękować, zawſze iego kochać, y z nim zoſtawać; Tak upomina Dawid S. *w Pſalmie 104. ſzukaycie twarzy Pańſkiey, ſzukaycie twarzy iego zawſze.* Na ktore ſłowa Auguſtyn S. mowi: *Co ieſt twarz Boſka? tylko Obecność iego.* Y Mędzec P. Prov. 3. naucza: *we wſzyſtkich drogach twoich myśl o Bogu.*

P. Jako wſzędzie o *Bogu* pamiętać, y myślić, y nam przytomnego poznać możemy? O. Zważaiąc że *Bog* wſzyſtko widzi, wſzyſtkim rządzi, wſzyſtko może, y ſprawuie, z nami ieſt, y zoſtaie, według Apoſtoła S. *w nim żyiemy, z nim poſtępuiemy, y ieſteśmy*, y patrząc na ſłońce, gwiazdy, y wſzyſtkie ſtworzenia może w nich uznać, y chwalić *Boga*, chodząc, iedząc, piiąc, dziękować

wać *Bogu*, wſpomniac, że wſzyſtko z łaſki, z mocy, y woli iego ieſt.

P. Ktore ſą pożytki z pámięci obecności *Boſkiey?* O. 1. Wyſtrzeganie ſię grzechu, iak naucza S. Auguſtyn *hom. 77. kto niechce z grzeſzyć, trzeba żeby myślit o przytomnym Bogu.* 2. Zwycięzenie pokus, iàk odważnie mowi Dawid *w Pſalm. 22. w posrzodku cienia śmierci, nie będę ſię bał złego, boś ty zemną ieſt.* 3. Pociecha w utrapieniu, gdy *w ſmutku, y nieſzczęściu myślić o Bogu, ieſt zawſze cieſzyc ſię z Bogiem.* twierdzi S. Efemiuſz.

5. P. Co ieſt *Boiaźń* Pana *Boga?* O. Jeſt ucieczka od grzechu, y obrazy *Boſkiey* dla Miłości iego, y niezaſłużenia przed *Bogiem* ſprawiedliwymSędzia na karę doczeſna,albo wieczną

P. Wieloraka ieſt boiaźń *Boża?* O. Jeſt *troiaka 1. Boiaźń niewolnicza,* kto ſię boi *Boga*, aby go niekarał, y *naiemnicza:* kto ſię boi *Boga*, aby Nieba nieutracił. 2. *Synowſka:* kto ſię boi *Boga*, aby go nieobrazil, dla tego że go kocha. 3. *Uczciwa, y rewerencyalna.* Ktora oddaiac ukłon *Bogu*, lęka ſię przed ſprawiedliwym Maieſtatem Jego, tę boiaźń maią SS. Aniołowie w Niebie, iak przyznaie *Job. c. 26. Drżą, y boią ſię na ſkinienie Jego.*

P. Czy każda boiaźń *Boſka* ieſt dobra? O. Lubo boiaźń *niewolnicza* ieſt dobra, iednak ieſt mniey doſkonała, że zwłaſney miłości obawia ſię karania; Ale *Synowſka* ieſt doſkonalſza, y *boiaźń święta, ktora trwać będzie w Niebie na wieki*, iak mowi Dawid S. gdzie więcey boiaźni niewolniczey, ani Sądow, y karania niebędzie.

P. Ktore

P. Ktore śą pobudki, y Kondycye *Boiaźni* *Bożey*? O. *Boiaźń Boża* chroni śię grzechow, y powszednich, y pobudza do pokuty: 2. Iest *początkiem mądrości*, iak przyznaie Dawid *w Psal.* *110.* 3. Wzbudza Miłość *Boską*, wiarę, y nabożeństwo, tak zeznaie Mędrzec P. *Eccle. c. 25.* *Boiaźń Boża początkiem miłości iego, y wiary początek ma być od niey.* 4. iest upodobaniem P. *Boga*, y Stróżem wszystkich cnot. 5. Sprawuie w sercu męzność, y ufność w *Bogu*, tak naucza Mędrzec P. *Eccl 34. Kto śię boi Pana, niczego bać, y lękać śię nie będzie, bo on iest nadzieią iego.* 6 Sam *Bog* wymaga od nas boiaźni swoiey przez Proroka. *Malach. 1. Syn ma we czci Oyca, Sługa Pana swego, więc ieżeli iestem Oycem, gdzie iest uczciwość moia, ieśli iestem Panem, gdzie iest boiaźń moia.* y Apostoł *ad Philip. 2.* napomina: *Z boiaźnią zbawienie wasze sprawuycie.*

P. Ktore są Akty boiaźni *Bożey*? O. 1. Zważać sprawiedliwość *Boską*, y karanie za grzechy. 2. Czynić pokutę, y wystrzegać śię grzechu. 3. Na obrazę *Boską* nigdy dobrowolnie nie zezwolić, y lękać śię zawsze sądow Sprawiedliwości *Boskiey*. 4. Ukłon *Bogu* oddawać z boiaźnią, y rewerencyą, y woli iego *Boskiey* śię podać. 5. Sądzić śię być nikczemnym, ułomnym, y niegodnym grzesznikiem.

6. P. Co iest zgadzanie śię z wolą *Boską*? O. Iest rezygnacya, czyli oddanie woli własney do Woli *Boskiey*, gdy człowiek wolą swoię we wszystkim spuszcza na wolą *Boską*, tego tylko chcąc, co *Bog* chce, y niechcąc, czego *Bog* niechce.

P. Zgadzanie śię z wolą *Bożą*, iaki iest Akt

cnoty? O. Jest przedni akt Miłości Boskiey, gdy kochaiących iedno iest niechcenie, iedna wola, iedno zdanie.

P. Ktora iest pobudka do zachęcenia tey cnoty? y iakie są iey skutki, y pożytki? O: CHRYSTUS dał nam przykład, iako sam o sobie mowi *Joan. 6. stąpiłem z nieba, nie żebym czynił wolą moię, ale wolą tego, ktory mnie posłał.* y w Pacierzu czyniemy trzecią zawsze prozbę: *Bądź wola twoia.* Zdać się na Wolą Boską, te są pożytki Duszy, *1.* wnętrzne uspokoienie, 2. bespieczny spoczynek na rękach Boskich, gdy niechce żyć sobie, ale *Bogu*, y nic czynić nie chce, tylko dla *Boga*, y rownie przyimuie rzeczy pomyślne, y niepomyślne. Cokolwiek *Bog* na nas dopuszcza, to czyni z miłości ku nam, y na dobro nasze obraca.

P. Ktore są akty stosowania się do woli *Bożey*? O. 1. Dziękować, y chwalić *Boga* w szczęściu, y w nieszczęściu, mowiąc z Jobem. *c. 1. iak się Bogu podobało, tak się stało.* 2. *Być* gotowym na wszystko, y spuścić się na wolą *Boską*, 3. W chorobie, y w utrapieniu pamiętać, że to dzieie się z woli *Boskiey*, y mowić iak się *Bogu* podoba, niech będzie, iak *Bog* chce, iak wola iego, nie dopuści więcey, tylko iak wola *Boska*, y co iest z pożytkiem Duszy moiey.

7. P. Ktore są przyczyny, że Syn *Boży* znie-ła zstąpił, y stał się człowiekiem? O. 1. *Dla* Godności, y zacności Taiemnicy Wcielenia CHRYSTUSOWEGO, y chwały Jmienia iego. 2. *Dla* odkupienia naszego, aby naszym był Zbawicielem. 3. *Dla* oświecenia, y nauki Ewangeliczney,

czney, aby naſzym był Nauczycielem. 4. Dla przykładu Cnot Swiętych, y zaſług iego nam do zbawienia potrzebnych, aby naſzym był Paſterzem.

P. Jaka ieſt nauka CHRYSTUSOWA? O. Ieſt nauka Ewangelii, Sakramentow, Cnot Swiętych, posłuſzeńſtwa, czyſtości, uboſtwa, pokory, cierpliwości, y uczynkow Miłoſiernych.

P. Jaka ieſt nauka, y mądrość światowa? O. Jeſt trojaka: 1. Mądrość *Ziemſka*, ktora uczy zbierać dobrà ziemſkie, bogactwa, y doſtatki, tey zażywa pożądliwość oczu. 2. *Cieleſna*: ktora uczy ſzukać roſkoſzy, y roſpuſty, tey zażywa pożądliwość ciała. 3. *Mądrość wykrętna, y nadęta*, uczy ſzukać czci, y honorow, y ią zażywa pycha diabelſka.

P. W czym nauka CHRYSTUSOWA, ieſt przeciwna nauce światowey? O. Nauka CHRYSTUSOWA naucza uboſtwa *Błogoſławieni ubodzy Math. 5.* przeciw mądrości ziemſkiey, gdy świat eſtymuie tych, ktorzy ſą bogaci. CHRYSTUS uczy czyſtości Serca, *Błogoſławieni czyſtego Serca, y ktorzy ſię ſmucą, y cierpią*, a świat uczy nieuczciwey uciechy, CHRYSTUS uczy pokory, a świat chardości, y prożney chwały. Dla tego przyznaie Apoſtoł S. *1. Cor. 3. Ze mądrość tego świata, głupſtwo ieſt u Boga.*

P. Jako, y w czym CHRYSTUS naucza ſiebie naśladować? O. Naucza gardzić ſobą, nienawidzieć, y zaprzeć ſiebie ſamego, krzyż znoſić, poszć za CHRYSTUSEM, y iego naśladować w pokorze, cierpliwości, cichości, w posłuſzeńſtwie, czyſtości, y uboſtwie. iak naucza w Ewangelii

gelii S. *Math. 11. Uczcie się odemnie, bom cichy, y pokornego Serca.*

P. Jak może człowiek siebie nienawidzieć? O. Gdy sobie nie pozwala szkodliwych uciech, ale przeciwne sobie zadaie przykrości dla zasługi, y Zbawienia Duszy; iako chory dla zdrowia músi siebie nienawidzieć, y przeciwne zażywać potrawy, y lekarstwa; tak każdy siebie nienawidzieć powinien, że *Boga* nie kocha, iego obraża, przeto z Miłości, y żarliwości chwały P. *Boga* mścić się nad sobą należy krzywdy *Boskiey*.

P. Co iest puszć za CHRYSTUSEM? y czy może bez nienawiści duchowney, y zaprzenia siebie, naśladować CHRYSTUSA? O. Puszć za CHRYSTUSEM, iest słuchać, y zachować, nauki iego, y przez oddalenie od siebie własney miłości, przybliżyć się do miłości CHRYSTUSA. kto bowiem mniey ma miłości ku sobie, tym większą ma miłość ku *Bogu*, y czym się daley oddali od siebie, tym bardziey przybliża się do *Boga*; więc kto bardziey kocha świat, y siebie, iak *Boga*, nie może puszc za CHRYSTUSEM.

P. Jako należy żyć według CHRYSTUSA, y nauki iego? O. Należy żyć nie sobie, ale CHRYSTUSOWI, iakby w nas CHRYSTUS żył, ten sposob podaie Paweł S. 2. *Cor.* 5. *Za wszystkich CHRYSTUS umarł, aby ktorzy żyią, nie sobie żyli, ale temu, ktory za nich umarł.* Zaczym sercem, y Duszą należy pragnąć umierać dla CHRYSTUSA, ktory dla miłości naszey umarł. A gdy tey łaski dostąpić nie możemy, należy nie tylko żyć, ale y umierać CHRYSTUSOWI według Pawła S. *ad Rom.* 14. *Zaden z nas sobie sa-*

memu

memu nie żyie, i żaden z nas ſobie nie umiera, bo chociaż żyiemy, Panu żyiemy, a choć umieramy Panu umieramy.

P. Co ieſt żyć CHRYSTUSOWI, a nie ſobie? y iako w nas CHRYSTUS żyie? O. Zyć CHRYSTUSOWI, a nie ſobie, ieſt nie żyć dla ſwoiey wygody, dla właſnego zyſku, y profitu, y ſwoiey chwały, ale dla chwały CHRYSTUSOWEY, nie według woli właſney, ale według woli, y upodobania JEZUSA, gdy wſzyſtkie zmyſły, oczy, ięzyk, rozum, wola, nie ſą naſze, ale CHRYSTUSOWE, ktore ſobie odkupił, więc przez całe życie maią żyć CHRYSTUSOWI, iego wychwalać, wyznawać, y kochać. CHRYSTUS zaś w nas żyie, w naſzey pamięci przez nabożne wſpomnienie, w rozumie przez poznanie, y rozmyślanie Męki iego, y w naſzey woli żyie przez Miłość, y zgadzanie ſię z wolą iego, y gdy w myślach, ſłowach, y uczynkach naſzych iego pokorę, cichość, cierpliwość wyrażamy, także mowić możemy, z Pawłem S. *Zyię ia, iuż nie ia, ale żyie we mnie CHRYSTUS.*

P. Co ieſt umierać CHRYSTUSOWI? czy iedno ieſt co umierać dla CHRYSTUSA? albo umierać z CHRYSTUSEM? O. Dwoiako umierać może CHRYSTUSOWI. 1. *śmiercią przyrodzoną, to ieſt:* na uſługę iego zdrowie, y życie łożyć, tak Zakonne Oſoby, y pobożni Katolicy, w pracach, y poſtach, y umartwieniu na chwałę iego żyią, iemu umieraią. 2. *Duchownie CHRYSTUSOWI* umieraią, ktorzy wzgardę, naśmiewiſka, obmowy dla miłości iego cierpliwie znoſzą, że mowić mogą z Pawłem S. *ad Philip. 1.*

lip 1. Mnie żyć CHRYSTUS ieſt, a umierać ieſt zyſkiem. Dla CHRYSTUSA umieraią SS. Męczennicy, ktorzy dla Wiary, y Miłości iego Mękę, y śmierć ponoſzą. Z CHRYSTUSEM, zaś umiera każdy, kto w Wierze, y Nadziei zaſług Męki, y Smierci iego w łaſce *Boſkiey* żyie, y umiera; y kto z CHRYSTUSEM cierpi, y dla miłości iego krzyż znośić aż do śmierci nieprzeſtaie, z nim żyie, y umiera.

8. P. Wiele ieſt powſzechnych powinności każdego Chrześciana? y ktore ſą? O. Są dwie: *Strzedz ſię złego, y czynić dobrze*, to ieſt utrzymać ſię od grzechow, y ćwiczyć ſię w cnotach, y w dobrych uczynkach, y pomnażać zaſługi zbawienne.

P. Jakich grzechow powinien wyſtrzegać ſię każdy Katolik? O. *Każdego* grzechu śmiertelnego, y na grzech powſzedni dobrowolnie odważyć ſię niegodzi, ktory ieſt także obrazą *Boſką*, lubo mnieyſza, y letka, iednak żadney winy, y obrazy P. *Boga* nikt lękkce ważyć nie może.

P. Co ieſt uczynek ludzki? O. Ktory pochodzi z roſądku, y uwagi, y z woli ludzkiey, y ieſt uważnie, y dobrowolnie z własnego zezwolenia uczyniony.

P. Wielorakie ſą uczynki ludzkie? O. *Troiakie: Dobre, złe, y obojętne: Uczynki dobre:* ſą akcye, y ſprawy uczynione z dobrą intencyą, y na koniec dobry. *Złe uczynki*, ktore ſą złą intencyą, na zły koniec uczynione, iak to: poſt, albo Modlitwa dla prożney chwały, albo rzecz z natury w ſobie zła, iak kłamſtwo, bluźnierſtwo, obmowa, krzywda, y te ſą zawſze

grze-

grzechem, y obrazą *Bożą*. *Obojętne uczynki* są, ktore z natury swoiey ani są złe, ani dobre, jak to: spanie, iedzenie, chodzenie, praca, pisanie, czytanie, ale mogą być dobre, gdy pochodzą z dobrey intencyi, y na koniec dobry, gdy zaś czynią się bez wszelkiey intencyi, żadney zasługi u *Boga* niemaią.

P. Jaki iest zły koniec uczynkow? O Taki ktory iest niegodziwy, y zakazany od *Boga*, albo nieprzystoyny, iak to: prozna chwała, własna miłość, taki koniec, y dobrą akcyą psuie, y w złą winę przemienia.

P. Ktory być powinien koniec dobrych uczynkow? O. Ostatni koniec uczynkow dobrych iest chwała Boska, do ktorey wszystkie intencye, y uczynki nasze ściągać się powinny.

P. Iakim sposobem może przez dobrą intencyą czynić wszystko na chwałę Boską! O. *Troiakim sposobem*: 1. Czyniąc wszystko dla upodobania Boskiego, iako CHRYSTUS mowi: *Joan: 8. Ja zawsze czynię, co się Oycu memu podoba*. 2. Czyniąc wszystko z woli Bożey, y na wolą Boską. 3. Czyniac każdą sprawę, y akcyą dla Miłości Pana Boga; Albowiem wszystko staie się na chwałę Boską, co się dzieie z Woli iego, że Bog chce, y że się Bogu podoba, albo dla miłości iego, więc we wszystkim Boga chwali, kto czyni, lub cierpi dla miłości, woli, y upodobania iego.

P. Czy ieden uczynek dobry być może dla wielu koncow, y mieć więcey zasług? O! Uczynek dobry, im więcey ma koncow, y pobudek dobrych, dla ktorych się czyni, tym więcey ma

zasług;

zasług; tak post być może z posłuszeństwa Kościoła, 2. z cnoty Religii, dla uczczenia Boga, y Swiętych, 3. dla umartwienia. 4. dla pokuty, 5. dla Miłości, y wdzięczności P. Boga.

9. P. Co iest intencya? O. Iest akt woli naszey, ktorym akcye nasze na dobry, albo zły koniec obracamy. *Więc według S. Augustyna Psal. 31.* Dobry, albo zły uczynek intencya sprawuie, ktora koniec naznacza, dla ktorego czyni.

P. *Wieloraka* iest intencya? O. *iest Troiaka:* 1. *Aktualna* albo *przytomna*, to iest świerżo z woli skuteczney pochodząca, ktora przy samey sprawie, y akcyi zezwoloney czyni się razem z uczynkiem; mowiąc, lub myśląc: *Boże moy te prace, albo uczynek ofiaruię na większą cześć, y chwałę twoię.* lub Sercem, y westchnieniem. *Panie to czynię dla miłości twoiey.* 2. *Wirtualna*, albo *przeszła*, to iest przed tym przed akcyą uczyniona, naprzykład kto uczynił intencyą dać iałmużnę dla miłości Bożey, albo z pokuty, potym bierze pieniądze, idzie do szpitala, y tam daie iałmużnę, ktorą intencyą choćby idąc nie ponawiał, przeszła intencya iest skuteczna, gdy mocą y walorem przeszłey intencyi iescze nie odmienney, y czyni, y wolą swoię do skutku przyprowadza. 3. *Habitualna*, to iest *wzwyczaiona* albo *dawna intencya* iest, gdy kto ze zwyczaiu, y z dawney intencyi, ktorą nie odmienił, ani rewokował, iedno zawsze czyni. y taka intencya według Doktorow SS. nie iest ważna, y dostatnia do zasług zbawiennych, ale potrzebna iest świerża, y przytomna, albo prze-

przeszła przed samą akcyą z dobrey woli uczyniona, y ponowiona.

P. *Wieloraka* być może intencya ważna, y zasługuiąca dla dobrego końca? O. Troiaka intencya być może dla dobrego końca, 1. *Niewolnicza*: gdy kto czyni dobrą akcyą dla boiaźni karania, y piekła, ta intencya nie iest zła, ale mniey doskonała. 2. *Intencya Naiemnicza, albo służebna*: gdy kto czyni dla zapłaty wieczney. 3. *Synowska*: gdy kto czyni dla miłości Boskiey, iako radzi S. Paweł. 1. *Cor. c. 16. Wszystkie sprawy nasze niech się dzieią w miłości.* y ta intencya iest naydoskonalsza, y właśna Synom kochaiącym, przez ktorą nie tylko dobre uczynki, posty, modlitwy, iałmużny, ale y akcye przyrodzone, y obojętne: iako chodzenie, spanie, pisanie, czytanie, iedzenia na chwałę Boską, y dla miłości iego czynione, staią się Bogu przyiemne, y zasługuiące na chwałę wieczna,

P. Czy mogą być dobre uczynki, y zasługi na Niebo bez intencyi? O. Nie mogą żadne zasługi być wazne bez dobrey intencyi pierwey uczynioney, ale może rano wszystkie sprawy, akcye, y myśli swoie całego dnia, wszystkie skinienia, wiezrzenia, tchnienia, westchnienia, wzdychania ofiarować na chwałę Boską, y wszystkie sprawy będą zasługą dla przeszłey ranney intencyi; iednak pamiętaiąc nieustannie, na obecność Boską, może przez dzień często odnawiać intencyą, y akcye swoie doskonaley Bogu ofiarować.

P. Ktore akcye mamy dobrą intencyą Bogu ofiarować? O. *Wszystkie* myśli, słowa, y uczynki,

stąpie-

ſtapienia, wiezrzenia &c. ofiarować może, tak CHRYSTUS nauczył S. Gertrudę żeby wſzyſtkie odrobiny pożywienia, tchnienia, y litery ktore piſze, czyta, iemu ofiarować, y każde uczynki iemu do poprawy zalecać.

P. Ktora ieſt intencya dobra? Ktora zła? O. *Dobra* ieſt, ktora ſzuka chwały Boſkiey, y zapłaty wieczney, taka ieſt intencya, gdy kto pości, albo daie iałmużnę dla odpuſzczenia grzechow, dla zapłaty wieczney, dla miłości, y chwały Boſkiey, y upodobania iego. *Zła* zaś *intencya* ieſt ktora dla prożney chwały, dla pożytku właſnego, y upodobania ſwego, albo przyiaźni ludzkiey czyni.

P. Czy może uczynek z ſiebie zły, być dobry, przez dobrą intencyą? O. Uczynek zły nigdy nie może być dobry, przetoż niegodzi ſię kraść, żeby dać iałmużnę, y Apoſtoł S. mowi: *Niegodzi ſię źle czynić, aby ſię co dobrze ſtało.*

P. Co należy oprocz intencyi, do dobrych zaſług? O. Należy 1. Żeby człowiek był w łaſce Bożey; nie w grzechu śmiertelnym. 2. Żeby dobre uczynki odprawiał duchem gorącym, ochotnie, choynie, y uſilnie. 3. Żeby uczynki ſwoie łączył z Męką y zaſługą Chryſtuſową.

P. *Wielorakie* ſą zaſługi, y dobre uczynki? O. *Dwoiakie: Akcye Heroiczne, y Miłoſierne:* Akty *Heroiczne* ſą odważne, y gwałtowne zwycięſtwa ſamego ſiebie dla Miłości Boſkiey; Taki był akt S. Alexego pod czas Aktu weſela. S. Szczepana, S. Gwàlberta, Dawida odpuſzczenia nieprzyiaciołom, y żarliwość SS. Męczennikow, y innych ofiarowanie ſiebie na zaſtaw, y odku-

y odkupienie niewolnikow. S. O. FRANCISZKA wyrzekanie ſię wſzyſtkich dobr doczeſnych, y wzgarda świata Oſob Zakonnych; ktorzy przez akty Heroiczne żyią w dobrowolnym uboſtwie, poſłuſzeńſtwie, y czyſtości, y każde zwyciężenie trudności, pożądliwey chęci, y pokuſy, wſtrzymanie ſię od ſmaczney potrawy, od kompanii, y gwałt ſobie uczyniony ieſt Aktem Heroicznym. *Akcye Miłoſierne* ſą wſzelkie uczynki Miłoſierdzia, użalenia, poratowania bliźniego z Miłości Boſkiey wyświadczone.

P. *Wiele* ieſt uczynkow Miłoſiernych? y ktore ſą! O. Uczynki Miłoſierne ſą *dwoiakie:* 1. *Cieleſne* to ieſt do ciała należace. 2. *Duchowne* albo do Duſzy należące. *Cieleſnych* ieſt ſiedm: 1. Głodnego nakarmić 2. Pragnącego napoić, 3. Nagiego przyodziać. 4. Podrożnego przyiąć. 5. Chorego ratować, y pocieſzyć. 6. *Więźniow* nawiedzić, y uwolnić. 7. Umarłego pochować. *Duchownych* takze ieſt ſiedm: 1. Dać radę wątpiącemu. 2. Nauczyć nieumieiących. 3. Poprawić grzeſzących. 4. Pocieſzyć ſmutnych. 5. Darować urazę nieprzyiaznym. 6. Krzywdy cierpliwie znoſić. 7. Modlić ſię za żywych, y umarłych.

P. Czyli uczynki Miłoſierne ſą każdemu potrzebne do zbawienia. O. Każdy, ile mieć może ſpoſobności, y okazyi ſtarać ſię powinien o zaſługi Miłoſierne, gdy CHRYSTUS na ſtraſznym Sadzie o Miłoſiernych uczynkach pytać ſię, y ſadzić będzie *Math.* 26. *y S. Hieronim* świadczy: *Nigdziem tego nie czytał, aby ten miał złą śmiercią umierać, ktory chętnie miłoſierne czynił za-*

nił zasługi. Więc zapewne każdy przez Miłosierne uczynki na Miłosierdzie Boskie zasłuży.

P. Czyli w niemożności uczynkow dobrych przez żądanie, y pragnienie, może kto skutecznie zasługiwać na wieczną zapłatę? O. *Więcey* zasługuie, kto żąda dać większą iałmużnę, żeby miał, y więcey dać mogł, y kto pragnie więcey pracować, y cierpieć dla Boga, ktory chęci, y żądze dobre nadgradza, iako S. Augustyn naucza: *Bog koronuie wolą, gdzie nie znayduie sposobności.*

P. Ktore akty sprawuią doskonalsze zasługi? O. Doskonałość uczynku dobrego sprawuie 1. Gwałt, y zwycięzenie trudności. 2. Przednia, y wysoka intencya Miłości Boskiey. 3. Chęć, y żywa ochota, y gorącość ducha. 4. Łączenie, y applikacya każdey sprawy, y akcyi naszey z Męką, y zasługami CHRYSTUSA.

P. Ktore dobre uczynki są ważnieysze w zasługach, czy akty Heroiczne, albo Miłosierne? O. Akt ieden Heroiczny więcey waży niż tysiąc innych aktow oziębłych, y mniey odważnych, albo niechętne posty, iałmużny, y modlitwy przedłużone mniey ważą od żarliwych aktow Miłości Pana Boga.

P. Ktore są dobre uczynki do czynienia zadosyć za grzechy? O. *Są troiakie: Modlitwa, Post, y iałmużna.* Ktore wyraził S. Rafał Tobiaszowi: *Dobra iest Modlitwa z postem, y iałmużną.* przez *Modlitwę* rozumieią się Medytacye, klękanie, westchnienia, kazania, Msze SS. Spowiedzi, Kommunie. Przez *Post*, umartwienia, Dyscypliny, mortyfikacye. Przez *iałmużnę:* U-

czyn-

czynki Miłosierne, tak do ciała, iak Duszy należące.

P. Czy dobre uczynki zostaią zawsze dobre? O. Uczynki dobre są *troiakie:* 1. *żyiące*, ktore są w stanie łaski Boskiey uczynione. 2. *Umartwione:* ktore są przez grzech śmiertelny zmartwione, y umorzone. 3. *Ożywione:* ktore pierwey przez grzech śmiertelny umartwione, ale przez pokutę, y łaskę Boską poświęcaiacą są ożywione. Zaczym dobre uczynki zawsze dobre zostaią, lubo przez grzech śmiertelny bywaią umartwione, iednak przez pokutę, y łaskę Boską znowu na wieczną zasługę ożyią. Grzechy zaś przez pokutę raz odpuszczone, od winy, y kary zgładzone więcey winne, y karane być nie mogą; iak wyznaie Prorok *Nahum 1. Dwa razy iedno Pan sądzić nie będzie. y w Psalmie 31. Błogosławieni, ktorym odpuszczone są nieprawości.*

10. P. Co iest łaska Boska? czy iest każdemu potrzebna do zbawienia? O. Iest Dar Boski nadprzyrodzony, ktory Duszę, y rozum oświeca, wolą wzbudza, y zachęca, y dobrze czynić dopomaga tak że własną mocą bez oświecenia, y pomocy łaski Boskiey nikt dobrze, y duchownie pomyślić, ani żadney zbawienney akcyi czynić nie może. *Więc łaska* Boska każdemu iest potrzebna, bez ktorey żadney przyiemniey Bogu zasługi, y zbawiennego uczynku skutecznie wykonać nie dokaże.

P. *Wieloraka* iest łaska Boska? O. *Dwoiaka: Uczynkowa, y poświęcaiąca:* łaska *uczynkowa:* iest oświecenie, y wspomożenie Boskie do czynienia dobrych uczynkow, y zwycięzenia pokus. *Łaska*

poświę-

Łaſka poświęcaiąca: ieſt Dar Boſki, nadprzyrodzony od Boga wlany na zgładzenie grzechow, y oczyſzczenie duſzy; od ktorey łaſki wſzyſtkie dobre uczynki ſwoy ſzacunek biorą, y zaſługę na Niebo, y ta łaſka czyni człowieka Synem Boſkim przyſpoſobionym, y Dziedzicem Nieba.

P. Łaſka uczynkowa wieloraka ieſt? O. *Dwoiaka: Doſtateczna, y ſkuteczna.* Łaſka doſtateczna ieſt, z ktorą mogłby człowiek dobrze czynić, gdyby chciał, ale że ſię doſtateczney łaſce Boſkiey upornie ſprzeciwia, dla tego ſkutku nie czyni. Łaſka zaś ſkuteczna, wſpomagaiąca, y wſpołczyniąca, ktora razem z wolą naſzą ſkutek ſprawuie, y ſporządza dobre uczynki zaſługuiące na Niebo.

P. Czy mogą być zaſługi zbawienne bez łaſki Bożey? O. Zadney akcyi, ani myśli, y zaſługi zbawienney zacząć, ani dokończyć nie można bez łaſki Boſkiey, według ſłow CHRYSTUSOWYCH w Ewangelii Jana S. *bezemnie nic nie możecie.*

P. Ktore łaſki Bog daie bez zaſług naſzych? O. Wſzyſtkie łaſki daie nam Bog dla zaſług CHRYSTUSOWYCH, pierwſze zaś łaſki, y natchnienia oświecaiące, wzbudzaiące do wiary. y pokuty, y oſtatniego wytrwania daie nam Bog z miłoſierdzia ſwego, nie z naſzych zaſług, gdy według Doktorow SS. *pierwſza łaſka nie ieſt zaſługą.*

P. Ktore ſą łaſki Boſkie darmo dane? O. Łaſki powierzchowne, ſtworzone, także wnętrzne przyrodzone, albo naturze darmo, y nad to nadane, iako: umieiętność, wymowa, piękność, urodzenie,

dzenie, uzdrowienie, Proroctwo, cudow czynienie według Apostoła *Cor. 12.* także pierwsze oświecenia, natchnienia do wiary, y pokuty, y ostatniego wytrwania, ktore Bog w nas wzbudza, y sprawuie bez nas, y bez naszey applikacyi, y zasługi są łaski darmo dane.

P. Czy Bog każdemu daie łaskę dostateczną do *Wiary*, y pokuty, y zbawienia potrzebną?

O. *W* każdey potrzebie przykazaney, y okazyi zbawienney, daie Bog każdemu łaskę dostateczną, ktorey zażywaiąc, gdy chce, może dobrze czynić?

P. Co łaska poświęcaiąca w Duszy sprawuie? y ktore są iey skutki, y pożytki; O. Poświęca Dusze, y od zmazy grzechowey oczyszcza, gładzi wszystkie winy, y kary, czyni *Duszę* czystą, Bogu przyiazną, y przyiemną, sprawuie człowieka Synem Boskim, y sporządza Dziedzicem Nieba. *Skutki, y pożytki iey są:* 1. że zbawienne zasługi sporządza, y im szacunek daie, 2. Dobre uczynki przez grzech obumarłe ożywia. 3. Przez całe życie rośnie, y przybywa, y do większych zasług przysposabia, y chwały wieczney Duszę godną czyni, bez ktorey łaski zbawienia otrzymać niemoże.

P. Kiedy Bog zlewa w Dusze nasze łaskę poświęcaiącą? O. *1.* Na Chrzcie S. *2.* przez przyięcie SAKRAMENTOW SS. dla zasług CHRYSTUSOWYCH. Przez Spowiedź S. y pokutę nabywa grzesznik łaski poświęcaiącey, y przez insze SAKRAMENTA ią pomnaża, y kto więcey ma dobrych uczynkow, większą odbiera łaskę poświęcaiącą, y potym większą w Niebie odbierze chwałę. P.

P. Przez co człowiek tracić może łaskę poświęcaiącą: O. Przez grzech śmiertelny traci grzesznik łaskę Boską, y prawo do Nieba, y wszystkie zasługi. Jednak za pozyskaniem teyże łaski przez Sakrament pokuty, przywraca się łaska Boska, y prawo do Nieba, y wszystkie zasługi.

11. P. Co iest grzech? O. Jest odwrocenie od Boga, y nawrocenie do stworzenia, y przestąpienie Przykazania Bożego.

P. *Wieloraki* iest grzech? O. *Dwoiaki: Smiertelny, y powszedni: Grzech śmiertelny*, iest śmiercią Duszy, utratą łaski Bożey, y ciężką obrażą Boską, popełniony z uwagą, y zupełnym zezwoleniem przeciw przykazaniu, albo zakazowi pod stratą zbawienia, y przyiaźni Boskiey, y taki grzech traci prawo do Nieba, gubi Duszę, y zasługuie na piekło, Grzech powszedni iest obrażą lekką, w małey rzeczy, z prętkości, z lekką uwagą, iednak dobrowolnie przeciw radzie potrzebney, y pozyteczney uczyniony. Tak kłamstwo żartobliwe, kradziesz, y krzywdzenie szpilki, lub grosza, ktory grzech zasługuie na karę doczesną, y o tych grzechach mowi Pismo S, *Siedm razy na dzień upada sprawiedliwy.*

P. *Wieloraki* iest grzech śmiertelny? O. *Troiaki:* 1. *Pierworodny*. 2. *Uczynkowy, albo Osobisty*. 3. *Nałogowy, albo niepokutny. Grzech pierworodny*, iest pierwszy grzech Rodzicow w nas wszystkich wrodzony, w ktorym rodzą się wszyscy potomkowie Adama. *Uczynkowy* albo *Osobisty*, ktory staie się od Osoby przez osobny uczy-

uczynek. *Nałogowy* iest wina, y zmaza duszy zostaiąca z grzechu uczynkowego przez pokutę niezgładzona.

P. Ktore są szkody, y utraty grzechu śmiertelnego? O. Grzech śmiertelny traci łaskę poświęcaiącą, szpeci duszę, y czyni obrzydłą, y nieprzyiazną Bogu, podaie ią w niewolą czartu, obciąża, y gryźie sumnienie, iest przyczyną smutku, y wieczney zguby, traci *B*oga nieskończone dobro, y prawo do Nieba.

P. Ktore są sposoby uchronienia się grzechu śmiertelnego? O. Chronić się okazyi, kompanii, y zbytkow, 2. Umartwić ciekawość zmysłow, oczow, y słuchania. 3 *W*ystrzegać się proznowania. 4. Pokuse zaraz w punkcie od siebie odrzucić, y zwyciężyć. 5. Jmienia JEZUSA, y MARYI nabożnie sercem wzywać, do Boga serdecznie westchnąć, ratunku prosi, na śmierć, y mękę się odważyć, niżeli Boga obrazić. 6. Pamiętać zawsze na śmierć, straszny Sąd Boski, piekło, y Niebo. 7. Od grzechu zachowanie często Modlitwa, y rozmyślanie Męki JEZUSOWEY, 8. Posty, Dyscypliny, y umartwienia.

P. Ktore są sposoby do złaczenia grzechow powszednich? O *Pierwszy* iest *sposob spolny* z grzechem śmiertelnym, ktory iest skrucha, y spowiedź *S*akramentalna, spowiadaiąc się razem nie ktorych znacznych grzechow powszednich, gdy wszystkich wypowiedzieć niepodobna, lubo są dostateczną materyą spowiedzi, *Własne zaś sposoby* do zgładzenia grzechow powszednich są: 1. Spowiedź powszechna, 2. Skrucha serdeczna, znak skruchy, y wyznanie żalu z uderze-

niem pierſi. 3. Godne przyięcie Ciała Pańſkiego. 4. Oſtatnie pomazanie 5. *Woda* święcona. 6. Jałmużna, y miłoſierne uczynki. 7. Modlitwa na odpuſzczenie grzechow w Kościele poświęconym nabożnie zmowiona. 8. Benedykcya Biſkupia.

P. Co ieſt Pokuta zà grzechy? O. Jeſt cnota nad przyrodzona, ktora nas pobudza do żalu, y obrzydzenia grzechow, do poprawy, y czynienia zadoſyć za grzechy.

P. Ktore ſą kondycye do prawdziwey pokuty, Sakramentalney, y doſkonałey Spowiedzi? O. 1. Upamiętanie, y uznanie grzechow. 2. Roztrząśnienie ſumnienia, 3. Spowiedź zupełna, ſzczera, y prawdziwa. 4. Żal, y ſkrucha ſerdeczna. 5. Obrzydzenie grzechow. 6. Przedſięwzięcie więcey niegrzeſzenia, y poprawa. 7. Reſtytucya, y nadgroda krzywdy, honoru, y ſławy bliźniego. 8. Satysfakcya, albo wypełnienie pokuty naznaczoney, y zadość czynienie za grzechy.

P. Co ieſt ſumnienie? O. Jeſt roſądek aktualny rozumu, ktory za światłem, y prawem przyrodzonym zważaiącym co złego, y przeſtrzegaiącym od grzechu dyktuie, y radzi co w tey okazyi, y akcyi przykazaney, albo zakazaney czynić należy, albo nienależy.

P. *W*ielorakie w ludziach znayduie ſię Sumnienie? O. *Czworakie*: 1. *Sumnienie proſte, y rzetelne*, ktore rzecz prawdziwie godziwą ſądzi w tym uczynku rzetelnie być godziwą, y przyzwoitą. 2. *Sumnienie błędne*, ktore rzecz niegodziwą przez błąd, y winną niewiadomość ſądzi

y przy-

y przyznaie być godziwą. 3. *Wątpliwe*, ktore przez podobne, y pozorne racye sądzi pod wątpieniem rzecz być godziwą, albo niegodziwą. Ale taką wątpliwość sumnienia złożyć, albo z pilnością rezolwować należy, y niegodzi się wątpliwie czynić, y niegodziwie, y niepewnie zapewne grzeszyć. 4. *Skrupulatne*, ktore iest porozumienie lekkie, y troskliwe rzeczy godziwey za rzecz niegodziwą, y iest aprehenzya, lub imaginacya grzechu, gdzie żadnego grzechu niemasz, y nie było; Takiey aprehenzyi, y skrupułom Sumnienia, nietylko godzi się sprzeciwić, ale z obligacyi należy, naprzykład: gdy skrupuł, y aprehenzya zadaie że plunąć w Kościele grzech, na ten czas zumyślu plunąć należy przeciw tey imaginacyi.

P. Czy iednakie iest sumnienie proste, y rzetelne? O. Jest *Dwoiakie*: 1. *Boiaźliwe, y sprawiedliwe*, ktore w każdey akcyi Przykazania Boskie z boiaźnią zachowuie. 2. *Wolne, odważne, y rozolutne*: Ktore rzecz niegodziwą nieuważa być zakazaną.

P. Co iest rachunek Sumnienia? O. Jest rosądzenie, y przypomnienie grzechow, gdy grzesznik na ubłaganie Sądu Boskiego sam siebie pierwey sądzi, y obwinia przed Bogiem.

P. *Wieloraki* iest rachunek sumnienia? O. Jest *Dwoiaki*: 1. *Powszechny*: ktory iest rostrząsnienie wszystkich grzechow co dzień, albo przed każdą spowiedzią. 2. *Szczegulny*, iest rachunek, y poprawa grzechu osobnego, co dzień notuiąc przez kreski poprawę defektu. Albo też rachunek cwiczenia w cnocie, co dzień rachuiąc, y

notuiąc pomnożenie aktow cnoty naprzykład pokory, albo cierpliwości.

P. Rachunek powszechny Sumnienia wiele ma części, y Kondycyi? O. Pięć: 1. *Dziękowanie* Bogu za łaski tego dnia odebrane. *Prożbę* o łaskę poznania grzechow swoich. 3. *Przypomnienie* wszystkich spraw swych całego dnia, albo tygodnia przez zważanie myśli, słow, y uczynkow. 4. *Zal za grzechy*, y prożbę odpuszczenia 5. *Przedsięwzięcie* albo postanowienie, y naznaczenie sobie pokuty.

P. *W*ieloraki iest żal, y skrucha za grzechy? O. Jest Dwoiaka: 1. *Skrucha niedoskonała*, iest żal za grzechy dla utraty Nieba, y zasłużenia piekła, ktora iednak przy Sakramencie pokuty iest *dostateczna y pożyteczna*; 2. *Skrucha Doskonała*: Jest żal obrazy Boga dla nieskończoney Dobroci, y Miłości iego, y utraty łaski, y przyiaźni Boskiey.

P. Co iest satysfakcya Sakramentalna? albo zadosyćczynienie pokutne za grzechy? O. Jest kara doczesna przez dobre uczynki od Kapłana na spowiedzi za grzechy naznaczona.

P. *W*ieloraka iest satysfakcya za grzechy? O. *Dwoiaka*: 1. *Sakramentalna*. Ktorą spowiednik naznacza na spowiedzi. 2. *Dobrowolna*, albo *pokutna*. ktora grzesznik sobie obiera, y postanawia, *naprzykład: pościć, y dać iałmużnę, modlić się, cierpliwie znosić przykrości, y dyscypliny, noszenie włosienicy, y insze umartwienia pokutne*.

P. Co iest Spowiedź Sakramentalna? O. Jest SAKRAMENT Nowego Testamentu od CHRYSTUSA Pana naznaczony dla odpuszczenia grzechow uczynkowych.

P. Co

P. Co należy do zupełney, y doskonałey spowiedzi? O. Wyznać wszystkie grzechy śmiertelne, y okoliczności, ktore rożnią, albo większą czynią złość grzechu, *naprzykład: złodziey stwo Kościelney rzeczy, iest świętokradztwo, y iest większym grzechem, niż insza kradzież, y większy grzech iest ukraść Złotych sto, iak dziesięć &c.* 2. Wyznać liczbę grzechow, ile się może pamiętać, y gdy przypomnieć niemoże, wiele razy iest ten że grzech powtorzony, wyrazić należy, *tyle razy*, y przydać *mniey, albo więcey*. 3. Załować za grzechy, y poprawę stanowić, y pokutę naznaczoną zaraz za pamięci odprawić, na dalszy czas w zapomnienie do drugiey spowiedzi nieodkładać.

P. Ktora iest spowiedź niedoskonała, y nieważna. O. Takich spowiedzi nieważnych iest ośm: 1. *Ogolna?* Ktora wyznawa grzechy tylko pospolite, nie szczegulne, y osobne, naprzykład: złe myśli, y słowa, y niewyraża, że nie czyste, lub obmowne, albo zazdrosne. 2. *Faryzayska:* albo *obłudna*, ktora małe grzechy powiada, y wielkie, y śmiertelne opuszcza, albo siebie wychwała. 3. *Polityczna, Dworska, lub sztuczna, y wykrętna.* Ktora sadzi się na słowa oboiętne, y grzech tylko pozornie namienia, y w bawełnę obwiia, y nie poprostu y rzetelnie, ale pod kolorem wyznaie. 4. *Zwyczayna*, ktora iak się raz nauczy grzechow na pamięć, tak że zwyczaiu iednych się zawsze spowiada, ani się przygotuie, y sumnienia należycie nieroztrząśnie. 5. *Hystoryczna*, ktora długie hystorye, y niepotrzebne okoliczności opowiada. 6. *Pyszna*,

Pyſzna, Ktora bez pokory, y rewerencyi z śmiałością ſpowiada ſię, albo pytania, y upominania cierpliwie nieprzyimuie od Spowiednika. 7. *Niewiadoma, nieuwazna, y niepamiętna*: Ktora nic nieprzyznaie, ani wyznać chce, y nieuznaie czym Boga obrazić mogła, taka ieſt ſpowiedź wieśniakow bez przygotowania, y rachunku ſumnienia, albo bez pamięci, y uznania, że przez niewyznanie grzechow ſtaie ſię niewinna do rozgrzeſzenia. 8. *Nagła, prętka, y oſchła* Ktora ieſt bez reflexyi, y przygotowania, bez rachunku, y pomiarkowania ſumnienia, y bez ſkruchy, y żalu za grzechy.

12. P. Wieloraka ieſt Komunia, y przyimowanie Nayświętſzego SAKRAMENTU? O. *Dwoiakie*: 1. *Duchowne*: Ktore ieſt pragnieniem, y żądaniem Komunii S. y przyięciem Chryſtusa przez Wiarę, mocno wierząc, że ieſt oſobiście przytomnym w tym SAKRAMENCIE, y duchownym złączeniem przez miłość z CHRYSTUSEM. . *Sakramentalne*: Ktore prawdziwie, y rzetelnie przyimuie Ciało, y Krew P. N. JEZUSA CHRYSTUSA pod Oſobami Chleba, y wina.

P. Wielorakie ieſt przygotowanie do Nayśw. Sakramentu? O. Dwoiakie: 1. *Dalſze to ieſt*: *Ciała, y Serca*. przez czyſtość Sumnienia od grzechu śmiertelnego, od prożnych myśli, śmiechow, rozmow, od roſtargnienia, y zbytniego ſtarania. 2. *Bliſkie, Duſzy*: przez mocną Wiarę, nadzieię, y miłość, przez pokorę, y uznanie ſwoiey niegodności, przez pragnienie, y żądanie, boiaźń, y uczciwość Nayświęt: SAKRAMENTU.

P. Do godney, y pożyteczney Komunii S. ia-
ka

ka dyſpozycya, y przygotowanie Ciała, y Duſzy należy? O. Należy Ciało, y Duſze, ſerce, y zmyśły przyſpoſobić do godnego przyięcia Nayświęt: SAKRAMENTU. 1. Sumnienie oczyścić przez ſpowiedz od wſzelkiego grzechu śmiertelnego. 2. Ciało od zmazy cieleſney, ſerce, y rozum od prożnych myśli zachować, zmyſły, to ieſt: oczy, ktore na Boga patrzą, ięzyk, ktory przyimuie, ſmak, ktory koſztuie, od ſpoyrzenia ciekawego, od rozmow, śmiechow, żartow, od zapachow, y kontentuiących guſtow utrzymać. 4. Ciało poſtem umartwić, y od pułnocy przed Komunią S. ztrzymać ſię od wſzelkiego pokarmu, y napoiu. 5. Duſzę, rozum, y wolą przyſpoſobić, z pragnieniem, y pożądaniem Duchownym, affektem ſerdecznym, w zbudzać w ſobie akty Wiary, Nadziei, y Miłości Boſkiey. . Zgłęboką pokorą, y uniżeniem, z boiaźnią, y zwſzelką uczciwością przyſtąpic. 7. Zważyć podłość ſwoię, uznać niegodność, wyznać ſwoię niewdzięczność. 8. Dufać w *Boſkim* Miłoſierdziu, że przyimuie pokutuiących grzeſznikow.

P. Ktorzy godnie, albo niegodnie przyimuią Komunią S.? O. *Godnie przyimuią*, ktorzy czyſtym ſercem, y ſzczerym affektem, prawdziwym żalem, y ſkruchą przyſtępuią, ciało od nieczyſtey zmazy, myśli, ſłow, tego dnia zachowuią: tak napomina Auguſtyn S. *Serm. 46. de verb. D. Ktorzy niezachowuią czyſtości, niech na ten czas nieprzyſtępuią do Stołu Pańſkiego.* Y Kościoł S. na Koncilium Byturiſkim: upomina Małżeńſtwo, *aby z przygotowaniem, y utrzymaniem*

ſię

ſię przyſtępowali do przyięcia Komunii S. Niegodnie przyſtępuią, ktorzy w grzechu śmiertelnym, zumyſłu, lub ze wſtydu utaionym, albo w nałogu zoſtaią, okazyi od ſiebie oddalić, reſtytucyi uczynić, y krzywdy nadgrodzić niechcą, y ktorzy bez ſkruchy, y poprawy, z affektem, y przywiązaniem do grzechu, albo oſoby z recydiwą, y powtorzeniem nałogowym przyſtępuia.

P. Jakie łaſki, y ſkutki ſprawuie Komunia S. godnie przyimuiącym? O. Przymnaża łaſkę poświęcaiącą, z grzechow powſzednich oczyſzcza, y zachowuie od śmiertelnych, paſſye, y namiętności uśmierza, pobożne myśli, y affekta wzbudza, od choroby uwalnia, boleści, ſmutki, y troſki uſpokaia.

P. Czy Komunia S. pod obiema oſobami chleba, y wina ieſt *każdemu* potrzebna? O. Nie ieſt potrzebna, ani dla wſzyſtkich przykazana, ale tylko dla Apoſtołow, y Kapłanow w Kościele Bożym z Przykazania CHRYSTUSA naznaczona, z racyi 1. Że Komunia S. pod obiema oſobami chleba, y wina z poſtanowienia SAKRAMENTU, y z przyięcia nieſprawuie więkſzey łaſki, iak przyięta pod iedną Oſobą chleba, ale z uczynku, y z dyſpozycyi przymuiącego, może łaſki przymnażać. 2. Pod Oſobą chleba ieſt cały CHRYSTUS, y prawdziwe Ciało, y Krew CHRYSTUSOWA, iako pod obiema Oſobami chleba, y wina.

P. Po Komunii, y przyięciu Nayświęt: SAKRAMENTU co czynić należy? O. 1. Oddać pokłon Bogu w uſtach, y ſercu zoſtaiącemu, 2. Wzbudzić radość w ſercu z Obecności Boſkiey, y ziedno-

y ziednoczenia się z Duszą. 3. Ofiarować serce, y duszę swoię Bogu, y podać się na wolą iego. 4. Dziękować za nawiedzenie, y złączenie się sobą. 5. Ponawiać akty Wiary, Nadziei, y Miłości. 6. Prosić o łaski potrzebne do pokuty, y poprawy, o łaskę dotrwania w służbie Bożey aż do końca.

13. P. Co iest Nadzieia Boska? O. Jest Dar Boski, y cnota nadprzyrodzona, przez ktorą przy Wierze, y Dobroci Boskiey, y iego obietnicach spodziewaymy się otrzymać wieczne błogosławieństwo.

P. Jakie są kondycye Nadziei skuteczney? O. 1. Nadzieia skuteczna ma być *pewna*, iednak z pokorą, y boiaźnią *Bożą*. 2. *wspaniała:* mowiąc z Pawłem S. *wszystko mogę w Bogu ktory mnie umacnia*. 3. *Gwałtowna, y usilna:* iako mowi CHRYSTUS Math: 11. *Krolestwo Niebieskie gwałt cierpi, gwałtownicy odbieraią iego.* 4. Ma być *cierpliwa:* spodziewaiąc się Zbawienia w cierpliwości.

P. Ktore są Akty Nadziei, y ufności w Bogu? O. 1. Spodziewać się, y dufać od *Boga* odpuszczenia grzechow, zniesienia złych nałogow, umartwienia passyi, y namiętności, dostąpienia cnot, zwyciężenia pokus, otrzymania łaski Darow *Boskich*, przyczyny Nayśw: *MARYI* Panny, y Wszystkich *SS*. 2. Dufać z pokorą, y nadzieią przez zasługi Chrystusowe, że Bog da Niebo wiernie służącym sobie. 3 Spodziewać się, Boga, iako iest w sobie widzieć, y oglądac przez oświecenie Duszy światłością chwały, iego nieustanie miłować, y wieczną

rofkofzą zażywać w Niebie bez końca. 4. Mieć nadzieię pewną, że ciało będzie uwielbione, to iest: nieśmiertelne, niecierpiętliwe, ozdobione iáfnością, fubtelnością, prętkością, ktorego uwielbienia ciało na wieki nieutraci. 5. W trudnościach nie tracić nadziei, y nie defperować. 6. W potrzebach modlitwą do Boga fię uciekać. 7. Siłom fwoim, y zafługom niedufać.

P. Ktore fą pobudki do czynienia aktow Nadziei w Bogu? O. Niefkończona Dobroć, y Miłofierdzie P. Boga, Wfzechmocność, y chowność iego, że dać może, wierność, y fprawiedliwość, że dać chce, iako wierny w obietnicach fwoich, że co obiecuie, dotrzyma. 2. Naydrożfza Męka JEZUSOWA, y zafługi Jego. 3. Przyczyna Nayśw: MARYI Panny, Matki Jego, y SS. Pańfkich, w ktorych wfzyftkie nadzieię nafzą pokładać należy.

P. Co ieft nie ufność w famym fobie, y czy ieft potrzebna każdemu do Zbawienia, y dobrych uczynkow? O. Jeft uznanie ułomności, y nikczemności fwoiey, niedufanie fiłom fwoim, y upokorzenie fię przed *Bogiem*, z wyznaniem że bez łafki, y pomocy iego, ani dobrze czynić, ani pomyślić możemy, co by fię Bogu podobać mogło. Zaczym Nieufność w fobie ieft każdemu potrzebna, gdy bez niey, iak bez pokory, y cierpliwości, y bez łafki *Bożey* żadney paffyi, y pokufy zwyciężyć niemożna. Przez dufanie zaś fiłom fwoim przybywa fałfzywe o fobie rozumienie, y prezumpcya, ktora ieft grzechem w Ducha S. z ktorey naftępuią nagle upadki, przetoż należy niedufać fobie, fiłom, y zafłu-

y zasługom swoim, ale łasce Boskiey, y zasługom CHRYSTUSOWYM.

14. P. Co iest Miłość Boska? O. Jest Dar Boski, y cnota nadprzyrodzona, ktorą kochamy Boga dla nieskończoney *Dobroci* Jego, y bliźniego dla Boga.

P. Co iest miłować *Boga*, dla Boga? O. Jest kochać Boga, dla tego, że iest nieskończoney Dobroci, y dla niego samego

P. Co iest miłować Boga nadewszystko? O. Jest kochać Boga nad wszystkie rzeczy stworzone, y z chęcią pragnąć, zdrowie, życie utracic, niżeli Boga obrażić, zaczym tym porządkiem należy przed wszystkim stworzeniem, ze wszystkiego serca kochać *Boga*, potym siebie samego, y bliźniego dla Boga tak kochać, iak siebie samego.

P. Ktora iest Miłość prawdziwa P. Boga O. Ktora kocha [Boga całym sercem, ze wszystkey Duszy, woli, y myśli swoiey, ze wszystkich sił, y zmysłow swoich; Zaczym Miłość *Boska* powinna być w sercu, w myśli, y uście, mowie, w u, czynkach, y aktach Heroicznych dla Boga.

P. Ktore są Akty skuteczne prawdziwey Miłosci Boskiey? O. 1. Więcey poważać Dobroć *Boską*, łaskę, y Miłość Jego, niźli wszystkie dostatki, roskoszy doczesne, y rzeczy stworzone. 2. Nic więcey nie żądać, tylko co Bog chce, y co się Bogu podoba. 3. O *Bogu* myślić, rozmawiać, pożyteczne rozmowy o *Bogu* chętnie słuchać, nietylko mową, ale uczynkiem Boga kochać, Przykazania Jego zachować, dobrze czynić, złego się wystrzegać.

P. Jako

P. Jako; y kiedy być może Miłość Boſka w rozmowie? O. Czworako. 1. W każdey rozmowie, we wſzyſtkich ſprawach, ſłowach przekładać chwałę, wolą, y Miłość Boſką. 3. przy bytności Duchownych. 3. przy wizycie chorych. 4. Przy Katechizmie, y naucze Duchowney, pod czas Spowiedzi, y Kazaniach, y innych zabawach, y dyſkurſach Duchownych.

P. Jako Miłość Boſka ma być ſkuteczna w uczynku? O. 1. Gdy Człowiek wſzyſtkie uczynki dobre, y oboiętne dla miłości Boga czyni, y na Chwałę Boſką ofiaruie. 2. Gdy dla Miłości Boſkiey przykrości, utrapienia, przeciwności cierpliwie znoſi. 3. Gdy zgodę, y miłość zbliźnim dla Boga zachowuie. 4. Gdy przykazania Boſkie dla miłości P. Boga wypełnia.

P. Ktore ſą powinności, y właſności prawdziwey Miłości Boſkiey? O. Kto prawdziwie kocha Boga, niepowinien mieć nic bardziey właſnego, iak Boga, y przekładać łaſkę Jego nad wſzyſtkie ſtworzone dobra, nad bogactwa ſławę, y honory, nad zdrowie, życie ſwoie, y odważyć ſię na uboſtwo, wzgardę, nieſławę choroby, y śmierć, niżeli Boga nie kochać, y miłość Jego utracić. 2. Powinien oddalić ſerce ſwoie od wſzyſtkich rzeczy ſtworzonych, od ciała, y zmyſłow ſwoich. 3. Powinien myślą, y pamięcią, ſercem y duſzą przez miłość łączyc ſię z Bogiem, myślić, y pamiętać zawſze o obecności Boſkiey, zgadzac ſię z wolą Boſką, niechcieć tylko co Bog chce, y co raz więcey pragnąć podobać ſię Bogu. Miłości bowiem Boſkiey *właſność* ieſt ognia, ktory wſzyſtko trawi, y w ſiebie

ſiebie obraca, y zawſze w gorę ciągnie, y nigdy naſycić ſię niemoże; Tak Miłość Boſka wſzyſtkie trudności, y przeciwności znośi, trawi, y w ſiebie obraca, y więcey dla Boga czynić, pracować, y cierpieć pragnie.

15. P. Co ieſt Miłość Bliźniego? O. Jeſt miłować bliźniego ſwego dla Boga, iako ſiebie ſamego.

P. Ktorzy ſą bliźni naſi? *Odpowiada S. Auguſtyn (Serm. 221.) Bliźni twoy ieſt każdy człowiek, ktory ſię z tobą urodził z Adama, y Ewy.* Bo każdy z tobą od Boga ſtworzony ieſt na Obraz Boſki; Każdy Krwią Syna Bożego odkupiony; Każdy do wiecznego Błogosławieńſtwa z woli Boſkiey powſzechnie naznaczony. Bliźni bliżſi ſą Chrześcianie, ktorzy w Kościele S. iednych Sakramentow zażywaią, przez iednę Wiarę, y Chrzeſt S. pod iedną Głową CHRYSTUSEM zoſtaią.

P. Co ieſt miłować bliźniego, iak ſiebie ſamego? O. Czego ſobie kto ſamemu życzy, wſzelkiego dobra, y zdrowia, tego życzyć bliźniemu, tak iako ſobie, wſpomagać go w potrzebie, tak iak by rad ſam każdy, aby go wſpomagano, odwodząc od grzechu, przeſtrzegać od złego, przyprowadzac do pokuty, y zbawienia. Według nauki CHRYSTUSOWEY *Math: 7. Wſzyſtko, cokolwiek chcecie, aby wam ludzie czynili, y wy im czyńcie.*

P. Wieloraka ieſt miłość bliźniego? O. Jeſt Dwoiaka: 1. *Przyiażna, y ludzka:* Ktora kocha bliźniego dla niego ſamego, to ieſt dla dobroci przyiaźni, ſzczerości, y obyczaiow iego, y

taka

taka miłość iest cnota moralna, y zowie się *przyiaźń ludzka*. 2. *Cnotliwa*, y *Boska*, ktora bliźniego kocha *dla Boga*, że iest stworzony na Obraz Boski, Krwią CHRYSTUSOWĄ odkupiony, y uczestnikiem łaski Boskiey; taka miłość kochaiąca bliźniego *dla Boga* nierożni się od miłości, ktorą miłuiemy Boga.

P. Czy każda miłość bliźniego iest dobra? O. *Miłość Braterska*, *cnotliwa*, y *Boska*, ktora kocha bliźniego w Bogu, y dla Boga, y z miłości iego, iest zawsze dobra, y wieczney nadgrody zasługuiąca, y być może *miłosierna*, ktora dla miłości Boskiey wspomaga bliźniego, y *Heroiczna* gdy nieprzyiacioł kocha dla Boga. Zaczym Miłość ktora kocha bliźniego dla Boga, to iest: dla tego, że mu Bog użyczył swoiey Dobroci, piękności, mądrości, że na Duszy iego iest Obraz Boski, że iest stworzony dla Nieba, y drogo odkupiony, y dla tego, że iest wola, y przykazanie Boskie kochać bliźniego, z tey okoliczności miłość bliźniego iest zawsze dobra, y zasługuiąca. Także miłość *zarowna*, y *powszechna* wzaiemnie kochaiąca tak ubogiego, iak bogatego, przyiaciela, y nieprzyiaciela dla Miłości Boskiey, iest nader cnotliwa, y zbawienna.

P. Kiedy miłość bliźniego iest zła? O. 1. Miłość *nieporządna*, ktora kocha bliźniego dla uciechy swoiey, dla bogactw, y urody, y wzłych postępkach zarowna, y z tey okazyi przyiazna, naprzykład: że bliźni iest iednych obyczaiow, że daie pieniądze, taka miłość nie kocha bliźniego, ale pieniądze, y złe obyczaie. 2. Miłość *zbytnia*, *utęskniona*, gorsząca, drugich obrażaiąca,

żaiąca, y do Miłości Boſkiey przeſzkadzaiaca, ktora więcey ſię kocha w ſtworzeniu, niż w Bogu, y nie ieſt dla Boga, taka ieſt grzechem, y obrażą Boſką. 3. Miłość, y przyiaźń *ſzczegulna, y oſobna*, gdy kto dla właſnego upodobania, nie dla Boga, więkſzy affekt świadczy iednemu, niż drugiemu, z kąd okazya zazdrości, niezgody, y podeyrzenia, taka ieſt zła, y niegodziwa.

P. Ktora Miłośc bliźniego ieſt ani dobra, ani zła? O. Czworaka być może. 1. Miłość *Małżeńſka* bez dobrey intencyi. 2. Miłość *naturalna* Rodzicow ku Synom. 3. Miłość Krewnych, y pryiacioł z właſnego affektu, y przywiązania. 4. Miłość obcych *zwyczayna*, albo *Polityczna*, a przyiaźń powierzchowna ieſt oboiętna, ani zła, ani dobra, ale dla Miłości Boſkiey, przy dobrey intencyi być może dobra, załługuiąca, y zbawienna.

P. Kiedy miłość ſamego ſiebie ieſt dobra? iako, y kiedy być może zła? O. Miłość ſamego ſiebie ieſt *dobra, y porządna*, ktora życzy ſobie dobr doczeſnych, albo duchownych, y wiecznych, ile Bog pozwala, y iemu ſię podoba, y to na więkſzą cześć, y chwałę Boſką. Miłość zaś ſamego ſiebie, na ten czas ieſt *zła*, y bywa grzechem, gdy ſię kto więcey kocha w ſobie, niż w Bogu, y bardziey ſobie życzy Dobr doczeſnych, iak wiecznych, y ſtara ſię o doſtatki dla ſwoiey tylko wygody, nie na chwałę Boſką.

P. Czy miłosć rzeczy ſtworzonych, y doczeſnych ieſt zawſze zła? O. Nie ieſt zawſze zła, ale może być dobra, kiedy ieſt według miary

rosądku, y według Woli Bożey. Jako naucza *S. Augustyn: Tract: in Ep. Joan: Niezakazuie Pan Bog, abyś się w żadney rzeczy stworzoney niekochał; ale zakazuie kochać się w tych rzeczach stworzonych iako w szczęściu ostatnim.*

P. Czemu miłość przyrodzona Rodzicow ku Synom, Krewnych, y przyiacioł, ktorzy są nay blizsi bliźni, y ich iako samego siebie kochać należy, nie iest przez się dobra, y zbawienna?

O. Miłość bliźniego dobra, y zasługuiąca na zbawiennie wieczne powinna być z dobrey intencyi, y dla Pana Boga, nie dla Krwi, y przywiązania. 2. Także być powinna zarowna, y powszechna, nie zazdrosna, y pochodząca z miłości Boga, nie z włásnego upodobania. Jak naucza, y upomina *S. Augustyn:* Kto się kocha *w Krewnych swoich, ieszcze Krew swoię miłuie. niech miłuie obcych, niech przyimuie pielgrzymow to się ta miłość rozszerzy.*

P. Ktore są pobudki, y zachęcenia do miłości bliźniego, dla ktorych iego kochać należy?

O. Są trzy: 1. Przykazanie Boskie: *będziesz kochał P. Boga twoiego z całego Serca &c. Y bliźniego, iako siebie samego.* 2. Na duszy bliźniego iest Obraz Boski, dusze iego dla Boga kochać należy; Każdy bliźni iest Krwią CHRYSTUSOWĄ Odkupiony, y dla tey Krwi iest godzien miłości. 3. Jest razem stworzony dla Nieba, gdzie będzie miłosc z obopolna, y wieczna, y ma iednego z tobą Boga Oyca w Niebie, w iednym Kościele, ieden Chleb Anielski u iednego Stołu Pańskiego zażywa, zaczym iemu wzaiemna miłość należy.

P. Kto-

P. Ktora ieſt prawdziwa Miłość Nieprzyiacioł? y iak ich kochać należy? O. Prawdziwa miłość ieſt, ktora żadney urazy w ſercu, ani w myśli niechowa, ani zemſty pragnie, y nieſzuka, wyrzeka ſię złości, y gniewu, nic złego nieżyczy, ale ſłowem, y ſercem rzetelną przyiaźń oświadcza. Zaczym nieprzyiacioł należy całym ſercem, myślą, y uczynkiem kochać, wſzelkiey urazy dla miłości Boſkiey odpuſzczać.

P. Ktore ſą obligacye, y zachęcenia do miłości nieprzyiacioł? O. Jeſt ich ośm: 1. Ze Bog przykazał kochać nieprzyiacioł: *Math: 5. Miłuycie nieprzyiacioły waſze, dobrze życząc tym, ktorzy was nienawiedzą, y modl cie ſię za tych, ktorzy was prześladuią.* 2. Ze CHRYSTUS konaiąc na Krzyżu nam przykład dał odpuſzczaiac nieprzyiaznym zaboycom. 3. Ze Bog y nas niewdzięcznych, y przez grzech nieprzyiaznych kochać nieprzeſtaie. 4. Ze każdy człowiek ieſt na Obraz Boſki ſtworzony. 5. Ze rownie za nas wſzyſtkich Syn Boży Krew ſwoie Nayświętſzą wylał, 6. Ze Bog wſzyſtkich zbawienie pragnie, y rownie wſzyſtkim Sakramenta Swięta zoſtawił, y łaſki ſwoie rozdaie. 7. Ze wſzyſcy ſtworzeni ieſteśmy na ieden koniec, y wſzyſtkich śmierć, y Sąd Boſki czeka. 8. Ze niewiemy iaki ich koniec będzie, y iaki naſz, kto w łaſce Boſkiey dotrwa, y kto niedotrwa.

16. P. Co ieſt pokora? O. Jeſt wzgarda ſamego ſiebie, y cnota przez ktorą człowiek uniża ſię, ſam ſię znieważa, y z ſobą gardzi.

P. Jakim ſpoſobem pokora być może? O. Może być *myślą, własną wolą, mową, y uczynkiem.*

Pokora *w myśli iest*, kto zważa swoię podłość, y niedoskonałość, y dla tego gardzi samym sobą. *W własney woli*: gdy chce być u inszych wzgardzonym, y pozwala gardzić sobą. *W słowach*: gdy kto siebie niechwali, ale gani. *W uczynku*: gdy sobie obiera mieysce ostatnie, czyni podłe posługi, prożney chwały nieszuka.

P. Ktore są pobudki, y zachęcenia do pokory, y uniżenia samego siebie? O. Pokora iest pierwszym stopniem doskonałości, y iest znakiem przeznaczenia do Nieba, iako świadczy *S. Grzegorz: znak iasny odrzuconych iest pycha, a wybranych pokora.* 2 Jest przykładem samego CHRYSTUSA. 3. Pokora iest pokoiem wnętrznym Duszy, iako Chrystus naucza *Math. 11. uczcie się odemnie, bom cichy, y pokornego serca, y znaydziecie pokoy Duszom waszym.* 4. Pokornych Bog podwyższa, y im łaskę daie, chardych zaś poniża, lucypera, y Aniołow chardych z Nieba strącił.

P. Ktore są akty pokory? O. *S. Tomasz Doktor Anielski te cztery akty* pokory naucza: 1. Gardzić światem, 2. Gardzić sobą. 3. Nikim niegardzić. 4. niedbać oto, żeś u inszych wzgardzony. *S. Bonawentura zaś sześć aktow* pokory wyraża: 1. Poznać swoię nikczemność, że siebie nic nieiesteś. 2. Przyznać się być grzesznym, y nieużytym. 3. Pragnąć być wzgardzonym. 4. Wstydzić się przed doskonałym. 4. Chętnie znosić przeciwności. 6. Lekkce ważyć godności, sądzić, y przyznać, żeś ich niegodzien.

17. P. Co iest Cichość? czy ią CHRYSTUS nauczał, y na czym zawisła? O. Jest cnota, ktora

ktora rządzi, y utrzymuie passyą gniewliwą według rozumu, gdy powstaie gniew na tych, ktorzy nas obrazili. Tę cnotę nauczał CHRYSTUS *Math. 11. uczcie się odemnie, bom iest cichy. y Math. 5. Błogosławieni cisi.* Cnota cichości zawisła na rosądnym pomiarkowaniu, y poskromnieniu passyi gniewu, aby się niegniewać tylko na kogo trzeba, kiedy, y iakim sposobem.

P. Czy iest cnota cichości nigdy się nie gniewać? O. Nie iest cnota cichości, ale gnusność, y ospalstwo, y w cale nierosądek niegniewać się gdy potrzeba, y gdy żarliwość, y sprawiedliwość o Honor Boski każe. Tak *Exod: 32. Moyżesz* rozgniewał się na bałwochwalstwo Jzraelitow. *Eliasz. 4, Reg. c. 1.* Kazał ogniu z Nieba stąpić. Y sam CHRYSTUS, Faryzeuszom gniew pokazał. *Marc, 3. Weyrzawszy na nich z gniewem.* Y Pismo S. wyraża gniew Boski na grzesznikow. Y owszem niegniewać się z szłuszney przyczyny, może być czasem grzechem, tak Przełożeni, y gospodarze grzeszą, gdy pobłażaią, y złych niekarzą.

P. Ktore są akty cichości? O. Są trzy: 1. Rządzić, y utrzymać rosądkiem passyą gniewu. 2. Cicho, y skromnie gadać, nie głośno, y krzykliwo, niesrożyć się, ani się rzucać. 3. występki rosądnie karać, spokoynie napomnieć bez turbacyi, y zamieszania, y bez zawziętości.

18. P. Co iest cierpliwość? O. Jest cnota, ktora uśmierza w Duszy smutek, znosząc chętnie dla miłości *Boskiey* wszelkie utrapienia.

P. Ktore są pobudki, y zachęcenia do cierpliwości? O. 1. Cierpliwość zadosyć czyni za

grzechy, y umnieyſza mąk czyſcowych. 2. Godni ieſteśmy więcey dla grzechow naſzych cierpieć. 3. CHRYSTUS za grzechy naſze tak wiele cierpiał. 4. *Bog* mieſzka w duſzy cierpliwey, iako obiawił Chryſtus S. Katarzynie Seneńſkiey. 5. Przez dopuſzczone utrapienia *Bog* nas zachowuie od wielu grzechow, probuie nas, y daie okazyą do zaſług, y cnot Swiętych. 6. Cierpliwy oświadcza miłość, y pokorę *Bogu*. 7. Nie ieſt inſza droga do Nieba, tylko przez Krzyż, y utrapienia.

P. Ktore ſą akty cierpliwości? O. 1. Znośić przeciwności, chorobę, boleści bez ſzemrânia. 2. Nienarzekać, ani ſię uſkarżać. 3. Z woli Boſkiey chętnie przyimować, z uciechą, y weſelem ſerca znośić dla miłości JEZUSOWEY. 4. Sądzić, y uznać, żeś więcy godzien cierpieć dla grzechow twoich. 5. Dziękować Bogu za dopuſzczenie, y pozwolenie zaſług. 6. Prośić Boga o łaſkę cierpliwości, albo o oddalenie utrapienia, ieżeli ſię Bogu podoba. 7. Oświadczyć, y odważyć ſię dla miłości Boſkiey więcey cierpieć. 8. Pragnąc utrapienia, y prześladowania, ktore ſą znakiem Miłości Boſkiey, gdy *Bog ktorych kocha*, *nawiedza*, y utrapieniem kochaiących ſiebie probuie, y doświadcza dla zaſługi, y wieczney zapłaty.

19. P. Ktore ſą z przeznaczonych od Boga terminow oſtątnie rzeczy, na ktore każdemu zawſze pamiętać należy? O. *Cztery: Smierć, Sąd Boſki, piekło, y Niebo.*

P. Jakim ſpoſobem każdego czaſu należy pamiętać o śmierci? O. *Troiakim ſpoſobem:* 1.
Codzien-

Codziennie każdą ſprawę czynić, iakby oſtatnią przed śmiercią, zważaiąc że w momencie umierać możeſz, a pod czas pokuſy, y okazyi do grzechu, myśl ſobie, że umrzeć potrzeba, y podobno dziś. 2. Co godzina, gdy zegar biie myśl. *czy nie oſtatnia iuż moia godzina?* albo: *Ach! przyidzie godzina oſtatnia.* 3 Co wieczor, kładąc ſię ſpać, myśl: iakbyś w trunnie umarły leżąc, więcey wſtać niemiał.

P. Jakie utrapienia śmierć przynośi niezbożnemu? O. *Siedmioro:* 1. Niecierpliwość w chorobie, y przykrość boleści. 2. Wielki żal, y ſmutek z odſtąpienia dobr doczeſnych, Krewnych, y przyiacioł. 3. *Boiaźń*, y tęſkność nieznośną, że przez złe życie utracił Niebo wieczne. 4. Apprehenſya, y ſtrach z wiecznego potępienia. 5. Deſperacyą, y wątpliwość o miłoſierdziu Boſkim. 6. Zaniedbanie pokuty niechcąc ſię modlić, ani ſpowiadać, ani Boga proſić o miłoſierdzie. 7. Gryźienie ſumnienia, y poſtrachy ſzatańſkie.

P. Wielorakie ieſt przygotowanie ſię do śmierci? O. *Dwoiakie:* 1. *Wczeſne:* Ktore codziennie przez całe życie przed czaſem śmierci być powinno. 2. *Bliſkie:* przed ſkonaniem w oſtatniey chorobie.

P. Ktore ſą ſpoſoby wczeſne, y dalekie przygotowania ſię na śmierć? O. *Pięć ſpoſobow być może:* 1. Pewny ſpoſob przygotowania ſię na śmierć beśpieczną ieſt: *dobre życie:* właſce *Boſkiey* zoſtawać, y w dobrych uczynkach nieuſtawać. 2. Mieć zawſze codzienne Nabożeńſtwo do *Konaiącego* JEZUSA, y po każdey ſpowiedzi,

dzi, y Komunii S. przypomniec sobie o śmierci, y skonaniu swoim, iakby przyimuiąc Wiatyk. 3. Często odprawiać Modlitwę do Matki *Boskiey*, osobliwie w każdą godzinę, gdy zegar bije, prosząc o śmierć szczęśliwą. 4. Wzywać często SS. Patronow, oddawać się zawsze w opiekę *S. Józefowi, S. Barbarze*. 5. Nawiedzać chorych, Dysponować, albo assystować umieraiącym, y modlić się za konaiących.

P. Ktore są sposoby nayblizsze przygotowania się do śmierci? O. *Są trzy*: 1. Nieodkładać do iutra spowiedzi, y pokuty, ale za wczasu przy reflexyi, y przytomności zmysłow spowiadać się, y zaraz przyiąc Wiatyk Nayświętszego SAKRAMENTU, y ostatnie pomazanie. 2. Maiąc Dobr wolną dyspozycyą, przed czasem uczynić Testament, ktory ieżeli Bog pozwoli powstać z choroby, co Rok odnowić, albo potwierdzić. 3. W chorobie części powtarzać akty *Wiary, Nadziei, y Miłości Boskiey, żalu, y skruchy serdeczney, dziękczynienia, y rezygnacyi do woli Boskiey*.

20. P. Czy Dusza ludzka iest nieśmiertelna?

O. Jak Duch Anielski, tak Dusza ludzka od Boga stworzona, nierozdzielna, z materyi, y części nieiakiey niezłożona, żadney Korupcyi niepodlega, y z natury, y istoty swoiey na wieki żyć, y trwać będzie, ktora nie od siebie, ale z mocy *Boskiey* tylko, gdy ią Bog konserwować niezechce, zniszczona być może. Tak *S. Augustyn de lib. arb.* naucza: *że Dusza, y Anioł iest iedney natury nieskażytelney y nieśmiertelney*.

P. Co iest wieczność, y nieśmiertelność? O. *Wieczność* iest nieskończona rzeczy, y czasu bez końca

końca trwałość. *Nieśmiertelność* ieſt nienaruſzona cała wſobie bez ſkazy, y korupcyi trwałość, y nieodmienna w życiu konſerwacya.

P. Wieloraka ieſt wieczność, y nieśmiertelność? O. *Dwoiaka:* 1. *Nieſtworzona, nierozdzielna, y nieograniczona* bez początku, y końca trwałość, ktora ſamemu Bogu ieſt właſna, y przyzwoita. 2. *Nieſkończona, y niewymierzona* wczaſie bez miary, y końca trwałość. Przez taką wieczność od początku ſtworzenia żyć, y trwać będą Anieli, y Duſze nieśmiertelne na wieki.

P. Jakim ſpoſobem poznać, y zmierzyć może wieczność? O. Nikt niemoże doſtatecznie poznać, y poiąc: co ieſt wieczność nieſkończona? żeby ią rachował na niezliczone lata, niech minie tyle millionow lat, ile liścia na wſzyſtkich drzewach, odrobin piaſku w ziemi, wiele kropel wody w morzu, proſzkow na powietrzu, gwiazd na Niebie, ieſzcze nieubędzie wieczności, ani ſrzodka, ani końca iey niebędzie.

P. Wieloraka ieſt wieczność duſzy nieśmiertelney? O. *Dwoiaka:* 1. *Szczęśliwa* Błogosławionych w Niebie, gdzie Swięci Boga widzieć, kochać, y chwalić będą na wieki. 2. *Nieſzczęśliwa* w piekle, gdzie potępieni męki nieuſtaiące cierpieć będą na wieki.

21. P. Czy będzie, y być może zmartwychwſtanie umarłych? O. Jak Stworzenie Boſkie zniczego, tak zmartwychwſtanie z mocy *Boſkiey* być może, y będzie zapewne przed Sądem *Boſkim* powſzechne wſzyſtkich ludzi zmarłych zmartwychwſtanie, iako ſwiadczy Apoſtoł S: 1. *ad Cor. wſzyſcy zmartwych powſtaniemy.* Y *Job.*

19.

19. wostatnim dniu z ziemi powstanę, y znowu przy odziany będę, y w ciele moim obaczę Boga mego. y S. Atanazy in Symb. Wiarę S. twierdzi, y naucza: *że na przyiście* CHRYSTUSA *Sędziego żywych, y umarłych wszyscy ludzie zmartwych powstać maią w ciele swoim.*

P. Wielorakie iest zmartwychwstanie? O. *Dwoiakie: 1. Osobne:* Ktore iest wskrzeszenie Iedney Osoby umarłey, władzą, y mocą Boską do życia przeszłego, tak CHRYSTUS wskrzesił Łazarza, S. Stanisław Pietrowyna, y sam Chrystus mocą swoią Boską zmartwychwstał. 2. *Powszechne:* Wszystkich ludzi umarłych, ktorzy na ostatni Sąd *Boski* z grobow powstaną, iako iawnie oznaymuie Apostoł S. *ad Tessal. 4. Sam Pan, roskazem, y głosem Archanioła trąbą Boga wstąpi, y umarli, ktorzy w CHRYTSTUSIE zmartwychwstaną.*

P. Czyli wszyscy umarli zmartwych powstaną w swoiey postaci, y w swoim wieku? O. Wszystkie Ciała tak wybranych, iąk potępionych powstaną w całości, y doskonałości zmysłow, y urody w wieku CHRYSTUSOWYM lat 33. iak swiadczy Apostoł S. *ad Eph. 4. aż przyidziemy wszyscy do Męstwa doskonałego wieku CHRYSTUSOWEGO. Augustyn S. Ep. 146.* Potępionych zmartwychwstanie opisuie: *że powstaną w całości nienaruszoney, ale przez mękę piekielną naruszeni zostaną, gdy usłyszą Dekret Boski: idzcie przeklęci.*

P. Ktorego dnia, y czasu będzie zmartwychwstanie wszystkich? O. Lubo nie iest nasze wiedzieć, y przeyzrzyć czasu, y momentow, kto-

rych

rych Bog założył w mocy swoiey; iednak według zdania Doktorow SS. zmartwychwstanie być ma tegoż czasu przed wschodem słońca, y tego dnia, iak CHRYSTUS zmartwychwstał.

22. P. Wieloraki iest ostatni Sąd *Boski*? O. *Dwoiaki*: *1. Sąd partykularny*, ktory bywa przy śmierci każdego, w ostatnim momencie życia. 2. *Powszechny*: ktory będzie na końcu świata, ktorego zaś czasu, nie iest żadnemu wiadomo, tylko samemu Bogu. Y odprawiony będzie na Dolinie *Jozafatowey*, gdzie Krola *Jozafata* G ob wystawiony między Jerozolimą, y gorą Oliwną, gdzie CHRYSTUS Mękę swoię zaczął, y tamże zgory Oliwney do Nieba wstąpił, gdzie także iest Grob Nayświęt. MARYI Panny, y S. ANNY, tak swiadczy Pismo S. *Joel. 1. zgromadze wszystkie narody na Dolinę Jozafatową, y z niemi się rosądzę*.

P. Kto sądzić będzie żywych, y umarłych?

O. CHRYSTUS Pan będzie Sędzią żywych, y umarłych, iak swiadczy Apostoł S. ad Rom. 14. *Wszyscy staniemy przed Trybunałem* CHRYSTUSOWYM. Y Joan. 5. *Ociec nie Sądzi nikogo, ale wszystek Sąd swoy oddał Synowi*. Y Dawid S. w Psal: 71. mowi. *Boże Sąd twoy day Krolowi, y sprawiedliwość Twoię Synowi*. Gdzie y Apostołowie SS. na krzesłach siedząc z CHRYSTUSEM Panem sądzić będą, według wyraźney Deklaracyi iego *Math. 19. Siedzieć będziecie, y wy, sądząc 12. pokolenia Jzraelu*.

P. Wczym Sąd Boski straszny będzie wszystkim, nietylko niezbożnym, ale y spawiedliwym?

O. We wszystkim, y zewsząd każdego na strasznym

ſznym Sądzie *Boſkim* ſtrach ogarnie, gdy ſtraſzny wſzyſtkim Sędzia, ſtraſzny Sąd, ſtraſzna ſprawiedliwość, ſtraſzną indukta ſprawy, ſtraſzne w punkcie roſądzenie, ſtraſzna każdego konfuzya, y ſkarga Wſzyſtkich Swiętych bez wymowy, ſtraſzne ſwiadectwo Krzyża S. y Ran CHRYSTUSOWYCH, ſtraſzna Konwikcya, y oświadczenie włáſnego Sumnienia, ſtraſzny Dekret, y Kondemnata nigdy nieſkaſowana, ſtraſzne niezbożnych potępienie, y wieczna zguba będzie. Jeżeli na Sądzie *Boſkim* według Piſma S. *Sprawiedliwy ledwie zbawiony będzie, niezbożny gdzie ſię podzieie.* Z kąd S. *Hieronim* o ſobie przyznaie *Ep. ad Flor. Gdy zważam dzień Sądu Boſkiego, wſzyſtek drzę, y truchleię, iedząc, czy piiąc, czy piſząc, albo czytaiąc, zawſze grzmi w uſzach moich ſtraſzna trąba: powſtańcie umarli na Sąd Boſki.* Także y *Bernard S. Medit: c. 2.* na ſiebie narzykał: *biada mnie mizernemu będzie! w dzień Sądu Boſkiego, gdy otwarte Księgi będą, gdzie wſzyſtkie akcye, y myśli moie, y ſkrytości ſerca iawnie czytane, y iak na obrazie wyrażone będą, przypominaiąc ſobie exceſſa moie z konfuzyi Sumnienia lękać ſię, y drzac będę.*

23. P. Czy ieſt piekło? y dla ktorych Strworzone, y od *Boga* naznaczone? O. Wiara S. obiawia, y utwierdza, że dla czartow, y Duſz potępionych ieſt piekło, albo mieyſce z Dekretu *Boſkiego* naznaczone, w ktorym za nie odpokutowane grzechy śmiertelne cierpieć będą na wieki. O ktorym *Math: 25. idzcie w ogień wieczny, ktory zgotowany ieſt czartu, y Aniołom iego.*

P. Ktorzy

P. Ktorzy śię do piekła dostaną? O. Ktorzy w złey Wierze, w Herezyi, y niedowiarstwie, lub w grzechu śmiertelnym bez pokuty z tego świata schodzą.

P. Wieloraka ièst kara, y męka w piekle? O. *Troiaka:* 1. *Męka utraty:* niewidzenia Boga na wieki. 2. *Męka zmysłow nieustaiąca.* 3. *Gryzienie sumnienia nieznoszne bez przestanku.*

P. Jako Dusze potępionych w piekle, y Dusze w czyscu od ognia cierpią, y cierpieć mogą mękę zmysłow? O. Dusze w piekle, y w czyscu cierpią mękę zmysłow na rozumie, woli, y pamięci przez mocną, y ustawiczną aprehenzyą, y imaginacyą mąk ognistych, y przez zatrzymanie na mieyscu, y przywiązanie do ognia. Lubo ogień materyalny, y nieustaiący, ktory iest w piekle, y w czyscu Dusze palić, y spalić niemoże, ale przez aprehenzyą nieznośnie pali, dogrzewa, smaży, y piecze; Jak ciężka aprehenzya żyiącemu tęskności, y nudności sprawuie, y często życie odbiera.

P. Czy potępionych ciała po zmartwychwstaniu w piekle niespalą się na wieki? O. Nigdy się niespalą, lubo ogień piekielny iest pożeraiący, iednak z woli, y Dekretu Boskiego żaden z potępionych w piekle nigdy się niespali, y według obiawienia Wiary S. nigdy z niego niewyniydzie. Ale ciała potępionych po zmartwychwstaniu cierpieć będą mękę zmysłow na Duszy przez aprehenzyą mieysca, y ognia; y na ciele przez palenie, y gorącość ognia bez korupcyi, y spalenia. Jak Exod. 3. *Krzak goreiący nie zgorzał;* Y iak wiele Męczenikow w

upałach

upałach ogniſtych mocą Boſką zachowani ſą od ſpalenia, y korupcyi.

P. Czy będzie kiedy koniec mękom piekielnym? O. Wiara S. naucza, y utwierdza, że iak Błogosławionych w Niebie, chwała będzie wieczna, y nieſkończona; tak potępionych w piekle męki będą nieuſtanne na wieki, ktorym nigdy końca nie będzie bez nadziei widzenia Boga.

24. P. Co ieſt czyściec? O. Jeſt mieyſce oczyſzczenia, y kara doczeſna Duſz ſprawiedliwych za grzechy powſzednie, y kary doczeſne z grzechow śmiertelnych według winy przez ſpowiedź, y pokutę odpuſzczonych, zatrzymane, y za życia na świecie przez dobre uczynki, y zadoſyć czynienie niewypłaczone.

P. Wieloraka ieſt kara w czyſcu? O. *Dwoiaka*: 1. *Kara ſzkody*: niewidzenia *Boga*, y ta ieſt tak ciężka, że żal, y tęſkność tey ſzkody przewyżſza wſzyſtkie męki, y karanie zmyſłow. 2. *Kara zmyſłow*: Ktora przechodzi wſzyſtkie męki świata, y tortury Męczenikow.

P. Ktora ieſt rożność kary piekielney, y czyſcowey! O. Jeſt *dwoiaka*: 1. że *męki piekielne* ſą wieczne, y nigdy nieuſtaiące, *czyſcowe* zaś ſą doczeſne. 2. Ze *męki piekielne* ſą bez nadziei wſzelkiey, y miłoſierdzia, y bez uwolnienia; *czyſcowe* zaś ſą z nadzieią widzenia Boga za czaſem naznaczonym, y z uwolnieniem, y miłoſierdziem *Boſkim*. Jednak czyſcowe męki zmyſłow ſą rowne piekielnym, y tak ciężkie, że przechodzą wſzyſtkie męki światowe.

P. Jakie ſą ſpoſoby w życiu umnieyſzenia ſobie

bie mąk czyscowych? O. *Pięć sposobow być może:* 1. Odpuszczac nieprzyiaciołom swoim z serca wszystkie urazy, y nieszukać żadney zemsty, iako naucza CHRYSTUS: *Odpuśćcie, y będzie wam odpuszczono.* 2. Wszystkie przykrości cierpliwie znosić, naśladuiąc Chrystusa. 3. Mieć częste Nabożeństwo do Męki JEZUSOWEY, y boleści Nayświęt: Matki Boskiey. 4. Często spowiadać się, y Komunikować z nabożeństwem, z applikacyą, y przyłączeniem nieoszacowanych zasług CHRYSTUSOWYCH do dobrych uczynkow swoich. 5. Modlić się często za Dusze w czyscu zostaiące, y na ratunek ich applikować wszystkie swoie uczynki miłosierne, za ktore Bog wyświadczy miłosierdzie. Także niezaniedbywać otrzymanie odpustow zupełnych od winny, y kary, y przy śmierci po spowiedzi, y przyiętym Wiatyku, Sakrament ostatniego pomazania. Oprocz tych podaią się wżywz sposoby do zgładzenia grzechow powszednich *na karcie* 134. *Ktorych iest ośm.*

P. Ktore są sposoby ratowania Dusz, y wybawienia z mąk czyscowych? O. *Także pięć sposobow, y więcey być może:* 1. Dusze czyscowe osobliwie ratuią ofiary, y Msze S. 2. Jałmużny, y posty, y miłosierne uczynki za dusze ich ofiarowane iako Pismo S. *Tob.* 12. Swiadczy: *iałmużna iest, ktora czyści grzechy.* 3. Krzywdy nadgrodzone, 4. Odpusty otrzymane, y im applikowane. 5. Spowiedzi, y Komunie S. Koronki, y pielgrzymowanie na Swięte mieysca za nich ofiarowane. Tak *Concilium Floreńskie* za EUGENIUSZA IV. *Conſt:* 17. potwierdza:

dza: Dusze w mękach czyscowych po śmierci czyszczone ratuią wiernych żyiących ofiary, Msze S. Odpusty, Modlitwy, posty, iałmużny, y inne miłosierne uczynki.

25. P. Czy rozum ludzki może poiąć, y wyrazić rozkoszy Niebieskie? O. Niemoże, tak świadczy S. Paweł Apostoł. *Ani oko widziało, ani ucho słyszało, ani serce ludzkie poiąć może; co Bog zgotował dla tych, ktorzy go miłuią.*

P. Czy należy pamiętać o Niebie? O. Należy zawsze pamiętać, y pragnąc Nieba, często serce, y myśl podnosić do Boga ku Niebu, y mieć stateczną nadzieię Boga w Niebie oglądać, y chwalić na wieki.

P. Czy dosyć myślić, y pamiętać o Niebie? O. Niedosyć tylko myślić o Niebie, ale też trzeba żądać, y pragnąc oglądać Boga w Niebie, mieć stateczną nadzieię w Bogu, y zasługiwać na Niebo.

P. Jakim sposobem możemy niezawodnie zasłużyć na Niebo? O. 1. Wystrzegać się grzechu śmiertelnego, y złych okazyi do niego. 2. Zachować wszystkie Przykazania *Boskie*. 3. Czynić miłosierne zasługi. 4. Znosić cierpliwie wszelkie przeciwności, y prześladowania dla miłości JEZUSOWEY. 5. Odprawiać częste spowiedzi, y Komunie S. Modlitwy codzienne &c. Ktore dobre uczynki są zadatkiem chwały Niebieskiey.

§ VII.

FORMULARZ I. ALBO PORZĄDEK CEREMONII OBŁOCZYN *Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu y Benedykcya Habitu, albo Sukienki, y Paska, albo Chordy.*

PRZE-

PRZESTROGA PRZYGOTOWANIA SIĘ DO OBŁOCZYN.

KTo by chciał przyiąc Sukienkę Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA, powinien zawczasu oznaymić X. Gwardyanowi, albo Dyrektorowi naznaczonemu w tym Konwencie, w ktorym chce przyiąc Habit o intencyi swoiey, ktory naznaczy dzień Obłoczyn. Aspiruiący zaś powinien z iak naywiększym nabożeństwem przygotować się do Spowiedzi generalney z całego życia, y godnego przyięcia S. Komunii, y dostąpienia zupełnego Odpustu. Przytym do Aspiranta należy mieć gotowy *Habit*, albo *Sukienkę* na kształt *Szkaplerza szarego koloru*, aby mogł ią pod Suknią wierzchnią podpasac, y do tego *Pasek*, *Krucyfix*, *Koronkę*, *Regułę* Trzeciego Zakonu, y *swiecę woskową*; co wszystko na Ołtarzu ma być złożone. Jezeli zrana będą Obłoczyny, Ociec Wizytator, albo Gwardyan, lub Dyrektor naznaczony, odprawić może Msza S. przed Ołtarzem Tercyarskim S. O. FRANCISZKA, na ktorey Aspirant Komunikować powinien. Po skończoney Mszy S. złożywszy Ornat, y Manipularz, klęcząc na gradusie przy świecach zapalonych zacznie *Litanią o Wszystkich Swiętych* Trzech Zakonow S. O. FRANCISZKA położąną *niżey przy Regestrze*.

Benedictio Habitûs, seu Tunicellæ, aut Scapularis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cælum, & terram.
℣. Sit nomen Domini benedictum.

℟. Ex

℟. Ex hoc nunc, & uſq; in ſæculum.
℣. Domine exaudi Orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

DOmine JESU CHRISTE, qui tegumen noſtræ mortalitatis aſſumere dignatus es, quique glorioſum Confeſſorem tuum *Beatum* P. N. FRANCISCUM Tres Ordines inſtituere ſalubriter voluiſti, ac operis tui Vicarios Summos Eccleſiæ Pontifices, ipſos approbare feciſti. Jmmenſam Clementiæ tuæ largitatem ſuppliciter exoramus, ut *hæc* indumenta, quæ ad propriæ mortificationis, & humilitatis juvamen, ac pro valida contra mundum, carnem, & dæmonem armatura, idem *Beatus* FRANCISCUS Fratres, & Sorores de Pænitentia in Tertio Ordine portare inſtituit, ita benedicere ✠ & Sanctificare ✠ digneris, ut hic Famulus, tuus, N (*vel Famula tua*) N. ea devotê ſuſcipiens, te intra se taliter induat, ut ſicut honeſtam, humilemq; vitam indumenta ipſa prætendunt, ita etiam quolibet vitiô, Te adjuvante, eradicatô, veraciter tibi corde, ore, & opere ſervire mereatur, & à te nullis unquam tentationibus ſeparetur. Qui vivis, & regnas in ſæcula ſæculorum Amen.

BENEDICTIO CHORDÆ:

DEUS, qui ut ſervum tuum redimeres, Filium tuum per manus impiorum ligari voluiſti; benedic ✠ quæſumus cingulum iſtud, & præſta, ut Famulus tuus, (*vel* Famula tua) qui eo

eo velut ligamine pænitentiali sui Corporis cingetur, vinculorum ejusdem D. N. JESU CHRISTI perpetuò memor existat, & in ordine, quem assummit pereniter perseveret, tuisq; semper obseqviis se alligatum esse cognoscat. Per eundem CHRISTUM Dominum nostrum. Amen.

Postea imponit thus in Thuribulum cum solita benedictione, & acceptó aspergillô aspergit Scapulare, & Chordam.

Quodsi plures simul induantur, præpositæ, ac sequentes Orationes, ubi immutandæ suntin plurali dicantur. Si quis verò externum Habitum Tertij Ordinis suscipiat, cum Scapulari, & Mantello protenso, quod Tertiariis Eremitis, aut Personis in statu Cælibatûs votum Castitatis perpetuæ profitentibus, concedi solet; pro tunc Habitûs sive Scapularis, ac Velaminis Albi seqventes benedictiones dicantur, aliàs omittantur.

BENEDICTIO

Habitûs externi pro Tertiariis votum Castitatis perpetuæ profitentibus.

℣. Adjutorium nostrum &c. ℟. Qvi fecit &c.
℣. Sit Nomen Domini benedictum. ℟. Ex hoc, & usq;
℣. Domine exaudi &c. ℟. Et clamor meus &c.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

DOmine JESU Christe, Seminator, & inspirator Religiosi propositi, qvi indumentum nostræ carnis pro salute generis humani misericorditer suscipere voluisti, & in præsepio vilibus pannis involvi non horruisti; respice

propitius ad preces humilitatis nostræ, ut hunc Religiosum Habitum, quem hic Famulus tuus N. (*vel* hæc Famula tua N.) propter amorem tuum abjectâ veste sæculari induere proponit, benedicere ✠ tuâ pietate digneris. Et concede propitius, ut sicut exteriùs his Religiosis induitur vestimentis, intùs renovetur affectibus, & per intercessionem Beati Patris Nostri FRANCISCI virtute ex alto eum (*vel* eam) induere digneris. Qvi vivis, & regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus S. Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

BENEDICTIO VELAMINIS
Albi, sive Cinctorij Capitis pro Tertiaria votum Castitatis profitente.

OREMUS.

DOmine JESU CHRISTE benedic ✠ qvæsumus hoc velamen Capitis Famulæ tuæ N. imponendum, quod ego in Nomine tuo benedico ✠ & purifico ✠ Et concede propitius, ut Famula tua hæc, quæ tibi puro corde, & Corpore servire intendit, ac se ipsam devovet, eò velut stolâ albâ amicta, & adoptionem Filialem adepta, cum omnibus illis, qvi laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in Sangvine tuo, Crucem tuam casto, & humili corde amplexa, semitam mandatorum tuorum seqvatur, & animo contrito gloriam mereatur æternam. Qvi vivis, & regnas Deus in sæcula sæculorum. Amen.

Aspergitur Aquâ benedictâ, & incensatur trino ductu

ductu per Crucem ut supra. Peractâ benedictione cantatur à Choro Hym.: Veni Creator Spiritus: *per quatuor 1mos versus flexis genibus tantùm, per quos, & Celebrans in gradu Altaris genuflectit, & Persona induenda orat prostrata, vel genuflexa ante Altare, & idem Hymnus cantatur à Choro cùm Organo usq; ad* ℣. Accende lumen Sensibus: *Celebrans verò sistit ad medium Altaris semiversâ facie ad Personam induendam in gradu Altaris genustexam, quæ vestem secularem supra se gestam deponit, si verò vestis superior facilè exui non possit, nec removeri, tunc Celebrans solùm extendens manum dextram super caput Personæ induendæ, illud non tangendo, dicit clara voce.*

Exuat te Dominus veterem hominem cum actibus suis, & erripiat de corde tuo sæculi pompas, quibus abrenuntiasti, dum baptismum suscepisti, & induat te Dominus novum hominem, qvi secundum Deum creatus est in justitia, & Sanctitate. ℟. Amen.

NB. Przystępuiąca Osoba do Obłoczyn w ten czas gdy się śpiewa Hymn: Veni Creator: *powinna klęknąć przed Ołtarzem, potym przystąpić do Ołtarza, y uklęknąć na gradusie y zdiąć z siebie zwierzchnią suknią świecką, ieżeli łatwo być może złożona, albo tylko z wierzchu zawinąć, aby Szkaplerz pod suknie podłożyć, lub też po Obłoczynach zdiąć z siebie Szkaplerz włożony, i potym w Domu pod suknie świeckie przyodziać Szkaplerz, y Pasek.*

Postea Celebrans accipit Scapulare, & imponit Personæ induendæ, & antequam illud, ac alia imponat, in manus tradat, illa eidem devotè oscu-

landa offerat, adjunctâ ad quodvis sequente Oratione.

Przy włożeniu Habitu, czyli Szkaplerza.

INduat te Dominus indumento salutis, & circumdet te vestimento justitiæ, tolle jugum Domini svave super te, ut invenias reqviem animæ tuæ. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Przy opasaniu Paskiem.

PRæcingat te Dominus cingulo hujus Ordinis ad invocationem SS. Nominis sui, & S. P. N. FRANCISCI, ut possis recordari vinculorum Passionis D. N. JESU CHRISTI, & fervere ad opera pænitentiæ, & Charitatis. Per eundem CHRISTUM Dominum nostrum. ℟. Amen.

Przy włożeniu powierzchownego Habitu, Szkaplerza, y Płaszcza, Czystość Dożywotnią ślubuiącym.

DOmine JESU Christe, qui dixisti: jugum meum Svave est, & onus meum leve, præsta qvæsumus, ut hic Famulus tuus, (*vel* Famula tua) sic istud portare valeat, ut conseqvi possit tuam gratiam in præsenti, & gloriam in futuro. Qvi vivis, & regnas Deus in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Przy oddaniu Paska do pocałowania, y opasania się, Osobie czystość dożywotnią ślubuiącey.

Accipe cingulum istud, & paratus, (*vel* parata) esto alligari, & mori pro Domino nostro JESU Christo.

Przy opasaniu się Paskiem Osoby czystość ślubuiącey

PRæcingat te Dominus hoc Cingulo puritatis, & humilitatis, & extingvat in lumbis

tuis

tuis humorem libidinis, & in te toto spiritum superbiæ, ut maneat in te virtus continentiæ, ac humilitatis, ut DEO semper in omnibus obedias, & ficut chordâ Corpus circumdas, ita Animam fide JESU CHRISTI, & bonis operibus decores, ut ejus gratiam, & vitam æternam habeas. Per eundem CHRISTUM D. N. ℟. Amen.

Przy włożeniu Velum *białego na głowę Tercyarkom Swieckim, zwierzchnym Habicie dożywotnią czystość ślubuiącym.*

OPeriat crinem tuum modestia, fobrietas, & continentia, ut virtutum accincta comitatu, purpureo Dominici Sangvinis redempta velamine, mortificationem D. N. JESU CHRISTI in carne tua circumferas. Per eundem CHRISTUM D. N. ℟. Amen.

Przy oddaniu w Rękę Krucyfixa.

QVi vult venire poſtme, abneget femetipfum, & tollat Crucem fuam, & feqvatur me. ℟. Amen.

Przy oddaniu Reguły.

Accipe Frater N. (*vel* Soror N.) Regulam, qvam tibi servandam tradimus, qvodfi eandem fervaveris, ipfa cuftodiet te, & addet Dominus vitæ tuæ benedictionem. ℟. Amen.

Przy oddaniu Rożanca, albo Koronki.

Accipe hoc Pfalterii genus, feu horarias preces, in fignum memoriale devotionis, & contemplationis, ut difcas terrena defpicere, & amare cæleftia. ℟. Amen.

Przy oddaniu Swiecy zapaloney.

ACcipe Chariſſime Frater (*vel* Soror) lumen

Christi in signum immortalitatis tuæ, ut mortuus, (*vel* mortua) mundo, vivas DEO. Surge à mortuis, & illuminabit te CHRISTUS.
℟. Amen.

Et cantatur à Choro: Accende lumen sensibus: *cum reliquo Hymno. Sacerdos verò in medio Altaris semiversus à dextris ad Personam indutam dicit sequentem Orationem.*

OREMUS.

DOmine JESU Christe, qui formam Servi accipiens, habitu inventus es ùt homo, veste carnis indui, & funibus in tua passione ligari voluisti; & qui Beato Petro Apostolo tuo, significans quâ morte esset clarificaturus Deum, prædixisti, ipsum per alium in senectute fore cingendum, huic Famulo tuo Fratri nostro N. (*vel* Famulæ tuæ Sorori nostræ N.) cui ad imitationem tuam, & Seraphici P. N. FRANCISCI vestem humilitatis, & patientiæ imposuimus, & Ordinis chordâ præcinximus, virtute tua benedicas ✠ ut vestimento salutis, & stolâ immortalitatis indutus, lumbos suos castitate præcingat, sit justitia cingulum lumborum ejus, & fides cinctorium renum ejus, vincula, & carceres pro amore tuo non abhorreat, passionis, ac vinculorum tuorum memor existat, a vinculis peccatorum suorum liberetur, ac libertatem ab omni peccato, qvàm ei tuo Sangvine pretioso comparasti, misericorditer conseqvatur, Qvi vivis, & regnas Deus &c.
℟. Amen.

Finito Hymno: Veni Creator: *Cantores, aut Assistentes præcinunt Seqventes Versus,* ℟. *Chorô.*

℣.

℣. Emitte Spiritum tuum, & creabuntur.
℟. Et renovabis faciem terræ.
℣. In Conceptione tua Virgo Immaculata fuisti
℟. Ora pro nobis Patrem, cujus Filium peperisti.
℣. Signasti Domine Servum tuum Franciscum.
℟. Signis Redemptionis nostræ.
℣. Ora pro nobis Beate Ludovice
℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

In Indutijs Sororum Tertij Ordinis dicitur de S. Elisabeth.

℣. Specie tua, & Pulchritudine tuâ.
℟. Intende, prospere, procede, & regna.

Celebrans verò in medio ad Altare conversus cantat.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

DEUS, qui corda fidelium S. Spiritûs illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de ejus semper consolatione gaudere.

DEUS, qui per Immaculatam Virginis Conceptionem dignum Filio tuo habitaculum præparasti, qvæsumus, ut qvi ex morte ejusdem Filii tui prævisa, eam ab omni labe præservasti, nos quoq; mundos, ejus intercessione ad te pervenire concedàs.

DOmine JESU Christe, qui frigescente mundo, ad inflamandum corda nostra tui amoris igne, in carne Beatissimi P. N. FRANCISCI Passionis tuæ Sacra stigmata renovasti, concede propitius, ut ejus meritis, & precibus Crucem jugiter feramus, & dignos fructus pænitentiæ faciamus.

DEUS,

DEUS, qvi Beatum Ludovicum Confessorem tuum, de terreno regno, ad cælestis regni gloriam transtulisti, ejus qvæsumus meritis, & intercessione, Regis Regum JESU Christi Filii tui facias nos esse consortes. Qvi tecum vivit &c.

In Indutijs Sororum Tertii Ordinis cantatur Oratio seqvens.

TUorum corda fidelium Deus miserator illustra, & Beatæ Elisabeth precibus, fac nos prospera mundi despicere, & cælesti semper consolatione gaudere. Per Christum *D.N.* ℟. Amen.
℣ Dominus vobiscum. ℟ Et cum Spiritu tuo.

Cantat. Benedicamus *Domino in laudem JESU &c.* ℟ *DEO Dicamus In laudem JESU &c.*

Tu obłoczący daie Imię Nowicyuszowi S. Patrona Zakonu S. O. FRANCISZKA, albo Nowicyuszce Imię S. Patronki, ktorych przy Imieniu na Krzcie S. sobie danym, na całe życie zazywać maią za Patronow, i ich naśladować. Zaczym daie Absolucyą Generalną z odpustem zupełnym od winy, y kary.

Celebrans versâ facie ad Novitium dicit: Misereatur tui *&c.* Indulgentiam *&c. Et legit Formam absolutionis Generalis infra positam.* Deinde conversus ad Altare dicit:

OREMUS.

DEUS, qvi Beatũ Petrũ Apostolũ à vinculis absolutum illæsum abire fecisti, concede propitiu Famulo tuo Fratri nostro N. (*vel* Famulæ tuæ N.) ut à vinculis peccatorum absolutus (*vel* absoluta) tuoq; vinctus, (*vel* vincta servitio, in hac veste, & chorda pænitentiæ, & hu-

& humilitatis, qvam ei in tuo Sancto Nomine imposuimus, intercedente Seraphico P. N. FRANCISCO in obſervantia Tertij Ordinis, quem aſſumpſit, tibi devotè, ac fideliter deſerviens, uſq; in finem vitæ perſeveret, & peccatorum ſuorum remiſſione perceptâ, ad te pervenire mereatur. Qvi vivis, & regnas cum Deo Patre in unitate &c. ℟ Amen:

Demum verſâ facie ſuper Perſonam indutam, eam, & alios præſentes benedicit, & aſpergit, prius cum ſigno ✠ dicens: Benedictio Dei Omnipotentis Patris, & Filii,& Spiritûs S. ✠ Amen. Et B. V. MARIÆ, S. P. N. FRANCISCI, S. Ludovici, & S. Eliſabeth,& OO. SS. deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper. ℟ Amen.

Quodſi Frater, aut Soror Tertij Ordinis ſuſcepto Habitu, ſive Scapulari eadem die,vel ante Agonem profiteri velit, tunc Sacerdos ſtatim perlegat Formam Profeſſionis infra poſitam, qvam indutus Habitu per puncta repetat, & exprimat. Deinde dicit: ℣ Confirma hoc: &c. *& Orat.: & Data Abſolutione Generali benedicit, ut infra, & aſpergit aquâ benedictâ Profeſſum.*

§ VIII.
FORMULARZ II.
PORZĄDEK PROFESSYI BRACI, y SIOSTR TRZECIEGO ZAKONU.

1. PO ſkończoney roczney probie Nowicyatu, Profeſſya być może nie tylko w ſam dzień rocznych Obłoczyn, ale y na inſzy dzień, albo Swięto, w tydzień, y Mieſiąc po roku ſkończonym, ią wolno odłożyć, albo też, żeby więcey

cey Osob za iednym Aktem Ceremonii Kościelney na dzień naznaczony razem czynić mogli Professya. Więc lubo Rok proby Nowicyatu w Trzecim Zakonie S. O. FRANCISZKA nie iest z Reguły nakazany, ale doświadczone, y wyprobowane Osoby mogą, iako y w chorobie śmiertelney, w dzien obłoczyn zaraz czynić Professyą, iednak dla otrzymania powtornie odpustu zupełnego w rok naznaczona, albo na inszy dzień odłożona bywa Professya.

2. Przygotować się powinien przez Spowiedź Generalną całego Roku Nowicyatu, y proby swoiey, dla dostąpienia zupełnego Odpustu wszystkich grzechow swoich, y na godne przyięcie Nayśw: SAKRAMENTU, y powinien mieć sobą Krucyfix, y świecę woskową.

Finitâ Exhortatione Visitator, aut Director Celebrans surgit, & genuflectit ante medium Altaris per imos quatuor ℣. dum cantatur: Veni Creator Spiritus. *Postea sedet ad cornu Evangelii, & legit. clarè, & distinctè formam Professionis, quam quilibet Profitens seorsivè repetit.*

FORMA I.

Professii Tercyanow, y Tercyanek Swieckich Zakonu S. O. FRANCISZKA.

JA Brat N. (*albo* Siostra N.) Trzeciego Zakonu Swiętego Oyca FRANCISZKA, chcę, postanawiam, y obiecuię Bogu Wszechmogącemu, Nayświętszey Pannie MARYI, Swiętemu Oycu FRANCISZKOWI, Wszystkim Swiętym, y tobie Oycze przez cały czas zycia moiego, z większą

od tąd pilnością, y ſtaraniem zachować wſzyſtkie Przykazania Boſkie, y Kościelne, oraz Trzecią Regułę od S. O. FRANCISZKA dla łatwieyſzego zachowania tychże Przykazań Boſkich poſtanowioną, przez MIKOŁAIA czwartego, y PAWŁA Trzeciego, y innych Papieżow potwierdzoną. Także poſtanawiam, y przyrzekam poprawę grzechow moich, dla ktorey chcę, y obiecuię za przeſtępſtwa Reguły przyiąc, y wypełnić pokutę od Przełożonych Zakonu naznaczoną. *Do* czego, aby mi Bog dopomogł, Nayświęt: MARYA Panna, S. O. FRANCISZEK, y Wſzyſcy Swięci, łaſki, y miłoſierdzia Boskiego z naygłębſzą żebrzę, y proſzę pokorą.

Na co Ociec Profeſſuiący odpowiada ztą Deklaracyą:

A ia z ſtrony Boga Wſzechmogącego, ieżeli to zachowaſz, obiecuię tobie żywot wieczny. W Imię Oyca ✠ y Syna ✠ y Ducha ✠ Swiętego A.

FORMA II.

Ejusdem Profeſſionis Idiomate Latino.

EGo Frater N. Tertii Ordinis Seraphici Patris S. FRANCISCI volo, propono, & promitto DEO Omnipotenti, Beatæ MARIÆ Semper Virgini, Beato Patri FRANCISCO, Omnibus Sanctis, & tibi Pater, toto tempore vitæ meæ cum majori ab hinc diligentia, & cura ſervare omnia præcepta DEI, & Eccleſiæ, ac Tertiam Regulam à S. Patre FRANCISCO ad facilius obſervanda eadem Divina præcepta inſtitutam, ac à NICOLAO Quarto, & PAULO Tertio, aliiſq; Romanis Pontificibus confirmatam.

matam. Insuper volo, spondeo, & promitto, pro transgressionibus contra Regulam à me aliquando committendis, cum admonitus, & correctus fuero, pænitentiam à Visitatore, & Superiore Ordinis injunctam implere, & satisfacere. In quo, ut me *DEUS* adjuvet, Beatissima Virgo MARIA, Seraphicus Pater FRANCISCUS, & Omnes Sancti, gratiam, & misericordiam DEI supplex imploro.

Et Pater Assistens Professioni statim subjungit.

Et ego ex parte *DEI* Omnipotentis, si hæc observaveris, promitto tibi vitam æternam. In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritûs ✠ Sancti ℟. Amen.

FORMA III.

Professionis in Habitu externo, cum simplici Voto Castitatis perpetuæ.

JA Brat N. (*albo* Siostra N.) Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA po odprawioney roczney probie Nawicyatu czynię dobrowolne Wotum, y ślubuię Bogu Wszechmogącemu, Nayświętszey MARYI Pannie, Swiętemu Oycu FRANCISZKOWI, Wszystkim Swiętym, y tobie Oycze zachować czystość do zgonu życia mego. Także obiecuię, y postanawiam, przez tenże sam czas życia mego zachować wszystkie Przykazania Boskie, y Kościelne, y oraz Regułę Trzeciego Zakonu *Braci*, y Siostr pokutuiących MIKOŁAIA czwartego, y PAWŁA Trzeciego, y innych Papieżow potwierdzoną, y chcę zadosyć uczynić za przestępstwa Reguły przez

popra-

poprawę, y pokutę, ktorą od Przełożonych Zakonu przyiąc, y wypełnić przyrzekam, y deklaruię. Do czego aby mi BOG dopomogł, Nayświętsza MARYA Panna, S. O. FRANCISZEK, y Wszyscy Swięci, łaski, y miłosierdzia Pana Boga znaygłębszą żebrzę, y proszę pokora.

Naco Ociec Professuiący odpowiada, y potwierdza iak przedtym wyżey.

A ia z strony Boga Wszechmogącego, ieżeli to zachowasz, obiecuię tobie żywot wieczny. W Jmię Oyca ✠ &c.

Finitâ Professione Visitator, aut Director Celebrans accipit Crucifixum, quem Neo-Professus secum attulit, & eidem flectenti tradit in manum dextram, & Candelam accensam in manum sinistram, & ad quælibet sequentia profert.

Porrigendo Crucem, quam prius Professus osculatur, dicit: Qui vult venire post me, abneget semet ipsum, & tollat Crucem suam, & sequatur me.

Porrigendo Candelam accensam.

SIt lucerna ardens in manibus tuis, ut abjicias opera tenebrarum, & induas arma lucis Jn Nomine Patris, & Filii &c. *Et prosecuto Hymno cantatur à Choro:* Accende lumen sensibus *Sacerdos verò versâ facie ad altare interim dicit submissâ voce sequentem orat. Et si plures sint Professi, Oratio suis in locis dicatur in plurali.*

OREMUS.

DEUS, qui à sæculi vanitate conversos, ad bravium pænitentiæ, & propositi salutaris accendis, tui amoris igne, & Sanctæ compunctionis ardore inflamma cor hujus Famuli tui

Fra-

Fratris nostri N. qui hodie Professionem Tertii Ordinis S. P. FRANCISCI emisit, ei gratiam largire copiosam, ut eum, quem te inspirante perfectionis Spiritum concepit, te adjuvante conservet, Regularia S. P. FRANCISCI instituta custodiat, Sanctorum Ordinis nostri vestigia sectetur, ac Protectionis tuæ munitus præsidiis, quæ Professionis suæ proposito promisit, tuæ gratiæ auxilio adimpleat, ut ad ea, quæ perseverantibus præmia promittere dignatus es, pertingere mereatur. Qui vivis, & regnas DEUS in sæcula sæculorum. Amen.

Decantato Hymno cantantur à Ministris assistentibus, aut à Cantoribus sequentes, ℣.

℣. Cōfirma hoc DEUS, quod operat9 es in nobis.
℟. A templo Sancto tuo, quod est in Jerusalem
℣. Post partum Virgo inviolata permansisti.
℟. DEI Genitrix intercede pro nobis.
℣. Signasti Domine Servum tuum Franciscum.
℟. Signis Redemptionis nostræ.
℣. Ora pro nobis Beate Ludovice.
℟. Ut Digni efficiamur promissionibus Christi.

In Professione Sororum Tertii Ordinis dicitur.

℣. Diffusa est gratia in labiis tuis.
℟. Propterea benedixit te DEUS in æternum.

Celebrans cantat tono Fer: sequentes Orat.

OREMUS.

Adsit nobis quæsumus Domine virtus Spiritus Sancti, quæ & corda nostra clementer expurget, & ab omnibus tueatur adversis.

Concede nos Famulos tuos quæsumus Domine DEUS perpetua mentis, & corporis sanitate gaudere, & gloriosa Beatæ MARIÆ semper

per Virginis intercessione, à præsenti liberari tristitia, & æterna perfrui lætitia.

DEUS, qui mira Crucis mysteria in Beato FRANCISCO Confessore tuo multiformiter demonstrasti: da huic Famulo tuo, (*vel* Famulæ tuæ) ejus piæ devotionis semper exempla sectari, & assidua ejusdem Crucis meditatione muniri.

DEUS, qui Beatum Ludovicum Confessorem tuum de terreno Regno, ad cælestis regni gloriam transtulisti, ejus quæsumus meritis, & intercessione, Regis Regum JESU Christi, Filii tui facias nos esse consortes. Qui tecum vivit, & regnat. &c. ℟. Amen.

In Professione verò Sororũ Tertii Ordinis sit Orat:

TUorum corda Fidelium DEUS miserator illustra, & Beatæ Elisabeth precibus gloriosis, fac nos prospera mundi despicere, & cælesti semper consolatione gaudere. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

℣. Dominus Vobiscum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

Cantores decantant: Benedicamus. *Chorus* ℟. DEO Dicamus &c.

Quo finito canitur. Te DEUM Laudamus. *Et Sacerdos in medio Altaris semiversus erga Neo-Professum dicit submissâ voce sequentes ℣. & Orat.*

℣. Salvum fac servum tuum N(*vel* ancillam tuam N.) Domine.

℟. DEUS meus sperantem in te.

℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.

℟. Et de Sion tuere eum (*vel* eam.

℣. Nihil proficiat inimicus in eo (*vel* ea.)

℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Domine exaudi &c. ℟. Et clamor meus &c.
℣. Dominus Vobiscum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

DEUS misericordiæ, DEUS pietatis, & indulgentiæ, DEUS à quo bona cuncta procedunt, sine quo nihil Sanctum inchoatur, nihilque validum perficitur, ex abundantia tuæ gratiæ exaudi propitius preces nostras, & hunc Famulum tuum Fratrem nostrum N. (*vel*) qui in tuo Sancto Nomine pænitentiæ Regulam S. P. FRANCISCI Professus est, ab omnibus mentis, & corporis periculis, & tentationibus tuâ Protectione defende, ut in Sancto proposito, ac mandatorum tuorum observantia, quam tibi devotê promisit, fideliter persistat, & constanter ad finem vitæ suæ perseveret, ut peccatorum suorum veniam, tuâ misericordiâ obtineat, & auxilio gratiæ tuæ in virtutibus, ac bonis operibus proficiat, & ad consortium Electorum tuorum pervenire valeat, tuaquè beatifica visione perpetuo frui mereatur. Per Christum Dominum Nostrum. ℟. Amen.

Aspergit Aquâ benedictâ Professos, & omnes adstantes, & dat Benedictionem, dicens.

Benedictio DEI Omnipotentis Patris, ✠ & Filii, ✠ & Spiritûs ✠ Sancti. Amen.

Beatissimæ Virginis MARIÆ, S. PN. FRANCISCI, S. Ludovici, & S. Elisabeth, ac Omnium Sanctorum descendat super vos, & maneat semper. ℟. Amen.

§ IX.
FORMULARZ III.
Renowacyi. albo odnowienia, y potwierdzenia Professyi.

ZE Professya Braci, y Siostr Trzeciego Zakonu, iako też obligacye do zachowania Reguły mogą pusze w zapomnienie, y w nieuwagę przez światowe interessa, y rożne zabawy, ile że *Bracia*, y Siostry na świecie między ludzmi w kompanii zostaiąc, gdzie często słowa prożne, uciechy, dystrakcye, y rostargnienia, czasem konwersacya nieprzystoyna, złe przykłady, y zgorszenia być mogą. Z kąd prętka okazya, y zdrada Nieprzyiaciela Duszy nastąpić może, że się powabom świata uwieść zezwolą, y o Reguły Bogu poślubioney zapomnią. Zaczym przez odnowienie Professyi, ktora dla wystrzegania się okazyi grzechow, uproszenia łaski P. Boga, do wytrwania w dobrych uczynkach aż do śmierci, trzy razy w Rok, to iest: na S. RAFAŁ *dnia 16 Kwietnia*, w ktory dzień *Roku 1209.* S. O. FRANCISZEK w rękach JNNOCENCYUSZA III. Papieża Professyą uczynił. Y w dzień PORCYUNKUŁY, y na Fest S. O. FRANCISZKA, przy otrzymanym Odpuście zupełnym po Spowiedzi, y Komunii S. osobno potwierdzona być może. Także na Boże Narodzenie, Wielkanoc, y na świątki po naznaczoney z Reguły Spowiedzi, y Komunii S. Professya niżey wyrażoną formą priwatnie powtorzona być może, przed ktorą pierwey wyznanie, albo Protestacyą intencyi Panu Bogu uczynić należy, w ten sposob:

 Prote-

Protestacya, albo oświadczenie przed Renowacyą Professyi.

MODLITWA.

BOŻE nieskończoney Dobroci, y miłosierdzia, otoż ia niegodne stworzenie twoie, upadam przed Maiestatem twoim, wyznaię przed tobą Panem, y Stworcą moim, żem tobie iednemu służyć, ciebie iako naywyższe Dobro moie nadewszystko kochać, Przykazań twoich zachować, od ciebie łaski żądać, y prosić powinien. Ale przytym uznaię ułomność moię, że nic dobrego czynić, ani zacząć, ani wykonać bez łaski twoiey niemogę. Przyznaię o Boże moy, że obowiązałem się na Professyi moiey Woli twoiey być posłusznym, y Przykazania twoie wiernie, y pilnie zachować obiecałem, ale tak wiele razy przeciwnym się stałem, ułomnie, y nieuważnie przestępuiąc Przykazania twoie. Dla tego przed tobą samym skrytości serca przenikaiącym Bogiem, y Stworcą moim, wyznaię winę moię, gorzkiemi łzami, y sercem skruszonym opłakuię wszystkie moie przestępstwa Przykazań twoich, żałuiąc serdecznie, żem cię Boga moiego grzechami moiemi obraził, y ponawiam mocno obietnicę, y przedsięwzięcie moie przy Professyi uczynione, maiąc stateczną wolą przez szczyrą pokutę czynić życia mego poprawę, z wszelką pilnością Przykazania twoie Boskie, iako też y *Regułę* moię we wszystkim (ile sposobności moiey będzie) zachować; Niech łaska twoia mnie uprzedza, y dopomaga, niechay przez moie nieustanne żądanie,

nie, we mnie sprawuie skuteczne Przykazań twoich zachowanie. To zaś moie przedsięwzięcie, y stateczney pokuty postanowienie, ktore tobie Boże moy za łaską twoią przyrzekam, y obiecuię, łączę z nieskończoną zasługą niewinney Męki JEZUSOWEY, y wszystkie dobre uczynki, iako też oboiętne sprawy, prace, y zabawy ofiaruię na większą cześć, y chwałę twoią o BOZE moy! Na świadectwo teraźnieyszey woli, y wyraźney intencyi moiey, y na pomoc mnie wielce w tym potrzebną wżywam Nayświętszą MARYĄ Pannę, Swiętego Anioła Stroża moiego, y S.O. FRANCISZKA, y Wszystkich Swiętych Zakonu tego. A że bez łaski twoiey, y pomocy Boże Dobrotliwy, nic doskonale czynić, y zachować niemogę, użycz mi łask skutecznych do czynienia zbawiennych zasług, y dar dotrwania w łasce twoiey aż do zgonu życia moiego, abym te postanowienia Professyi moiey, ktore teraz odnawiam, powtarzam, y potwierdzam, do skutku przyprowadził, y ciebie zawsze serdecznie kochać, y chwalić nieprzestawał, teraz, y na wieki wiekow. Amen.

FORMA RENOWACYI *ALBO* POTWIERDZENIE PROFESSYI.

IA Brat N. (*albo* Siostra N.) Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA odnawiam, i potwierdzam Professyą, y obietnicę moią, y te-

raz powtarzam, y przyobiecuię tobie Bogu me-
mu Wszechmogącemu, Nayświętszey Pannie
MARYI, Swiętemu Oycu FRANCISZKOWI,
y Wszystkim Swiętym, przez cały czas życia
moiego z większą od tąd pilnością, y stara-
niem zachować wszystkie Przykazania Boskie,
y Kościelne, oraz Trzecią Regułę od S. O.
FRANCISZKA dla łatwieyszego zachowania
przykazań Boskich postanowioną, przez MIKO-
ŁAIA czwartego,y PAWŁA Trzeciego,y innych
Papieżow potwierdzoną. Także chcę y żądam
zadosyć uczynić za przestępstwa Przykązań two-
ich, y niezachowanie Reguły przez stateczną
poprawę, y pokutę, ktorą od Przełożonych Za-
konu naznaczoną przyiąć, y wypełnić przyrze-
kam, y obiecuię. Do czego dopomoż mnie Mi-
łosierny Boże moy, Nayświętsza MARYA Pan-
no Matko Boska, Seraficki Oycze S. FRAN-
CISZKU, y Wszyscy Swięci, w czym łaski, y
Miłosierdzia twego Boże moy! z nayglębszą że-
brzę, y proszę pokorą. Amen.

§ X.
FORMUŁARZ IV.
ALBO
PORZĄDEK CEREMONII NA KONGREGACYI,
*Czyli Zgromadzeniu, iako też przy od-
prawowaniu Elekcyi, to iest: Obieraniu
Braci, y Siostr na Funkcye, y urzędy
Duchowne według Reguły.*

1. NA Kongregacyi, albo Zgromadzeniu, y
Wizycie Braci, y Siostr Trzeciego Za-
konu

konu S. O. FRANCISZKA według obligacyi Reguły, należy sześć punktow zachować. 1. Zeby Wizytator uznaiąc słuszną prożbę, y potrzebę *Braci* y Siostr, ich dyspensował od postow, albo iakiey przytrudney obligacyi Reguły. 2. Zeby wystęṕnym nakazał pokutę, y defekta ich poprawił, 3. Jeżeli co należy do porządku, aby iaką konstytucyą do zachowania ustanowił. 4. Zeby zważył, ieżeli *Bracia*, y Siostry urzędom swoim zadosyć czynią. 5. Jeżeli na pogrzebach, y Exekwiach Braci, y Siostr umarłych bywaią, y o swoiey obligacyi według Reguły pamiętaią. 6. Zeby na każdey *Kongregacyi*, tak przy zaczęciu, iak przy skończeniu niżey wyznaczony obrządek odprawić, y dać Absolucyą Generalną, wszystkim Braciom, y Siostrom zgromadzonym, także Exekwie, y Mszą śpiewaną za Zmarłych Braci, y Siostry ofiarować.

2. Na Elekcyi w każdym Konwencie Prowincyi według Reguły Bracia Trzeciego Zakonu obierać maią Ministra, y Siostry Matkę, Czterech Konsyliarzow, albo Dyskretow, y innych na Funkcye, y urzędy z Reguły naznaczone, Ta Elekcya być powinna przez wota, y kartki sekretne Braci, y z osobnâ Siostr. Elekcya zaś Infirmarzow, y Wizytatorow Chorych &c. być może przez zgodną radę, y konsens Ministra, y *Konsyliarzow*.

OBRZĄDEK MODLITWY
Przed zaczęciem Kongregacyi.

VEni Sancte Spiritus, reple tuorum corda Fidelium, & tui amoris in eis ignem accende; &c. ℣. Emit-

℣ Emitte Spiritum tuum & creabuntur.
℟ Et renovabis faciem terræ.
℣ Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam.
℟ Et ſalutare tuum da nobis.
℣ Memento Congregationis tuæ.
℟ Qvam poſſediſti ab initio.
℣ Fiat Miſericordia tua Domine ſuper nos.
℟ Qvemadmodum ſperavimus in te.
℣ Miſerere noſtri Domine. ℟ Miſerere noſtri.
℣ Domine exaudi orationem meam.
℟ Et clamor meus ad te veniat.
℣ Dominus vobiſcum. ℟ Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

MEntes noſtras qvæſumus Domine, lumine tuæ claritatis illuſtra, ut videre poſſimus, quæ agenda ſunt, & quæ recta ſunt agere valeamus.

AUres tuæ pietatis, mitiſſime DEUS, inclina precibus noſtris, & gratiâ Sancti Spiritus illumina cor noſtrum, ut tuæ Congregationi dignè miniſtrare, teqvè æterna Charitate diligere valeamus.

ACtiones noſtras, qvæſumus Domine, aſpirando præveni, & adjuvando proſeqvere, ut cuncta noſtra oratio, & operatio à te ſemper incipiât, & per te cæpta finiatur. Per Chriſtum D. N. ℟ Amen.

Ante Electionem verò poſt Miſſam cantatam ſtatim cum Organis decantatur: Hymnus: Veni Creator Spiritus: *flexis genibus. Et prius præmiſſis ℣ ut ſupra à Celebrante cantâtur ſeqventes orationes.*

OREMUS.

DEUS, qvi corda noſtri omniū, cui omnis vo-

luntas loqvitur, & qvem nullum latet secretum, ostende nobis, qvem elegeris in locum Ministerii hujus, qvi tibi placitus hanc Congregationem tuam, Tertii Ordinis S. P. FRANCISCI virtutibus, & exemplis instruat, & Divinæ voluntati, ac mandatis tuis fideliter Ministret, ut in Cælis, ubi tu es, & universa gubernas, & Ministrum tuum esse velis.

SCrutator cordium DEUS, qui Famulos, & Famulas tuas eligere, & præeligere disposuisti, & in tabernaculo tuo habitare fecisti, qvæsumus huic Seraphicæ Congregationi tuæ, qvæ pænitentiæ habitu suscepto propter amorem JESU CHRISTI Filii tui, ornatum sæculi contempsit, gloriosis meritis, & intercessione S. P. FRANCISCI benignus præesse velis, ut ei prodesse possint, qvos eligi decrevisti, & ejus Ministrum, ac Consultores, qvos gratia tua vocare, & eligere volueris, ad gloriam tuam prædestinare digneris.

DIrrigat corda nostra, qvæsumus Domine, tuæ miserationis operatio, & hanc Familiam Tertii Ordinis S. P. FRANCISCI propitiatio cælestis amplificet, & tuis semper faciat servire mandatis. Per Christum D. N. ℟ Amen.

Przed Elekcyą daie Wizytator w Kongregacyi Generalną Absolucyą y ieden z Dyskretow czyta Elekcyą.

PUBLIKACYA ELEKCYI.

W Imię Pańskie Amen.

TA iest Elekcya Ministra (*albo* Matki *lub* Konsyliarzow) tey Kongregacyi Trzeciego

Za-

Zakonu S. O. FRANCISZKA przez Zgromadzenie Braci, y Sioftr Roku-Dnia-Mieśiąca- przy Prezydencyi O. Wizytatora N. przez wolne, y Sekretne wota prawnie, y kanonicznie odprawiona. Na ktorey Elekcyi miał NN. wotow - Y ia ieden z Konsyliarzow, y Dyskretow Imieniem wszystkich, ktorzy na tę Elekcyą przez głosy swoie zezwolili, pomienionego NN. Ministra ogłaszam, y nominuię, y tak zgodnie obranego oznaymuię. W Imie Oyca, y Syna, y Ducha S. Amen.

OBRZĄDEK MODLITWY
Po zakończeniu Kongregacyi, y Elekcyi.

Post Electionem legitur publicè Protestatio Fidei ab Electo Ministro, & Consiliarijs Congregationis, & cantatur: Te Deum Laudamus: *& Visitator decantat:* Salvum fac. *cum Pixide SS. Deinde (prout aliàs) finita Congregatione dicitur Psal: & seqventes ℣ & Orat:*

PSALM.

LAudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.

Qvoniam confirmata eſt super nos misericordia ejus: & veritas Domini manet in æternum. Gloria Patri, &c.

℣ Sit Nomen Domini benedictum. ℟ *Ex* hoc nunc & usq; &c. ℣ Non nobis Domine non nobis. ℟ Sed Nomini tuo da gloriam. ℣ Confirma hoc *Deus*, qvòd operatus es in nobis.
℟ A templo Sancto tuo, qvod eſt in Jerusalem,
℣ Oremus pro benefactoribus noſtris. ℟ Retribue-

tribuere dignare Domine &c. ℣ Oremus pro Fidelibus Defunctis. ℟ Reqviem æternam &c. ℣ Pro Fratribus nostris absentibus. ℟ Salvos fac servos tuos &c. ℣ Mitte eis Domine auxilium de Sancto. ℟ *Et* de Sion tuere eos. ℣ Domine exaudi orationem meam. ℟ *Et* clamor meus ad te veniat. ℣ Dominus vobiscum. ℟ *Et* cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Perfice qvæsumus *Domine* benignus, in Famulis tuis observantiæ Sanctæ subsidium, & præsta auxilium gratiæ tuæ, ut qvæ te Authore facienda cognovimus, te operante impleamus.

OMnipotens, Sempiterne *Deus*, fac nos tibi semper, & devotam gerere voluntatem, & Majestati tuo sincero corde servire.

DEUS veniæ largitor, & humanæ salutis amator, qvæsumus clementiam tuam, ut nostræ Congregationis Fratres, & Sorores, ac benefactores, qui ex hoc sæculo transierunt Beata MARIA semper Virgine intercedente, cum omnibus Sanctis tuis, ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas. Qvi vivis, & regnas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Ascendit ad gradum Altaris, & conversus benedicit, & aspergit Aquâ benedictâ prius dicens.

Benedicat, & custodiat vos Omnipotens, & misericors Dominus. Pater ✠ & Filius ✠ & Spiritus Sanctus. Amen.

§ XI.
FORMUŁARZ V. ABSOLUCYI GENERALNEY PRZY OBŁOCZENIU.
Y Professyi, na Wizycie, y Kongregacyi, y w godzinę śmierci.
Informacya, y przestroga Kondycyi do otrzymania Absolucyi Generalney.

1. ZE z pozwolenia Stolicy Apostolskiey KLEMENSA VIII. w Bulli *Quaecunq à Sede*: PAWŁA III. *Cum Certa*. y GRZEGORZA XV. *Injuncti nobis*: wszystkie łaski, y Przywileie nadane Pierwszemu Zakonowi Braci Mnieyszych ściągaią się także wzaiemnie do Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA. Zaczym za Indultem, y Kommunikacyą tychże Przywileiow, wiedzieć maią Bracia, y Siostry Trzeciego Zakonu, że przez Generalną Absolucyą przy Obłoczynach, y Professyi, także na Wizytach, y Kongregacyi, y na insze Swięta nizey wyrazone, y w godzinę śmierci swoiey rozgrzeszeni być mogą od wszystkich klątew, y Censur, albo Kar Kościelnych, to iest: od Exkommuniki większey, y mnieyszey, tak do odprawowania, iak przyimowania zakazanych SAKRAMENTOW, od Suspensyi, y Interdyktu, y przywroceni będą przez zupełne rozgrzeszenie do zgromadzenia, y społeczności wiernych, y do godnego przyięcia, y używania SAKRAMENTOW.

2. Tercyarze zaś Swieccy, lub też noszący Pasek S. O. FRANCISZKA, iako y Kapłani przyi-

muią-

muiący skruszonym sercem Absolucyą Generalną, otrzymuią nie tylko wszelkich defektow w Nabożeństwie popełnionych, ale wszystkich grzechow odpuszczenie, tak tych, ktorych się spowiadali, iako y tych, ktorych na spowiedzi niepamiętali, albo o ktorych wcale zapomnieli. Przytym otrzymuią uwolnienie od Kary doczesney, y mąk Czyscowych do satysfakcyi, y wypłacenią należących, y przywrocenie do stanu niewinności wziętey na Chrzcie S.

3. Przez Absolucyą Generalną pozwolił SYXTUS IV. Tercyarzow dwa razy rozgrzeszyć, raz w życiu, drugi raz przy śmierci. Ale EUGENIUSZ IV. Także LEO X. Ten Przywiley łaskawie rozszerzył, y pozwolił tey Absolucyi Generalney na Swięta niżey wyrażone. 1. Na Dzień *Bożego Narodzenia*. 2. W Dzień SS. Trzech Krolow. 3. W Wielki Czwartek. 4. W Dzień zmartwychwstania CHRYSTUSOWEGO. 5. W Dzień w Niebowstąpienia. 6. w Niedzielę Swiąteczną. 7. w Swięta Uroczyste Nayświęt: MARYI Panny. 8. w Dzień SS. Apostołow Piotra, y Pawła. 9. w Dzień S. O. FRANCISZKA. 10. Przez całą Oktawę Wszystkich Swiętych ktoregokolwiek dnia. 11. w Dzień S. Elzbiety *19. Novembr.* 12. w Dzień S. Klary. 13. w Dzień S. Katarzyny Panny, y Męczeniczki. 14. w Dzień Obłoczyn, ktorego Habit, albo Sukienkę przyimuią. 15. w Dzień Professyi. Także według Jndultu pomienionych Papieżow Rzymskich, y z Deklaracyi BENEDYKTA XIII. daie się Absolucya Generalna Braci, y Siostrom Trzeciego Zakonu cztery razy

na Rok w każde Suchedni po Spowiedzi, y Komunii S. y pod czas Kongregacyi, Wizyty, y Elekcyi. W te dni, y Swięta naznaczone Absolucyą Generalną może dać każdy Kapłan z Zakonu Braci Mnieyszych, lub na Spowiedzi, albo po Komunii S. przy Ołtarzu S. O. FRANCISZKA przytomnym w Kościele Tercyarzom, y Tercyarkom Przy Obłuczynach zaś, y Professyi, na Kongregacyi, Wizycie, y Elekcyi daie Absolucyą O. Wizytator, albo O. Dyrektor Trzeciego Zakonu.

4. Do otrzymania Absolucyi Generalney, to iest: Zupełnego rozgrzeszenia, y Odpustu w godzinę śmierci naznaczył EUGENIUSZ IV. Papież Kondycyą, y obligacyą, że powinien Każdy przez cały Rok raz w tydzień mowić siedm Psalmow Pokutnych, i Litanią Wszystkich Swiętych. Czytać zaś nieumieiący, powinien prosić Spowiednika o naznaczenie inszego Nabożeństwa, ktoreby mogł co tydzień raz przez cały Rok odprawiać, zamiast siedm Psalmow Pokutnych. Potym PIUS II. także JULIUSZ II. Papieże pozwolili raz wtydzień opuszczonych Psalmow, y litanią w drugim tygodniu dwa razy odprawić; Albo tyle razy odmowić siedm Psalmow, y litanią, lub inne Nabożeństwo naznaczone, ile iest Niedziel w Roku, to iest: pięćdziesiąt, y dwa razy.

5. Spowiednik, ktory daie Absolucyą Generalną konaiącemu w godzinę śmierci powinien przypomnieć choremu, czyli pragnie otrzymać zupełnego rozgrzeszenia, y Odpustu, y spytać się czy odprawił przez cały Rok siedm Psalmow

mow Pokutnych, y litanią, albo inne Nabożeństwo naznaczone, ktore przez Rok odprawiać należało, albo naznaczyć krotką Modlitwę według sił chorego, y czasu do wykonania, dyspensuiąc od nieodprawionych Psalmow Pokutnych. Także Spowiednik uważać powinien, kiedy dać Absolucyą Generalną choremu, na ten czas, gdy iest ieszcze przy zmysłach, y reflexyi oznaymić, że mu chce dać zupełne rozgrzeszenie, y do aktu skruchy serdeczney napomnieć; y ieżeliby chory niemogł mowić Confiteor: Kazać komu mowić za niego. Przytym zważyć należy na ten czas dać Absolucyą Generalną, gdy chory znayduie się iuż w ostatnim życia terminie, że iuż więcey Pana Boga obrazić niemoże, z racyi, żeby po otrzymaney Absolucyi, y Jndulgencyi niemiał potrzeby do czynienia pokuty. Ktoby zaś wziąwszy Generalną Absolucyą przyszedł znowu do zdrowia, albo też w długiey zostawał chorobie, ta Absolucya, y Odpust zupełny iemu zachowany zostaie do zgonu samego tey choroby, na ostatnią godzinę skonania, ieżeli Bog naznaczył.

6. Ktorzy w chorobie ostatniey Sukienki Trzeciego Zakonu S. O. FRANCISZKA przyimuią, y zaraz Professyą czynią, mogą po Professyi, albo po Spowiedzi otrzymać Absolucyą Generalną z Odpustem zupełnym, y potym przyiąć Komunią S. albo Wiatyk do wieczności. Ktorych iednak Spowiednik od Psalmow Pokutnych przez Rok do odprawienia należących dyspensować, y prętszą pokutę kończące mu naznączyc powinien.

7. Abso-

7. Abſolucya Generalna w godzinę śmierci od ktoregokolwiek Kapłana konaiącemu w niżey opiſany ſpoſob, iakby władzą ſamego Oyca Swiętego dana, ieſt zupełnym rozgrzeſzeniem od wſzelkiey kary Kościelney, od wſzelkich win, y kar doczeſnych, y mąk czyſcowych; Ktorą według Deklaracyi BENEDYKTA XIII. Braci, y Sioſtrom Trzeciego Zakonu, także Kapłanom, y Prałatow Swieckim Tercyanom może dać władzą Apoſtolſką każdy Xiądz z Zakonu S. O. FRANCISZKA, w oſtatniey zaś potrzebie każdy Kapłan Zakonny, albo Swiecki, lub nieieſt Tercyanem, iednak według kondycyi Oſoby drugą, albo trzecią niżey wyrażoną, y od Stolicy Apoſtolſkiey nakazaną formą Abſolucyi.

FORMA I.
ABSOLUTIONIS GENERALIS.

Pro Fratribus, & Sororibus Tertii Ordinis, poſt Inducias, ſive ſusceptionem Habitûs, poſt Profeſſionem, in Actu Congregationis, Viſitationis, Electionis, & Feſtis à Sede Apoſtolica conceſſis, & supra expreſſis, danda extra periculum mortis.

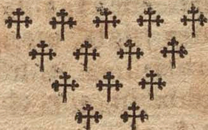
Dicto: Confiteor &c. Miſereatur tui (*vel ſi plures ſint*) Veſtri &c. Jndulgentiam &c.

DOminus Noſter JESUS CHRISTUS per merita ſuæ Sacratiſſimæ Paſſionis te (*vel vos*) abſolvat, & gratiam ſuam tibi (*vel vobis*) infundat. Et ego Authoritate ipſius, ac Beato-

rum

rum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, & Summorum Pontificum mihi in hac parte commissa, & tibi (*vel vobis*) concessa, absolvo te, (*vel vos*) si tenemini aliquo vinculo Excomunicationis majoris, vel minoris, & interdicti, & ab omnibus Censuris, & pænis Ecclesiasticis, si quas per delictum incurristi, (*vel* incurristis) in quantum se extendunt gratiæ, & privilegia Ordini nostro indulta, & concessa, Et restituo te (*vel* vos unioni, & participationi Fidelium, nec non Sanctis Sacramentis Ecclesiæ. Jtem eadem Authoritate, quantum ad præsens forum spectat, ego te (*vel vos*) absolvo ab omnibus peccatis tuis, (*vel* vestris) tibiq; (*vel* vobis) relaxo omnes pænas purgatorii, quas pro peccatis commissis meruisti (*vel* meruistis) concedens tibi (*vel* vobis) remissionem, & indulgentiam plenariam omnium peccatorum tuorum (*vel* vestrorum) & restituo te (*vel* vos) illi statui innocentiæ, in quo eras (*vel* eratis) quando baptisatus fuisti, (*vel* baptisati fuistis) Jn Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti A.

Passio D. N. J. C. merita *B.* MARIÆ semper Virginis, & OO. SS. quid quid boni feceris (*vel* feceritis) & mali sustinueris (*vel* sustinueritis) sit tibi (*vel* vobis) in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ Amen.

FOR

FORMA II. ABSOLUTIONIS GENERALIS.

Pro Fratribus, & Sororibus Tertii Ordinis Sæcularibus Tertiariis, & Chordigeris in periculo, aut extremo articulo mortis.

Factâ Confessione, & dictis à Sacerdote: Misereatur. &c. Jndulgentiam. &c. *dicatur.*

DOminus N. J. C. per merita suæ Sanctissimæ Passionis te absolvat, & gratiam suam tibi infundat; Et ego Authoritate ipsius, ac *Beatorum* Petri, & Pauli Apostolorum ejus, & Summorum Pontificum mihi in hac parte commissa, & tibi concessa, absolvo te ab omni vinculo Excomunicationis majoris, vel minoris, & interdicti, si quod incurristi, & restituo te unitati, & communioni Fidelium, & Sanctis Sacramentis *Ecclesiæ.* Jtem eadem Authoritate absolvo te ab omni transgressione Regulæ, Ordinationum, & admonitionum Superiorum Ordinis, ab omnibus pænitentiis oblitis, aut etiam neglectis, & ab omnibus peccatis tuis, quibus contra DEUM fragilitate humanâ, ignorantiâ, vel malitiâ deliquisti, tibiq; relaxo omnes pænas purgatorii, quas pro peccatis tuis commissis, & in hoc mundo perpetratis delictis meruisti, concedens tibi remissionem, & Jndulgentiam plenariam omnium peccatorum tuorum confessorum, & cunctorum etiam de quibus non recordaris, aut oblitus fuisti, in quantum claves *Ecclesiæ*, ac gratiæ, & Privilegia

legia Ordini noſtro indulta, ſe extendunt, & reſtituo te illi ſtatui innocentiæ, in quo eras, quando Baptiſatus fuiſti. Jn Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Amen.

ET Dominus N. J. C. Filius DEI vivi, qui Beato Petro Apoſtolo ſuo dedit poteſtatem ligandi, atque ſolvendi, per ſuam piiſſimam miſericordiam reſpiciat pænitentiam tuam, & remittat tibi omnia peccata tua, quæcunq; & quomodocunq; in toto vitæ decurſu commiſiſti, & de quibus corde contritus, & ore confeſſus es, ac ea, quorum oblitus es, reſtituens tibi ſtolam primam, quam in baptiſmate recepiſti, ac per indulgentiam plenariam à Summis Pontificibus, Fratribus, & Sororibus Tertii Ordinis, & Chordigeris S. P. FRANCISCI in articulo mortis conſtitutis conceſſam, liberet te à præſentibus, & futuræ vitæ pænis, tibi pro peccatis commiſſis hic in vita, vel poſt mortem debitis, ac dignetur purgatorii cruciatus remittere, portas inferi claudere, Paradiſi januam aperire, tequè ad gaudia Sempiterna perducere, per Sacratiſſimæ ſuæ vitæ, Paſſionis, & mortis Myſteria. Qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat DEUS unus in ſæcula ſæculorum. Amen. Paſſio D. N. J. C. & merita B. V. M. & OO. SS. &c. *ut ſupra.*

Quod ſi hac vice non deceſſeris, reſervo tibi hanc gratiam, uſque ad extremum mortis tuæ articulum.

FORMA III.

ABSOLUTIONIS GENERALIS,

Pro Sacerdotibus Tertiariis in periculo, vel articulo mortis.

Dictô Confiteor. *Confessarius dicat.* Misereatur tui *&c.* Jndulgentiam &c.

DOminus N. J. C. per suam piissimam misericordiam, & merita suæ Sacratissimæ Passionis te absolvat, ac gratiam suam tibi infundat, & ego Authoritate ipsius, & Beatorũ Petri, & Pauli Apostolorũ ejꝰ, ac Sũmorum Pontificum mihi in hac parte cõmissa, & tibi concessa, ac in quantum se extendunt gratiæ, & Privilegia Ordini nostro indulta, absolvo te ab omni vinculo Excoõmunicationis Majoris, vel minoris, ac sententia Suspensionis, & Jnterdicti, & ab omnibꝰ Censuris, & pænis *Ecclesiasticis*, si quas per delictum incurristi; *Et* dispenso tecũ in omni irregularitate, si quã contraxisti, & restituo te unioni, & Cõmunioni Fideliũ, ac Sanctis Sacramẽtis *Ecclesiæ*. *Eadẽ* Authoritate absolvo te ab omnibus peccatis tuis, quibꝰ contra DEUM fragilitate humanâ, ignorantiâ, vel malitiâ deliquisti, & â transgressione Regulæ tui Ordinis, quẽ Professus es, statutorũ Papaliũ, Provincialiũ, Localiũ, & Synodaliũ quorumcunq; & ab omni Divino Officio malê persoluto, horis indebitê trãspositis, vel õmissis; Concedens tibi remissionẽ, & Jndulgentiã plenariã omniũ peccatorũ tuorum Confessorũ, & cunctorũ, de quibus etiã non recordaris, aut oblitus fuisti, in quantũ claves *Ecclesiæ* se extendunt. Jtem eadem Authoritate, quantũ ad præsens forũ spectat, ego absolvo te â pænis purgatorii debitis, quas pro peccatis cõmissis, & delictis in hoc mundo perpetratis meruisti, & restituo te illi statui innocentiæ, in quo eras, quando baptisatus fuisti. Jn Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs S. Amen.

LITANIA.

O Swiętych Trzech Zakonow S. O. FRANCISZKA, od Stolicy Apostolskiey Potwierdzona, podczas obłoczenia, y Professyi, y roczney Kongregacyi dla Braci, y Siostr wyznaczona.

Kyrie eleyson,
Chryste eleyson,
Kyrie eleyson.
Chryste usłysz nas,
Chryste wysłuchay nas.
Oycze z Nieba Boże,
Zmiłuy się nad nami,
Synu Odkupicielu świata Boże, Zmiłuy się:
Duchu Swięty Boże,
Zmiłuy się nad nami.
Swięta Troyco iedyny Boże, Zmiłuy się.
Swięta Marya, Modl się.
Swięta Boża Rodzicielko Modl się za nami,
Swięta Panno nad Pannami, Modl się za na.
Swięty Michale. Modl.
S. Gabryelu. Modl się,
S. Rafale. Modl się za:
Wszyscy Swięci Aniołowie, Modl cie się za.
Wszyscy Swięci Duchowie Niebiescy. Modl:
S. Janie Chrzcicielu. M:
S. Jozefie. Modl się za.
Wszyscy Swięci Patriarchowie, y Prorocy. Modl cie się za nami.
S. Pietrze. Modl się.
S. Pawle. Modl się za.
S. Andrzeiu Modl się:
S. Jakubie. Modl się:
S. Janie. Modl się:
S. Tomaszu. Modl się.
S. Jakubie. Modl się:
S. Filippie. Modl się:
S. Bartłomieiu. Modl:
S. Mateuszu. Modl się:
S. Symonie. Modl się:
S. Thadeuszu. Modl się
S. Macieiu. Modl się:
S. Barnabo. Modl się.
S, Łukaszu. Modl się.
S. Marku. Modl się.
Wszyscy Swięci Apostołowie, y Ewangelistowie.

wie. Modl cie ſię za:
Wſzyſcy Swięci Ucznio
wie Pańſcy. Modl cie:
Wſzyſcy Swięci niewin
ni Młodziankowie.
Modl cie ſię za nami.
S. Stefanie. Modl ſię:
S. Wawrzyńcze. Modl:
S. Wincenty. Modl ſię:
Swięci Fabianie, y Se-
baſtyanie. Modl cie:
Swięci Janie, y Pawle.
Modl cie ſię za nami.
Swięci Kozmo, y Dami-
anie. Modl cie ſię za:
Swięci Gerwazy, Prota-
zy. Modl cie ſię za:
S. Berardzie. Modl ſię:
S. Pietrze. Modl ſię:
S. Akkurſy. Modl ſię:
S. Adjucie. Modl ſię:
S. Othonie. Modl ſię:
S. Danielu. Modl ſię:
S. Angele. Modl ſię:
S. Samuelu. Modl ſię:
S. Donule. Modl ſię:
S. Leonie. Modl ſię:
S. Hugoline. Modl ſię:
S. Mikołaiu. Modl ſię:
S. Fideliſie. Modl ſię:
Wſzyſcy Swięci Męczen
nicy. Modl cie ſię:
S. Sylweſtrze. Modl ſię:

S. Grzegorzu. Modl ſię
S. Ambrozy, Modl ſię:
S. Auguſtynie, Modl ſię
S. Hieronymie, Modl:
S. Bonawentura, Modl:
S. Marcinie, Modl ſię:
S. Mikołaiu, Modl ſię:
S. Ludwiku, Modl ſię;
S. Benwenucie, Modl:
Wſzyſcy Swięci Biſkupi
y Wyznawcy, Modl
cie ſię za nami.
Wſzyſcy Swięci Dokto-
rowie, Modl cie ſię:
S. Antoni, Modl ſię za:
S. Benedykcie. Modl ſię
S. Bernardzie, Modl ſię
S. Dominiku, Modl ſię:
S. Oycze naſz Franciſz-
ku, Modl ſię za nami.
S. Antoni z Padwy,
S. Bernardynie,
S. Jakubie z Marchiey
S. Janie z Kapiſtranu
S. Pietrze z Alkantary
S. Franciſzku Solanie,
S. Pietrze Regalacie,
S. Jozefie Leoniſſo,
S. Jozefie z Kopertynu
S. Dydaku,
S. Paſchaliſie,
S. Felixie,
S. Serafinie,
Modl ſię za nami. Modl:

S. Lu-

S. Ludwiku,
S. Jwo,
S. Elzeary,
S. Rochu,
S. Konradzie,
Wszyscy Swięci Kapłani, y Lewitowie,
Wszyscy Swięci Zakonnicy, y Pustelnicy,
S. Marya Magdaleno
S. Agato,
S. Łucyo,
S. Agnieszko,
S. Cecylio,
S. Katarzyno,
S. Klaro,
S. Katarzyno z Bononii
S. Roza z Witerbu,
S. Anastazyo,
S. Elzbieto Krolowa Węgierska,
S. Elzbieto Krolowa Portugalska,
S. Małgorzato z Kortonu,

Modl się za Modl cie: Modl się za na Modl się za nami.

Wszystkie Swięte Panny, y WDowy, Modl c:
Wszyscy Swięci, y Swięte Trzech Zakonow S. Oyca naszego Franciszka, Przyczyńcie sie za nami.
Wszyscy Swięci, y Swięte Boże, Przyczyńcie:
Bądź nam miłościw, Odpuść nam Panie.
Chryste usłysz nas,
Chryste wysłuchay nas,
Kyrie eleyson,
Chryste eleyson,
Kyrie eleyson.
℣. Modl cie się za nami Wszyscy SS. Trzech Zakonow S. O. Franciszka.
℟. Abyśmy się stali godnemi obietnić Pana Chrystusa.

MODLMY SIĘ

WSzechmogący, y wieczny Boże, ktory zasługami Swiętych twoich Kościoł twoy Swięty zawsze oświecasz, y utrzymuiesz: użycz nam miłościwie, abyśmy przez przyczynę S. O. Franciszka, y Wszystkich SS. Zakonu iego, od wszelkiey winy, y kary uwolnieni, do wiecznego wesela szczęśliwie przyiść mogli. Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, ktory z tobą żyie: &c.

REGESTR. I.

Rozdziałow, y Paragrafow w tey Xiążce, y Części podzielonych, na karcie według liczby wyznaczonych.

O Początku Trzech Zakonow S. O. Franciszka. 1.
O Godności, y Swiętości Trzeciego Zakonu - 14.
Reguła Trzeciego Zakonu od Mikołaia IV. - 22.
O Wstępuiących do tegoż Zakonu. - - 22.
O Przyimowaniu, y Obłoczeniu. - - - 23.
O Sukience Trzeciego Zakonu. - - - 24.
O Konwersacyi Swieckich Tercyanow. - 24.
O Poście, y umartwieniu. - - - - 25.
O Spowiedzi, y Komunii Swiętey. - - 27.
O Niezażywaniu broni, y oręża. - - - 27.
O Odprawowaniu Godzin, y Pacierzy. - 27.
O Testamencie, y Dyspozycyi - - - 28.
O Zachowaniu pokoiu, zgodzie, y miłości. - 28.
O Ratunku w aggrawacyi Zakonu. - - 29.
O Wystrzeganiu się przysięgi. - - - 29.
O Słuchaniu Mszy S. Kazania, y Kongregacyi. 30.
O Chorych, y umarłych Braci, y Siostr. - 31.
O Ministrach, y Urzędach Zakonu. - - 32.
O Wizycie, y Korekcie występnych. - - 32.
O Poiednaniu niezgodnych. - - - - 33.
O Dyspensie postow, y stroiow Swieckich. - 33.
O Naznaczeniu pokuty w Kongregacyi. - 34.
O Przyięciu pokuty, y wolności od grzechu. 34.
Reguła PAWŁA III. na 10. Rozdziałow. - 36.
O Przyimowaniu do Trzeciego Zakonu. - 37.
O Professyi, y Testamencie. - - - - 37.
O Odzieniu Braci, y Siostr Swieckich. - - 38.
O Odmawianiu Godzyn, y Modlitwie. - - 38.
O Spowiedzi, y Komunii S. - - - - - 39.

O Słu-

O Słuchaniu Mszy S. y roczney Kongregacyi. 39.
O Poście, y umartwieniu. - - - - 40.
O Chorych, umarłych, y miłosiernych - 40.
O Obieraniu Ministra, y Wizycie. - - 41.
O Postępkach, y rządzeniu Domowych. - 42.
O Obowiązku Reguły. - - - - - - 43.
Wykłady Rozdziałow Reguły. - - - - 44.
Odpust czytaiącym Regułę. - - - - 81.
Klątew na przeciwnych BENEDYKTA XIII. 82.
Obiaśnienie punktow Reguły. - - - 86.
Katechizm Wiary Katolickiey z Reguły. - 110.
Porządek Ceremonii Obłoczyn. - - - 163.
Porządek Professyi. - - - - - 174.
Forma Professyi Tercyanow Swieckich. - 175.
Forma Professyi z ślubem czystości. - - 177.
Potwierdzenie Professyi. - - - - - 184.
Porządek Kongregacyi, y Elekcyi. - 185.
Obrządek Modlitwy przed Kongregacyą. - 186.
Publikacya Elekcyi. - - - - - - 188.
Informacya Kondycyi do Absolucyi. - - 191.
Absolucya na Obłoczynach, y Professyi, &c. 195.
Absolucya przy śmierci Tercyanow. - - 197.
Absolucya Kapłanow Tercyanow przy śmierci. 199.
Litania Swiętych Trzech Zakonow S. O. F. 200.

REGESTR. II,

Zawieraiących się Materyi, informacyi, wykładow rezolucyi, instrukcyi, y wiadomości znayduiących się na karcie pod liczbą wyrażoną.

A.

Absolucya przed Professyą, y Kongregacyą. - 195.
Absolucya Generalna przy śmierci. - 197.

Absolu-

Absolucya Tercyanow Kapłanow przy śmierci. 199.
Affekt S. O. F. nawrocenia do Pokuty. - - 5.
Aktow Wiary wiele? - - - - 112.
Akty Wiary potrzebne do Zbawienia. - 112.
Akty Boiaźni Bożey. - - - - 118.
Akty zgadzania się z Wolą Boską. - - 119.
Akty Nadziei w Bogu ktore są? - - 142.
Akty Miłości Boskiey ktore? - - 144.
Akty miłości Bliźniego. - - - 146.
Aktow miłości Nieprzyiacioł ośm. - - 150.
Akty pokory, y cichości. - - 151. 152.
Akty cierpliwości ktore? - - - 153.
Approbacya Reguły od wielu Papieżow? 16. 35. 43.
B.
Benedykcya S. O. Franciszka. - - 35.
Benedykcya Sukienki, y Paska. - - 164.
Benedykcya Habitu ślubuiącym czystość. - 166.
Bogu, y w Boga wierzyć, co iest? - - 113.
Boiaźń Boża wieloraka? - - - 117.
Boską obecność iak wszędzie uznać? - 116.
Broni, y oręża kiedy niezażywać? - 43. 77.
Bulla Odpustu czytaiącym Regułę. - - 81.
Bulla BENEDYKTA XIII. na przeciwnych Reg: 82.
C.
Ceremonia obłoczyn Tercyanow. - - 163.
Ceremonia Professyi Tercyarskiey. - 174.
Ceremonii na Kongregacyi zachowanie. - 185.
CHRYSTUSA nauka iaka iest? - - 120.
CHRYSTUSA naśladowanie w czym? - 129.
CHRYSTUSOWI żyć, a nie sobie, co iest? - 122.
CHRYSTUSOWI umierać, czy iedno co dla Chry: 122
CHRYSTUS Sądzić będzie. - - - 158.
Cichość w czym zawista? - - - 151.
Cicho-

Cichości słuszny gniew nieszkodzi - - - 152.
Ciekawości zakazuie Reguła. - - 24.23.25.
Cierpliwość co iest? - - - - - , 152.
Chorych nawiedzać obligacya - - - 31.40.
Człowiek na co, od Boga Stworzony? - , 113.
Czystość Tercyanow Stanowi przyzwoita - 37.49.
Czyściec co iest? y iaka kara w czyscu? - - 161.
D.
Dary przyrodzone, y nadprzyrodzone. - - 114.
Deklaracye Reguły. - - - - - - - 44.
Doczesnych rzeczy miłość nie zawsze zła - 148.
Dyspensa od postow ktorych Osob? - - - 68.
Dyspensować kto może? - - - - - 33 69
Drugi Zakon S O. Franciszka ktory? - - - - 4.
Dusza ludzka nieśmiertelna. - - - - - 155.
Duszy wieczność dwoiaka - - - - 156.
Dusze w piekle, y w czyscu iak cierpią? - 160.
Dusz w czyscu ratunek - - - - - - 162.
E.
Elekcyi Publikacya w Kongregacyi. - - 188.
F.
Familii Domowey dozor, y zbudowanie. - 30.75.
Forma Sukienki Tercyanow Swieckich. - 24.54.
G.
Gniew nie każdy iest grzechem. - - 152.
Godzi się radzić każdemu przyiecia Sukienki. 103.
Godzin Kościelnych Obrzadek. - - - 27.38 57.
Gry, y tańce nieprzystoyne Tercyanom. - 24 76.
Grob Tercyanom w Zakonie obrać wolno. - 109.
Grzech co iest? y wieloraki? - - 133.
Grzech śmiertelny troiaki? - - - - 133.
Grzechu szkody, y utraty. - - - 134.

Grze-

Grzechow powßednich zgładzenie. - - - 134.

H.

Habit Tercyanow iaki do pogrzebu. - - - 56.
Habitu powierzchownie kto nosić może. - 104.
Habitu dla Tercyarek Kondycye potrzebne. 51.105.
Heroiczne, y Miłosierne uczynki ktore? . 127.

I.

Jałmużna na chorych, y ubogich. . 31.41.62.
Jntencya co iest? y wieloraka być może. - 125.
Jurament, albo przysięga kiedy żakazana. . 74.

K.

Kapłanow Tercyanow iaki Brewiarz? . 58.106.
Kara, y męka w piekle troiaka, - - - - 160.
Kary piekła, y czyśca rożność. - - 161.
Katechizmu examen ktorych Osob? - - 47.
Katechizm Wiary Katolickiey. . - . 110.
Kłamstwa wystrzegać się należy. - - - - 74.
Klątew S. O. Francißka na gorßących. - - 35.
Kondycye przyiecia do Trzeciego Zakonu. - 46.
Komunia wieloraka? - . - . 139.
Komunii S. godne przyimowanie. - - - 140.
Kondycye do Absolucyi Generalney. . - . 193.

Ł

Łaska Boska co iest? y wieloraka? - - 130.
Łaska Boska ktora bez zasług? - - 131.
Łaski poświęcaiącey skutki? - - - 132.
Łaskę poświęcaiącą przez co człowiek traci. - 133.
Litania Swiętych Zakonu. - - . 200.

M.

Małżeństwa w Trzecim Zakonie obligacya. 37.49.
Małżeństwo nazwać się może Zakonem. . 98.
Miłość Boska co iest? y ktora prawdziwa? 144.145.
Miłość

Miłość bliźniego dwoiaka. - - - 146.
Miłość ktora ani dobra, ani zła. - - 148.
Miłosierne uczynki wielorakie? - - 128.
Modlitwy na Kongregacyi, y Elekcyi, - 186.
Modlić się należy za umarłych Tercyanow: 31.41.
Mszy S. słuchania obligacya. - - 30.61.
N.
Nadzieia Boska co iest? y iaka być powinna. 142.
Nauka Wiary Katolickiey. - - - 110.
Nauka światowa troiaka. - - - - - 120.
Niebieskich roskoszy nikt poiąć nie może. - 163.
Nieprzyiaciol iak kochać należy. - - - 150.
Nieufność w sobie co iest? czy potrzebna? - 143.
Nowicyat Trzeciego Zakonu roczny. - - 37.47.
O.
Obecność P. Boga z nami iak uznać? - - 116.
Obiaśnienia wątpliwości. - - . - - 86.
Obieranie w Kongregacyi iak, y kiedy być ma? 70.
Obietnica Przykazań iest Professya. - - - 90.
Obłoczenie w Sukienkę Trzeciego Zakonu. - 163.
Obrządek P. MARYI uwalnia od Pacierzy Reguły. 58.
Odpust czytaiącym Regułę Trzeciego Zakonu. 81.
Oręża nosić, y zażywać, kiedy się nie godzi? 43.77.
Ostatnie rzeczy pamięci potrzebne. - - - 153.
Ostatni Sąd Boski Dwoiaki. - - - - - 158.
P.
Pacierze Tercyanow za każdą Godzinę. - 38. 57.
Pacierze za umarłych. - - 31. 39.
Pamięć Obecności Boskiey. - - 116.
Pamięć o Smierci. - - - 153.
Pamięć o Niebie potrzebna. - - - - 163.
Papieżow łaskawość na Trzeci Zakon. - - 15.

Pier-

Pierwszy Tercyarze, y Tercyarki Swieckie. - 8.
Pierwszy Swieci Trzeciego Zakonu. - - - 10.
Początek Trzeciego Zakonu. - - - - 5.
Pokora prawdziwa ktora iest? - - - 150.
Pogrzebom Braci, y Sioſtr aſſyſtować należy. 67.
Poſtow Zachowanie, y Dyſpenſa. - - - 63.
Poſt Kościelny iak zachować? - - - 68
Professya Tercyanow nie ieſt ślubem - - 90.
Professya ktora obliguie pod grzechem? - - 89.
Pokuty Kondycye. - - - - 138.
Powinności Każdego Chrześciana. - - 123
Poznania P. Boga iaki ſpoſob? - - - 115.
Przygotowanie do Komunii S. Dwoiakie. - 139.
Przygotowanie do Smierci. - - - - - 154.
Przyſiegi zwyczayney pokuta. - - - 29. 42.
R.
Rachunęk Sumnienia - - - - - 136.
Reguła Tercyanow obliguie do pokuty - 34. 80.
Renowacya, y potwierdzenie Professyi. - - 184.
Rezolucya o Trzecim Zakonie S. O. F - - 9. 13.
Rożność Tercyanow od Konfratrow. - 12. 98.
S.
Satysfakcya pokutna wieloraka? - - - 137.
Sąd Boski Dwoiaki, z kąd ſtraſzny będzie? - 158.
Skrucha za grzechy dwoiaka. - - 137.
Spowiedź wiele razy do Roku? - - 5?.
Spowiedź iak doſkonała? y ktora nie ważna. 133.
Stworzonych rzeczy iak dobrze, y źle zażywać? 114.
Swieckich Oſob Przywileie Zakonu - - 101.
Smierć beſpieczna iak być może - - - 15.
Sukienki przyięcie, y Professya w chorobie, - 56.
Sumnienie co ieſt? y wielorakie? - - - 135.

T.

Trzeci Zakon dla Swieckich każdego Stanu. 5. 45.
Trzeciego Zakonu trzy Stany. - - 13.
Trzeci Zakon nie iest Bractwem. - - 13. 98.
Trzeci Zakon Regułą, y Professyą iest Zakonem 399.
Trzeci Zakon promowować należy. - - 103.
Testamentu obligacya z Reguły. - - - 38. 53.

U.

Uczynki dobre wielorakie? - - - - 127.
Uczynek ludzki ktory iest? - - 123.
Urząd Wizytatora. - - - - - 71.
Urzędy Tercyanow roczne. - - - 73.
Utrapienia śmierci niezbożnych. - - - 154.

W.

Wiara, ktora prawdziwa y katolicka. - - 110.
Wieczność co iest? y wieloraka? - - - 156.
Wizytatora obligacye w Kongregacyi. - - 70.
Wykłady Rozdziałow Reguły. - - - - 44.

Z.

Zakon od porządku, y Reguły. - - - - 11.
Zasługi wielorakie? - - - - - - 127.
Zasługiwać iak na Niebo? - - - - 163.
Zachęcenie do miłości nieprzyiacioł. - - - 150.
Zachęcenie pokory, y cierpliwości. - 151. 152.
Zgadzanie się z Wolą Boską co iest? - - 118.
Zmartwychwstanie Wszystkich. - - - - 156.

A.
M. D.
Ter
O. M.
G.

BIBLIOTH. UNIV.
JAGELLONICAE

Biblioteka Jagiellońska
stdr0027566

